

О. В. Мазепова

ПЕРСЬКА МОВА: БАЗОВИЙ КУРС

(زبان فارسی: دوره مقدماتی)

**Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут філології**

О. В. Мазепова

Перська мова: базовий курс

(زبان فارسی: دوره مقدماتی)

**Навчальний посібник
з практичного курсу перської мови
для студентів I курсу ОС бакалавр**

Київ 2020

УДК 811.222.1'3(075.8)
М13

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 5 від 17 листопада 2020 року)

Рецензенти: канд. філол. наук, доцент А. М. Бочарнікова,
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка);
канд. філол. наук, доцент М. А. Охріменко,
(Київський національний лінгвістичний університет).

Мазепова О. В.

М13 Перська мова: базовий курс: навчальний посібник з практичного курсу перської мови для студентів I курсу ОС Бакалавр / Мазепова О. В. – К. : Талком, 2020. – 326 с.
ISBN 978-617-7832-71-2

Навчальний посібник розрахований на студентів I року навчання закладів вищої освіти, де перська мова викладається як основна або друга східна мова, східних факультетів та відділень. Може використовуватися під час самостійного вивчення мови.

Навчальний посібник складається з двох частин і налічує 20 уроків. У першій частині, яка становить вступний курс, міститься п'ять уроків, присвячених висвітленню основ фонетики, графіки і граматики перської мови. Всі уроки другої частини – основного курсу – мають комунікативну спрямованість: кожен урок починається з діалогів, а граматичні відомості подаються відповідно до теми, якій присвячений урок. Для полегшення сприйняття навчального матеріалу у посібнику широко застосовується латинська транскрипція. Крім словничків, які подаються в кожному уроці, в кінці посібника міститься загальний персько-український словник всієї лексики, використаної в посібнику.

ПЕРЕДМОВА

Навчальний посібник має на меті забезпечити викладання базового рівня практичного курсу перської мови, яку інколи ще називають мовою фарсі (від перської назви – زبان فارسی *zabān-e fārsi* ‘перська мова’).

Сучасна перська мова є державною мовою Ісламської республіки Іран. Вона відноситься до групи іранських мов, яка разом зі слов'янськими, германськими, романськими та багатьма іншими входить до складу індоєвропейської мовної родини. До групи іранських мов, крім перської, належать багато інших мов, розповсюджених на територіях Ірану, Іраку, Афганістану, Пакистану, Середньої Азії, Росії і Закавказзя, зокрема таджицька, дарі, пашто (пушту), осетинська, курдська, белуджська, татська, талиська, гілянська, мазендаранська, шугнанська, рушанська, язгулямська, ішкашимська, ягнобська, бахтіярська та ін. Окрім живих мов, які функціонують на вказаних територіях, до іранської групи відносяться й деякі мертві (або «згаслі») мови, зокрема: авестійська, давньоперська, мідійська, середньоперська (пеглеві), согдійська, хорезмійська, сакська, бактрійська.

Перська мова має давню історію. Клинописні пам'ятки давньоперською мовою, які належали царям першої іранської династії Ахеменідів, датуються VI–IV ст. до н. е. Після завоювання Ірану Александром Македонським країна зазнає суцільної елінізації і лише починаючи з I ст. н. е. мовою іранської державності стає середньоперська мова, якою створена багата література, записана алфавітом, що походить від арамейського. Особливого розквіту середньоперська мова досягає за часів правління Сасанідів (224–651 рр. н. е.) – династії, яка успішно воювала з Римською імперією за панування на Сході.

Після завоювання в VII ст. н. е. Ірану арабами і розповсюдження на його території ісламу, офіційною мовою країни протягом певного часу стає арабська мова і вводиться арабська абетка (арабська в'язь). Однак арабська мова не змогла витіснити рідну мову іранців, яка виявила значну стійкість перед іноземним впливом і продовжувала розвиватися. Перші літературні пам'ятки так званою новоперською мовою з'являються у VIII–IX ст. н. е. З цього часу поступово починає формуватися класична перська література, відома на весь світ іменами Рудакі, Фердоусі, Хайяма, Румі, Сааді, Гафеза та ін. Тому мову цього періоду часто називають мовою класичної перської літератури, або класичною перською мовою.

Прийнявши іслам, іранці почали активно поширювати його за межі Ірану, на території сучасного Закавказзя, Середньої Азії, Афганістана та Індії. Це дало підстави називати перську мову другою мовою ісламу. На значній території цього регіону класична перська мова стає спільною мовою для багатьох народів, функціонує як мова літератури, науки, культури і міжнаціонального спілкування. Саме тому в сучасних мовах цього регіону разом з арабськими запозиченнями багато слів перського походження.

З часом через причини політичного характеру відбувається послаблення зв'язків між окремими країнами цього регіону, що знаходить відображення в появі діалектних відмінностей в новоперській мові. Спочатку ці відмінності зачіпали лише розмовне мовлення, але згодом закріпилися і в літературному варіанті перської мови. Нині існує три основних нащадки новоперської мови –

перська мова, яка є державною мовою Ісламської Республіки Іран, *мова дарі* – державна мова Ісламської республіки Афганістан (другою державною мовою цієї країни є мова пашто) та *таджицька мова* – державна мова Республіки Таджикистан, колишньої радянської республіки, яка набула незалежності після розпаду Радянського Союзу. Розбіжності між цими трьома мовами нині виявляються на всіх лінгвістичних рівнях – у фонетиці, граматиці, лексиці і фразеології. Найбільш схожі між собою перська і дарі, обидві користуються арабіцею, тоді як таджицька під впливом російської мови – панівної мови у період існування Радянського Союзу – використовує кирилицю (у двадцятих роках ХХ ст. для запису таджицької мови використовувалася латинська графіка). Однак важливо наголосити, що попри наявні розбіжності, носії всіх трьох мов і досі здатні вільно спілкуватися один з одним без допомоги перекладача. Тому студенти, вивчивши перську мову, за умови певної підготовки зможуть працювати і з двома іншими спорідненими мовами.

У сучасній перській мові використовується модифіковане арабське письмо з додаванням чотирьох літер для позначення звуків, відсутніх в арабській мові. До лексикону перської мови було запозичено велику кількість арабських слів. За різними оцінками, їх кількість сягає 60-80%. Пізніше в перській мові з'явилися слова тюрксько-монгольського походження. У ХІХ ст. до перської мови почали проникати західноєвропейські запозичення і незначна кількість російських слів. Починаючи з тридцятих років ХХ ст. в Ірані розгортається діяльність по «очищенню» перської мови від іноземних запозичень. Була створена спеціальна установа – Академія перської мови і літератури, яка й очолила процес мовного пуризму. Варто зазначити, що спочатку ця робота була спрямована на всі без винятку запозичення, однак після Ісламської революції 1979 р. об'єктом пуризму перестали бути слова арабського походження, і вся увага Академії зосередилася на запозиченнях з європейських мов. Замість них до обігу вводилися слова з питомо іранськими елементами, створені за перськими словотворчими моделями. Ця діяльність продовжується і понині.

Перською мовою створена величезна література, яка увійшла до скарбниці світової культурної спадщини. Поетичні твори Рудакі, Фердоусі, Омара Хайяма, Аттара, Сааді, Моуляві (Румі), Гафеза та ін. відомі в усьому світі поціновувачам мистецтва слова. У ХХ ст. почала потужно розвиватися сучасна іранська проза, відомими представниками якої стали Садек Гедаят, Бозорг Аляві, Мохаммад Алі Джамаль-заде, Джелаль Але Ахмад, Голамхосейн Саеді, Ахмад Махмуд, Хосроу Шагані, Баграм Садекі та ін. Величезний поетичний доробок залишили по собі такі відомі поети ХХ ст., як Німа Юшидж, Ахмад Шамлу, Мегді Ахаван Салес, Форуг Фаррохзад, Сограб Сепегрі, Ферейдун Моширі та багато інших.

Частина I. Вступний курс

Урок 1

Фонетика. Звуковий склад перської мови: вокалізм

У перській мові шість голосних-монофтонгів, два дифтонги та 23 приголосних.

Голосні

Перські голосні звуки характеризуються якісно і кількісно. За кількісною ознакою розрізняють два типи голосних:

- **стійки** (або довгі) – [i], [u], [ā];
- **нестійкі** (або короткі) – [e], [o], [a].

Кількісна відмінність між ними найчіткіша у відкритому ненаголошеному складі, де нестійкі (або короткі) голосні помітно скорочуються, а стійкі (або довгі) зберігають свою довготу. У решті позицій, особливо під наголосом, відмінність у довготі звучання стирається. Стійкі голосні відрізняються від нестійких не стільки абсолютною тривалістю звучання, скільки стійкістю цієї тривалості незалежно від наголосу та фонетичного оточення.

Для якісної характеристики голосного мають значення три ознаки: а) ряд (передній, середній, задній), б) ступінь підняття язика та в) участь губ.

Голосні переднього ряду – [i], [e], середнього ряду – [a], заднього ряду – [u], [o], [ā].

У межах кожного ряду простежено три ступені підняття спинки язика: верхній, середній та низький. З голосних переднього ряду [i] – верхнього, [e] – середнього, [a] – низького ступеню підняття язика. З голосних заднього ряду [u] – верхнього, [o] – середнього та [ā] – низького.

За участю / неучастю губ перські голосні поділяються на огублені та неогублені. Усі голосні переднього ряду – [i], [e], [a] – неогублені, всі голосні заднього ряду – [u], [o], [ā] – огублені.

Стійкі голосні [i], [u], [ā]

Перській звук [i] дуже близький за звучанням до українського наголошеного [i] у словах *Igor, mrija*. Цей звук вимовляють довго, незалежно від того, чи падає на нього наголос. Під час вимовлення перського [i] губи розтягнені та напружені (на відміну від українського [i], який вимовляється при нейтральному положенні губ). Попередній приголосний трохи пом'якшений, але менше, ніж в українській мові. Наприклад: *in* 'це, цей', *bini* 'ніс', *miz* 'стіл'.

Перський звук [u] вимовляється майже як український наголошений звук [y] в словах *буря, буква*, але відрізняється від нього більшою напруженістю: губи округлені та витягнені вперед, язик трохи далі відтягнений назад. Наприклад: *dur* 'далекий', *rud* 'річка', *ruz* 'день', *zur* 'сила'. У ненаголошеній позиції перській звук [u], на відміну від українського [y], не редукується і зберігає свою якість.

Перський звук [ā] не має аналога в українській мові. Вимовляють його таким чином: рот відкритий, нижня щелепа опущена, губи напружені та лише трохи округлені, язик відтягнений до заду та не торкається нижніх зубів, нижня частина язика лежить низько в роті. Щоб правильно вимовити цей звук, рекомендують приготуватися до вимови слів *сад* чи *рад*, але значно більше

опустити нижню щелепу, трохи ширше відкрити рота і дещо округлити губи. Як у наголошеній, так і ненаголошеній позиції перський звук [ā] вимовляють довго, напр.: **āb** 'вода', **mā** 'ми', **nān** 'хліб', **bārān** 'дощ'.

Наголос

Наголос у перській мові зв'язаний, фіксований – падає на останній склад (окрім дієвідмінюваних форм дієслова): **bini** 'ніс', **dāné** 'зернина'. З цього правила лише зрідка бувають винятки, про що буде сказано окремо.

Щодо перських приголосних

Артикуляційно-акустична характеристика перських приголосних звуків базується на трьох ознаках: а) способу творення перешкоди; б) місця творення приголосного; в) наявності голосу (участь голосових зв'язок).

За способом творення перешкоди перські голосні поділяють на зімкнені, щілинні та дрижачи. За місцем творення виділяють губні, язикові, язичкові, горлові та гортанні. За співвідношенням між голосом і шумом перські приголосні поділяють на шумні (глухі та дзвінкі) та сонанти.

Далі буде подано детальну характеристику перських приголосних. Тут же лише зазначимо, що в перській мові є кілька приголосних, вимова яких майже повністю збігається з вимовою аналогічних звуків в українській мові. Це, наприклад, такі перські звуки, як [b], [d], [m], [n], [r], [s], [z] [f], [v] та ін. Про відмінності, що виникають в певних позиціях залежно від фонетичного оточення, буде сказано окремо. Тому у фонетичних вправах, що подаються нижче, радимо більшу увагу звертати на вимову голосних, ніж приголосних. Зазначимо лише, що перський звук [r] дещо менш дзвінкий і напружений, ніж відповідний йому звук в українській мові. Повну його характеристику буде подано нижче.

Вправи

1. *Прослухайте і повторіть за диктором слова, звертаючи увагу на вимову стійких голосних [i] та [u]:*

- а) in, si, nim, mim, miz, sin, sir, bini, simin;
- б) mu, ru, bu, su, rus, ruz, zur, rud, dur, nur, rusi, bumi.

2. *Зверніть увагу на вимову стійкого [ā] в наголошеній та ненаголошеній позиціях:*

- а) ān, āb, mā, nām, nān, bām, mār, mārs, bār, bāz, zār, sār, dār, dām;
- б) bādām, bāzār, bārān, āzād, bānu, bāzu, dāru, burān, zānu, ābān, āsān, ābādān.

3. *Зверніть увагу на вимову стійких голосних [i] та [ā] в наголошеній та ненаголошеній позиціях:*

zibā, zibāi, bidār, bidāri, bimār, bimāri, sigār, sigāri, irān, irāni, nāmi, āzādi, fārsi, dāmdāri.

4. *Запишіть у словничок найбільш уживані з поданих вище слова:*

āb	вода	bini	ніс
Irān	Іран	zibā	гарний
irāni	іранський, іранець	fārsi	перський
bād	вітер	mā	ми
bāz	відкритий	miz	стіл
bāzār	базар	nām	ім'я
bāzi	гра	nān	хліб

Нестійкі голосні [e], [o], [a]

На відміну від стійких голосних, нестійкі голосні звуки значно змінюються залежно від фонетичних умов, що їх оточують. У наголошеній позиції вони звучать довше, ніж у ненаголошеній. Редукція, якої зазнають нестійкі голосні, може бути більшою або меншою залежно від сусідніх звуків. В якісному відношенні вони також зазнають змін, виступаючи то в більш вузькому, то в більш широкому варіантах.

Перській звук [e] за звучанням знаходиться приблизно на межі українських [e] та [и]. Вимовляється так: кінчик язика впирається в нижні зуби, середня частина спинки язика трохи піднята, губи розтягнені. Найбільш відкритий варіант [e] простежується в абсолютному кінці слова під наголосом: *siné* 'сруді', *rudé* 'кишка'. У позиції між двома глухими приголосними цей звук значно скорочується: *kelid* 'ключ', *septāmb* 'вересень'. Найбільш закритий варіант перського [e] – перед приголосним [y] і голосним [i], коли він наближається до [i]: *beyā* → *biyā* 'приходь', *peyāde* → *piyāde* 'ніший'.

Перський звук [o] більш закритий, ніж український [o]. Особливо це відчутно в ненаголошеному відкритому складі у поєднанні з губними приголосними, де він наближається за звучанням до [u]: *omid* 'надія'. Найбільш відкритий варіант [o] трапляється в абсолютному кінці слова, де він звучить як український [o] в слові *пальто*. Напр.: *do* – 'два', *to* – 'ти'. Ненаголошений [o] ніколи повністю не редукується, його а-подібна вимова є помилкою.

Перський голосний звук [a] не має аналога в українській мові, але нагадує англійський звук у словах *man*, *map*, *bad*. Під час вимовляння [a] рот відкритий, нижня щелепа опущена, середня частина язика трохи піднята, сам корпус язика відходить дозад, губи розтягнені. Для того, щоб вимовити цей звук, рекомендують підготуватися до вимови українського слова *ера*, але сильніше опустити нижню щелепу і середню спинку язика. Напр.: *abr* 'хмара', *mard* 'чоловік', *dard* 'біль'. У вимові іранців звук [a] різко відрізняється від звука [e], тому нечітка вимова цих голосних є помилкою.

Дифтонги

У перській мові два дифтонги: [ey] і [ow]. Обидва дифтонги є спадними, тобто більш напруженим у них є перший елемент. Другий же елемент є нескладовим, його вимовляють разом з першим, в один склад. Напр.: *mey* 'вино', *deyr* 'монастир'; *naw* 'новий', *mowz* 'банан'. Кінцеві елементи обох дифтонгів якісно редукуються перед наступними голосними і переходять, відповідно, у приголосні [y] та [v], про що буде сказано окремо.

Вправи

5. Прослухайте і повторіть за диктором слова, звертаючи увагу на вимову нестійких голосних:

а) *mes*, *metr*, *fekr*, *mesr*, *mive*, *nime*, *sine*, *be*, *nāme*, *dāne*, *ruznāme*, *ruzāne*, *emruz*, *emzā*, *ensān*, *edāme*, *ezāfe*;

б) *to*, *do*, *dom*, *som*, *mozd*, *dozd*, *por*, *post*, *omid*, *mofid*, *dorost*, *gorbe*, *morde*, *mobādele*, *mobāreze*;

6. Зверніть увагу на вимову голосного [a] в наголошеній та ненаголошеній позиціях:

а) *dar*, *sar*, *zar*, *bar*, *bam*, *dam*, *man*, *zan*, *mard*, *sard*, *dard*, *abr*, *asr*;

б) abru, badan, nabard, zadan, zamin, safar, maraz, mariz, sandali.

7. Повторіть за диктором слова, звертаючи увагу на різницю у вимові [a] та [ā]:

а) dar – dār, bar – bār, sar – sār, dam – dām, bam – bām, nam – nām, bad – bād, mard – mār;

б) mādar, zabān, dandān, dādan, sarāsar, barādar, barādari, barābar, barābari, dāram, dārad.

8. Прослухайте і повторіть слова з дифтонгами:

now, dow, dowr, dowre, mowred, mowz, nowruz;

ey, vey, eyvān, key, mey, deyr.

9. Запишіть у словничок найбільш уживані з поданих вище слова:

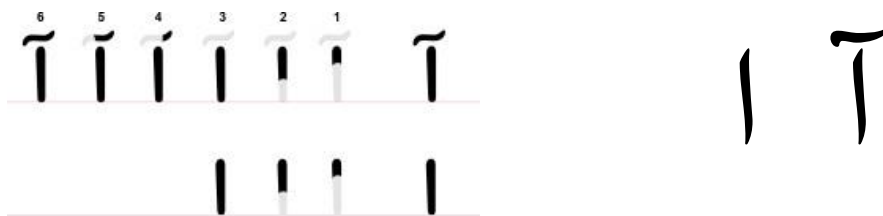
barādar	брат	zan	жінка
to	ти	sar	голова
dar	двері; у, в	mādar	мати
dard	біль	mard	чоловік
dandān	зуб	man	я
do	два	now	новий
zabān	язик; мова	nowruz	Ноуруз

Графіка. Написання роздільних літер

У перській абетці розрізняють два типи літер – такі, що пишуться роздільно, і такі, що з'єднуються з іншими літерами. До роздільних літер належить перша літера перського алфавіту – *alef*, яка позначає довгий голосний звук [ā] та ніколи після себе не зв'язується. Так виглядає літера на початку слова:

Порядок написання цієї літери такий: спочатку пишеться *alef*, потім над ним – *madda* (верхній елемент на кшталт капелюшка), який виконується розчерком справа наліво. В середині або в кінці слова *alef* втрачає свій верхній елемент:

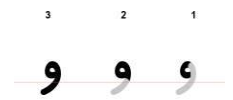
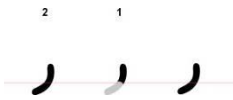

Усього в перській абетці сім літер, які після себе ніколи не зв'язуються:

alef – ا, *dāl* – د, *zāl* – ذ, *re* – ر, *ze* – ز, *že* – ژ, *vāv* – و :

ادزرزو ادزرزو

Порядок написання цих літер такий:

Ось як виглядають у графіці склади, утворені поєднанням відповідних приголосних з довгим голосним [ā]:

وا	ژا	زا	را	ذا	دا
vā	žā	zā	rā	zā	dā

Літерою و *vāv* позначаються два звуки: приголосний [v] та довгий голосний [u]. Тому з наведеними вище літерами можна утворити такі склади:

وو	ژو	زو	رو	ذو	دو
vu	žu	zu	ru	zu	du

دارو
dāru

رود
rud

آرد
ārd

Вправи

10. Скопіюйте нижчеподані слова та напишіть їхню транскрипцію:

دارا، راز، دارو، دور، دود، وادار، ذو، ژار، رو.

11. З'єднайте літери у слова:

= د + ر + آ
= د + و + ر
= ر + ا + ز
= ز + و + ر
= ر + و + ز
= د + ا + ز + آ
= و + ز + ر + آ
= و + ر + ا + د
= ا + ر + ا + د
= ر + ا + د + ا + و

12. Запишіть нижчеподані слова графікою:

ārd, āzād, ārzu, dād, dārā, dād, dāru, dur, rāz, ruz, rud, zār, zur, vādār.

Слова:

آرد ārd борошно	دور dur далекий, далеко
آرزو ārzu мрія	راز rāz таємниця
آزاد āzād вільний	رو ru обличчя
داد dād дав, дала (він / вона)	رود rud річка
دارا dārā Дара (чол. ім'я)	زار zār плач
دارو dāru ліки	زور zur сила
دود dud дим	وادار vādār примус

Урок 2

Фонетика. Консонантизм перської мови: приголосні звуки [t] і [d], [p] і [b], [l], [x]

Вимова перських дзвінких приголосних в кінці слова

Усі перські дзвінкі приголосні, що мають глуху пару, в кінці слова не втрачають своєї дзвінкості і не переходять у глухі приголосні. Оглушування простежується лише у випадку прогресивної асиміляції, коли дзвінким передують глухі приголосні, про що буде сказано далі.

Приголосні звуки [t] і [d]

Звуки [t] і [d] – передньоязикові зубні проривні шумні приголосні: перший глухий, другий – дзвінкий. Під час їхньої артикуляції кінчик язика трохи піднімається разом з передньою частиною спинки язика і зближується з верхніми зубами.

Звук [t] вимовляють з невеликим придихом, який особливо відчутний перед голосними і сонорними приголосними, напр.: *tār* ‘нитка’, *matn* ‘текст’, *tamām* ‘кінець’. У позиції після глухих щілинних цей звук вимовляють без придиху: *rāst* ‘правий’, *dust* ‘товариш’.

Звук [d] в кінці слова вимовляють трохи оглушено, а в позиції перед глухим [t] він зовсім асимілюється і вимовляється як [t]: *zudtar* → *zuttar* ‘раніше’, *sardtar* → *sarttar* ‘холодніше’.

Перські [t] і [d], на відміну від відповідних українських приголосних, завжди вимовляються твердо і не пом’якшуються навіть перед голосним переднього ряду [i]: *tir* ‘стріла’, *dir* ‘низно’.

Приголосні звуки [p] і [b]

Звуки [p] і [b] – губно-губні зімкнені проривні шумні приголосні: перший глухий, другий – дзвінкий.

Звук [p] відрізняється від українського *p* невеликим придихом, особливо у положенні перед голосними. Напр.: *pā* ‘нога’, *pedar* ‘батько’, *pir* ‘старий’.

Звук [b] на кінці слів повністю не оглушається, напр.: *tab* ‘температура’, *bāb* ‘розділ’. Оглушування звука [b] відбувається в позиції після глухого приголосного: *asb* ‘кінь’.

Приголосний звук [l]

Звук [l] – передньоязиково-альвеолярний щілинний боковий сонорний приголосний. Під час його вимовляння передню частину спинки язика притискають до альвеол та коронок верхніх зубів, кінчик язика трохи піднятий. Цей звук не збігається ані з українським твердим [л], ані з м’яким [л’], оскільки він звучить трохи м’якше, ніж перший, і дещо твердіше, ніж другий. Звук, аналогічний до перського [l], існує в деяких західноєвропейських мовах, зокрема німецькій, французькій. М’якість сонорного [l] виникає внаслідок підняття спинки язика до твердого піднебіння: *sāl* ‘рик’, *lab* ‘губа’. Перед голосними характер м’якості звука [l] змінюється: найбільш м’яко він звучить перед переднім [i] (напр., *livān* ‘стакан’), найбільш твердо – перед голосними заднього ряду [ā], [o], [u]: *lāmp* ‘лампа’, *ālu* ‘слива’.

Приголосний звук [x]

Звук [x] – язичковий щілинний шумний глухий приголосний. Утворюється зближенням маленького язичка із задньою частиною спинки язика. Перський звук [x] значно відрізняється від відповідного українського, який утворюється внаслідок зближення задньої частини спинки язика з м'яким піднебінням. Під час вимовляння перського [x] повітря проходить крізь вужчу щілину, повітряний струмінь зумовлює дрижання увули, що створює акустичне враження невеликої хрипкості, особливо помітної перед голосними. Напр.: *xub* 'гарний', *doxtar* 'дівчина'. В абсолютному кінці слова наявне певне приглушення порівняно з початковою та серединною позиціями: *surāx* 'дірка', *mīx* 'цвях'.

Перський звук [x] завжди звучить твердо, не пом'якшується навіть перед голосними [i] та [e], у тому числі в складі дифтонга [ey]: *xīs* 'мокрій', *xeyr* 'ні', *xeyli* 'дуже'.

Вправи

1. Прослухайте і повторіть за диктором:

- а) tār, tar, tard, tan, vatan, tur, tut, to, towr, intowr;
- б) māst, mast, dast, rāst, dorost, dust, bast.

2. Зверніть увагу на вимову приголосних [t] і [d] перед голосним [i]:

- а) tir, tire, tim, tuti, dusti, dorosti, rāsti;
- б) dir, dirin, diruz, divār, dinār, didār, āzādi, didani.

3. Зверніть увагу на вимову приголосного [p] у словах:

- рā, рāp, pīr, pudr, por, par, pust, pārs, past, pust, pustin, pedar, pesar.

4. Повторіть за диктором слова з приголосним [l]:

- а) del, gol, vel, bolbol, futbāl, vālibāl, Ālmān, ālmāni, olgu;
- б) limu, liz, livān, nāle, bale, lebās, laziz, latif;
- в) lāmp, lāzem, bālā, kālā, kelās, tālār, ālu, olum, ālubālu, lozum, Lobnān.

5. Повторіть за диктором слова з приголосним [x]:

- а) xāb, xub, xāne, xun, xār, xāli, xande, xabar, xar, deraxt, taxte, xam, xarid;
- б) doxtar, sorx, rox, saxt, sāxtan, bāxtan, āmuxtan;
- в) xīs, sorxi, xire, xeyli, āxer, xeyme, xeyr, xerad, xeradmand.

6. Запишіть у словничок найбільш уживані з поданих вище слова:

asb	кінь	dast	рука
pā	нога	do	два
pedar	батько	dur	далекий
pesar	син, хлопчик	diruz	вчора
pīr	старий	divār	стіна
xāne	будинок	saxt	важкий
xub	гарний	kelās	заняття
xeyli	дуже	lebās	одяг
doxtar	дівчина	limu	лимон
deraxt	дерево	livān	стакан
dorost	правильний	nāxeyr	ні

Граматика. Двоскладове речення з іменним присудком

Найпростіше перське речення складається з двох членів: підмета і присудка, який включає в себе іменну частину і дієслово-зв'язку *ast*. Порядок слів такий: підмет, потім іменна частина присудка, а в кінці речення – дієслово-зв'язка *ast*. Підметом можуть виступати особові і вказівні займенники, іменники.

In dar ast.	<i>Це двері.</i>
In livān ast.	<i>Це стакан.</i>
Ān medād ast.	<i>То олівець.</i>
Ān divār ast.	<i>То стіна.</i>
Miz sabz ast.	<i>Стіл зелений</i>
Divār sefid ast.	<i>Стіна біла.</i>
Dars āsān ast.	<i>Урок легкий.</i>

Підмет відділяється від присудка паузою. Зв'язка *ast* не має наголосу і вимовляється разом зі словом, що їй передує.

У заперечних реченнях частка заперечення *na-* додається до зв'язки *ast*. При цьому відбувається стягнення: *na + ast = nist*. У цьому разі обидві частини присудка – і ім'я, і зв'язка – наголошуються, причому зв'язка *nist* має основний фразовий наголос:

In dar nist.	<i>Це не двері.</i>
Ān divār nist.	<i>То не стіна.</i>
In zan nist, mard ast.	<i>Це не жінка, а чоловік.</i>
Miz sabz nist, zard ast.	<i>Стіл не зелений, а жовтий.</i>
Dars āsān nist, saxt ast.	<i>Урок не легкий, а важкий.</i>

Вказівні займенники *in* та *ān*

Ці займенники можуть використовуватися: а) самостійно, виступаючи в тому числі в ролі підмета в реченнях з іменним присудком і маючи при цьому значення: *in* – 'це', *ān* – 'то' (див. наведені вище приклади); б) в ролі означення до іменника: *in pesar* 'цей хлопчик', *ān pesar* 'той хлопчик'; *in zan* 'ця жінка', *ān zan* 'та жінка'. На українську мову вказівні займенники перекладаються залежно від роду іменника, до якого вони відносяться, тобто займенниками чоловічого, жіночого або середнього роду. У перській мові граматична категорія роду відсутня.

У складі іменного речення у позиції підмета може виступати і група слів, яка називається групою підмета. Зокрема, група підмета може бути виражена сполученням вказівного займенника з іменником, напр.: *in miz* 'цей стіл', *in divār* 'ця стіна'. У цьому разі вказівний займенник разом з іменником, до якого він відноситься, об'єднуються спільним фразовим наголосом з висхідною інтонацією:

In dar → zard ast.	<i>Ці двері жовті.</i>
Ān divār → sefid nist.	<i>Та стіна не біла.</i>
In mard → bad nist, xub ast.	<i>Цей чоловік не поганий, а гарний.</i>
Ān sib → sabz nist, zard ast.	<i>То яблуко не зелене, а жовте.</i>

Вправи

7. Прочитайте і перекладіть речення:

In miz ast. Ān livān ast. Ān pesar ast, doxtar nist. In mard ast, zan nist. Dar baste nist, bāz ast. In divār ast, dar nist. Ān sib ast, mowz nist. In dast ast, pā nist. Limu zard ast.

In sib sabz ast, zard nist. In pesar bad nist, xub ast. Ān divār sefid nist, zard ast. Ān dars āsān ast, saxt nist. In mard xeyli pir nist. Ān nān xeyli xub ast. In mowz sabz nist.

8. Перекладіть перською мовою словосполучення:

Цей чоловік, цей олівець, цей кінь, цей зошит, ця книга; та жінка, те яблуко, той хлопець, той урок.

9. Перекладіть речення:

Це яблуко. Це яблуко зелене. То жінка. Та жінка гарна. Це не зошит, а книжка. Ця книжка не погана. Вода дуже холодна. Двері не відчинені, а зачинені. Цей урок дуже складний. Та стіна жовта. Той чоловік старий. Цей будинок дуже гарний.

10. Запишіть у словничок найбільш уживані з поданих вище слова:

āsān	легкий	zard	жовтий
ān	то, той, та, те, ті	sabz	зелений
in	це, цей, ця, ці	sard	холодний
bad	поганий	sefid	білий
baste	зачинений	sib	яблуко
dars	урок	medād	олівець
daftar	зошит	mowz	банан

Графіка. Написання зубцевих літер

Усі літери перського алфавіту, крім указаних у попередньому уроку, після себе з'єднуються. Покажемо це на прикладі букви **ب**, яка позначає звук [b]:

بابدبربو بادبربو

ب ب

Порядок написання цієї літери такий:

4 3 2 1
ب ب ب ب ب
ب ب ب ب

У такий саме спосіб після себе зв'язуються літери **нун** – ن та **йа** – ی:

3 2 1
ن ن ن ن

ذ ذ ذ ذ

4 3 2 1
ی ی ی ی

ی ی ی ی

ذ ن

ی ی

ب ب ب ب ن ن ن ن ی ی ی ی

Як бачимо, роздільний варіант літери ن *нун* починається рухом вертикально вниз, а завершується під рядком. Так само завершується й літера ی *йя*. Таким чином, ми можемо утворити склади з уже відомими нам буквами:

یو	نو	بو	یا	نا	با
yu	nu	bu	yā	nā	bā

Літерою ی *йя* позначаються два звуки: приголосний [y] та довгий голосний [i]. Тому з наведеними вище літерами можна, наприклад, утворити такі склади:

ژی	ری	ذی	دی	نی	بی
ži	ri	zi	di	ni	bi

Аналогічні до вищенаведених правила з'єднання з наступними літерами мають літери پ *pe*, ت *te* і ث *ce*, порядок написання яких такий:

4 3 2 1
پ پ پ پ

پ پ پ پ

4 3 2 1
ت ت ت ت

ت ت ت ت

پ پ

ت ت

ث ث ث ث
ث ث ث ث

ث ث

У своєму кінцевому варіанті ці літери не опускаються під рядок, як ن *нун* і ی *йа*, а лежать на рядку, як ب *бе*, наприклад:

آب

āb

توت

tut

توپ

tup

Вправи

11. Напишіть транскрипцію поданих слів:

با، پا، نان، بازار، باران، زانو، زیر، دیر، دیوان،
بی، تا، بیدار، بیرون، بابا، پیر، نیرو، بادبان، بینی.

12. З'єднайте літери у слова:

= ب + ا + ب + ا + ا
= ب + ا + ر + ا + ن
= ب + ی + ر + و + ن
= ب + ی + د + ا + ر
= ب + ی + ن + ی
= ب + ی + ن + ا

= ب + ا + ن + و
 = ب + و + ر + ا + ن
 = د + ی + و + ا + ن
 = د + ی + و + ا + ر
 = د + ا + ر + ا + ب
 = ت + ا + ب + ا + ن
 = ن + ا + ن
 = ن + ا + د + ا + ن
 = ز + ی + ب + ا
 = ز + ا + ن + و

13. Запишіть графікою слова у транскрипції:

nān, bārān, zir, riz, bād, bidār, bini, birun, pir, niru, bi, didār, divār, divān, diruz.

14. Напишіть кожне з нижчеподаних речень по п'ять разів:

_____ بابا آب داد.

_____ بابا نان داد.

_____ آبادی دور بود.

_____ دیروز باران بود.

_____ داراب بیرون بود.

Слова:

آب āb вода	پير pir старий
آبادى ābādi селище	توپ tup м'яч
با bā з, разом з	توت tut шовковиця
بابا bābā тато	داراب dārāb Дараб (чол. ім'я)
باد bād вітер	ديدار didār зустріч
باران bārān дощ	ديوان divān диван (збірка поезій)
بازار bāzār базар	دير dir пізній, пізно
بانو bānu пані	ديروز diruz вчора
بو bu запах	ديوار divār стіна
بود bud був, була (він / вона)	ريز riz дрібний
بوران burān негода	زانو zānu коліно
بى bi без	زيبا zibā гарний
بيدار bidār той, що не спить	زير zir низ, внизу
بيرون birun зовні	نادان nādān неук
بينى bini ніс	نان nān хліб
پا pā нога	نيرو niru сила

Урок 3

Фонетика. Консонантизм перської мови: приголосні звуки

[š] i [ž], [j] i [č], [k] i [g], [y]

Приголосні звуки [š] i [ž]

Звуки [š] i [ž] – передньоязиково-альвеолярні щілинні шумні приголосні: [š] – глухий, [ž] – дзвінкий. Від відповідних українських приголосних відрізняються м'якістю, особливо помітною перед [i] та [e], напр.: *šir* ‘молоко’, *žende* ‘зношений’. Значна м'якість простежується і в абсолютному кінці слова та перед приголосними: *muš* ‘миша’, *āšpaz* ‘кухар’, *dež* ‘фортеця’, *dežbān* ‘охоронник’. У позиції перед огубленими голосними [ā], [o], [u] ці приголосні звуки вимовляються трохи твердіше, але все одно м'якше, ніж в українській мові: *šotor* ‘верблюд’, *šāne* ‘плече’, *žulide* ‘неохайний’.

Приголосні звуки [j] i [č]

Звуки [j] i [č] – передньоязиково-альвеолярні зімкнені шумні приголосні африкати: [j] – дзвінкий, [č] – глухий. Вимовляються так само, як і відповідні звуки української мови. Африката [j] наявна і в кількох європейських мовах, напр., в англійському слові *January*. Під час артикуляції африкат відбувається незначне зниження задньої спинки язика, що зумовлює певну палаталізацію цих приголосних: *jān* ‘душа’, *čand* ‘декілька’.

Глуха африката [č] вимовляється з незначним придихом. Африката [j] в абсолютному кінці слова трохи оглушена: *mowj* ‘хвиля’; в позиції перед глухим приголосним наближається до глухої африкати [č]: *ejtenāb* → *ečtenāb* ‘ухиляння’.

Приголосні звуки [k] i [g]

Звуки [k] i [g] – зімкнені проривні шумні приголосні, які виступають у двох варіантах: середньоязиковому і задньоязиковому. Середньоязиковий варіант утворюється шляхом змикання середньої частини спинки язика з твердим піднебінням, завдяки чому звуки набувають значної м'якості. Ця м'якість найбільш відчутна в кінці слова, напр.: *pāk* ‘чистий’, *sag* ‘собака’; перед приголосними, напр.: *doktor* ‘лікар’; а також перед голосними [a], [e], [i]: *kam* ‘трохи’, *ketāb* ‘книжка’, *gisu* ‘коса’.

Перед огубленими голосними заднього ряду [ā], [u], [o] виникає задньоязиковий варіант приголосних [k] i [g]. Вони творяться шляхом змикання задньої частини спинки язика з м'яким піднебінням і звучать твердо: *kār* ‘робота’, *gorbe* ‘кішка’.

Звук [k], як і всі глухі замкнені (напр., [p] i [t]), вимовляється з невеликим придихом, який особливо відчутний перед голосними і в кінці слова. Звук [g] в кінці слова трохи оглушається, але не переходить у [k].

Приголосний звук [y]

Звук [y] – середньоязиковий щілинний серединний сонорний приголосний. Під час його артикуляції, як і в українській мові, середня частина спинки язика піднімається до твердого піднебіння, кінчик язика торкається нижньої та середньої частини нижніх зубів. Вимовляють його енергійніше, напруженіше та чіткіше перед голосними, ніж після них, напр.: *yek* ‘один’, *besyār* ‘дуже’.

Поєднання звуку [y] з наступним голосним у межах одного складу вимовляються аналогічно до таких самих звукових поєднань в українській мові, що позначаються на письмі буквами я, ю, є, ї як у словах *яма, юшка, єднати, гаї* та ін. Після голосних цей звук трохи оглушається і вимовляється як український [й] у словах *пий, лий*.

Вправи

1. *Прослухайте і повторіть за диктором слова з приголосними [š] і [ž]:*

а) šarm, šenā, šir, širin, širini, Širāz, širāzi, šomā, šotor, šām, šur, šāne, pišāni, žuan, žerf;

б) āš, šeš, zešt, zešti, došman, došnām, došvār, muš, duš, dāneš, zešt, tašt, dež, dežbān.

2. *Зверніть увагу на вимову приголосних [j] і [č]:*

а) jā, injā, ānjā, bijā, jān, jib, jur, jurāb, janub, javān, jāneb, daraje, borj, харj, panj, mowj, tāj, xārej, xāreji, tejār, tejārat, panjere;

б) ĉe, ĉand, ĉāy, ĉar, ĉār, ĉatr, ĉit, ĉāre, biĉāre, piĉ, puĉ.

3. *Зверніть увагу на вимову приголосних [k] і [g] у різних позиціях:*

а) kam, kabir, kar, kard, kas, kadu, ki, ke, kif, kine, ketāb, šekam, kešvar, garm, gaz, ágar, mágar, gisu, gard, gerd, gandom, gerāmi, gerān, gire, giše, magas;

б) bāk, bārik, pāk, nāzok, namak, pezešk, keyk, tārik, tark, marg, sag, gorg, bozorg, bozorgvār, rag, taksir, tekrār, aksar, akbar, aknun;

в) kār, kārd, kāse, kur, kākā, kodām, konun, kuĉ, kuĉe, kojā, guš, gušt, gur, gorbe, gārd, gārāž, gāv, gāz, gozāreš, kuĉek, kārgar.

4. *Повторіть за диктором слова з приголосним [y]:*

а) yā, āyā, yād, yār, yāri, yās, guyā, beyā, beyāvar, beyābān, ziyād, besyār, bāyad, yatim, yavāš, yaх, yek, yomn, yunān, yunāni;

б) pāy, rāy, ruy, tuy, muy, buy.

5. *Запишіть у словничок найбільш уживані з поданих вище слова:*

āšpaz	кухар	šir	молоко; лев
ānjā	там	ketāb	книжка
injā	тут	kešvar	країна
bozorg	великий	kuĉek	маленький
panjere	вікно	kif	сумка
jā	місце	gorbe	кішка
sag	собака	garm	теплий
šotor	верблюд	muš	миша

Граматика. Дієслово-зв'язка після слів, що закінчуються на голосний

Якщо перед дієсловом-зв'язкою **ast** стоїть слово, що закінчується на голосний (окрім [e]), то відбувається стягнення першого звуку [a] зв'язки, наприклад:

In pā + ast. → In pā-st. Це нога.
 Ān sandali + ast. → Ān sandali-st. То стілець.

In ālubālu + ast.	→	In ālubālu-st.	Це вишня.
Ān pālto + ast.	→	Ān pālto-st.	То пальто.
In mard irāni + ast.	→	In mard irani-st.	Цей чоловік іранець.
Ān zan xeyli zibā + ast.	→	Ān zan xeyli zibā-st.	Та жінка дуже гарна.

Якщо слово закінчується на голосний [e], у розмовному мовленні відбувається його стягнення з голосним [a] зв'язки, внаслідок чого він перетворюється на [a] і трохи протягується:

In panjere + ast.	→	In panjeraa-st.	Це вікно.
Ān dar baste + ast.	→	Ān dar bastaa-st.	Ті двері зачинені.

Якщо слово закінчується дифтонгом [ow], то його другий елемент переходить у [v] і приєднується до зв'язки:

In lebās now + ast.	→	In lebās nov-ast.	Цей одяг новий.
---------------------	---	-------------------	-----------------

Питальне речення з іменним присудком

У питальному реченні загального типу порядок слів такий самий, як і в непитальному. Питальні речення такого типу можуть будуватися з питальною часткою **āyā** з наголосом на першому складі, яка відповідає українській частці *чи*. Частка ставиться на початку речення і відділяється від підмета невеличкою паузою. Наприклад:

Āyā in mowz ast?	Чи це банан?
Āyā in mowz širin ast?	Чи цей банан солодкий?
Āyā ān dar bāz ast?	Чи ті двері відчинені?
Āyā in mard xub ast?	Чи цей чоловік гарний?

Відповідь на питання вводиться або стверджувальною часткою **bāle** 'так', або заперечними частками **na**, **хеур**, **náхеур**:

Āyā in mowz ast? Чи це банан?	- Bale, in mowz ast. Так, це банан.
	- Na (хеур, пахеур), in mowz nist. Ні, це не банан.

Āyā ān dar bāz ast? Чи ті двері відчинені?	- Bale, ān dar bāz ast. Так, ті двері відчинені.
	- Na (хеур, пахеур), ān dar bāz nist, baste-ast. Ні, ті двері не відчинені, вони зачинені.

Друга питальна частка, що вводить такого типа питання, – **mágar** 'хіба'. Вона також ставиться на початку речення і виражає здивування або сумнів:

Magar in ketāb ast? Хіба це книжка?	- Bale, in ketāb ast. Так, це книжка.
	- Na (хеур, пахеур), in ketāb nist, daftar ast. Ні, це не книжка, це зошит.
Magar ān mard bad ast? Хіба той чоловік поганий?	- Bale, ān mard bad ast. – Так, той чоловік поганий.
	- Na (хеур, пахеур), ān mard bad nist, xub ast. – Ні, той чоловік не поганий, він гарний.

Вправи

6. Прочитайте і перекладіть речення:

Āyā in miz ast? – Bale, in miz ast. Āyā in miz bozorg ast? – Na, in miz bozorg nist, kuček ast. Āyā ān sag ast? – Na, ān sag nist, gorbe ast. Āyā in anār ast? – Bale, in anār ast. Magar in sandali-st? – Naxeyr, in sandali nist. Āya ān pesar kuček ast? – Bale, ān pesar kuček ast, bozorg nist. Āyā ān zan zibā-st? – Bale, ān zan xeyli zibā-st. Āyā in panjere baste nist? – Xeyr, in panjere baste nist, bāz ast. Magar in pālto nov-ast? – Bale, in pālto nov-ast.

7. Доповніть речення:

Magar in xāne bozorg ast? – Naxeyr, in xāne Magar ān dar baste ast? – Bale, ān dar Āyā in anār širin ast? – Na, in anār , torš Āyā ān zan doktor ast? – Bale, ān zan Āyā in ketāb xub ast? – Bale, in ketāb xeyli Magar in āb ast? – Xeyr, in , šir Āyā limu torš ast? – Bale, limu xeyli Āyā šir garm ast? – Naxeyr, šir garm ... , sard

8. Перекладіть речення:

Це вікно. Чи відчинено це вікно? – Так, вікно відчинено. Хіба ця стіна біла? – Так, ця стіна біла. Чи та дівчина гарна? – Так, та дівчина дуже гарна. Чи то собака? – Ні, то не собака, то кішка. Чи велика та кішка? – Ні, та кішка не велика, вона маленька. Хіба це яблуко солодке? – Так, воно дуже солодке. Цей одяг не новий. Чи вода холодна? – Ні, вода не холодна, тепла.

9. Запишіть у словничок корисні слова:

ālubālu	вишня	torš	кислий
āyā	чи	sandali	стілець
anār	гранат	širin	солодкий
pālto	пальто	magar	хіба

Графіка. Позначення коротких голосних на письмі

Короткі голосні на письмі або зовсім не позначаються, або позначаються спеціальними позначками – оголосами. Як відомо, в перській мові три голосних коротких звуки: [a], [e], [o]. Оголоси, якими вони позначаються, називаються відповідно: *fathe* або *zebar* для [a] – اَ , *kasre* або *zir* для [e] – اِ , *zamme* або *piš* для [o] – اُ . На початку слова вони потребують підставки у вигляді *алефа*, а всередині слова розташовуються над або під літерою, що позначає приголосний звук:

У випадку, якщо приголосний звук не огласований, тобто голосний звук за ним відсутній, над відповідною літерою може стояти знак *sokun*, напр.: اَ [d], اِ [r].

Але, як правило, над такими літерами просто не ставиться жодного знака, напр.: زَن *zan* 'жінка', زَرَد *zard* 'жовтий', دَرَد *dard* 'біль', تَنَد *tond* 'швидкий', دِرَاز *derāz* 'довгий'.

زَبَان

دندان

بَبر

Вправи

10. Напишіть транскрипцію поданих слів:

بَدَن، دَر، دَرَد، بَرادر، پَدَر، تَنور، دارَد، دِرَاز، دَنَدان، زَبان

11. З'єднайте літери у слова:

	=	ر	+	ب	+	بَ			
=	ر	+	دَ	+	ا	+	ر	+	بَ
=	ن	+	ا	+	د	+	ن	+	دَ
	=	د	+	رَ	+	ا	+	د	
=	د	+	رَ	+	ا	+	د	+	نَ
	=	ن	+	دَ	+	زَ			
=	ن	+	ا	+	ب	+	زَ		
	=	د	+	ر	+	زَ			
	=	ر	+	دَ	+	پَ			
=	ر	+	ی	+	ن	+	پَ		

12. Запишіть перськими літерами слова, подані у транскрипції:

bābā, āb, dād, barādar, dārad, nadārad, dard, zard, bārān, bāzār, zabān, partāb, pā, pir, dir, dirin, dur, tur, por, tond.

Перські почерки і каліграфія

Перська в'язь має декілька різновидів. Друкований шрифт – *nasx* 'насх' – і його варіанти відрізняються чіткістю ліній, незмінністю форм літер у різних позиціях. Це найпростіший для читання шрифт і тому найбільш уживаний у книгах, газетах і журналах.

До розповсюдження друку в Ірані основним почерком, використовуваним для укладання писемних пам'яток, поетичних збірок (диванів), релігійної та світської літератури, був почерк *nasta'liq* 'насталік', який характеризувався особливим натисканням розгорнутого під невеличким кутом *калям* – загостреного очеретяного пера. Спрощений різновид цього почерку – *tahriri* 'тахрірі' – використовується зараз іранцями для записів у повсякденному житті.

Декоративний насталік разом з його декоративно-рукописним варіантом *šekaste* 'шекясте' використовується в орнаментах, мініатюрах, плакатах, в рекламі і вивісках. Тому корисно з перших кроків оволодіння перською графікою приділяти увагу відпрацюванню елементів почерку насталік, адже серед іранців, у житті яких каліграфія посідає особливе місце, гарний почерк завжди привертає увагу і високо цінується.

Вправи

13. Прочитайте і скопіюйте слова, написані почерком «насталік»:

برادر، یزد، پدر، نژد، پر، درد، دندان، رزرو، درو، بد،
ری، دو، پر، دو، تیریز، بد، درود، تنور، دریا، پیر، دی،
دور، بو، تو، وی، رادیو، دراز، زبان، تن، بدن.

Написання голосних на початку слова

Всі початкові голосні пишуться за допомогою *алефа*. Як уже було вказано, для написання довгого голосного [ā] на початку слова використовується спеціальний знак – *madda*. Його написання над алефом є обов'язковим. Тоді як постановка оголосок для позначення коротких голосних необов'язкова, у звичайному тексті (наприклад, газетному) вони не пишуться, наприклад:

ابرو *abru* 'брови', اداری *edāri* 'адміністративний', اروپا *orupā* 'Європа'.

Довгі голосні [i] та [u] на початку слова також пишуться з алефом, як-от у таких словах:

این in 'цей', ایران irān 'Іран', او u 'він', 'вона', ایوان eyvān 'балкон'.

Позначення на письмі дифтонга [ey]

Дифтонг [ey] на початку слова позначається сполученням алефа і літери ی, а в серединній позиції та наприкінці слова – літерою ی, наприклад:

نیزار	دی	ری	ایوان	ای
neyzār	dey	rey	eyvān	ey

Позначення наприкінці слова короткого голосного [o]

Наприкінці слова короткий голосний звук [o] позначається літерою و vāv:

راديو	دو	تو
rādyo	do	to

Вправи

14. Прочитайте слова і напишіть їхню транскрипцію:

آن، آب، او، ایران، این، ایرانی، اوت، آز، آبادی، آبان، آذر، آبرو، آنار،
آبرو، ای، ابراز، پا، بیدار، اروپا، اداری، ایوان، آبدار، آبادان.

15. З'єднайте літери у слова:

	=	ر	+	ب	+	آ				
	=	ر	+	ا	+	ن	+	آ		
	=	و	+	ر	+	ب	+	آ		
	=		+	ب	+	د	+	آ		
=		ز	+	ا	+	ر	+	ب	+	ا
=		ا	+	پ	+	و	+	ر	+	ا
=		ن	+	ا	+	و	+	ی	+	ا

= آ + ب + ا + د + ی
 = ا + ی + ر + ا + ن
 = ا + د + ا + ر + ی
 = ا + ی + ن

16. Запишіть перськими літерами слова, подані у транскрипції:

az, anār, abr, abru, adab, ābādī, ābdār, abzār, ebrāz, edāri, in, ān, irān, nādān, daryā, orupā, partāb, panir, nāder, parviz, parvin, rey, dey, neyzār.

17. Прочитайте речення з іранського підручника для 1 класу і перекладіть їх за допомогою словничка в кінці уроку:

18. Напишіть кожне речення по п'ять разів:

بابا آنار داد.
 برادر آنار دارد.
 آنار آبدار بود.

دَرِیا دور بود.

نادرِ بیدار بود.

Слова:

آبادان	ābādān Абадан (місто)	پر	por повний
آبان	ābān абан (місяць)	پرتاب	partāb кидок
آبدار	ābdār соковитий	پرویز	Parviz Парвіз (чол. ім'я)
آبرو	āberu честь	پروین	Parvin Парвін (жін. ім'я)
آذر	āzar азар (місяць)	پنیر	panir сир
آن	ān те, той, та	تبریز	tabriz Табріз (місто)
ابر	abr хмара	تن	tan тіло
ابراز	ebrāz вираження	تند	tond швидкий
ابرو	abru брови	تنور	tanur танур
ابزار	abzār інструменти	تو	to ти
اداری	edāri адміністративний	دارد	dārad має (він / вона)
ادب	adab виховання	دراز	derāz довгий
اروپا	orupā Європа	درد	dard біль
از	az з, від	درود	dorud привіт
انار	anār гранат	دریا	daryā море
او	u він, вона	دندان	dandān зуб
اوت	ut серпень	دو	do два
ای!	ey Гей!	دی	dey дей (місяць)
ایران	irān Іран	رادیو	rādyo радіо
ایرانی	irāni іранець, іранський	رزرو	rezerv бронювання
این	in це, цей, ця	ری	rey Рей (місто)
ایوان	eyvān тераса	زبان	zabān мова, язик
بیر	babr тигр	زدن	zadan бити
بد	bad поганий	زرد	zard жовтий
بدن	badan тіло	زن	zan жінка
برادر	barādar брат	نادر	Nāder Надер (чол. ім'я)
پدر	pedar батько	نیزار	neyzār очерет
پر	par крило		

Урок 4

Фонетика. Консонантизм перської мови: приголосні звуки [h], [q] і [qh], [ʔ]

Приголосний звук [h]

Звук [h] – горловий щілинний серединний шумний глухий приголосний. Аналогічний звук є в кількох європейській мовах, зокрема, в німецькій та англійській. Близький до українського звука [г], але на відміну від нього, – глухий. Акустично нагадує сильний видих з невеликим шумом: *har* ‘кожний’, *hālā* ‘зараз’. Особливо незначний шум при вимовлянні [h] – в абсолютному кінці слова після голосного, напр.: *rāh* ‘дорога’, *māh* ‘місяць’, *kuh* ‘гора’. Перед стійкими голосними в інтервокальній позиції та у позиції між голосним і сонорним [h] трохи одзвінчується: *bahār* ‘весна’, *čehre* ‘обличчя’.

Приголосні звуки [q] і [qh]

Звук [q] – язичковий зімкнено-проривний шумний дзвінкий приголосний. В українській мові такого звука немає. Під час артикуляції звука [q] задня частина спинки язика і язичок змикаються. Активним мовленнєвим органом під час творення цього приголосного є язичок: *qār* ‘печера’. Правила вимови цього звука складні й зумовлені фонетичною позицією цього звука. Зімкнений дзвінкий [q], як правило, трапляється:

- а) на початку слова: *qār* ‘печера’, *qand* ‘цукор’;
- б) у середині слова в позиції перед глухим приголосним: *saqf* ‘стеля’, *maqul* ‘убитий’;
- в) у кінці слова, особливо у позиції після глухого приголосного: *fesq* ‘розпуста’, *mašq* ‘вправа’.

Приголосний [q] ніколи не пом’якшується, навіть перед голосним [i]. Як і всі приголосні перської мови, цей звук у кінці слова не втрачає повністю своєї дзвінкості. У середині слова в позиції перед глухим приголосним, особливо у розмовному мовленні, він трохи оглушається і уподібнюється до глухого щілинного [x]: *vaqt* → *vaxt* ‘час’.

Звук [qh] – язичковий щілинний шумний дзвінкий приголосний. В українській мові такого звука немає. Звук твориться приблизно там само, де і звук [x], тільки за участю голосу. Крім того, на відміну від звука [x], звук [qh] менш напружений. Під час артикуляції щілинного [qh] між задньою частиною спинки язика та язичком утворюється щілина: *āqhāz* ‘початок’. Щілинний звук [qh], як правило, буває:

- а) у положенні між голосними, напр.: *āqhā* ‘нан’, *āqhāz* ‘початок’, *čāqhu* ‘ніж’;
- б) у середині слова між голосним і дзвінким приголосним або дзвінким приголосним і голосним, напр.: *arqhām* ‘цифри’, *eqhdām* ‘захід’, ‘зусилля’, *maqhz* ‘мозок’;
- в) у кінці слів, напр.: *otāqh* ‘кімната’, *čāqh* ‘товстий’, *bāqh* ‘сад’.

Звук [qh] трохи оглушається в кінці слова, але ніколи не пом’якшується, навіть перед голосним [i].

Деякі дослідники ці два звуки вважають різновидами одного звуку [q].

Приголосний звук [ʔ]

Це гортанний зімкнений проривний шумний глухий приголосний звук. В українській мові такого звука немає. Під час його артикуляції голосові зв'язки змикаються і, миттєво розмикаючись, творять звук на зразок легкого вибуху. Приголосний [ʔ] зустрічається виключно в середині або в абсолютному кінці слів арабського походження: *va'de* – 'обіцянка', *jo'rat* – 'сміливість', *rob'* – 'чверть', *joz'* – 'частина'. В окремих випадках його вживання факультативне. Так, в середині слова виділяють три таких позиції:

1. Цей звук може випадати в інтервокальній позиції: *su'ed* → *sued* 'Швеція', *ra'is* → *rais* 'голова', 'начальник';

2. У позиції після голосного перед приголосним звук [ʔ] наявний при ретельному вимовлянні слова: *ra'd* – 'грім', *ba'd* – 'номім', *še'r* – 'вірш'. Однак у нормальному темпі мовлення і, особливо, в розмовному мовленні він теж може випадати. У цьому разі попередній нестійкий голосний подовжується, а звук [ʔ] зникає: *ra'd* → *raad*, *ba'd* → *baad*.

3. У позиції після приголосного перед голосним виникає переривання голосу: *mas'ale* – 'проблема', *jom'e* – 'п'ятниця'. Проте у нормальному темпі мовлення ці слова можуть вимовлятися, відповідно, і як *masale*, *jome*.

У нормальному темпі мовлення в кінці слів приголосний [ʔ] здебільшого також не вимовляється. Так, слова *defā'* – 'оборона' та *šoru'* – 'початок' вимовляються як *defā* і *šoru*. Проте приголосний звук [ʔ] відновлюється, якщо після нього йде морфологічний показник *-e*, який має назву *izaфет*. Про ізафет та ізафетні конструкції мова піде далі, тут лише зазначимо, що за допомогою ізафету творяться словосполучення: *šoru'-e xub* 'гарний початок', *defa'-e vatan* 'захист батьківщини'.

Вправи

1. Прослухайте і повторіть за диктором слова з приголосним [h]:

а) har, ham, hadaf, haft, hafte, havā, honar, hesāb, hezār, heyvān, hākem, hāfez, hādese, hātere;

б) šahr, bahr, bahre, mohr, mohre, tanhā, Tehrān, behbud, mehmān;

в) māhi, āhan, pirāhan, dahān, māher, bahār, nohār, navāhi;

г) māh, rāh, šāh, gonāh, deh, dah, ruh, tafrih;

2. Прослухайте і повторіть за диктором слова, звертаючи увагу на розрізнення приголосних [h] і [x]:

а) har – xar, ham – xam, kāh – kāx, šāh – šāx, taht – taxt, ruh – rox, bahs – baxt, mahsus – maxsus;

б) xāhar, xāheš, havāxori, hamxāne, sāhebxāne, mehmānxāne, xāndanihā, xāhān, šāxhā, mixāham, mixāhi, mixāhad, mixāhim, mixāhid, mixāhand.

3. Прослухайте і повторіть за диктором слова з приголосними [q] і [qh] в різних позиціях:

а) qand, qadam, qarn, qalam, qabl, qeуči, qašang, qahve, qānun, qowl, quri, qāli, qāzi, qeumat, qeybat, qeyrat, qeyd, qeysar;

б) vaqt, raqs, noqte, eqtesād, taqsim, naqs, saqf, maqtul, fesq, mašq;

в) bāqh, dāqh, čerāqh, čāqh, otāqh, olāqh, farqh, barqh;

г) āqhā, āqhāz, āghuš, čoqhondar, moqhol, baqhal, noqhāt, maqhām, moqhābel, aqhab, oqhāb, rofaqhā, enteqhād, enteqhāl;

д) Baqhdād, noqhre, aqhl, aqhd, maqhz, Maqhreb, taqhdim, naqhl, taqhlid, taqhlil, arqhām, maqhrun.

4. *Прослухайте і повторіть за диктором групи слів, звертаючи увагу на протиставлення приголосних [q], [k], [g], [x] і [h]:*

qand – kand, qam – kam – хам – ham, qalam – kalam, qel – gel, bāq – bak, čāq – čāk, quri – kuri, qānun – kānun, qāz – gāz, qeyr – xeyr, qāli – xāli, noqāt – nokāt, aql – akl, maqz – maks – magas, taqlil – tahlil, taqsir – taksir, Qom – gom, āquš – guš, qif – kif, barq – barg.

5. *Запишіть у словничок найбільш уживані з поданих вище слова:*

āqhā	пан	qašang	гарний
bāqh	сад	qalam	ручка, перо
barqh	електрика	qahveyi	коричневий
pirāhan	сорочка, сукня	kuh	гора
xāhar	сестра	māh	місяць
rāh	дорога	har	кожний
raqs	танець	hafte	тиждень
saqf	стеля	havā	повітря
šahr	місто	vaqt	час

Граматика. Питальні речення з використанням питальних слів

У питальному реченні з іменним присудком в ролі іменної частини присудка можуть виступати різні питальні слова залежно від змісту питання. Головними з них є питальні займенники **ke (ki)** – ‘хто?’ та **če (čī)** – ‘що?’ У питальному реченні вони зливаються з дієсловом зв’язкою **ast**, утворюючи стягнені форми **kist** і **čist** (замість **ke(ki) ast** і **če(čī) ast**). Наприклад: **In kist?** – *Це хто?* **In čist?** – *Це що?*

З-поміж інших питальних слів використовуються слова **četowr?** – ‘який (яка, яке, які)?’ та **če-rang?** – ‘якого кольору?’ Наприклад:

In ketāb četowr ast? *Яка ця книжка?*

- **In ketāb xub ast.** *Ця книжка гарна.*

Ān divār če-rang ast? *Якого кольору та стіна?*

- **Ān divār sefid(rang) ast.** *Та стіна біла.*

Альтернативне питання зі сполучником **yā** – ‘чи’, ‘або’

Альтернативне питання ставиться за допомогою сполучника **yā** ‘чи’, ‘або’, наприклад:

In ketāb yā daftar ast? *Це книжка чи зошит?*

- **In ketāb ast.** *Це книжка.*

Ān pesar yā doxtar ast? *То хлопчик чи дівчинка?*

- **Ān pesar ast.** *То хлопчик.*

In kelās bozorg yā kuček ast? *Цей клас великий чи маленький?*

- **In kelās bozorg nist, kuček ast.** *Цей клас не великий, а маленький.*

Ān mard xub yā bad ast? *Той чоловік гарний чи поганий?*

- **Ān mard xeyli xub ast.** *Той чоловік дуже гарний.*

Вправи

6. Прочитайте і перекладіть речення:

Āyā in zan ast? – Na, in zan nist. In kist? – In mard ast. In mard četowr ast? – In mard xub ast. In mard kist? – In mard doktor ast. Magar in miz ast? – Naxeyr, in miz nist. In čist? – In sandali-st. In sandali če-rang ast? In sandali zard(rang) ast. Āyā saqf sefid ast? – Bale, saqf sefid ast. In dars saxt yā āsān ast? – In dars saxt nist, āsān ast. Āyā in šahr qašang ast? – Bale, in šahr xeyli qašang ast.

In sag yā gorbe ast? – In sag ast. In sag četowr ast? – In sag xeyli bozorg nist, kuček ast. Āyā in sib ast? – Bale, in sib ast. In sib širin yā torš ast? – In sib xeyli širin ast. Āyā in panjere ast? – Bale, in panjere ast. In panjere bāz yā baste ast? – In panjere bāz ast. In čist? – In šotor ast. Šotor bozorg yā kuček ast? – Šotor xeyli bozorg ast. Asb četowr ast? – Asb bozorg nist. Āyā havā xub ast? – Bale, havā xeyli xub ast.

7. Доповніть речення:

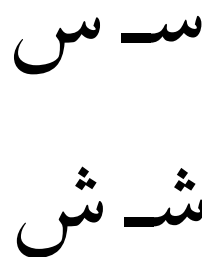
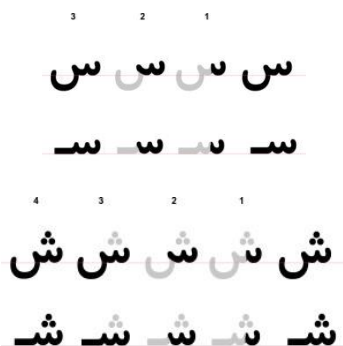
In čist? – In Āyā in ? Bale, in In xāne ... yā ... ast? – In xāne In limu ... yā ... ast? – In limu xeyli ... ast. Ān zan kist? – Ān zan doctor In pesar četowr ast, xub ... ? – Bale, xeyli Ān dar baste ... bāz ast? – Ān dar baste ..., bāz Ālubālu torš ... sirin ... ? – Ālubālu xeyli Āyā in lebās nov-ast? (now ast?) – Naxeyr, in lebās now In āb yā šir ... ? – In āb Āb četowr ... ? – Āb xeyli sard Ān kist? – Ān doxtar ān doxtar zibā-st? – Bale, ān doxtar ... zibā-st.

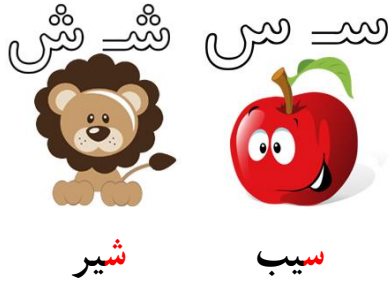
8. Перекладіть речення:

Це що? – Це олівець. Цей олівець якого кольору? Зелений чи коричневий? – Цей олівець зелений (зеленого кольору). Це вікно чи двері? – Це вікно. Вікно відчинено чи зачинено? – Вікно відчинено. Хіба ця стіна біла? – Ні, ця стіна не біла, вона жовта. Це зошит чи книжка? – Це книжка. Ця книжка яка? – Ця книжка дуже гарна. Чи то кінь? – Ні, то не кінь, то верблюд. Який той верблюд? Великий чи маленький? – Той верблюд великий, а цей верблюд маленький. Чи та жінка гарна? – Так, та жінка дуже гарна. Цей урок який? Важкий чи легкий? – Цей урок не дуже важкий. Погода гарна чи погана? – Погода дуже гарна.

Графіка. Літери س sin, ش šin

Літери س sin, ش šin позначають відповідно звуки [s] і [š], містять у своєму складі три невеличких зубці і у своєму кінцевому варіанті мають округлий «хвіст», схожий на букву ن nun без крапки, який опускається під рядок:

Отже, у початковій позиції ці літери з'єднуються з наступними літерами таким чином:

سارا ، سَبَد ، سَر ، سَرَد ، شَیر ، شَادَاب ، شَیرَاز
 Sārā sabad sar sard šir šādāb širāz

У серединній позиції та наприкінці слова вони зв'язуються з попередньою літерою, якщо вона є зв'язувальною, і не зв'язуються з нею, якщо вона є роздільною:

دَرس ، تَرس ، پَسَر ، دُوست ، رَشت ، شَیش ، دَاس ، دِشَب
 dars tars pesar dust rašt šiš dās dišab

Зверніть увагу! У прописному варіанті літери ش، س можуть мати особливу форму написання: зубці зникають і замість них пишеться напівкругла лінія, яка починається над рядком, приблизно на рівні написання *алефа*.

س ش ش ش ش

Вправи

9. Напишіть транскрипцію поданих слів.:

شَب، سَبَز، اَسَب، داداش، شیر، شُتُر، آش، اُستاد، آسان، اُستان، شیرین،
 آشنا، زشت، درست، آسیا، روستا.

10. З'єднайте літери у слова:

= س + ا + ر + ا
= سَ + ر + ا + ب
= د + و + س + ت
= دَ + س + ت
= د + ا + س
= دَ + ر + س
= ش + ی + ر + ا + ز
= ش + ا + د + ی
= د + ی + شَ + ب
= آ + س + ا + ن

11. Запишіть перськими літерами слова у транскрипції:

Sārā, sar, sarāb, dars, sabad, asb, tars, tadrīs, dās, dāstān, āš, šab, šādāb, šādi, šir, šotor, širāz, dišab, āšnā, šeš, širin, šur, dādāš, rustā, zešt.

12. Прочитайте і скопіюйте слова, записані прописним почерком:

آش، سبز، دوست، پوست، شب، سر،
آسیا، ساز، اُستان، شیراز، شیرین، آشنا، دُست،
شیر، سر، دیشب، اُستاد، آسائید.

13. Прочитайте нижчеподані речення і напишіть кожне з них по три рази:

این سیب است. این آناَر است. این نان و پنیر است. آن آب است. آن شیر است. آن پتو زرد است. آن دیوار سبز است. آن زن روس است. او اُستاد است. ساسان با شاپور دوست است. این در است. آن دَست است. این زبان آسان است. این پسر با شاپور و ساسان دوست است. دُرُست است.

14. Запишіть подані речення графікою:

In zan ostād ast. Sārā bā Sāsān dust ast. In anār ast. In anār sard ast. In zabān āsān ast. In sabad sabz ast. Ān šotor zard ast. In pesar āšnā bud. In āš ast. In āš šur ast. Dādāš dar rustā bud. Ān rustā dur ast. Dorost nist.

Слова:

آسان	āsān легкий	روستا	rustā село
آسیا	Āsyā Азія	زشت	zešt огидний
آش	āš аш (іранський суп)	سارا	Sārā Сара (жін. ім'я)
آشنا	āšnā знайомий	ساسان	Sāsān Сасан (чол. ім'я)
اسب	asb кінь	ساز	sāz саз (музич. інструм.)
اساتید	asātid викладачі	سباد	sabad кошик
استاد	ostād викладач	سبز	sabz зелений
استان	ostān провінція	سر	sar голова
پتو	patu ковдра	سراب	sarāb міраж
پسر	pesar хлопець	سرد	sard холодний
پوست	pust шкіра	سیب	sib яблуко
تدریس	tadris викладання	شاپور	Šāpur Шапур (чол. ім'я)
ترس	tars страх	شاداب	šādāb радісний
داداش	dādāš брат	شادی	šadi радість
داس	dās серп	شب	šab ніч
داستان	dāstān оповідання	شتر	šotor верблюд
درس	dars урок	شش	šeš шість
درست	dorost правильний	شور	šur солоний
دست	dast рука	شیر	šir молоко; лев
دوست	dust друг	شیراز	Širāz Шираз (місто)
دیشب	dišab вчора ввечері	شیرین	širin солодкий
رشت	Rašt Решт (місто)	نیست	nist не є, немає
روس	rus росіянин(ка)		

Урок 5

Фонетика. Консонантизм перської мови: деякі особливості приголосних звуків [n] і [r]

Як уже було зазначено, деякі перські приголосні, такі як [b], [z], [s], [v], [f], [m], [n], [r], [d], майже нічим не відрізняються від відповідних українських приголосних. Це справедливо перш за все для позицій перед голосним та між двома голосними. Також було зазначено, що в кінці слова перські дзвінки приголосні, на відміну від українських, не оглушаються до кінця. Тепер розглянемо детальніше ті особливості, що відрізняють перські приголосні [n] і [r] від відповідних українських звуків внаслідок виникнення певних фонетичних умов та підкорегуємо вимову слів, що зустрічалися раніше, із застосуванням нової інформації.

Приголосний звук [n]

Перський приголосний звук [n] може виступати в кількох варіантах. У своєму основному варіанті звук [n] є передньязиково-зубним зімкненим носовим сонорним приголосним. Під час його артикуляції кінчик язика трішки піднятий і торкається верхньої частини верхніх зубів та альвеол, як і під час вимови звука [n] в українській мові. Цей варіант звука [n] зустрічається перед голосними, в абсолютному кінці слова, а також перед більшістю приголосних. Передньязиковий варіант звука [n] переважно завжди вимовляється твердо, трохи пом'якшується перед голосним [i]: *niz* 'також', *niru* 'сила'.

Середньязиковий варіант звука [n] трапляється перед середньязиковими приголосними [k], [g] в їхньому основному, тобто м'якому варіанті (напр.: *zang* 'дзвінок', *bānk* 'банк') та перед м'якими передньязиковими африкатами [č], [j] (напр.: *fenjān* 'чашка', *ma'danči* 'шахтар'). Тобто цей варіант звука [n] твориться підняттям, а потім зімкненням середньої частини спинки язика з твердим піднебінням, кінчик язика відстає від верхніх зубів.

Задньязиковий варіант звука [n] виникає перед твердими задньязиковими [k], [g] (напр.: *angur* 'виноград', *enkūr* 'заперечення') та язичковим [qħ] (напр.: *menqħār* 'дзьоб', *enqhelāb* 'революція').

Приголосний звук [r]

Це передньязиково-альвеолярний дрижачий сонорний. Під час артикуляції основного варіанта цього звука кінчик язика, як і в українській мові, вібрує та торкається задньої частини альвеол верхніх зубів: *farmān* 'наказ', *mardom* 'народ'. У цілому можна зауважити, що у поствокальній позиції перський звук [r] менш дзвінкий, ніж відповідний українській звук.

Інші варіанти звука [r] такі:

- зімкнений приголосний, який твориться не дрижанням, а одним зімкненням кінчика язика з верхніми яснами. Він з'являється між двома голосними, крім [i]: *bārān* 'дош', *deraxt* 'дерево';
- щілинний приголосний звук, під час творення якого кінчик язика не торкається верхніх ясен, а розташований на певній відстані, внаслідок чого утворюється щілина. Він з'являється в кінці слова, після приголосних (після

глухих приголосних трохи оглушений) і голосних переднього ряду: *sefr* 'нуль', *našr* 'видання', *pir* 'старий';

- приголосний звук твориться як голосний: кінчик язика має бути розташований на такій відстані від верхніх ясен, щоб повітря могло проходити вільно і без щілин. Він з'являється на початку слова: *rāz* 'таємниця', *riš* 'борода'; після голосного [i]: *birun* 'зовні', *Irān* 'Іран'; у середині слова перед приголосним та після нього: *ejrā* 'виконання', *masraf* 'споживання'.

Подвоєні приголосні в перській мові

Подвоєнні приголосні зустрічаються в середині та в кінці слова, а також інколи на стику двох слів (напр.: *fann* 'техніка', *man-niz* 'я теж'). На початку слова подвоєння приголосного неможливо, оскільки перське слово взагалі не може починатися з кількох приголосних. Подвоєння приголосного звука в перській мові має смислорозрізнявальне значення, напр.: *banā* 'будівля' і *bannā* 'будівельник'. Найбільш чітко подвоєння відчутно в позиції між двома голосними (в середині слова і на стику слів). В кінці слова подвоєння виражене менш чітко, особливо якщо подвоюється глухий приголосний звук: *xatt* 'почерк', *saff* 'ряд'.

Вимова глухих приголосних в позиції перед дзвінками

Як уже було зазначено, перські дзвінки приголосні в кінці слова повністю не оглушаються, напр.: *mard* 'чоловік', *qermez* 'червоний'. Проте і глухі приголосні звуки перед дзвінками приголосними не одзвінчуються. Наприклад: у словах *nešbat* 'відношення', *afzudan* 'збільшуватися', *šartbandi* 'парі', 'заклад' звуки [s], [f], [t] під впливом дзвінких звуків [b] і [z] не перетворюються у свої дзвінки пари [z], [v], [d].

Вправи

1. *Прослухайте і повторіть за диктором слова з приголосним [n] у різних позиціях:*
 - a) na, nazar, nān, nām, Irān, vatan, sandali, pišāni, zamin, man, širin, meymun;
 - б) panjere, jang, palang, sang, rang, sangin, tānk, bānk, tofang, ranj, ganj, panj;
 - в) angur, angošt, angoštar, čangāl, jangal, enqhelāb, enqhelābi, tanqhid, tanqhidi.
2. *Прослухайте і повторіть за диктором слова з приголосним [r] у різних позиціях:*
 - a) farmān, šarm, narm, norm, mard, mardom, dard, sard, ārd,
 - б) bārān, deraxt, dāram, dārad, morād, dorud, sorud;
 - в) sabr, babr, tabar, nasr, mesr, šahr, mahr, mehr, zohr, sepehr;
 - г) rāz, rāh, ruz, riš, irān, dir, diruz, piruz, šir, širin, ejrā, masraf, mašrub, mašrut, rāhrow, pišraft.
3. *Прослухайте і повторіть за диктором:*
 - a) šakk, šeddat, tebb, tebbi, bannā, sarrāf, rassām, raqqāse, naqqāš, kaffāš, ta'ammol, ta'ajjob, saff, xatt, pelle;
 - б) afzudan, afzāyeš, alefbā, nesbat, nesbatan, yekjā, dānešgāh, mašqhul.
4. *Запишіть у словничок значення деяких з наведених вище слів:*

xatt	почерк	mardom	народ
saff	ряд	naqqāš	художник
kaffāš	чоботар	vatan	батьківщина

Граматика. Особові займенники. Дієвідміна дієслова-зв'язки *ast*.

У перській мові особові займенники мають такі форми:

Однина		Множина	
1 особа	man – я	1 особа	mā – ми
2 особа	to – ти	2 особа	šomā – ви
3 особа	u – він, вона, воно vey (у підвищеному стилі) ān (для неістот)	3 особа	ānhā – вони (для істот і неістот) inhā (рідше) išan (тільки для осіб, переважно про одну поважну особу)

Дієслово-зв'язка *ast*, що входить до складу іменного присудка, відмінюється, тобто змінюється за особами і числами залежно від особи і числа підмета. Зв'язка може мати повну і коротку форми. Нижче наведено дієвідміну повної форми дієслова-зв'язки *ast*:

Стверджувальна форма		Заперечна форма	
Однина	Множина	Однина	Множина
man hastam	mā hastim	man nistam	mā nistim
to hasti	šomā hastid	to nisti	šomā nistid
u hast	ānhā hastand	u nist	ānhā nistand

Форма 3 особи однини *hast* як зв'язка не використовується. Замість неї в ролі зв'язки виступає коротка форма *ast* 'є', а форма *hast* використовується зазвичай як самостійний присудок зі значенням 'є в наявності', напр.: *Dar in otāqh ranjere hast.* – У цій кімнаті є вікно. У цьому разі у перекладі слово «є» не може бути опущено.

Іменна частина присудка, виражена іменником, не змінюється за числами, тобто завжди стоїть у формі однини, незалежно від числа підмета:

Стверджувальна форма		Заперечна форма	
man doktor hastam	<i>я лікар</i>	man doktor nistam	<i>я не лікар</i>
to doktor hasti	<i>ти лікар</i>	to doktor nisti	<i>ти не лікар</i>
u doktor ast	<i>він лікар</i>	u doktor nist	<i>він не лікар</i>
mā doktor hastim	<i>ми лікарі</i>	mā doktor nistim	<i>ми лікарі</i>
šomā doktor hastid	<i>ви лікарі</i>	šomā doktor nistid	<i>ви не лікарі</i>
ānhā doktor hastand	<i>вони лікарі</i>	ānhā doktor nistand	<i>вони не лікарі</i>

Коротка форма дієслова-зв'язки *ast* відмінюється таким чином:

Однина
man -am
to -i
u ast

Множина

mā -im
šomā -id
ānhā -and

Наприклад:

man sarbāz-am *я солдат*
to qašang-i *ти гарний(а)*
u javān ast *він молодий*
mā bāhuš-im *ми розумні*
šomā āzād-id *ви вільні*
ānhā pir-and *вони старі*

Окремої заперечної форми для короткої форми зв'язки в сучасній перській мові не існує.

В аналогічний спосіб відмінюється і стягнена форма *kist* (*ki+ast*)? – *хто?*:

man	kistam?	<i>Хто я?</i>	mā	kistim?	<i>Хто ми?</i>
to	kisti?	<i>Хто ти?</i>	šomā	kistid?	<i>Хто ви?</i>
u	kist?	<i>Хто він?</i>	ānhā	kistand?	<i>Хто вони?</i>

У відповідь на таке запитання зазвичай називають своє ім'я та прізвище, напр.: **Šomā kistid?** *Хто ви?* – **Man Dāryuš-am.** *Я Дарйуш.* Якщо є науковий ступінь, перед прізвищем додають слово *doktor*: **Išān kistand?** *Хто вони?* (мають на увазі одну особу) – **Išān doktor Javidi hastand.** *Це (досл. «вони») доктор Джавіді.*

Якщо потрібно дізнатися про рід заняття або фах людини, ставлять питання **če-kāre?** *Чим займається?* Напр.: **In mard če-kāre ast?** *Цей чоловік чим займається?* – **In mard nevisande ast.** *Цей чоловік письменник.* З цим питальним словом використовується і коротка форма зв'язки:

man če-kāre-am?	<i>Чим я займаюсь?</i>	- Man nevisande-am. <i>Я письменник.</i>
to če-kāre-i?	<i>Чим ти займаєшся?</i>	- To kārgar-i. <i>Ти робочий.</i>
u če-kāre ast?	<i>Чим він займається?</i>	- U pezešk ast. <i>Він лікар.</i>
mā če-kāre-im?	<i>Чим ми займаємося?</i>	- Mā mohandes-im. <i>Ми інженери.</i>
šomā če-kāre-id?	<i>Чим ви займаєтесь?</i>	- Somā pezešk-id. <i>Ви лікарі.</i>
ānhā če-kāre-and?	<i>Чим вони займаються?</i>	- Ānhā sarbāz-and. <i>Вони солдати.</i>

Якщо слово, що стоїть перед короткою формою зв'язки, закінчується на стійкий голосний [u] або [ā], то між останнім голосним слова і голосним короткої форми зв'язки виникає звук [y]. Зверніть увагу на дієвідміну короткої форми зв'язки зі словом **dānešju** 'студент':

man dānešju-yam	<i>я студент</i>	mā dānešju-yim	<i>ми студенти</i>
to dānešju-yi	<i>ти студент</i>	šomā dānešju-yid	<i>ви студенти</i>
u dānešju-st	<i>він студент</i>	ānhā dānešju-yand	<i>вони студенти</i>

Частка **ham** – 'теж', 'також'

Перська частка **ham** 'теж', 'також' ставиться за словом, до якого відноситься, і вимовляється з ним разом, не приймаючи самостійного наголосу, наприклад:

Man ham dānešju hastam. – *Я теж студент.*

Šomā ham bāhuš-id. – *Ви теж розумний.*

Ānhā ham sarbāz nistand. – *Вони теж не солдати.*

In sib ham širin ast. – *Це яблуко теж солодке.*

Вправи

5. Прочитайте і перекладіть речення:

Man doktor-am. To zan-i. U doxtar ast. Mā kārgar-im. Šomā nevisande-id. Ānhā pezešk-and. To xeyli javān hasti. Man pir nistam. U xeyli zibā-st. In pesar xeyli bāhuš ast. To ham bāhuš-i. Šomā āzād hastid? – Bale, mā āzād-im. Man ham āzād-am.

Man dānešju nistam, sarbāz-am. To nevisande nisti, pezešk-i. U kārgar nist, ostād ast. Mā dānešyār nistim, dānešju-yim. Šomā mohandes nistid, doktor-id. Ānhā javān nistand, pir-and. Ān xānom xeyli qashang ast.

Āyā ānhā ostād hastand? – Bale, ānhā ostād hastand. Šomā kistid? – Man Amir hastam. Ān doxtar kist? – Ān doxtar Fateme ast. In āqhā kistand? – Išān doktor Majidi hastand. Magar to dānešju nisti? – Naxeyr, man dānešju nistam, dānešāmuz-am. Ānhā če-kāre hastand? – Ānhā nevisande-and. Magar šomā sarbāz nistid? – Xeyr, mā sarbāz nistim, dānešju hastim.

6. Дайте відповіді на питання у стверджувальній та заперечній формах:

Āyā man dānešju-yam? Āyā to sarbāz-i? Magar in xānom dānešyār ast? Magar mā mohandes-im? Āyā šomā pezešk-id? Magar ānhā kārgar-and?

7. Прочитайте і перекладіть мікродіалоги:

- To kist-i?	- Mā kistim?
- Man Dāryuš-am.	- Mā dānešju-yim.
- To če-kāre-i?	- Šomā ham dānešju-yid?
- Man dānešju-yam.	- Bale, mā ham dānešju-yim
- Šomā kistid?	- Ānhā. če-kāre-and? (Āyā) ānhā ham dānešju-yand?
- Man doktor Javān-am.	- Xeyr, ānhā dānešju nistand, ānhā sarbāz-and.
- (Šomā) če-kāre-id?	
- Man ostād-am.	
- U kist?	- (Āyā) in doxtar ziba-st?
- U Fateme ast.	- Bale, u xeyli zibā-st.
- U če-kāre ast?	- Magar u dānešju-st?
- U ham dānešju-st.	- Naxeyr, u nevisande ast.

8. Перекладіть речення:

Ви хто? – Я Ростам. Чим Ви займаєтеся? – Я студент. Хто той пан? – Це доктор Амірі. Він професор? – Так, він професор. Хіба Ви не письменник? – Ні, я не письменник, я лікар. Ви інженери? – Так, ми інженери. Вони теж інженери? – Так, вони теж інженери. Чи та дівчина гарна? – Так, вона дуже гарна. Чи вона студентка? – Ні, вона не студентка. Чим вона займається? – Вона викладач. Чим займається та пані? – Вона художниця. Цей учень дуже розумний. – Ти також дуже розумний.

9. Запишіть у словничок слова, подані у транскрипції, і складіть з ними декілька мікродіалогів:

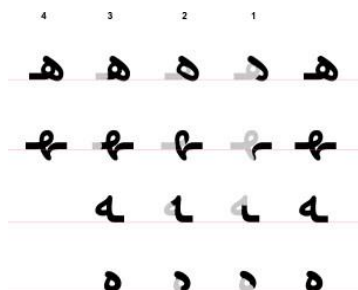
āzād	вільний	dānešju	студент
ostād	професор	dānešyār	викладач
bāhuš	розумний	doktor	доктор
pezešk	лікар	sarbāz	солдат

javān	молодий
če-kāre?	Чим займається?
xānom	пані
dānešāmuz	учень

kārgar	робочий
mohandes	інженер
nevisande	письменник
ham	також, теж

Графіка. Літера ه he (hā-ye havvaz)

Літера ه he (або **hā-ye havvaz**, **hā-ye mimi**) позначає приголосний [h], близький до українського звука [г], але на відміну від нього, – глухий. Аналогічний звук є в кількох європейській мовах, зокрема, в німецькій та англійській. Наприкінці слова цією літерою також позначається голосний звук [e] або [a] у слові نه [na] 'ні'. Форми написання цієї літери неоднакові на початку, в середині і в кінці слова.

هندوانه

دَهان

پیراهن

У початковій та серединній позиціях літера наче ділиться однією рисою навпіл, тому її ще називають **hā-ye dočēšme** тобто «двооке h»:

هَوا، هِنْدی، هِنْدوستان، تِهْران، دَهان
 havā hendi hendustān tehrān dahān

У позиції наприкінці слова літера має два написання залежно від попередньої – роздільної чи зв'язувальної – літери:

دِه، دَه، نُه، به، سیاه
 deh dah noh beh siyāh

На позначення короткого голосного [e] в кінці слова зберігаються такі самі правила написання, як-от у словах:

به	واژه	سه	تَشْنَه	نِشَانَه
be	vāže	se	tešne	nešāne

Зверніть увагу! У прописному варіанті літера **ه** має особливу форму написання:

Позначення на письмі дифтонга [ow]

Дифтонг [ow] на початку слова позначається сполученням алефа і літери **و**, а в серединній позиції та наприкінці слова – однією літерою **و**, наприклад:

روشن	راهِرو	نو
rowšan	rāhrow	now

Вправи

10. Пропишіть за зразком кожне з поданих слів по п'ять-шість разів:

_____ هوا

_____ ناهار

_____ بهار

_____ شهر

_____ تهران

11. Напишіть транскрипцію поданих слів:

هَوَا، رَاه، نَه، سِيَاه، بَهَار، نَاهَار، شَهْر، تَهْرَان، أَنِهَاء، دِه، سَه، بَه، پِيرَاهَن

12. З'єднайте літери у слова:

هَ + نَ + ر =
هَ + ر + ا + س =
س + ی + ا + ه =
ه + ن + د + ی =
تَ + ه + ر + ا + ن =
بَ + ه + ر + و + ز =
ن + ا + ه + ا + ر =
بَ + ه + ا + ر =
دَ + ه + ا + ن =
شَ + ه + ر =

13. Запишіть перськими літерами слова у транскрипції:

har, havā, harās, tehrān, beh, behtar, behruz, dah, deh, dahān, hendi, hendustān, pirāhan, rāh, hašt, šahr, šahrestān.

14. Прочитайте і скопіюйте нижченаведені слова, записані почерком «насталік»:

تهران، بهار، شهر، ده، ما؟ ده، آنها، پیرا، هوا، بهتر،
بر، به، به، نشانه، تشنه، سیاه، راهرو، اینها، آسن.

15. Прочитайте наступні речення і напишіть кожне з них по три рази:

این راه است. این راه دراز است. هوا سرد است. این شهر تهران است. نادر در تهران نیست. نادر در ده است. آن ده دور است. پروین و بهروز در راه هستند. پروین تشنه است. بهروز به او آب داد. سارا در راهرو است. سارا سیب دارد. پروین سیب ندارد. او آنا دارد. سارا با پروین دوست است.

16. Запишіть подані речення графікою:

In rāh derāz ast. Ostād dar Tehrān nist. U dar rāh ast. Ostād tešne ast. Behruz be u āb dād. Āb sard bud. Parvin sib dārad. Sārā sib nadārad. Parvin be Sārā sib dād. Parvin bā Sārā dust ast.

Слова:

آنها	ānhā вони	ده	dah десять
آهن	āhan залізо	ده	deh село
اینها	inhā ці	دهان	dahān рот
به	be до (прийм.)	راه	rāh дорога
به	beh айва	راهرو	rāhrow коридор
بهار	bahār весна	روشن	rowšan світлий
به به!	bah bah Ох, ох!	سه	se три
بهتر	behtar краще	سیاه	siyāh чорний
بهروز	Behruz Бегруз (чол. ім'я)	شهر	šahr місто
پیراهن	pirāhan сукня, сорочка	شهرستان	šahrestān район
تشنه	tešne спраглий	ناهار	nāhār обід
تهران	Tehrān Тегеран	نشانه	nešāne ознака
نو	nou новий	هستند	hastand вони є
نه	nouh дев'ять	هشت	hašt вісім
نه	na ні	هندوستان	Hendustān Індія
واژه	vāže слово	هندوانه	hendovāne кавун
هر	har кожен	هندی	hendi індус, індійський
هراس	harās страх	هنر	honar мистецтво
هست	hast є, в наявності	هوا	havā повітря

Частина II. Основний курс
Урок 6
Тема: Знайомство. Привітання.

Діалог 1. «Як Вас звати?»

- Salām!- Salām!- Bebaḡšid, šomā dānešju hastid?- Bale, man dānešju-yam.- Esm-e šomā čist?- Esm-e man Ahmad ast.- Esm-e fāmil-e šomā čist?- Esm-e fāmil-e man Ebrāhimi-st.- Šomā irāni hastid?- Bale, man irāni hastam. Esm-e šomā čist?- Esm-e man Irina-st. Man ukrayini hastam.- Hošvaqt-am.- Man ham hamintowr.- Hodā hāfez!- Hodā negahdār!	- Вітаю!- Вітаю!- Перепрошую, Ви – студент?- Так, я студент.- Як Вас звати?- Мене звати Ахмад.- А як Ваше прізвище?- Моє прізвище – Ебрагімі.- Ви – іранець?- Так, іранець. А як Вас звати?- Мене звати Ірина. Я українка.- Дуже приємно.- Мені також.- До побачення!- До побачення!

Діалог 2. «Вітаю. Як Ваші справи?»

- Salām aleykom, xānom-e Nāderi!- Aleykomo-s-salām, āqhā-ye Šarif!
Sobh-e šomā be-xeyr!- Hāl-e šomā četowr ast?- Man xub-am. Šomā četowr-id?- Motešakker-am. Man ham bad nist-am.- Az didan-e šomā xeyli hošhāl-am.- Man ham az didan-e šomā besyār hošvaqt hastam.- Hodā hāfez-e šomā!- Marhamat-e šomā ziyād! | <ul style="list-style-type: none">- Вітаю Вас, пані Надері!- І я Вас вітаю, пане Шаріфе!
Доброго Вам ранку!- Як Ви себе почуваете?- Добре. Як Ви?- Дякую. У мене теж все гаразд.- (Була) дуже рада Вас побачити.- Я також дуже щасливий, що Вас побачив.- До побачення!- До побачення! |
|---|--|

Коментар до діалогів

Витання *Salām aleykom!* дослівно перекладається ‘Мир Вам!’ і вимагає або такої самої відповіді, тобто *Salām aleykom!* або *Aleykoto-s-salām!* – ‘І Вам мир!’ Часто, в неофіційному спілкуванні вітаються скорочено, одним словом *Salām!*

Українському ‘До побачення!’ в перській мові відповідають:

а) *Xodā hāfez!* або *Xodā hāfez-e šomā!* (досл. *Нехай Вас береже бог!*);

б) *Xodā negahdār!* (досл. *Нехай Вас береже бог!*);

в) *Marhamat-e šomā ziyād!* або скорочено *Marhamat ziyād!* (досл. *Милість Ваша велика*);

Питання про самопочуття *Hāl-e šomā četowr ast?* ‘Як Ви себе почуваєте?’ має варіант *Ahvāl-e šomā četowr ast?*, в якому слово **hāl** ‘стан’ стоїть у формі множини. У неофіційному спілкуванні замість цієї фрази вживають: *Četowr-id?* – *Як Ви?* Відповідають зазвичай скорочено: *Man xub-am, motešakker-am.* – *У мене все добре, дякую.* У відповідь ставлять або повне запитання *Hāl-e šomā četowr ast?* з наголосом на слові *šomā*, або запитують: *Šomā xub-id?* – *У Вас все добре?* Варіант відповіді: *Bad nistam, motešakker-am.* – *Непогано, дякую.*

Коли люди знайомляться, слова **xošhāl** ‘радісний’ та **xošvaqt** ‘задоволений, щасливий’ використовуються як синоніми для вираження задоволення від знайомства.

Вислів **Man ham hamintowr** ‘Я так само’ за формою є еліптичним реченням і не потребує постановки дієслова-зв’язки.

Слова до діалогів:

az	від, з	xeyr	добро, благо
esm	ім’я	Xodā negahdār!	До побачення!
esm-e fāmil	прізвище	didan	бачити
ukrāyini	українець (-ка)	ziyād	багато
Bebaxšid!	Перепрошую! Вибачте!	Salām!	Вітаю! Привіт!
besyār	дуже	Salām aleykom!	Вітаю Вас!
hāl	стан	sobh	ранок
četowr?	який?	fāmil	родина
xodā	Бог	motešakker	вдячний
xodā hāfez!	До побачення!	marhamat	милість
xošhāl	радісний	Marhamat ziyād!	До побачення!
xošvaqt	щасливий	hamintowr	так(ий) само

Граматика. Ізафетна конструкція

У наведених вище діалогах ви зустрілися з типом зв’язку слів, який називається ізафетною конструкцією. Ізафетна конструкція у перській мові вживається за необхідності з’єднати означення і означуване. При цьому означення зазвичай ставиться після означуваного і з’єднується з ним за допомогою ненаголошеного морфологічного показника *-e*, який має назву *ізафет* (від слова *ezāfe* ‘приєднання’). Наприклад: *mard-e xub* ‘гарний чоловік’, *šahr-e bozorg* ‘велике

місто'. Вся конструкція об'єднується одним фразовим наголосом, який падає зазвичай на означення.

В ролі означення можуть виступати не тільки прикметники, а й іменники, напр.: *ketāb-e dānešju* 'книжка студента', *šahr-e Tehrān* 'місто Тегеран'. В означальній функції можуть виступати й особові займенники, які в цьому разі виконують роль присвійних займенників і на українську мову перекладаються словами 'мій', 'твій', 'його' ('ї'), 'наш', 'ваш', 'їхній'. Наприклад:

pedar-e man	мій батько	mādar-e mā	наша мати
barādar-e to	твій брат	kešvar-e šomā	ваша країна
xāhar-e u	його (ї) сестра	dust-e ānhā	їхній товариш

Якщо головне слово в ізафетній конструкції (означуване) закінчується на голосний звук, то між ним і ізафетом *-e* виникає епентеза [y], напр.: *xāne-ye bozorg* 'великий будинок', *limu-ye torš* 'кислий лимон', *pā-ye man* 'моя нога'.

Якщо означуване закінчується на дифтонг [ow], перед ізафетом останній звук дифтонга переходить у звук [v], напр.: *rāhrow + e = rāhrov-e (rāhrov-e dānešgāh* 'коридор університету').

Вказівні займенники *in* і *ān* всередині ізафетної конструкції

Вказівні займенники *in* і *ān* можуть виступати в ролі означення до іменників, які виступають в ізафетній конструкції в ролі означення. У цьому разі вони стоять безпосередньо перед словом, до якого відносяться, тобто опиняються всередині ізафетної конструкції:

ketāb-e in dānešju – книжка цього студента
mowze-ye ān šahr – музей того міста

Використання ізафетної конструкції в реченні

Ізафетна конструкція в реченні з іменним присудком може виступати як в ролі його першої частини (підмет + означення), так і в ролі іменної частини присудка. Наприклад:

а) в ролі підмета з означенням:

Dar-e xāne sefid ast. Двері будинку білі.

Xāne-ye mā bozorg ast. Наш будинок великий.

б) в ролі іменної частини присудка:

In xāne-ye man ast. Це мій будинок.

Tehrān pāyetaht-e Irān ast. Тегеран – столиця Ірану.

в) і в ролі підмета з означенням і в ролі іменної частини присудка:

Daftar-e to dar otāqh-e dars ast. Твій зошит в аудиторії.

Pesar-e ostād dar šahr-e mā-st. Син професора в нашому місті.

Вправи

1. Прослухайте і повторіть за диктором словосполучення:

а) *sib-e sorx*, *miz-e bozorg*, *limu-ye torš*, *āb-e širin*, *šir-e garm*, *divār-e sefid*, *saqf-e boland*, *deraxt-e sabz*, *mowz-e zard*, *zan-e zibā*, *lebās-e qašang*, *pirāhan-e now*,

pesar-e xub, dānešju-ye bāhuš, havā-ye bad, vaqt-e āzād, nevisande-ye javān, zabān-e fārsi;

б) dānešgāh-e Tehrān, daftar-e dānešāmuz, kif-e pesar, dar-e xāne, panjere-ye otāqh, deraxt-e bāqh, dānešju-ye dānešgāh, doxtar-e ostād, medād-e Ahmad, pāyetaxt-e kešvar, mādar-e sarbāz, qalam-e naqqāš, kārkhāne-ye šahr, barādar-e pezešk, otaqh-e dars;

в) sag-e mā, xāhar-e man, xāne-ye šomā, kešvar-e ānhā, pesar-e išān, dust-e to;

г) bimārestān-e in šahr, deraxt-e in bāqh, daftar-e in pesar, dānešju-ye bāhuš-e in dānešgāh, doxtar-e zibā-ye in ostād, vaqt-e āzād-e in dānešāmuz, lebās-e qašang-e in zan, ketāb-e nov-e in nevisande, šahr-e bozorg-e in kešvar, saqf-e boland-e in otāqh.

2. Прочитайте і перекладіть речення:

Xāne-ye mā kuček ast. Divār-e in xāne sefid ast. Xāhar-e man dānešju-ye dānešgāh ast. In zan-e zibā mādar-e man ast. Šahr-e Tehrān pāyetaxt-e Irān ast. Āyā hālā māj-e septāmr ast? – Naxeyr, hālā māj-e septāmr nist, hālā māj-e oktobr ast. Āyā ketāb-e in nevisande jāleb ast? – Bale, ketāb-e in nevisande xeyli jāleb ast. Āyā panjere-ye ān otāqh bozorg-ast? – Bale, panjere-ye ān otāgh bozorg va rowšan ast. Āyā ān dānešju xub ast? – Bale, ān dānešju xub va bāhuš ast. Āyā mādar-e šomā javān ast? – Bale, mādar-e man javān va xeyli zibā-st.

Miz-e sabz kojā-st? – Miz-e sabz injā-st. Kif-e man kojā-st? – Kif-e to dar otāqh-e dars ast. Magar in divār-e boland qermez ast? – Naxeyr, in divār-e boland qermez nist, zard ast. Dar-e in xāne če-rang ast? – Dar-e in xāne qahveyi-rang ast. Šomā kistid? – Man doktor Amiri, ostād-e dānešgāh-e Tehrān hastam. Ān mard kist? – Ān mard ra'is-e ketābxāne ast. Āyā zabān-e fārsi saxt ast? – Na, zabān-e fārsi saxt nist, āsān ast.

3. Дайте відповіді на запитання:

(Āyā) dar šahr-e šomā rudxāne hast? (Āyā) dar in otāqh-e dars taxte hast? Magar dar šahr-e Tehrān metro hast? Medād-e man dar kif-e to-st? Ra'is-e dānešgāh hālā kojā-st? Magar ketāb-e man dar ketābxāne ast? (Āyā) šomā hālā dar rāhrov-e xāne-ye mā hastid?

4. Перекладіть речення:

Це маленьке місто – не столиця Ірану. Ця гарна дівчина – моя сестра. Ви зараз де? – Ми (знаходимося) в аудиторії. Ти зараз удома? – Ні, я зараз у вашому університеті. Де вони? Хіба вони не в ліфті? – Ні, вони зараз в коридорі Вашого будинку. Чи є в місті Тегерані метро? – Так, в місті Тегерані є метро. Де моя мати? – Вона у твоїй кімнаті. Чи світла наша аудиторія? – Так, наша аудиторія велика і світла. Хіба зараз вересень? – Ні, зараз не вересень, а жовтень. Чи є там питна вода? – Ні, води немає, є молоко.

5. Запишіть у словничок слова із поданих вище вправ:

āsānsor	ліфт	ra'is	голова, директор
otāqh	кімната	rudxāne	річка
otāqh-e dars	аудиторія	rowšan	світлий
oktobr	жовтень	septāmr	вересень
boland	високий	sorx	червоний
bimārestān	лікарня	širin	солодкий; прісний
pāyetaxt	столиця	qermez	червоний

taxte	дошка	kārxāne	завод
Tehrān	Тегеран	ketābxāne	бібліотека
jaleb	цікавий	kojā?	де?
hālā	зараз, тепер	metro	метро
dānešgāh	університет	mowze	музей
rāhrow	коридор	va	і, та

Дієслово-зв'язка в ролі самостійного присудка

Дієслово-зв'язка *ast*, як у короткій, так і в повній формі може використовуватися не тільки в ролі зв'язки у складі іменного присудка, а й у ролі самостійного присудка в значенні «є, знаходиться». При перекладі слово «знаходиться» може опускатися.

In mohandes dar Tabriz ast. *Цей інженер(знаходиться) в Тебрізі.*

Āyā dar in otāqh panjere hast? *Чи є в цій кімнаті вікно? – Bale, hast. Так, є.*

To emruz kojā hasti? *Ти сьогодні де (будеш)? – Man emruz dar dānešgāh hastam. (= Man emruz dar dānešgāh-am.) Я сьогодні (буду) в університеті.*

Šomā hālā kojā hastid? *Ви зараз де (знаходитеся)? – Mā dar pārk hastim. (= Mā dar pārk-im.) Ми у парку.*

Magar ānhā ham ānjā hastand? *Хіба вони теж там? – Heyr, ānhā injā nistand. Ні, тут їх немає.*

Вправи

6. Доповніть відповіді на питання відповідними формами дієслова-зв'язки:

Āyā emruz to injā hasti? – Bale, emruz man injā Mā hālā kojā hastim? – Mā hālā dar dānešgāh Magar ānhā injā nistand? – Naheyr, ānhā injā In doctor hālā kojā-st? – U dar bimārestān ast. Āyā ān kārgar ham dar bimārestān ast? – Na, u dar kārxāne ast. Magar man (dar) xāne hastam? – Heyr, man xāne ..., dar bāqh Āyā ān xānom dar otāqh ast? – Bale, ān xānom dar otāqh Šomā kojā-id? – Mā dar mowze hastim. Āyā dar in otāqh panjere hast? – Bale, dar in otāqh panjere Āyā dar kif daftar hast? – Bale, Magar mā dar rāhrow hastim? – Bale, šomā dar rāhrow

7. Поставте до речень запитання:

Emruz man injā hastam. In pezešk hālā dar bimārestān ast. Dar otāqh miz nist. Ānhā dar rāhrow hastand. To hālā xāne nisti. Ostād dar dānešgāh ast. Dar in bāqh deraxt nist. Dar in šahr mowze hast. Emruz šomā ānjā hastid.

8. Перекладіть діалог:

- Hālā kojā hastim?
- Hālā dar otāqh hastim.
- Otāqh kojā-st?
- Otāqh dar dānešgāh ast.
- (Āyā) injā āsānsor hast?
- Heyr, injā āsānsor nist.
- Pas kojā-st?
- Āsānsor dar rāhrow ast (hast). Pelle ham ānjā hast (ānjā-st).

9. Дайте відповіді на запитання:

(Āyā) dar šahr-e šomā rudxāne hast? (Āyā) dar in otāqh-e dars taxte hast? Magar dar šahr-e Tehrān metro hast? Medād-e man dar kif-e to-st? Ra'is-e dānešgāh hālā kojā-st? Magar ketāb-e man dar ketābxāne ast? (Āyā) šomā hālā dar rāhrov-e xāne-ye mā hastid? Magar šomā irāni hastid?

10. Прочитайте і перекладіть текст:

In 'aks-e kist?

In 'aks-e yek doxtar-e irāni ast. Esm-e in doxtar Fāteme ast. Fāteme dānešju-ye dānešgāh-e Tehrān ast. U hālā dar dānešgāh nist, dar pārk ast. Esm-e in pārk Pārk-e Lāle ast. Dar in pārk deraxt ziyād ast. Emruz havā xub ast. Hālā māh-e septāmr ast, vali barg-e deraxt hanuz zard nist, sabz ast. Dar in 'aks Fāteme xeyli xošhāl ast. Lebās-e u ābi-rang ast.

11. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення і перекладіть їх:

'aks	xošhāl
deraxt	garm
esm	ābi-rang
barg	dānešgāh
havā	irāni
māh	sabz
pārk	Fāteme
dānešju	Lāle
lebās	septāmr
doxtar	zard

12. Знайдіть неправильно побудовані словосполучення:

doxtar-e zibā, māh-e oktobr, pārk-e Fāteme, havā-ye sard, lebās-e xošhāl, esm-e irāni, deraxt-e ābi-rang, barg-e sabz, 'aks-e garm, dānešju-ye ukrāyini.

13. Складіть з поданих слів речення:

1) yek – in – 'aks – irāni – doxtar – ast. 2) dar – Fāteme – hālā – nist – dānešgāh. 3) in – xeyli – dar – ast – xošhāl – 'aks – Fāteme. 4) hanuz – barg – nist – hālā – deraxt – zard. 5) in – esm – park – Pārk – ast – Lāle.

14. Дайте відповіді на питання:

- 1) In 'aks-e kist?
- 2) Esm-e in doxtar čist?
- 3) Fāteme čekāre ast?
- 4) Hālā u dar dānešgāh ya dar pārk ast?
- 5) Emruz havā četowr ast?

- 6) Āyā dar pārk-e Lāle deraxt ziyād ast?
- 7) Barg-e deraxt hanuz sabz yā zard ast?
- 8) Maḡar hālā māh-e septāmr ast?
- 9) Lebās-e Fāteme če-rang ast?
- 10) Āyā Fāteme dar in ‘aks xošhāl ast?

15. Знайдіть фото вашого знайомого чи товариша і опишіть його.

16. Перекладіть діалоги і розіграйте їх у парах:

- Привіт!
- Привіт!
- Як справи?
- Добре. Як у тебе?
- Все гаразд. Твоя сестра вдома?
- Ні, її немає вдома.
- А де вона?
- Вона в університеті.
- Хіба твоя сестра студентка?
- Так, вона студентка Тегеранського університету.

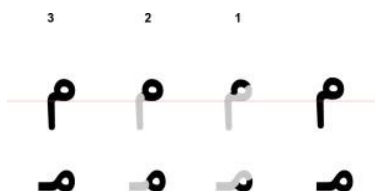
- Вітаю Вас! Доброго ранку!
- Доброго ранку!
- Ви викладач?
- Ні, я студент.
- Студент цього університету?
- Так.
- Як справи?
- Все добре. Як Ви почуваетесь?
- Дякую. Теж добре. Я дуже радий, що Вас побачив.
- Я так само радий.
- До побачення!
- До побачення!

17. Запишіть у словничок слова і використайте їх для створення власних діалогів:

ābi-rang	блакитний	pelle	сходи
emruz	сьогодні	Tabriz	Табріз (місто)
barg	листя	ra'is-e dānešgāh	ректор університету
pārk	парк	'aks	фото
pas	а, тоді, ж	lāle	тюльпан

Графіка. Літера **ḡ mim**

Початкова форма літери **ḡ mim** зображується як маленьке кружальце з напрямком проти годинникової стрілки. З лівого боку вона з'єднується з наступною літерою. У серединній та кінцевій позиціях напрямком написання інший: спочатку рух іде за годинниковою стрілкою вгору, потім продовжується вліво. Наприкінці слова і в ізольованій позиції у цієї літери з'являється хвіст, який завершується під рядком:

م م

بادام

موش

مرد

Отже, у початковій позиції م **mim** завжди з'єднується з наступними літерами:

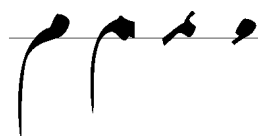
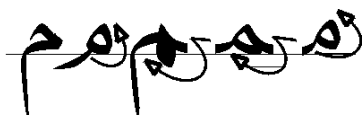
مهتاب، مداد، موز، میز، مار، مادر،
mahtāb medād mowz miz mār mādar

У серединній і кінцевій позиціях це залежить від попередньої – роздільної чи з'єднувальної – літери:

زمستان، بادام، زمین، امشب، امروز، آسمان،
zemestān bādām zamin emšab emruz āsmān

Зверніть увагу! У прописному варіанті літера م **mim** виглядає таким чином:

Вправи

18. Пропишіть за зразком кожне з поданих слів по п'ять-шість разів:

_____ مادر
_____ بادام
_____ آسمان
_____ زمین
_____ زمستان

19. Прочитайте слова і напишіть транскрипцію кожного з них:

ما، شُما، شام، بیمار، بیمارستان، مهربان، مردُم، میوه، میدان، مِهْنَدِس

20. З'єднайте літери у слова:

مَ + ر + د =
م + ا + دَ + ر =
ا + م + ر + و + ز =
آ + س + م + ا + ن =
زَ + م + ی + ن =
م + ه + ر + ب + ا + ن =
هَ + م + ی + ش + ه =
مَ + ر + د + م =
م + ی + و + ه =
ش + ا + م =
زَ + م + س + ت + ا + ن =

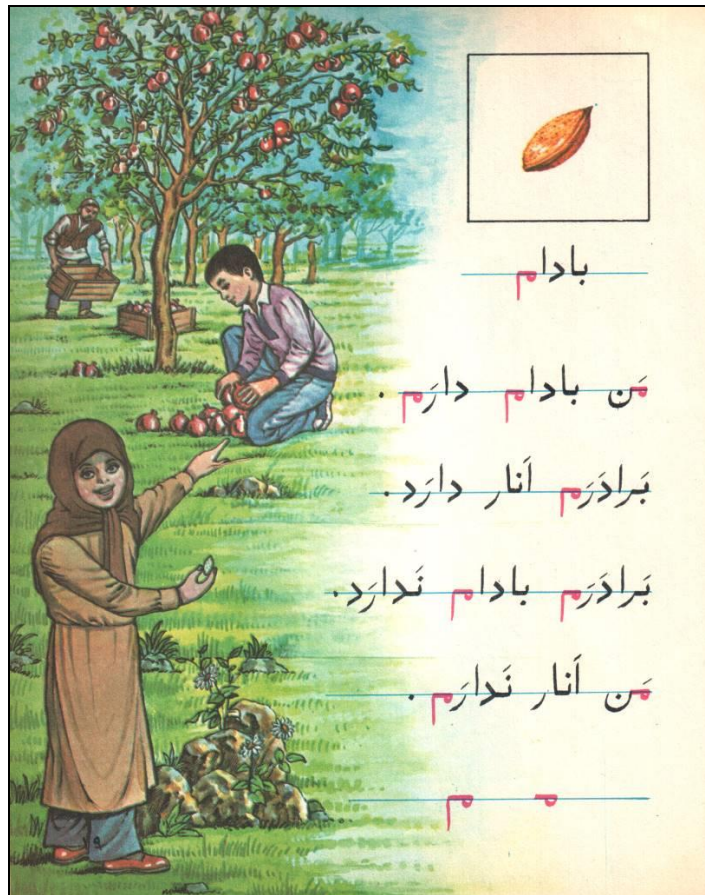
21. Запишіть перськими літерами слова у транскрипції:

bimār, bimārestān, hamin, hamān, miz, mohandes, mard, emšab, mahtāb, madār, mehrabān, āsmān, medād, zamin, zemestān, hamiše.

22. Прочитайте кожне з поданих слів по п'ять разів:

مَنْ، مرد، موش، میز، زمین، زمستان، شَمَا، شام، امروز، میوه، مهربان،
میدان، میهن، مردم، آسمان، همان، همین، همیشه، مهندس.

23. Прочитайте речення з іранського підручника для 1 класу і перекладіть їх за допомогою словничка в кінці уроку:

24. Прочитайте і скопіюйте наведені нижче слова, записані почерком «насталік»:

زمین، میهن، همین، شَمَا، مَنْ، همان، میز، شام،
آسمان، میدان، مهر، مرداد، میوه، مرد، اسم،
امروز، همیشه، امشب، دِاد، مِس، مَسوم.

Позначення на письмі ізафетного показника [e]

Ізафетний показник [e] на письмі позначається знаком *касре* ◌ِ, який ставиться після означуваного слова, наприклад:

برادرِ تو	مادرِ من،	زنِ زیبا،
barādar-e to	mādar-e man	zan-e zibā

Вправи

25. Прочитайте словосполучення і напишіть їхню транскрипцію:

پدرِ من – مادرِ شما – برادرِ او – اسمِ تو – شهرِ تهران – راهِ دور – میزِ زرد – زنِ
مهربان – مدادِ سیاه – آسمانِ روشن – میهنِ ما – شهرستانِ آنها – مردِ تشته –
پیراهنِ نو – آتشِ شور – زمستانِ سرد – سیبِ سبز – دوستِ بیمار.

26. Прочитайте речення і напишіть кожне з них по три рази:

این مرد پدرِ من است. او مهندس است. این زن زیبا است. این زن زیبا مادرِ من
است. اسمِ مادرِ من مریم است. او همیشه مهربان است. در زمستان هوا سرد است. ما
در شهرِ تهران هستیم. هوا در تهران سرد نیست. امشب آسمان روشن است. امشب
مهتاب است. میهنِ ما ایران است. ما ایرانی هستیم.

27. Запишіть подані речення графікою і перекладіть їх:

In mard mohandes ast. Ān zan mādar-e man ast. Mādar-e man ostād ast. U
hamiše mehrabān ast. Dust-e man bimār ast. U dar bimārestān ast. Mā dar deh hastim.
Deh-e mā az šahr-e Tehrān dur ast. Dar deh-e mā havā sard nist. Emšab āsmān rowšan
ast. Emšab mahtāb ast.

Слова:

آسمان	āsmān небо	مریم	Maryam Марьям (жін. ім'я)
اسم	esm ім'я	مس	mes мідь
امروز	emruz сьогодні	مسموم	masmum отруєний
امشب	emšab сьогодні ввечері	من	man я
بادام	bādām мигдаль	موش	muš миша
برادرم	barādar-am мій брат	مهتاب	mahtāb місячне світло
بیمار	bimār хворий	مهر	mehr добро; мегр (місяць)
بیمارستان	bimārestān лікарня	مهربان	mehrabān добрий
زمستان	zemestān зима	مهندس	mohandes інженер
زمین	zamin земля	میدان	meydān майдан
شام	šām вечеря	میز	miz стіл
شما	šomā ви	میوه	mive фрукт(и)
مادر	mādar мати	میهن	mihan батьківщина
مار	mār змія	ندارم	nadārām не маю
مداد	medād олівець	هستیم	hastim ми є
مرد	mard чоловік	همان	hamān той самий
مرداد	mordād мордад (місяць)	همیشه	hamiše завжди
مردم	mardom люди, народ	همین	hamin цей самий

Урок 7

Тема: Ви звідки?

Діалог 1. «Звідки твій друг?»

- Salām! Hāl-at četowr ast?	- Привіт! Як справи?
- Salām! Man xub-am, mersi. To četowr-i? Xub-i?	- Привіт! У мене все добре. Як у тебе? Все гаразд?
- Āre, man ham xub-am. Ān mard-e xāreji dust-e to-st?	- Так, у мене теж усе добре. Той чоловік-іноземець твій друг?
- Bale, esm-aš Filip ast.	- Так, його звати Філіп.
- Ahl-e kojā-st? Farānse?	- Звідки він? Із Франції?
- Na, ahl-e Ālmān-ast.	- Ні, з Німеччини.
- Filip dānešju-st?	- Філіп студент?
- Na, u dānešju nist.	- Ні, він не студент.
- Će-kāre ast?	- А чим він займається?
- U xabarnegār ast.	- Він кореспондент.

Діалог 2. «Яка Ваша адреса?»

- Bebaḫšid, āqhā, šomā ahl-e kojā hastid?	- Перепрошую, пане, Ви звідки?
- Man sāken-e šahr-e Esfahān hastam.	- Я – мешканець Ісфагану.
- Āyā šahr-e Esfahān pāyetaxt-e Irān ast?	- Чи є Ісфаган столицею Ірану?
- Xeyr, šahr-e Tehrān pāyetaxt-e jomhuri-ye eslāmi-ye Irān ast.	- Ні, місто Тегеран – столиця Ісламської республіки Іран.
- Nešāni-ye manzel-e šomā čist?	- Яка Ваша адреса?
- Xiyābān-e Ćahār Bāqh, šomāre-ye yek.	- Вулиця Чагар Баг, будинок номер 1.
- Manzel-etān dar kodām taraf-e xiyābān vāqhe' ast?	- З якого боку вулиці знаходиться Ваш будинок?
- Manzel-e mā taraf-e dast-e rāst vāqhe' ast.	- Наш будинок знаходиться з правого боку.

Коментар до діалогів

У неформальному спілкуванні між друзями питання про самопочуття утворюється не з повною формою займенника 2 особи **to 'tu'**, а з займенниковою енклітикою, про яку йдеться далі, в поясненнях граматики. Тобто замість словосполучення *hāl-e to* вживається скорочене: *hāl-at* (досл. *твій стан*).

Запозичене в перську мову з французької слово **mersi** в перській мові має наголос на першому складі: **mérsi**.

Запитання «Ви звідки?» може бути поставлено в декілька способів: **Šomā ahl-e kojā hastid?** (досл. *Ви мешканець якого місця?*), **Šomā ahl-e kodām kešvar hastid?** (досл. *Ви мешканець якої країни?*) та **Šomā kojāyí hastid?** (досл. *Ви з якого місця?*) з наголосом на останній склад у слові **kojāyí**. На перші два питання зазвичай відповідають зі словом **ahl** 'мешканець', напр.:

Šomā ahl-e kojā hastid? – **Man ahl-e Ālmān hastam.** *Ви звідки? – Я з Німеччини.*

На третє запитання можливий варіант відповіді з назвою національності, напр.:

Šomā kojāyí hastid? – **Man ālmāni hastam.** *Ви звідки? – Я німець.*

Це можна пояснити тим, що за формою слово **kojāyí** є прикметником, утвореним від питального займенника **kojā** 'де', і дослівно фраза *Šomā kojāyí hastid?* означає «Ви (людина) якого місця?».

Слова до діалогів:

Ālmān	Німеччина	rāst	правий
ālmāni	німець, німецький	sāken	мешканець
eslāmi	ісламський	šomāre	номер
ahl	мешканець	taraf	бік, сторона
Ahl-e kojā hastid?	Ви звідки?	Farānse	Франція
jomhuri	республіка	Kojāyí hastid?	Ви звідки?
čahār	чотири	kodām?	який?
xāreji	іноземець	manzel	будинок
xabarnegār	кореспондент	Merci.	Дякую.
xiyābān	вулиця	nešāni	адреса
dust	друг, товариш	vāqhe' ast	знаходиться

ГраMATика. Займенникові енклітики (енклітичні займенники)

У перській мові окрім самостійних особових займенників є також займенникові енклітики, які виконують функцію присвійних займенників. Ці займенникові енклітики ніколи не вживаються самостійно, за формою вони являють собою афікси, які прилягають до якогось слова і вимовляються з ним разом, не приймаючи наголосу. Наголос же залишається на останньому складі слова. Займенникові енклітики переважно виконують роль означення, виражаючи значення приналежності. Вони мають такі форми:

	Одн.	Приклад	Множ.	Приклад
1 особа	-am	mādár- am <i>моя мати</i>	-emān	mādár- emān <i>наша мати</i>
2 особа	-at	mādár- at <i>твоя мати</i>	-etān	mādár- etān <i>ваша мати</i>
3 особа	-aš	mādár- aš <i>його (її) мати</i>	-ešān	mādár- ešān <i>їхня мати</i>

Якщо слово, до якого прилягає енклітика, закінчується на голосний [ā], [u], [i] або [o], між ним і голосним енклітики з'являється приголосний звук [y], напр.:

rā-yam	‘amu-yam	bini-yam	pālto-yam
rā-yat	‘amu-yat	bini-yat	pālto-yat
rā-yaš	‘amu-yaš	bini-yaš	pālto-yaš
rā-yemān	‘amu-yemān	bini-yemān	pālto-yemān
rā-yetān	‘amu-yetān	bini-yetān	pālto-yetān
rā-yešān	‘amu-yešān	bini-yešān	pālto-yešān

Якщо слово закінчується на голосний [e], перед енклітиками однини звук [y] не вставляється: *xāne-am*, *xāne-at*, *xāne-aš*. Перед енклітиками множини звук [y] з'являється, проте в графіці не позначається, про що буде сказано далі: *xāne-yemān*, *xāne-yetān*, *xāne-yešān*.

Якщо слово закінчується на дифтонг [ow], під впливом голосного енклітики останній звук дифтонга переходить у [v]: *rāhrow + am = rāhrov-am* ‘мій коридор’.

Якщо іменник, до якого відноситься займенникова енклітика, має при собі якісне означення, яке приєднується до нього ізафетом, то займенникові енклітики ставляться в самому кінці ізафетної конструкції: *barādar-e bozorg-am* – ‘мій старший брат’; *xāhar-e kuček-at* – ‘твоя молодша сестра’; *pedar-e mehrabān-emān* – ‘наш добрий батько’; *ketāb-e xub va jāleb-aš* – ‘його гарна і цікава книжка’.

Вправи

1. *Прослухайте і повторіть за диктором словосполучення:*

mādar-am, xāne-at, dust-aš, dānešgāh-emān, ‘amu-yetān, pedar-ešan;
xāhar-e kuček-am, barādar-e bozorg-at, zan-e zibā-yaš, šahr-e qašang-emān,
ketāb-e jāleb-etān, ostād-e mehrabān-ešān;
ketāb-e xub va jāleb-at, kešvar-e bozorg va zibā-yemān, dānešju-ye xub va bāhuš-
etān, sib-e sorx va širin-am, bāqh-e kuček va qašang-ešān, otāqh-e bozorg va rowšan-aš.

2. *Прочитайте речення:*

Dānešgāh-emān xeyli bozorg ast. Xāne-am injā-st. Ostād-etān dar Tehrān ast. Xāhar-aš xeyli zibā-st. Dust-ešan ānjā nist. Hāl-am xub nist. Mādar-ešan xeyli mehrabān ast. Vaqt-e āzād-emān kam ast.

Barādar-at če-kāre ast? – Barādar-am mohandes ast. Mādar-at kojā-st? – Mādar-am (dar) xāne ast. Hal-etān xub ast? – Bale, hāl-am xub ast. Hāl-e pedar-am xub nist, u mariz ast. Panjere-ye otāqh-aš bāz ast? – Bale, panjere-ye otāqh-aš bāz ast, vāli dar baste ast. Kif-e pesar-am injā-st, āmmā daftar-aš injā nist. Kārxāne-ye šahr-emān xeyli

bozorg ast. Dar-e xāne-yetān sefid ast? – Naxeyr, dar-e xāne-yemān sefid nist, zard-rang ast.

3. Замініть особові займенники займенниковими енклітиками:

Xāne-ye pedar-e šomā bozorg nist, kuček ast. Otāqh-e roušan-e ānhā injā-st. Dust-e irāni-ye mā dānešju-st. Sandali-ye to kojā-st? Doxtar-e ostād-e man xāne nist. Ğērā pesar-e šomā xāne nist? – Hāl-e u xub nist, dar bimārestān ast. Sag-e kuček-e u mariz ast.

4. Перекладіть речення з використанням займенникових енклітик:

Твій батько – викладач? – Так, мій батько – професор Київського університету. Де Ваш іранський друг? Чому його немає в університеті? Наш маленький песик захворів. Його старша сестра дуже гарна. Чи твій брат теж студент? Мій старший брат – студент, а мій молодший брат – учень. Цей ваш одяг не новий. Вікно його кімнати відчинено. Двері їхнього будинку зачинені. Ваша молодша сестра в кімнаті її матері. Твій зелений портфель у нашій аудиторії (класній кімнаті).

Ізафетний ланцюг

Означуване може мати при собі декілька означень, які зв'язується одне з одним ізафетом і утворюють так званий ізафетний ланцюг. Наприклад:

ostād-e zabān-e fārsi 'викладач перської мови'

nevisande-ye mašhur-e Irān 'відомий письменник Ірану'.

У свою чергу одне з означень також може мати при собі означення. Розташування означень у ланцюгу регулюється смисловими відношеннями. Наприклад, до складу словосполучення **mohandes-e kārkhāne** 'інженер заводу' можна ввести слово **jadid** 'новий'. Залежно від позиції цього слова в словосполученні переклад буде різний: **mohandes-e jadid-e kārkhāne** – 'новий інженер заводу', **mohandes-e kārkhāne-ye jadid** – 'інженер нового заводу'.

Головне правило, яке слід пам'ятати, – це те, що означення, виражені власними назвами, особовими займенниками та займенниковими енклітиками, розташовуються в кінці ізафетного ланцюга. Наприклад:

xāne-ye barādar-e šomā 'будинок вашого брата', **pirāhan-e jadid-e Fāteme** 'нова сукня Фатеме', **mādar-e xub va mehrabān-emān** 'гарна і добра наша мати', **dānešmand-e bozorg-e irāni** 'великий іранський учений', **sāxtemān-e jadid-e danešgāh-e Tehrān** 'нова будівля Тегеранського університету'.

Вправи

5. Прослухайте і повторіть за диктором словосполучення:

otāqh-e xāhar-e kuček-am, pālto-ye jadid-e Ahmad, ketābxāne-ye bozorg-e dānešgah-emān, medād-e zard-e pesar-e šomā, sandali-ye ostād-e zabān-e fārsi, lebās-e mādar-am, pañjere-ye bāz-e xāne-at, dast-e rāst-e u, pā-ye čap-e barādar-aš, kif-e qahveyi-rang-e dust-e Akram, dānešmand-e mašhur-e kešvar-e mā, ketāb-e jāleb-e in nevisande, xāne-ye qašang-e 'amu-yetān.

6. Перекладіть словосполучення і речення:

моя добра мати, наша гарна і світла аудиторія, нова будівля вашої лікарні, права рука твоєї сестри, його ліва нога, молодша сестра інженера нашого заводу, гарна сукня їхньої дочки, цікава книжка цього письменника.

Чому тут немає вашого іранського друга? Хіба він не в Києві? Його старша сестра в лікарні, вона захворіла. Цей відомий вчений – професор нашого університету. Наша маленька кішка в саду вашого будинку. Нова будівля Тегеранського університету дуже висока.

Вираження приналежності в іменному присудку

Приналежність може виражатися займенниковими енклітиками. Якщо потрібно приналежність підкреслити, енклітична конструкція замінюється ізафетом з особовим займенником в ролі означення: *In ketāb-e man ast, ketāb-e to nist.* – *Це моя книжка, а не твоя.*

Однак у розмовному мовленні для вираження приналежності поширеною є конструкція зі словом *māl* – ‘власність’, яке разом з означенням, що приєднується до нього ізафетом, виступає в ролі іменної частини присудка. Наприклад:

In miz māl-e man ast. *Цей стіл – мій* (досл. «моя власність»).

Ān sandali māl-e kist? *Той стілець чий* (досл. «чия власність»)?

In kif-e bozorg māl-e to nist, māl-e Ahmad ast. *Цей великий портфель – не твій* (досл. «не твоя власність»), *а Ахмада* (досл. «власність Ахмада»).

Цю конструкцію не використовують, коли мова йде про людей.

Вправи

7. Прослухайте і повторіть за диктором словосполучення:

In daftar māl-e kist? In daftar māl-e man ast. Ān daftar māl-e to-st. Kif-e bozorg māl-e ostād ast. Kif-e kuček māl-e Javād ast. In otāqh-e rowšan māl-e mā-st. In gorbe māl-e to nist, māl-e man ast. Ān sag māl-e šomā-st.

8. Прочитайте речення:

In māšin-e qašang māl-e kist? – Māl-e dust-e man ast. In pirāhan-e now māl-e Fāteme ast. Ān xāne-ye bozorg māl-e pedarbozorg va mādarbozorg-e mā-st. Bāqh-e kuček ham māl-e ānhā-st. Āyā ān pārk ham māl-e ānhā-st? – Naxeyr, māl-e ānhā nist. In sag-e kuček māl-e xāhar-e Ahmad ast. In otāqh-e dars māl-e mā nist. In kešvar-e bozorg va qašang māl-e mā-st. In ketāb-e xub va jāleb māl-e ān nevisande ast. In pul mal-e man nist.

In qalam māl-e ostād-emān ast. Ān māšin-e qašang māl-e barādar-am ast. In xāne-ye bozorg māl-e pedarbozorg-at nist. In lebās-e qašang māl-e xāhar-e bozorg-aš ast. Ān otāqh-e rowšan māl-e barādar-e kuček-ešān ast. In pālto-ye siyāh māl-e pedarbozorg-etan ast.

9. Замініть подані речення конструкцією зі словом *māl*:

In miz-e mādar-am ast. Ān miz-e pedarbozorg-am ast. In ketāb-e Ahmad ast. In otāqh-e Rezā-st. In māšin-e man nist, māšin-e dust-am ast. In qalam-e man nist, qalam-e to-st. Ān pirāhan-e nov-e Fateme ast. In kešvar-e bozorg va qašang-e mā-st.

10. Перекладіть речення з використанням конструкції зі словом *māl*:

Тепер ця чудова машина – твоя. Це твій олівець? – Ні, не мій. Це олівець Парвіза. Чия та велика аудиторія? – Наша. Чи той великий будинок належить вам? – Ні, він (*ān*)¹ належить моєму дідусеві. Бібліотека належить університету. Цей чорний стіл твій чи твого брата? – Мого брата. Мій стіл там. Чиї ці гроші? – Ваші.

11. Прочитайте і перекладіть текст:

Dust-e man.

In ‘aks-e dust-e man va barādar-aš ast. Esm-e dust-e man Akram ast. Akram dānešju-ye dānešgāh ast. In ketāb-e darsi māl-e u-st. Akram ahl-e Irān ast. Xānevāde-ye Akram dar šahr-e Tehrān hastand. Xane-yešān dar xiyābān-e Čahār Bāqh vāqhe‘ ast. Esm-e barādar-e bozorg-e Akram Amir ast. Amir dānešju nist, u mohandes ast. In māšin-e bozorg māl-e Amir ast. Māšin-e Amir qašang va now ast.

12. З’єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення і перекладіть їх:

‘aks	dust
xānevāde	dānešgāh
esm	Irān
xāne	qašang
māšin	now
šahr	Akram
xiyābān	barādar-aš
dānešju	Tehrān
ketāb	darsi
ahl	Čahār Bāqh

13. Знайдіть неправильно побудовані словосполучення:

‘aks-e dust-e man, ketāb-e darsi, māšin-e ābi-rang, xiyābān-e Čahār Bāqh, dānešju-ye xošhāl, šahr-e oktobr, ahl-e Irān, sāken-e dānešgāh, xānevāde-ye ukrāyini.

14. Складіть з поданих слів речення:

1) dust – man – va – ‘aks – barādar-aš – in – ast. 2) dar – hastand – Akram – xānevāde – šahr – Tehrān. 3) Čahār – ast – xane-yešān – dar – xiyābān – Bāqh – vāqhe‘. 4) Amir – in – bozorg – ast – māšin – māl. 5) dānešju – ast – Amir – nist – mohandes.

15. Дайте відповіді на питання:

- 1) In ‘aks-e kist?
- 2) Esm-e dust-e man čist?
- 3) Āyā Akram dānešju-ye dānešgāh ast?
- 4) Akram ahl-e kojā-st?

¹ Займенники «він», «вона» на перську мову перекладаються займенником *u* тільки при позначенні істот. В інших випадках – за допомогою займенника *ān*.

- 5) Xānevāde-ye Akram kojāyi hastand?
- 6) Āyā šahr-e Tehrān pāyetaxt-e Irān ast?
- 7) Esm-e barādar-e Akram čist?
- 8) Barādar-e Akram čekāre ast?
- 9) In māšin-e qašang māl-e kist?
- 10) Āyā dar in ‘aks Akram va Amir xošhāl hastand?

16. Складіть опис фото, на якому ви зображені зі своїм родичем або товаришем.

17. Перекладіть діалоги і розіграйте їх у парах:

- Вітаю! Як справи?
- Привіт! Добре. Як у тебе?
- Теж добре. Хто та дівчина?
- Це наша нова подруга. Вона студентка.
- Як її звати?
- Фатеме.
- Вона хіба не іноземка?
- Ні, вона іранка.
- Звідки вона?
- Із Ширазу.

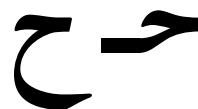
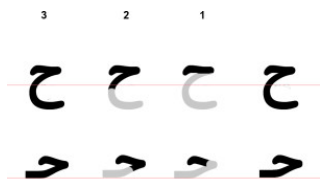
- Доброго ранку!
- Доброго ранку!
- Перепрошую, Ви – з України?
- Так, я з України. Я із Києва.
- Київ – столиця України?
- Так, Київ – столиця України.
- Ви – студент університету?
- Так, я – студент університету Шевченка.
- На який вулиці знаходиться ваш університет?
- На бульварі Шевченка, 14.
- Дуже радий Вас побачити.
- Я так само радий.

18. Запишіть у словничок слова і використайте їх для створення своїх власних діалогів:

āmmā	але, проте	siyāh	чорний
bolvār	бульвар	Širāz	Шираз
pālto	пальто	‘amu	дядько
pedarbozorg	дідусь	ketāb-e darsi	підручник
pul	гроші	kam	мало, трохи
jadid	новий	mādarbozorg	бабуся
čap	лівий	māšin	машина
čērā?	чому?	māl	власність
xānevāde	родина	mariz	хворий
dānešmand	вчений	mašhur	відомий
sāxtemān	будівля	vāli	але, проте

Графіка. Літери ج jim, چ çe, ح ha, خ xe

Усі чотири літери цієї групи мають однакове накреслення основного елемента і розрізняються крапками. Рукописна і друкована форми відрізняються способом з'єднання з попередньою літерою. Розглянемо друкований варіант написання основного елемента на прикладі літери ح ha:

حِجَاب

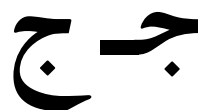
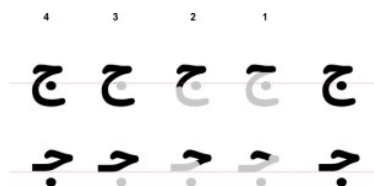

حُبَاب

حَلَزُون

Додаванням крапки під основним елементом утворюється літера ج jim, трьох крапок знизу – літера چ çe, а однієї крапки зверху – літера خ xe.

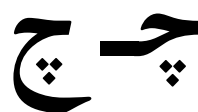
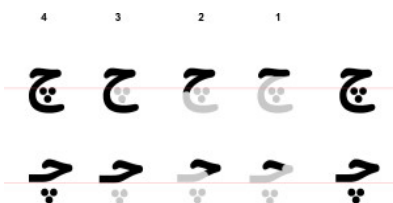
جَوْجَه

تاج

جام

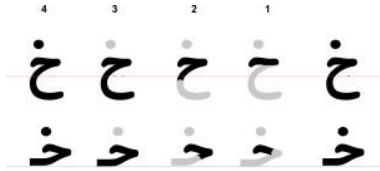
پرچم

پارچ

چشم

خ

میخ

خروس

خانه

У друкованому варіанті зображення цих літер особливої відмінності між початковою, серединною та кінцевою формами немає, наприклад:

ح ح ح ح ح

Зверніть увагу! У перській мові існують дві літери на позначення приголосного звуку [h]: літера **he** – ه (hā-ye havvaz), з якою ви познайомилися раніше (наприклад, у слові هندوانه hendovāne 'кавун') і літера **ha** – ح (hā-ye hotti), яка розглядається в цьому уроці. Оскільки різниці у вимові двох літер не існує, доводиться запам'ятовувати всі слова, що мають цей звук у своєму складі.

چاپ ، تخته ، دختر ، آنجا ، نخیر ، حجاب ، دانشجو
dānešju hejāb náxeyr ānjā doxtar taxte čāp

هَوِيَج ، خَرَج ، بِيخ ، پِيچ ، پَنج ، سُرخ ، چَرخ ، پارچ
 havij xarj bix pič panj sorx čarx pārč

Зверніть увагу! У прописному варіанті форма цієї літери в серединній позиції при з'єднанні з попередньою зв'язувальною літерою набуває зигзагоподібного вигляду, а підрядкова частина літери – «хвіст» – пишеться так, наче вона є частиною яйця:

Вправи

19. Прочитайте слова і напишіть транскрипцію кожного з них:

خر، خانه، خانم، چتر، جوان، جوجه، موج، دختر، جواب، هویج، آنجا،
 حساب، حزب، چاپ، چپ، پارچ، چشم، سُرخ، چَرخ، دوچَرخه.

20. З'єднайте літери у слова:

	=	ر	+	ت	+	چ					
	=	س	+	و	+	خ					
	=	ر	+	ت	+	دُ					
	=	چ	+	ر	+	پ					
	=	ه	+	ج	+	ج					
	=	ه	+	ن	+	خ					
	=	ا	+	ج	+	ا					
=	و	+	ج	+	ش	+	ن	+	ا	+	د
=	ه	+	خ	+	ر	+	چ	+	و	+	د

ح + ج + ا + ب =
 ح + ل + ز + و + ن =
 ت + خ + ت + ه =
 ه + و + ی + ج =
 ج + و + ا + ن =

21. Запишіть перськими літерами слова у транскрипції:

jān, jīb, juje, javāb, javān, mowj, panj, čār, čub, češm, parčam, pārč, baxt, saxt, sāxtār, taxte, mix, bix, xar, xarāb, xāne, xānom, xub, xorus, xers, hejāb, hobāb, halazun.

22. Проішіть кожне з поданих словосполучень по п'ять разів:

خانمِ جوان، چترِ مادر، پرچمِ ایران، سیبِ سُرخ، دخترِ زیبا، جوابِ دُرُست، چشمِ چپ، چرخِ دوچرخه.

23. Прочитайте і скопіюйте слова, записані насталиком:

جوان، با، پنج، اینجا، جامی، تخته، آسجا، نه، خیر، نخیل، بخ،
 دانش، حزب، دانشجو، چایی، پخته، دختر، حجاج، چاپ

Написання слів з літерою و vāv, яка не читається

У перській мові є певна кількість слів зі сполученням літер خ xe і و vāv, у яких літера و vāv не читається, наприклад:

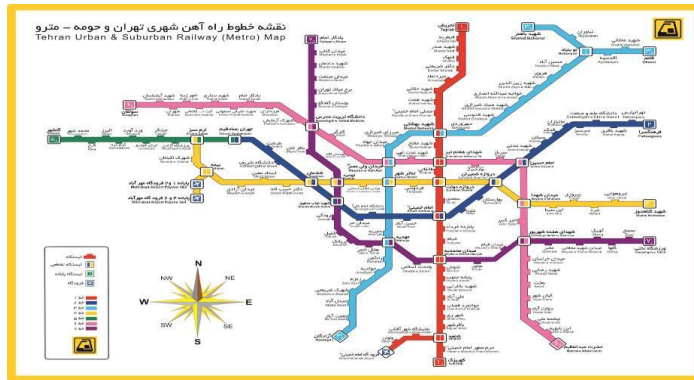
خواب ، خواندن ، خواستن ، خواهر ، خویش
 xāb xāndan xāstan xāhar xiš

На певному етапі розвитку мови звук [v] у буквосполученнях [xv] вимовлявся, і ці слова звучали таким чином: xvāb, xvāhar, xvāndan, xvāstan тощо. Проте в сучасній перській мові сполучення двох приголосних на початку слова не припускається, тому відбулося спрощення відповідних складів. Такі слова рекомендується заучувати окремо і для цього прописувати їх по декілька разів.

Слова:

آنجا	ānjā там	خر	xar осел
اینجا	injā тут	خراب	xarāb зруйнований
بخت	baxt щастя	خرج	xarj витрати
بیخ	bix корінь	خردمند	Xeradmand Херадманд (прізвище)
پارچ	pārč глечик	خرس	xers ведмідь
پرچم	parčam прапор	خروس	xorus півень
پنج	panj п'ять	خواب	xāb сон
تاج	tāj корона	خواستن	xāstan хотіти
تخته	taxte дошка	خواندن	xāndan читати
جا	jā місце	خواهر	xāhar сестра
جام	jām кубок	خوب	xub гарний, гарно
جان	jān душа	خویش	xiš свій (застар.)
جواب	javāb відповідь	خیر	xejr ні
جواد	Javād Джавад (чол. ім'я)	دانش	dāneš знання
جوان	javān молодий	دانش آموز	dānešāmuz учень
جوجه	juje курча	دانشجو	dānešju студент
چاپ	čār друк	دختر	doxtar дівчина
چای	čāu чай	درس می خواند	dars mixānad вчиться (він, вона)
چپ	čar лівий	دوچرخه	dočarxe велосипед
چتر	čatr парасоля	ساختار	sāxtār структура
چرخ	čarx колесо	سخت	saxt важкий
چشم	češm око	سرخ	sorx червоний
چوب	čub палиця	ماشین	māšin машина
حباب	hobāb бульбашки	مدرسه	madrese школа
حجاب	hejāb хеджаб	موج	mowj хвиля
حجاج	hojāj паломники	میخ	mix цвях
حزب	hezb партія	می خواند	mixānad читає
حساب	hesāb рахунок	می خواهد	mixahad хоче
حلزون	halazun равлик	نخیر	náxejr ні
خانم	xānom пані	هویج	havij морква
خانه	xāne будинок		

Урок 8 Тема: Що це за місце?

Діалог 1. «Чи далеко до...?»

- Bebahšid, xānom, injā kojā-st?	- Перепрошую, пані, що це за місце?
- Injā xiyābān-e Vali Asr ast.	- Це вулиця Валі Аср.
- Tā meydān-e Vali Asr xeyli dur ast?	- Звідси до площі Валі Аср дуже далеко?
- Na, ziyād dur nist. Ğand daqhiqhe rāh ast.	- Ні, не дуже далеко. Декілька хвилин.
- Bā otobus?	- Автобусом?
- Naxeyr. Bā metro.	- Ні, на метро.
- Istgāh-e metro kojā-st?	- А де станція метро?
- Metro ān taraf-e ğahārāh ast. Dāxel-e park-e dānešju.	- Метро з того боку перехрестя. В середині Парку студента.
- Xeyli mamnun-am.	- Дуже дякую.
- Xaheš mikonam.	- Прошу.
- Xodā hāfez!	- До побачення!
- Xodā negahdār!	- До побачення!

Діалог 2. «Пішки чи автобусом?»

- Ma'zerat mixāham, āqhā, injā kojā-st?	- Перепрошую, пане, що це за місце?
- Injā xiyābān-e Ğahār Bāqh ast.	- Це вулиця Чагар Баг.
- Az injā tā meydān-e Kārgar xeyli dur ast?	- Звідси до площі Каргар дуже далеко?
- Naxeyr, xeyli dur nist. Taqhriban dah-pānzdah daqhiqhe rāh ast.	- Ні, не дуже далеко. Приблизно 10-15 хвилин.
- Peyāde?	- Пішки?
- Na, bā otobus.	- Ні, автобусом.
- Motešakker-am, āqhā. Lotf dārid.	- Дуже дякую, пане. Ви дуже люб'язні.
- Xaheš mikonam. Šomā irāni nistid?	- Прошу. Ви не іранка?
- Na, nistam.	- Ні, не іранка.
- Ahl-e kojā hastid?	- Звідки Ви?
- Ahl-e Ukrāyin-am. Faqhat do ruz ast ke dar šahr-e šomā hastam.	- Я з України. Тільки три дні, як я у вашому місті.
- Xeyli xoš āmadid!	- Ласкаво просимо!
- Motešakker-am. Xodā hāfez!	- Дякую. До побачення!
- Marhamat-e šomā ziyād.	- До побачення!

Слова і вирази до діалогів:

otobus	автобус	Heyli xoš āmadid!	Ласкаво просимо!
Injā kojā-st?	Що це за місце?	Heyli mamnun!	Дуже дякую!
istgāh	станція	dāxel-e	всередині
bā	з, разом з	daqhique	хвилина
pānzdah	п'ятнадцять	dah	десять
peyāde	пішки	ruz	день
tā	до	faqhat	тільки, лише
taqhriban	приблизно	Lotf dārid.	Ви дуже люб'язні.
čand	декілька	metro	метро
čahārrāh	перехрестя	Ma'zerat mixāham.	Перепрошую.
Xāheš mikonam.	Прошу.	meydān	майдан, площа

Граматика. Первинні прийменники.

У перській мові відсутні відмінки, а тому значну роль у вираженні синтаксичних відношень слів відіграють прийменники. Кількість первинних (власно) прийменників невелика: **dar** – «у», «в»; **az** – «з», «від», **tā** – «до», **bā** – «з», «разом з», **be** «до». Як службові слова, прийменники не приймають наголосу і вимовляються зі словами, до яких відносяться, без паузи:

- dar** – «у», «в»: *dar madrese* 'у школі', *dar ketābxāne* 'у бібліотеці';
- az** – «з», «від»: *az man* 'від мене', *az xāne-ye to* 'з твого будинку';
- tā** – «до»: *tā dānešgāh* 'до університету', *tā fardā* 'до завтра';
- bā** – «з», «разом з»: *bā barādar-at* 'з твоїм братом', *bā ostād* 'з викладачем'.

Прийменник **bā** також має значення інструментальності, напр.: *bā qalam* 'пером', *bā ān medād* 'тим олівцем', *bā in qatār* 'цим потягом'.

Прийменник **be** вказує на напрямок здійснення дії (куди? кому?) і може перекладатися як «до» або зовсім не перекладатися: *be in kešvar* 'до цієї країни' (напр., їхати), *be man* 'мені', *be mādar-emān* 'нашій матері' (напр., давати, говорити).

Ізафетні прийменники

Окрім первинних прийменників у перській мові існує кілька прийменників, які використовуються з ізафетом і називаються ізафетними прикметниками. Так, у службовій функції прийменників можуть виступати деякі іменники:

- 1) **pā** 'нога' зі значенням «біля», «до»: **pā-ye taxte** 'біля дошки', **pā-ye telefon** 'до телефону';
- 2) **ru** 'обличчя' зі значенням «на»: **ru-ye miz** 'на столі', **ru-ye zamin** 'на землі';
- 3) **pošt** 'спина' зі значенням «за»: **pošt-e xāne** 'за будинком', **pošt-e miz** 'за столом';
- 4) **pahlu** 'бік', 'сторона' зі значенням «біля»: **pahlu-ye panjere** 'біля вікна', **pahlu-ye man** 'біля мене';

5) **tu** 'внутрішня частина (чогось)' зі значенням «у», «всередині»: **tu-ye kif** 'у сумці', **tu-ye otāgh** 'всередині кімнати';

6) **bālā** 'верх', 'вершина' зі значенням «над», «на»: **bālā-ye miz** 'над столом', **bālā-ye deraxt** 'на дереві';

7) **jelow** 'передня частина (чогось)' у значенні «перед»: **jelov-e xane** 'перед будинком', **jelov-e mowze** 'перед музеєм';

8) **zir** 'низ', 'нижня частина (чогось)' у значенні «під»: **zir-e miz** 'під столом', **zir-e ketāb** 'під книгою'.

Як видно з прикладів, відіменні прийменники зв'язуються з наступним словом за допомогою ізафету і не приймають наголосу. В деяких випадках значення іменника і ізафетного прийменника значно різняться:

8) **sar** 'голова', 'початок', 'кінець' зі значенням «на» або «за»: **sar-e dars** 'на уроці', **sar-e kār** 'на роботі'; **sar-e miz** 'за столом'.

Окрім іменників у такій самій функції можуть виступати деякі прикметники та прислівники:

1) **nazdik** 'близький', 'близько' у значенні «біля»: **nazdik-e dānešgāh** 'біля університету'; **nazdik-e metro** 'біля метро';

2) **ru be ru** 'обличчям до обличчя' у значенні «напроти»: **ru be ru-ye otāqh** 'напроти кімнати'; **ru be ru-ye sāxtemān** 'напроти будівлі'.

З ізафетом також використовуються деякі іменні словосполучення, наприклад:

1) **dast-e rāst** 'права рука', у значенні «праворуч від»: **dast-e rāst-e ostād** 'праворуч від професора', **dast-e rāst-e barādar-am** 'праворуч від мого брата';

2) **dast-e čap** 'ліва рука' у значенні «ліворуч від»: **dast-e čap-e šomā** 'ліворуч від Вас', **dast-e čap-e mādar-etān** 'ліворуч від Вашої матері'.

Перед таким займенником може стояти і прийменник **dar**: **dar dast-e rāst-e, dar dast-e čap-e**. Якщо ізафетний прийменник стоїть перед особовим займенником, останній може бути замінений на відповідну займенникову енклітику:

ru-ye u → **ru-yaš** 'на ньому', 'на ній'

ru be ru-ye to → **ru be ru-yat** 'напроти тебе'

pahlu-ye man → **pahlu-yam** 'біля мене'

(**dar**) **dast-e rāst-e mā** → (**dar**) **dast-e rāst-emān** 'праворуч від нас'.

Вправи

1. Прослухайте і повторіть за диктором словосполучення:

az ketāb, az dānešgāh, az emruz, az āb, az man, tā madrese, tā ketābxāne, tā fardā, tā ānjā, tā hālā, bā man, bā qatār, bā xodkār, bā otobus, bā šomā, be madrese, be sinemā, be Iran, be mādarbozorg;

az injā tā xāne-ye šomā, az madrese tā dānešgāh, az diruz tā fardā, az divār tā panjere, az dānešgāh-e mā tā pārk, bā in ostād-emān, bā xāhār-e qašang-aš, bā pedarbozorg-at, bā dust-emān, be in doxtar-e mehrabān, be kešvar-e qašang-e šomā;

pā-ye taxte, pā-ye telefon, pā-ye kuh, pā-ye panjere, pā-ye deraxt; ru-ye miz, ru-ye zamin, ru-ye daryā; pošt-e xāne, pošt-e miz, pošt-e divār, pošt-e šīše, pahlu-ye panjere, pahlu-ye man, pahlu-ye āqhā-ye Šarīf, tu-ye kif, tu-ye otāqh-e dars, tu-ye dānešgāh; bālā-ye miz, bālā-ye deraxt, bālā-ye sāxtemān; zir-e miz, zir-e ketāb, zir-e zamin; sar-e dars, sar-e kār; sar-e miz, nazdik-e dānešgāh, nazdik-e metro, nazdik-e varzešgāh, ru be ru-ye otāqh-e mā, ru be ru-ye in sāxtemān, ru be ru-ye ān forušgāh, dast-e rāst-e ostād, dast-e rāst-e man, dast-e čap-e barādar-at, dast-e čap-e šomā;

pahlu-yam, pahlu-yat, pahlu-yaš, pahlu-yemān, pahlu-yetān, pahlu-yešān; nazdik-am, nazdik-at, nazdik-aš, nazdik-emān, nazdik-etān, nazdik-ešān; ru be ru-yam, ru be ru-yat, ru be ru-yaš, ru be ru-yemān, ru be ru-yetān, ru be ru-yešān; dast-e rāst-am, dast-e rāst-at, dast-e rāst-aš, dast-e rāst-emān, dast-e rāst-etān, dast-e rāst-ešān; am,

2. Прочитайте речення:

Tu-ye kif-e to če hast? – Tu-ye kif-e man ketāb-e dars va daftar hast. Xāhar-e kuček-etān kojā-st? – Xāhar-e kuček-emān tu-ye bāqh ast. In pesar tu-ye hayāt-e madrese ast. Ketāb-am ru-ye ān sandali-st. Sib-e sorx va širin-at ru-ye in miz ast. Māšin-e qašang-aš pošt-e divār-e in xāne ast. Barādar-e bozorg-emān pahlu-ye panjere ast. Pārک ru be ru-ye dānešgāh ast. Gorbe-yešān bālā-ye in deraxt ast.

Mā bā ostād-emān tu-ye otāqh-e dars hastim. Āz dānešgāh-emān tā ān pārک xeyli dur ast. Az xāne-ye šomā tā forušgāh xeyli dur nist. To hālā pā-ye telefon hasti. Sag va gorbe zir-e taxtexāb hastand. Man dast-e rāst-e šomā hastam. Šomā nazdik-e dānešgāh nistid, nazdik-e metro hastid. Mowze ru be ru-ye šomā-st. Anhā sar-e dars nistand, ānhā dar pārک hastand. Šomā hālā pā-ye kuh hastid. Pedar-o mādar-emān sar-e kār hastand. Man va barādar-am hālā jelov-e varzešhāh hastim. Ostād-e šomā hālā tu-ye ketābxāne-ye dānešgāh-e mā-st.

3. Перекладіть словосполучення і речення:

у книзі, у тому музеї, до лікарні, з робочим, до завтра, до того кінотеатру, з цим портфелем, зі школи, з вашого саду, від нашого будинку до вашого будинку, олівцем, цим потягом, тією ручкою, з твоєю гарною сестрою, з нашим добрим дідусем, із учора до завтрашнього дня, твоїй матусі, моєму старшому брату, мені, їм;

на роботі, на занятті, біля бібліотеки, під стіною, за столом, праворуч від нашого будинку, біля вашого університету, біля кінотеатру, напроти великого парку, перед цією будівлею, у твоєму портфелі, у тій лікарні, під моїм жовтим стільцем, за вашим гарним садом, у нашій світлій аудиторії, праворуч від цієї будівлі, на твоїй правій руці, під його лівою ногою, на цій чорній землі.

Де ми знаходимося? – Ми зараз у бібліотеці нашої школи. Ти там з моїм братом? – Ні, твого брата тут немає. Він біля метро. Метро (знаходиться) не дуже далеко від нашого будинку. А де зараз твої батьки? – Вони на роботі. Мої дідусь та бабуся в універмазі. Я перед червоним корпусом нашого університету. Мої брат і сестра у дворі нашого будинку. Його товариша немає вдома, він на заняттях. Ви напроти нашого нового стадіону. Де вони зараз? – Перед тим чудовим музеєм. Наша кішка за стіною вашого будинку. Де моя сумка? – Вона під тим жовтим стільцем. Чому твоєї сестри немає в школі? – Вона в лікарні – погано почувається.

4. Запишіть у словничок слова, подані у транскрипції:

pedar-o mādar	батьки	sinemā	кіно, кінотеатр
taxtexab	ліжко	fardā	завтра
telefon	телефон	foruṣḡāh	універмаг
hayāt	двір	qatār	потяг
xodkār	ручка	madrese	школа
zamin	земля	varzeṣḡāh	стадіон

Числівники перших двох десятків

yek	один	۱	yāzdah	одинадцять	۱۱
do	два	۲	davāzdah	дванадцять	۱۲
se	три	۳	sizdah	тринадцять	۱۳
čahār	чотири	۴	čahārdah	чотирнадцять	۱۴
panj	п'ять	۵	pānzdah	п'ятнадцять	۱۵
šeš	шість	۶	šānzdah	шістнадцять	۱۶
haft	сім	۷	hefdah	сімнадцять	۱۷
hašt	вісім	۸	hejdah	вісімнадцять	۱۸
noh	дев'ять	۹	nuzdah	дев'ятнадцять	۱۹
dah	десять	۱۰	bist	двадцять	۲۰

Сполучення іменників з кількісними числівниками

Кількісні числівники ставляться перед іменником, до якого відносяться. При цьому іменники завжди використовуються в однині. Це правило поширюється і на сполучення числівників з неозначено-кількісним займенником **čand** 'декілька':

se barādar 'три брати'
panj daftar 'п'ять зошитів'
čand ketāb 'декілька книжок'

Неозначено-кількісний займенник **čand** може виступати і як питальний займенник зі значенням 'скільки?':

Ru-ye miz čand ketāb hast? – На столі кілька книжок?
Dar in otāqh-e dars čand miz ast? – У цій аудиторії кілька столів?

Для позначення кількості предметів або осіб разом з числівниками часто використовуються лічильні слова (нумеративи). Найбільш поширеними є нумеративи **nafar** (для людей) і **tā** (для неістот та предметів):

panj dānešju = panj nafar dānešju 'п'ятеро студентів'
do ketāb = do tā ketāb 'дві книжки'.

У розмовному мовленні нумератив **tā** може використовуватися і для лічби істот: **se tā bačče** – 'трьох дітей'. У разі опущення іменника, вживання нумератива є обов'язковим:

Dar kif-e to čand tā ketāb hast? – До **tā**. У твоєму портфелі скільки книжок? – Дві.

Dar goruh-e šomā čand tā dānešju hastand? – Dah nafar. *Скільки студентів у вашій групі? – Десятеро.*

При узгодженні з дієсловом у складі речення потрібно пам'ятати правило: якщо іменник, який сполучається з числівником, позначає істоту (переважно людину), узгодження в числі відбувається завжди. Наприклад:

Ānjā **panj** nafar dānešju hastand. – *Там п'ятеро студентів.*

Emruz **do** tā bačče nistand. – *Сьогодні двоїх дітей немає.*

Якщо іменник позначає неістоту, і особливо, якщо це дрібний предмет, дієслово ставиться в однині, наприклад:

Ru-ye miz **se** tā ketāb va **davāzdah** tā medād **ast**. – *На столі 3 книжки і 12 олівців.*

Injā **se** xodkār **nist**. – *Тут немає трьох ручок.*

Вправи

5. *Прослухайте і повторіть за диктором словосполучення:*

yek otāqh-e dars, do āsānsor, panj doxtar, hašt xāhar, yāzdah sarbāz, nuzdah mohandes, noh xāne, čand ketāb, se tabaḡhe, dah daḡhiḡhe, čahār sa'āt, hefdah dānešāmuz, in dah pesar, ān se zan-e zibā, pānzdah dānešāmuz-e in madrese, do barādar-e bozorg-am;

panj tā ketāb, se tā xodkār, dah tā daftar, čand tā sandali, čahār nafar dānešju, bist nafar kārḡar, do tā farzand, čand tā bačče, čand tā medād-e zard, čand nafar mard-e javān.

6. *У нижчеподані словосполучення вставте правильний нумератив (tā або nafar) і перекладіть їх:*

do ... dānešāmuz, se ... bimārestān, sizdah ...ostād, dah... taxtexāb, bist ... pezešk, čand ... dānešju-ye xāreji, čand ... istḡāh-e metro, se .. deraxt-e boland, dah ... mowz-e zard, hejdah ... kif-e bozorg, hašt ... kārḡar-e in kār xāne, čahār ... ketāb-e in nevisande.

7. *У нижче подані речення вставте дієслово-зв'язку ast у правильній стверджувальній чи заперечній формі і перекладіть їх:*

Dar in otāqh se panjere Čerā emruz čahār nafar ... ? Dar park deraxt ziyād Ru-ye miz sizdah tā medād Jelov-e dānešḡāh māšin ziyād Nazdik-e xāne-ye mā čand tā derāxt-e boland Bālā-ye in divār do gorbe

8. *Дайте відповіді на питання:*

Dar kelās-e šomā čand nafar dānešju hastand? Ru-ye miz čand tā daftar ast? Tu-ye kif-e šomā pul hast? Jelov-e dānešḡāh čand tā māšin hast? Dar in ketābxāne ketāb ziyād ast? Dar šahr-e somā rudxāne hast? Nazdik-e metro pārḡ hast? Tu-ye in bāqh deraxt ziyād ast? Az manzel-e šomā tā dānešḡāh čand daḡhiḡhe rāh ast?

9. *Перекладіть перською мовою:*

вісім столів і шістнадцять стільців, дванадцять робочих і чотири інженери, сімнадцять бананів і дев'ятнадцять яблук, двоє дівчат і шестеро хлопців, десять жінок і двадцять чоловіків, дві лікарні і п'ять лікарів.

Скільки кімнат у вашому будинку? – Чотири. Скільки ручок на столі? – Шість. Скільки зошитів у твоїй сумці? – Десять. Скільки станцій метро до вашого будинку? – Сім. Чому у цій аудиторії немає трьох стільців? Чому сьогодні немає двоїх студентів? У цій лікарні є два ліфти. У тому парку п'ятеро іноземців.

10. Прочитайте і перекладіть текст, використовуючи подані нижче слова:

Āšpazxāne-ye xānom-e Amini.

Injā āšpazxāne-ye xānom-e Amini ast. Dar in āšpazxāne yek yaxčāl-e bozorg hast. Ojāqh-e gāz-e sefid kenār-e zarfšuyi ast. Ketri-ye zard ru-ye ojāqh-e gāz ast. Quri-ye qermez ru-ye ketri ast. Miz-e čubi bā čahār sandali vasat-e āšpazxāne ast. Yek pārc, se livān-e xāli va čahār bošqhāb-e tamiz ru-ye miz ast. Tu-ye zarfšuyi čand tā zarf-e kasif hast.

Слова до тексту:

āšpazxāne	кухня	zarf	посуд
ojāqh-e gāz	газова плита	zarfšuyi	мийка
bošqhāb	тарілка	quri	заварний чайник
pārc	гличик	ketri	чайник
por	повний	kasif	брудний
tamiz	чистий	kenār-e	біля, поруч з
čubi	дерев'яний	vasat-e	посередині
xāli	порожній	yaxčāl	холодильник

Вправи

11. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення і перекладіть їх:

pārc	qermez
ojāqh	tamiz
ketri	por
bošqhāb	zard
zarf	kasif
miz	āšpazxāne
quri	gāz
livān	čubi
yaxčāl	sefid
vasat	xāli

12. Знайдіть неправильно побудовані словосполучення:

ojāqh-e gāz, yaxčāl-e čubi, livān-e zard, zarf-e boland, bošqhāb-e sard, ketri-ye xošhāl, vasat-e tamiz, quri-ye por, zarfšuyi-ye kasif, pārč-e āb, kenār-e sandali, xānom-e Amini, tu-ye āšpazxāne.

13. Складіть з поданих слів речення:

1) āšpazxāne – injā – Amini – xānom – ast. 2) dar – hast – yaxčāl – in – bozorg – otāqh – yek. 3) zard – gāz – ast – ru-ye – ketri – ojāqh. 4) čubi – bā – āšpazxāne – sandali – miz – čahār – vasat-e – ast. 5) pārč – ru-ye – yek – miz – ast – āb.

14. Заповніть пропуски в реченнях:

1) Āšpazxāne-ye xānom-e Amini ziyād ... nist. 2) Yaxčāl-e āšpazxāne ... ast. 3) Ojāqh-e gāz-e sefid kenār-e ... ast. 4) Ru-ye ojāqh-e gāz 5) Quri-ye qermez ast. 6) Vasat-e āšpazxāne 7) Se livān-e xāli va čahār bošqhāb-e tamiz 8) Tu-ye zarfšuyi 9) In livān 10) Zarf-e kasif

15. Дайте відповіді на питання:

- 1) In āšpazxāne māl-e kist?
- 2) Āyā dar in āšpazxāne yaxčāl hast?
- 3) Ojāqh-e gāz če rang-i ast?
- 4) Zarfšuyi kojā-st?
- 5) Ketri-ye xānom-e Amini če rang-i ast?
- 6) Quri-ye u če rang-i ast?
- 7) Vasat-e āšpazxāne čand tā sandali hast?
- 8) Ru-ye miz čand tā bošqāb va livān hast?
- 9) Livān por yā xāli ast?
- 10) Zarf tu-ye zarfšuyi tamiz yā kasif ast?

16. Намалюйте схему вашої власної кухні та розкажіть про неї.

Дієслово *dāštan* (*dār-*) ‘мати’ у теперішньо-майбутньому часі

Кожне дієслово в перській мові має дві основи – основу теперішнього часу і основу минулого часу. У навчальних цілях основу теперішнього часу пишуть у дужках поруч із інфінітивом дієслова. Від основи теперішнього часу утворюється декілька форм дієслова, але передусім форма теперішньо-майбутнього часу. У цьому уроці вам пропонується вивчити, як відмінюється у теперішньо-майбутньому часі одне з найважливіших дієслів перської мови – *dāštan* (*dār-*) ‘мати’:

Стверджувальна форма		Заперечна форма	
Однина	Множина	Однина	Множина
man dāram	mā dārim	man nādāram	mā nādārim
to dāri	šomā dārid	to nādāri	šomā nādārid
u dārad	ānhā dārand	u nādārad	ānhā nādārand

Наприклад:

Man yek barādar dāram. У мене є брат. **Dust-am yek xāhar dārad.** У моего друга є сестра. **Āyā u māšin dārad?** – **Na, u māšin nadārad.** У нього є машина? – Ні, у нього немає машини.

Šomā bačče dārid? – **Bale, mā do tā bačče dārim: yek pesar va yek doxtar.** У вас є діти? – Так, у нас двоє дітей: один хлопчик і одна дівчинка.

To emruz čand tā kelās dāri? – **Čahār tā.** Скільки у тебе сьогодні уроків? – Чотири.

Вправи

17. Прослухайте і повторіть за диктором речення:

Man yek barādar dāram. Esm-e u Amir ast. Amir dānešāmuz ast. U hālā dar madrese ast. U har ruz panj yā šeš dars dārad.

Amin va Sārā zan-o šowhar hastand. Ānhā se tā bačče dārand: do pesar va yek doxtar. Šomā bačče nadārid?

Mā dar xāne-ye mā yek gorbe dārim. Gorbe-ye mā xeyli bāhuš ast. Šomā gorbe yā sag dārid? – Mā yek sag dārim.

18. Закінчіть нижчеподані речення і перекладіть їх:

Man yek māšin dār... .

Somā māšin dār...?

Magar to pul nadār... ?

Na, mā māšin nadār..., mā dočarxe dār... .

Ānhā do tā māšin dār... .

Mā barāye māšin pul nadār... .

Pedar-e Amir kārkhāne dār... . U xeyli puldār ast.

Emruz šomā kelās dār... ? – Na, nadār... .

19. Дайте відповіді на питання:

To čand barādar dāri? Āyā ‘amu-yat farzand dārad? Čand tā? Manzel-e šomā čand tā otāqh dārad? In otāqh čand panjere dārad? In šahr čand dānešgāh dārad? In sāxtemān čand tabaḡhe dārad? To pul dāri? Išān vaqt dārand? Fardā kelās dārid? Emruz čand sa’at dars dari? Ānhā gorbe yā sag dārand?

20. Перекладіть речення:

Скільки кімнат у вашому будинку? – Чотири. Ви одружені? Скільки у Вас дітей? – Двоє. У вашій групі скільки студентів? – Семеро: четверо дівчат і троє хлопців. У Вас є час? – Тільки десять хвилин. Скільки поверхів у цьому будинку? – Три. У нашій аудиторії одне вікно, шість столів і тринадцять стільців. Один стіл і стілець – нашого викладача. На його столі книга, кілька зошитів, дві ручки і олівець.

21. Перекладіть діалоги перською мовою, використовуючи нижчеподані слова:

- Перепрошую, пані, що це за місце?
- Це поштамт.
- Який поштамт?
- Центральний поштамт.
- Хіба це Майдан Незалежності?
- Так, пане.
- Вибачте, звідси до Оперного театру дуже далеко?
- Ні, не дуже. Приблизно 10-15 хвилин.
- Автобусом?

- Ні, пішки.
- Дуже дякую, пані, Ви дуже люб'язні.
- Прошу. Ви іранець?
- Так, я іранець. Тільки два дні, як я у вашому місті.

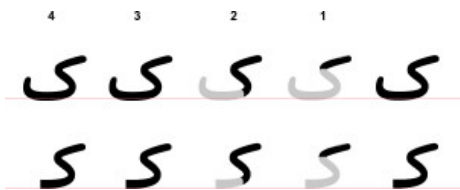
- Вітаю Вас! Доброго ранку!
- Доброго ранку!
- Ви наш новий викладач?
- Так, я ваш новий викладач. Зараз у вас перська мова?
- Так.
- Дуже добре. Чи є у вас питання?
- Вибачте. У вас є діти?
- Так, у мене є дружина і двоє маленьких дітей: один хлопчик і одна дівчинка.
- Дякую.
- Тепер у мене питання. Скільки у вас занять перської мови кожного дня?
- У нас два чи три заняття перської мови і одне – англійської.
- Дуже добре.

22. Запишіть у словничок слова цього уроку та створіть з ними мікродіалогі:

operā	опера	dočarxe	велосипед
edāre-ye post	поштамт	sā'at	година
esteqlāl	незалежність	so'al	питання
bačče	дитина	šowhar	чоловік
puldār	заможний	zan-o šowhar	подружжя
tabaqhe	поверх	farzand	дитина
te'ātr	театр	markazi	центральний

Графіка. Літери ک kāf, گ gāf

Букви ک kāf, گ gāf зображуються схожим чином, відрізняються лише кількістю рисок зверху, у букви kāf – одна риска (вона називається *sarkeš* – досл. ‘та, що тягне голову’), у букви gāf – дві. Розглянемо спочатку літеру kāf.

کتاب	کارد	کباب
یک، کُجا،	کاربوتر،	دُکتر، کوچک، کور،
yek	kojā	kārxāne
	kabutar	doktor
		kuček
		kur

Літери **gāf** не існує в арабській абетці, вона була винайдена іранцями, а вже потім поширилася в мови пашто і урду.

گ گ گ گ گ
گ گ گ گ گ

گ گ

گُرگ

سگ

گُربه

دیگر	زندگی،	سیگار،	گرم،	گاو،	گچ،	گوش،
digar	zendegi	sigār	garm	gāv	gač	guš

У деяких почерках і в арабських текстах кінцевий і роздільний варіант літери **kāf** втрачають риску і натомість здобувають зигзагоподібний елемент над горизонтальною частиною літери, як і у написанні з саркешем – ک، گ:

ک ک ک ک ک
ک ک ک ک ک

Як можна бачити в наведених прикладах з використанням різних почерків, у прописному варіанті літери **kāf** і **gāf** перед алефом завертаються, приймаючи кільцеподібну форму.

Вправи

23. Прочитайте слова і напишіть транскрипцію кожного з них:

کار، کارخانه، کتابخانه، کبوتر، کجا، کوچک، کُمک، کودک، کوتاه،
 گاو، گاهی، گردش، گرم، بزرگ، جگر، دیگر، کارگر، دانشگاه، زندگی،
 سیگار، گرسنه، مگس.

24. З'єднайте літери у слова:

ک + ج + ا =
 ک + ا + ر + د =
 ک + ت + ا + ب =
 گ + ر + ب + ه =
 د + ی + گ + ر =
 د + ک + ت + ر =
 ک + و + چ + ک =
 ب + ز + ر + گ =
 ز + ن + د + گ + ی =
 د + ا + ن + ش + گ + ا + ه =

25. Запишіть перськими літерами слова, подані у транскрипції:

kuček, kabutar, kardan, kār, kojā, ketāb, komak, kudak, ordak, namak, namakdān,
 kārkhāne, ketābxāne, doktor, garm, gač, guš, gāv, sag, dig, jegar, gardeš, gorg, bozorg,
 sigār, gorbe, zendeḡi, gorosne, kārgāh, kārgar, dānešgāh, dāneškade.

26. Пропишіть за зразком кожне з поданих слів по п'ять-шість разів:

کتاب

کمک

بزرگ

Позначення на письмі ізафетного показника [e] після слів, які закінчуються на голосний

Як вам уже відомо, якщо слово закінчується на голосний і зв'язується з наступним словом за допомогою ізафету, для усунення збігу двох голосних, який виникає при цьому, між останнім звуком слова і ізафетом виникає додатковий звук [й], який на письмі позначається по-різному. Після слів, які закінчуються на голосні [ā] та [u], [o] цей звук позначається літерою **ی** *ye*, наприклад:

دانشجوی این دانشگاه	پالتوی مادر ،	آشنای من ،
dānešju-ye in dānešgāh	pālto-ye mādar	āšnā-ye man
<i>студент цього університету</i>	<i>пальто мами</i>	<i>мій знайомий</i>

Після слів, які закінчуються на голосний [i], додаткової літери **ی** не ставиться:

آزادی مردم	بینی من ،
āzādi-ye mardom	bini-ye man
<i>воля народу</i>	<i>мій ніс</i>

Після слів, які закінчуються на голосний [e], що позначається літерою **ه** *ha*, можливі два варіанти написання: ізафет зображується за допомогою літери **ی** *ye* або за допомогою постановки спеціального знаку – *хамзи* – **ء** над кінцевою літерою слова:

<i>мій будинок</i>	خانه من	=	خانه ی من
	xāne-ye man		xāne-ye man
<i>велике вікно</i>	پنجره بزرگ	=	پنجره ی بزرگ
	panjere-ye bozorg		panjere-ye bozorg

Однак у більшості сучасних видань ізафет після кінцевих голосних [i] та [e], як і після кінцевих приголосних, ніяким чином не позначається, проте вимовляти його при читанні вголос необхідно:

آزادی کشور ما	کارخانه بزرگ این شهر
āzādi-ye kešvar-e mā	kārxāne-ye bozorg-e in šahr
<i>свобода нашої країни</i>	<i>великий завод цього міста</i>

Вправи

27. Напишіть транскрипцію поданих словосполучень і пропишіть кожне з них по три рази:

آب گرم، برادر بُزرگ، کارخانهٔ این شهر، کشور دیگر، گُربهٔ کوچک،
گُرگِ سیاه، مردِ گُرسنه، کارِ سَخْت، دانشکدهٔ دانشگاه، دانشجوی کوشا.

28. Прочитайте слова і речення з іранського підручника для 1 класу на літеру ک і перекладіть їх за допомогою словничка в кінці уроку:

نَکَدان

نَک

آن نَک است .
آن نَکَدان است .
این کودَک اَکرم است .
اَکرم نَکَدان در دَست دارد .
او با نَکَدان نَک می ریزد .

29. Прочитайте і скопіюйте нижченаведені слова, записані почерком «насталік»:

دانشگاه، گردش کردن، دانشکده، گربه،
زندگی، کوشش، دیک، کار، سیگار، کجک، بوتر.

30. Прочитайте речення, запишіть їх транскрипцією і пропишіть кожне з них по три рази:

اسم پدر من احمد است. پدر من مهندس است. او در کارخانه کار می کند. اسم
مادر من اکرم است. مادر من استاد دانشگاه است. جواد دانشجو است. او در دانشگاه

تهران درس می خواند. جواد یک خواهر دارد. اسم خواهر جواد پروین است. پروین هنوز دانشجو نیست. او دانش آموز است و در مدرسه درس می خواند.

31. Запишіть подані речення графікою:

Esm-e man Javād ast. Man pedar-o mādar dāram. Esm-e pedar-e man Ahmad ast. Pedar-e man mohandes ast. U dar kārkhāne kār mikonad. In kārkhāne kuček nist, bozorg ast. Mādar-e man ostād-e dānešgāh ast. Man yek xāhar dāram. Esm-e xāhar-e man Akram ast. Akram hanuz dānešju nist. U dānešāmuz ast.

Слова:

آزادی	āzādi свобода	کردن	kardan робити
اردک	ordak качка	کشور	kešvar країна
اکرم	akram Акрам (жін. ім'я)	کمک	komak допомога
بزرگ	bozorg великий	کوتاه	kutāh короткий
جگر	jegar печінка	کوچک	kuček маленький
دانشکده	dāneškade факультет	کودک	kudak дитина
دانشگاه	dānešgāh університет	کور	kur сліпий
دکتر	doktor лікар	کوشا	kušā старанний
دیگ	dig котел	گاو	gāv корова
دیگر	digar інший	گاهی	gāhi інколи
زندگی	zendegi життя	گیج	gač крейда
سگ	sag собака	گربه	gorbe кішка
سیگار	sigār сигарета	گردش	gardeš прогулянка
کار	kār робота	گردش کردن	gardeš kardan гуляти
کار می کند	kār mikonad працює	گرسنه	gorosne голодний
کارخانه	kārkhāne завод	گرگ	gorg вовк
کارد	kārd ніж	گرم	garm теплий
کارگاه	kārgāh майстерня	گوش	guš вухо
کارگر	kārgar робочий	مکس	maks пауза
کباب	kabāb кебаб	مگس	magas муха
کبوتر	kabutar голуб	می ریزد	mirizad сипле
کتاب	ketāb книга	نمک	namak сіль
کتابخانه	ketābxāne бібліотека	نمکدان	namakdān сільниця
کجا	kojā де?	یک	yek один

Урок 9

Тема: Позначення віку. Дні тижня.

Діалог 1. «Скільки Вам років?»

- Šomā dānešju hastid?- Bale, man dānešju-yam.- Dānešju-ye kodām dānešgāh?- Dānešju-ye dānešgāh-e Ševčenko. Šomā četowr?- Man ham dānešju hastam, dānešju-ye dānešgāh-e Tehrān.- Šomā čand sāl-etān ast?- Man nuzdah sāl-am ast. Somā čand sāl dārid?- Man bist-o yek sāl dāram.- Šomā barādar yā xāhar dārid?- Bale, yek barādar va do xāhar.- Man mote'assefāne na barādar va na xāhar dāram, tak-farzand-am.- Mādar-o pedar-etān če-kāre hastand?- Mādar-am ostād-e dānešgāh ast va pedar-am pezešk, češmpezešk ast.- Pedar-o mādar-etān čand sāl dārand?- Pedar-am panjāh-o yek sāl dārad, mādar-am čehel-o hašt sāl-aš ast.	- Ви студент?- Так, я студент.- Студент якого університету?- Студент університету Шевченка. А ви?- Я також студент, студент Тегеранського університету.- Скільки Вам років?- Мені 19 років. А Вам скільки років?- Мені 21 рік.- У Вас є брат чи сестра?- Так, у мене один брат і дві сестри.- На жаль, у мене немає ані брата, ані сестри, я один в родині.- Чим займаються Ваші батьки?- Моя мати викладач університету, батько – лікар, офтальмолог.- Скільки років Вашим батькам?- Моєму батькові 51 рік, а мамі – 48 років.

Діалог 2. «Який сьогодні день?»

- Emruz če ruz-i-st?- Ruz-e došambe.- Šomā emruz kelās dārid?- Bale.- Čand ta kelās dārid?- Se tā: do tā dars-e zabān-e fārsi dārim va yek tā adabiyāt-e fārsi.- Fardā če?- Fardā yek kelās-e zabān-e fārsi dārim va do tā tārix-e Irān.	- Який сьогодні день?- Понеділок.- У вас сьогодні є заняття?- Так.- Скільки у вас занять?- Три: два заняття перської мови і одне – перської літератури.- А завтра?- Завтра одне заняття перської мови і два – історії Ірану.

- Har hafte čand sâ'at dars-e zabân-e fârsi dârid?	- Скільки годин перської мови у вас на тиждень?
- Davâzdah tâ.	- Дванадцять.
- Ruz-e šambe ham kelâs dârid?	- У суботу теж маєте заняття?
- Naxejr, ruz-e šambe aslan kelâs nadârim. Šambe ruz-e ta'til ast.	- Ні, у суботу взагалі у нас немає занять. Субота – вихідний день.
- Ruz-e yekšambe ham ta'til ast?	- А неділя теж вихідний?
- Bale. Ammâ dar Irân faqhat ruz-e jom'e ta'til ast.	- Так. Але в Ірані тільки п'ятниця вихідний день.

Слова до діалогів:

adabiyât	література	češm	око
aslan	взагалі (не)	češmpezešk	офтальмолог
pasfardâ	післязавтра	došambe	понеділок
târix	історія; дата	sâl	рік
ta'til	вихідний	šambe	субота
tak-farzand	єдина дитина	fardâ	завтра
jom'e	п'ятниця	mote'assefâne	на жаль
čand?	скільки?	yekšambe	неділя

Граматика. Числівники: десятки, сотні та складні числівники

Десятки			Сотні		
dah	десять	۱۰	sad	сто	۱۰۰
bist	двадцять	۲۰	dvist	двісті	۲۰۰
si	тридцять	۳۰	sisad	триста	۳۰۰
čehel	сорок	۴۰	čahârsad	чотириста	۴۰۰
panjâh	п'ятдесят	۵۰	pânsad	п'ятсот	۵۰۰
šast	шістдесят	۶۰	šešsad	шістсот	۶۰۰
haftâd	сімдесят	۷۰	haftsad	сімсот	۷۰۰
haštâd	вісімдесят	۸۰	haštsad	вісімсот	۸۰۰
navad	дев'яносто	۹۰	nohsad	дев'ятсот	۹۰۰
sad	сто	۱۰۰	hezâr	тисяча	۱۰۰۰

Складні числівники у межах 100 утворюються таким чином: назви десятків і одиниць з'єднуються між собою сполучником **-o**. Після числівника **si** – 30 сполучник – **o** вимовляється **-vo**:

bist-o yek	21	۲۱	si-vo yek	31	۳۱	navad-o yek	91	۹۱
bist-o do	22	۲۲	si-vo do	32	۳۲	navad-o do	92	۹۲
bist-o se	23	۲۳	si-vo se	33	۳۳	navad-o se	93	۹۳
bist-o čahâr	23	۲۴	si-vo čahâr	34	۳۴	navad-o čahâr	94	۹۴
bist-o panj	25	۲۵	si-vo panj	35	۳۵	navad-o panj	95	۹۵
bist-o šeš	26	۲۶	si-vo šeš	36	۳۶	navad-o šeš	96	۹۶

bist-o haft	27	۲۷	si-vo haft	37	۳۷	navad-o haft	97	۹۷
bist-o hašt	28	۲۸	si-vo hašt	38	۳۸	navad-o hašt	98	۹۸
bist-o noh	29	۲۹	si-vo noh	39	۳۹	navad-o noh	99	۹۹
si	30	۳۰	čehel	40	۴۰	sad	100	۱۰۰

У більш складних числівниках порядок розташування членів такий самий – спочатку сотні, потім десятки і одиниці:

sad-o bist-o yek	121	۱۲۱	haftsad-o panjāh-o šeš	756	۷۵۶
dvist-o si-vo panj	235	۲۳۵	haštsad-o navad-o čahār	894	۸۹۴
sisad-o čehel-o do	342	۳۴۲	nohsad-o haštād-o panj	985	۹۸۵
čahārsad-o bist-o se	423	۴۲۳	hezār-o nohsad	1900	۱۹۰۰
pānsad-o šast-o haft	567	۵۶۷	hezār-o nohsad-o panjāh	1950	۱۹۵۰
šešsad-o haftād-o noh	679	۶۷۹	do hezār-o sisad-o bist-o do	2321	۲۳۲۱

Позначення віку

Вік позначається конструкцією з дієсловом **dāštan** ‘мати’ у формі теперішнього-майбутнього часу, числівником і словом **sāl** ‘рік’:

Man hejdah sāl dāram. *Мені 18 років.*

Šomā čand sāl dārid? *Скільки Вам років?*

Xāhar-at čand sāl dārad? *Скільки років твоїй сестрі?* – **Xāhar-am bist sāl dārad.** *Моїй сестрі 20 років.*

Mādar-etān čand sāl dārad? *Скільки років Вашій матері?* – **Mādar-emān čehel-o panj sāl dārad.** *Нашій матері 45 років.*

Інший спосіб позначення віку, притаманний розмовному мовленню, – за допомогою конструкції з займенниковими енклітиками, які приєднуються до слова **sāl** ‘рік’, і дієслова-зв'язки **ast**:

Šomā čand sāl-etān ast? *Скільки Вам років?* – **Man nuzdah sāl-am ast.** *Мені 19 років.*

Barādar-at čand sāl-aš ast? *Скільки років твоєму брату?* – **Sizdah sāl-aš ast.** *Йому 13 років.*

Mādarbozorg-etān čand sāl-ešān ast? *Скільки років вашій бабусі?* – **Navad-o šeš sāl-ešān ast.** *Її 96 років.*

В останньому прикладі вжита форма множини енклітичного займенника (**-ešān**) через повагу до поважного віку бабусі, про яку йдеться. Однак варто зауважити, що коли мова йде про відсутніх людей, форми множини вживаються часто, особливо, якщо говорять про людей старших і поважних.

Вправи

1. *Прослухайте і повторіть за диктором словосполучення:*

bist daqhiqhe, si sāl'at, bist nafar dānešju, si tā medād, čehel tā xodkār, panjāh nafar sarbāz, šast tā qalam, haftād nafar dānešāmuz, haštād tā daftar, navad nafar mohandes;

bist-o do, si-vo panj, čehel-o do, panjāh-o šeš, šast-o hašt, haftād-o do, haštād-o noh, navad-o se; sad-o bist-o do, dvist-o panjāh-o se, sisad-o čehel-o šeš, čahārsad-o si-vo yek, pānsad-o šast-o čahār, šešsad-o haftād-o do, haftsad-o panjāh-o hašt, haštsad-o

navad-o do, nohsad-o navad-o noh, hezār-o nohsad-o navad-o hašt, do hezār-o haštsad-o si-vo panj, se hezār-o haštsad-o šast-o do, čahār hezār-o haštsad-o si-vo panj, šeš hezār-o sisad-o šast.

2. Прочитайте цифри:

15, 18, 23, 29, 32, 35, 45, 49, 51, 58, 62, 66, 73, 79, 81, 87, 94, 99, 113, 124, 135, 146, 159, 164, 178, 187, 190, 217, 227, 236, 249, 278, 311, 326, 338, 369, 398, 401, 432, 487, 490, 536, 548, 598, 623, 657, 698, 712, 724, 758, 795, 811, 819, 825, 836, 840, 853, 869, 925, 1001, 1117, 1200, 1278, 1350, 1468, 1537, 1678, 1790, 1834, 1995, 2001, 2007.

3. Прочитайте речення:

Man hefdah sāl dāram. Man hefdah sāl-am ast. Barādar-e bozorg-am nuzdah sāl dārad. Barādar-e bozorg-am nuzdah sāl-aš ast. Xāhar-e kuček-am faqhat yāzdah sāl va xāhar-e bozorg-am bist-o čahār sāl dārad. Xāhar-e kuček-am faqhat yāzdah sāl-aš ast. Xāhar-e bozorg-am bist-o čahār sāl-aš ast. Pedar-o mādar-am har do čehel-o do sāl dārand. Pedar-o mādar-am har do čehel-o do sāl-ešān ast. Ostād-emān šast-o do sāl dārand. Ostād-emān šast-o do sāl-ešān ast. Šowhar-e dust-at čand sāl-aš ast? – Si-vo do sāl-aš ast. Mādarbozorg-aš haštād-o noh yā navad sāl dārand? – Navad-o yek sāl. Mādarbozorg-aš navad-o yek sāl-ešān ast.

4. Дайте відповіді на питання:

Mādar-etān čand sāl dārad? Pedar-etān čand sāl dārad? Barādar-e bozorg-at čand sāl dārad? Xāhar-e kuček-etān čand sāl dārad? Dust-at čand sāl dārad? Šowhar-e dust-at čand sāl dārad?

Mādarbozorg-e dust-e šomā čand sāl-ešān ast? To čand sāl-at ast? ‘Amu-yat čand sāl-aš ast? Šomā čand sāl-etān ast? Ostād-e dānešgāh-etān čand sāl-ešān ast? Xānom-e šomā čand sāl-ešān ast?

5. Перекладіть речення, позначаючи вік двома способами:

Скільки Вам років? – 19. Скільки років його бабусі? – 76. Хіба твоєї сестрі 15 років? – Ні, їй 16. Її чоловіку 28 чи 29 років? – Не 28 і не 29, йому 32 роки. Моїм батькам обом 47 років. Твоїй подрузі, як і мені, 18 років. Наш професор не старий, йому тільки 58 років. Скільки поверхів у вашому будинку? – 2.

6. Розкажіть про кожного члена своєї родини, вказавши його вік і заняття. Поговоріть на цю тему зі своїм одногрупником.

Видільний артикль -i

У перській мові є постпозитивний видільний артикль *-i*, який є засобом виділення предметів, осіб і явищ з низки їм подібних. Видільний артикль *-i* ставиться після іменника, до якого відноситься, вимовляється з ним злитно і ніколи не наголошується: *ketāb-i*, *mard-i*, *dānešgāh-i*, *šahr-i* тощо. Функції артиклю дуже різноманітні. Одна з них – вираження неозначеності предмету: **ruz-i** ‘*один (якийсь) день*’, ‘*одного дня*’; **doxtar-i** ‘*одна (якась) дівчина*’, **ostād-i** ‘*один (якийсь) професор*’. Неозначеність може виражатися і за допомогою числівника *yek*: **yek ruz**, **yek doxtar**, **yek ostād**. Крім того, для вираження неозначеності можуть використовуватися і артикль, і числівник: **yek ruz-i**, **yek doxtar-i**, **yek ostād-i**.

ruz-i = yek ruz = yek ruz-i
doxtar-i = yek doxtar = yek doxtar-i
dānešju-i = yek dānešju = yek dānešju-i.

Якщо слово, до якого відноситься постпозитивний артикль, має одне або кілька означень, виражених прикметником, то артикль, як правило, приєднується до останнього з них: **kif-e xub-i** ‘один (якийсь) гарний портфель’, **ruz-e bad-i** ‘один (якийсь) поганий день’, **xāne-ye bozorg va qašang-i** ‘один (якийсь) великий і гарний будинок’, **zan-e javān va zibā-i** ‘(якась) молода гарна жінка’.

Інший випадок використання артикля – у питальних реченнях після іменників, до яких відноситься питальний займенник **če** ‘який?’, ‘що за?’: In **če zabān-i ast?** *Це яка (що за) мова?* In **če ketāb-i ast?** *Це яка (що за) книга?* Emruz **če ruz-i ast?** *Що за день сьогодні?*

Зв’язка **ast** після артикля може усікатися і звучати як **-st**:

In **če zabān-i ast?** = In **če zabān-i-st?**

In **če ketāb-i ast?** = In **če ketāb-i-st?**

Emruz **če ruz-i ast?** = Emruz **če ruz-i-st?**

У значенні ‘який?’, ‘що за?’ можуть також використовуватися питальні займенники **četowr**, **čegune**. Наприклад: Ahmad **čegune mard-i ast?** *Що за чоловік Ахмад?* Irān **četowr kešvar-i ast?** *Що за країна Іран?*

Дні тижня

šambe	<i>субота</i>
yekšambe	<i>неділя</i>
došambe	<i>понеділок</i>
sešambe	<i>вівторок</i>
čahāršambe (čāršambe)	<i>середа</i>
panjšambe	<i>четвер</i>
jom’e	<i>п’ятниця</i>

Тиждень (**hafte**) в Ірані починається з суботи – **šambe**, оскільки вихідним є п’ятниця – **jom’e**. Решта днів утворюються способом словоскладання: **šambe** + числівник від 1 до 5. Складні слова мають два наголоси, основний – в кінці слова.

Emruz **če ruz-i ast?** – Emruz ruz-**e jom’e ast**. Fardā **če ruz-i-st?** – Fardā ruz-**e šambe ast**. Pasfardā **če ruz-i-st?** – Pasfardā ruz-**e yekšambe ast**.

Вправи

7. Прочитайте словосполучення і речення, звертаючи увагу на вимову артикля та ізафету:

Če ketāb-i? – Ketāb-e fārsi. Če dānešgāh-i? – Dānešgāh-e Tehrān. Če deraxt-i? – Deraxt-e sib. Če zabān-i? – Zabān-e fārsi. Če šahr-i? – Šahr-e Pāris. Če xiyābān-i? – Xiyābān-e Čahār Bāq̄h. Če kešvar-i? – Kešvar-e Irān. Če ketābxāne-i? – Ketābxāne-ye dānešgāh-e mā. Če varzešgāh-i? – Varzešgāh-e Dināmo. Če dānešgāh-i? – Dānešgāh-e Ševčenko. Če dāneškade-i? – Dāneškade-ye tārix. Če forušgāh-i? – Forušgāh-e markazi.

Injā kojā-st? – Injā yek pārk ast. Če pārk-i? – Pārk-e markazi-ye šahr. Injā kojā-st? – Injā dāneškade-ye mā-st. Če dāneškade-i? – Dāneškade-ye zabān va adabiyāt. Injā kojā-st? – Injā yek meydān ast. Če meydān-i? – Meydān-e esteqlāl. In če heyvān-i-st? –

Gorg ast. Ān če heyvān-i-st? – Šir ast. In če deraxt-i-st? – Deraxt-e ālubālu-st. Amir čegune mard-i ast? – Mard-e xeyli xub-i ast. Irān četowr kešvar-i ast? – Kešvar-e xeyli bozorg va qašang-i ast.

In če sāxtemān-i-st? – Edāre-ye post (ast). Ān če sāxtemān-i-st? – Sinemā(-st). In če mive-i-st? – Limu(-st). Ān če mive-i-st? – Golābi(-st). In če sedā-i-st? – Sedā-ye olāqh. Ān če sedā-i-st? – Sedā-ye gāv. In če otāqh-i-st? – Otāqh-e dars. Ān če otāqh-i-st? – Āšpazxāne. Emruz če ruz-i-st? – Ruz-e došambe. Fardā če ruz-i-st? – Sešambe. Pasfardā če ruz-i-st? – Čahāršambe. Har hafte haft ruz dārad (ast).

8. Дайте відповіді на питання у завданій ситуації:

Emruz ruz-e panjšambe ast. Fardā če ruz-i-st? Pasfardā če ruz-i-st?

Emruz ruz-e sešambe ast. Fardā če ruz-i-st? Pasfardā če ruz-i-st?

Fardā ruz-e došambe ast. Emruz če ruz-i-st? Pasfardā če ruz-i-st?

Pasfardā ruz-e yekšambe ast. Emruz če ruz-i-st? Fardā če ruz-i-st?

9. Перекладіть речення за допомогою слів, наведених нижче:

Що за книга на тому столі? – Підручник перської мови. У цьому парку багато дерев. Це яке дерево? – Яблуня. Який це факультет? – Філологічний (мови і літератури). На цій вулиці є кінотеатр? – Ні, є бібліотека. Яка бібліотека? – Центральна бібліотека нашого міста. А де центральний поштамт? – На Майдані незалежності, у центрі міста. Що це за шум? – Це шум дощу. Який сьогодні день? – П'ятниця. В Ірані п'ятниця – вихідний день. А у нас сьогодні три пари: перської мови, перської літератури і історії Ірану. Завтра – субота, вихідний день, і у вас занять немає. В тижні сім днів.

olāqh	віслюк	gāv	корова
čegune?	який?, що за?	gorg	вовк
heyvān	тварина	golābi	груша
dāneškade	факультет	na... na...	ні..., ні...
sedā	голос, звук, шум	hafte	тиждень

10. Складіть розповідь про свій робочий тиждень: скільки занять у вас є кожного дня, які це заняття, і які дні тижня є вихідними.

11. Прочитайте і перекладіть текст:

‘Aks-e xānevāde-ye dust-e man.

In ‘aks-e xānevāde-ye dust-e man, Fāteme ast. Fāteme mesl-e man dānešju-ye dānešgāh ast. U bist-o yek sāl-aš ast. Dar in ‘aks Fāteme yek keyk dar dast dārad va jelov-e u yek daste gol-e bozorg va qašang-i hast. Zāheran dar in ‘aks ruz-e tavallod-e Fāteme ast. Dast-e rāst-e Fāteme mādar-aš ast. Mādar-e Fāteme, xānom-e Amini, zan-e xeyli zibā va mehrabān-i ast. Dast-e čap-e Fāteme barādar-e bozorg-aš, Amir ast. Amir mard-e javān va xeyli fa’āl-i ast. Dar in ‘aks hame xošhāl hastand.

Слова до тексту:

daste gol	букет	keyk	торт
ruz-e tavallođ	день народження	mesl-e	як, подібно до
zāheran	очевидно	mehrabān	добрий
fa'āl	активний	hame	всі

12. З'єднайте подані в двох колонках слова і перекладіть їх:

ruz	qašang
'aks	xošhāl
mard	čap
zan	Amini
daste gol	mehrabān
dast	fa'āl
dānešju	zibā
xānevāde	javān
xānom	tavallođ

13. Знайдіть неправильно побудовані словосполучення:

ruz-e tavallođ, daste gol-e čubi, keyk-e Fāteme, ostād-e fa'āl, dānešju-ye mehrabān, vasat-e otāqh, āšpazxāne-ye tamiz, xānevāde-ye kuček-e šomā, dast-e rāst-e yaxčal, mesl-e šomā, tu-ye kif, yek pārč-e āb, kenār-e xānom-e Amini, māl-e barādar-e bozorg-am.

14. Складіть з поданих слів речення:

1) 'aks – ast – in – man – xānevāde – dust. 2) mesl – dānešju – Fāteme – man – dānešgāh – hastam. 3) bist-o yek – u – sāl-aš – ast. 4) dast – Fāteme – yek – daste – gol – qašang – dar – dārad. 5) Fāteme – dast – ast – barādar – čap – bozorg-aš.

15. Заповніть пропуски в поданих нижче реченнях:

1) Dar in 'aks Fāteme yek keyk 2) U bist-o yek sāl 3) Dast-e rāst-e Fāteme 4) Jelov-e Fāteme yek daste gol-e 5) Zāheran dar in 'aks ast. 6) Esm-e mādar-e Fāteme 7) Xānom-e Amini zan-e va ... ast. 8) In mard mesl-e barādar-e man 9) Amir mard-e ast. 10) Dar in 'aks hame ... hastand.

16. Дайте відповіді на питання:

- 1) In 'aks-e kist?
- 2) Āyā Fāteme dānešju-ye dānešgāh ast?
- 3) Fāteme čand sāl dārad?
- 4) Dar in 'aks Fāteme če dar dast dārad?
- 5) Āyā injā yek daste gol ham hast?
- 6) Mādar-e Fāteme čegune zan-i ast ?
- 7) Xānom-e Amini čand sāl-ešun-ast ?
- 8) Barādar-e bozorg-aš čand dārad?
- 9) Āyā hame dar in 'aks xošhāl hastand ?
- 10) Ruz-e tavallođ-e šomā če ruz-i ast?

17. Знайдіть фото ваших друзів і опишіть його.

Графіка. Літера ف fe

Літера ف fe може бути представлена як комбінація двох елементів: «голівки», як у літери و vāv і витягнутої «спинки», як у літери ت te, до якої додається крапка зверху. «Голівка» зображується за годинниковою стрілкою:

ف ف

کیف

کفش

فنجان

فردا، فارسی، سفید، سفر، برف، سفره، آفتاب

āftāb

sofre

barf

safar

sefid

fārsi

fardā

Зверніть увагу! У прописному варіанті ця літера виглядає таким чином:

ف ف ف ف ف ف ف

Вправи

18. Прочитайте слова і напишіть їхню транскрипцію:

برف، هفت، هفتاد، رفتن، گفتن، فراوان، پسفردا، فارسی، فروش، فردا،
فرش، دفتر، آفتاب، سفیر، سفید، کیف

19. З'єднайте літери у слова:

فَ + ر + د + ا =
پَ + س + فَ + ر + د + ا =
سِ + ف + ی + د =
فَ + ا + ر + س + ی =
رَ + ف + تَ + ن =
گِ + ف + ت + ن =
آ + ف + ت + ا + ب =
کَ + ث + ی + ف =
کَ + ف + ش =
سُ + ف + ر + ه =

20. Запишіть перськими літерами слова, подані у транскрипції:

barf, kafš, kif, āftāb, fard, fenjān, sefid, haft, farāvān, sofre, raftan, goftan, fardā, pasfardā, ferdowsi, fārsi, safar, kasif (ث).

21. Пропишіть кожне з поданих слів по шість-сім разів кожне:

فارسی

فردا

آفتاب

کفش

دفتر

کشیف

22. Прочитайте словосполучення і пропишіть кожне з них по три рази:

درسِ فردا، زبانِ فارسی، روزِ آفتابی، کتابِ فردوسی، سفرِ پَسفردا، کفشِ کثیف، کیفِ کوچک، برفِ سفید، یک فنجانِ بزرگ، هفتِ سفره.

23. Прочитайте і скопіюйте нижче наведені слова, записані почерком «насталік»:

سفره، فردا، سفید، فارسی، هفت، رفتن، کیف،
فردوسی، فراوان، آفتاب، فنجان، برف.

24. Прочитайте речення, запишіть їх транскрипцією і пропишіть кожне з них по три рази:

اسم من احمد است. من دانش آموز هستم. من در مدرسه درس می خوانم.
امروز ما درس زبان فارسی داریم. امروز سرِ درسِ زبانِ فارسی ما شاهنامه
فردوسی می خوانیم.

25. Запишіть подані речення графікою:

Esm-e dust-e man Parvin ast. Parvin dānešju-ye dānešgāh-e Tehrān ast. U dar dāneškade-ye mā dars mixānad. Parvin yek barādar-e kuček dārad. Nām-e barādar-e u Nāder ast. Nāder dānešāmuz ast va dar madrese dars mixānad. Fardā sar-e dars dānešāmuzān Šāhnāme-ye Ferdowsi mixānand.

Слова:

آفتاب	āftāb сонце	فراوان	farāvān численний
برف	barf сніг	فردا	fardā завтра
پسفردا	pasfardā післязавтра	فردوسی	Ferdowsi Фердоусі
دانشکده	dāneškade факультет	فرش	farš килим
دفتر	daftar зошит	فروش	foruš продаж
رفتن	raftan йти, їхати	فنجان	fenjān чашка
سفر	safar подорож	کثیف	kasif брудний
سفره	sofre скатертина	کفش	kafš взуття
سفید	sefid білий	کیف	kif сумка
سفیر	safir посол	گفتن	goftan говорити
فارسی	fārsi перський	هفت	haft сім
شاهنامه	šāhnāme «Шагنامه»	هفتاد	haftād сімдесят

Урок 10

Тема: У будинку

Діалог 1. «У вас будинок чи квартира?»

- Bebahšid, šomā xāne yā āpārtemān dārid?	- Вибачте, у Вас є будинок чи квартира?
- Mā yek xāne-ye kuček-i dārim.	- У нас є маленький будинок.
- Xāne-ye šomā čand tabaqhe dārad?	- Скільки у вашому будинку поверхів?
- Faqhat yek tabaqhe.	- Тільки один поверх.
- Čand tā otāqh dārid?	- Скільки у вас кімнат?
- Yek otāqh-e našiman va do tā otāqh-e xāb. Āšpazxāne ham hast.	- Одна вітальня і дві спальні. Ще є кухня.
- Bāqh ham dārid?	- І сад у вас є?
- Bale, pāhlu-ye xāne-ye mā bāqh-e qašang-i hast. In ‘aks-e bāqh-e mā-st.	- Так, біля нашого будинку є гарний сад. Ось фото нашого саду.
- Će bāqh-e qašang-i dārid!	- Який у вас гарний сад!
- Motešakker-am.	- Дякую.
- Xāheš mikonam.	- Прошу.

Діалог 2. «Що це за готель?»

- Salām. Bebahšid.	- Вітаю. Перепрошую.
- Salām. Befarmāyid.	- Вітаю. Прошу.
- Injā kojā-st?	- Що це за місце?
- Injā hotel-e jadid-i ast.	- Це новий готель.
- Hotel-e xub-i ast?	- Гарний готель?
- Āre, hotel-e xeyli xub-i ast.	- Так, дуже гарний готель.
- Modir-e in hotel četowr ādam-i ast?	- Директор цього готелю що за людина?
- Mard-e javān va xeyli zerang-i ast.	- Молодий і дуже розумний чоловік.
- Nazdik-e hotel ĉe hast?	- Що є поблизу готелю?
- In taraf-e hotel pārk-e qašang-i ast. Taraf-e digar-e ān yek varzešgāh-e bozorg-i qarār dārad.	- З цього боку готелю є гарний парк, а з того боку розташований великий стадіон.

Слова до діалогів:

āpārtemān	квартира	digar	інший
ādam	чоловік	zerang	розумний
otāqh-e našīman	спальня	qarār dārad	розташований
otāqh-e xāb	вітальня	modir	директор
Béfarmāyid.	Прошу.	hotel	готель

Артикль у двоскладних іменних реченнях

У двоскладних іменних реченнях іменний присудок, виражений сполученням іменника з якісним прикметником, оформляється артиклем **-i**. Наприклад:

Tehrān šahr-e bozorg-**i** ast. *Тегеран – велике місто.*

Parvin doxtar-e qašang-**i** ast. *Парвін – гарна дівчина.*

Ahmad dānešju-ye bāhuš-**i** ast. *Ахмад – розумний студент.*

Fārsi zabān-e moškel-**i** nist. *Перська – не дуже складна мова.*

Така сама конструкція має місце, коли зв'язка **ast** виступає в ролі самостійного присудка зі значенням 'є', 'знаходиться', 'розташований'. У цьому разі може вживатися також числівник **yek** 'один'.

Pošt-e xāne-ye šomā (yek) pārk-e qašang-**i** ast. *За вашим будинком є (знаходиться) гарний парк.*

Dar dast-e rāst-e mā (yek) meydān-e bozorg-**i** ast. *Праворуч від нас – велика площа.*

Jelov-e miz (yek) sandali-ye kuček-**i** ast. *Перед столом – маленький стілець.*

Зв'язка **ast** після артикля може усікатися і звучати як **-st**:

Barādar-kuček-am pesar-e xub-**i-st**. *Мій молодший брат – гарний хлопчик.*

Ru-ye miz ketāb-e jāleb-**i-st**. *На столі – цікава книжка.*

Вправи

1. Прочитайте словосполучення і речення:

otāqh-e bozorg-**i**, pesar-e bāhuš-**i**, doxtar-e zibā-**i**, dānešgāh-e xub-**i**, mard-e pir-**i**, zan-e mehrabān-**i**, gorg-e siyāh-**i**, gorbe-ye kuček-**i**, deraxt-e sabz-**i**, zabān-e moškel-**i**, māšin-e bad-**i**, lebās-e jadid-**i**, ketāb-e jāleb-**i**, pahlū-ye divār-e boland-**i**, nazdik-e sāxtemān-e setabaqhe-**i**, pā-ye kuh-e boland-**i**, bā dānešmand-e mašhur-**i**, dar otāqh-e rowšan-**i**.

Irān kešvar-e bozorg-**i** ast. Ukrāyin ham kešvar-e bozorg-**i** ast. Barādar-aš dānešju-ye bāeste'dād-**i** ast. Fateme doxtar-e mehrabān-**i** ast. Rezā pesar-e kušā-**i-st**. Pedar-e u pezešk-e ma'ruf-**i-st**. Mādar-aš zan-e javān va ziba-**i** ast. Dānešgāh-e Tehrān dānešgāh-e xeyli bozorg-**i-st**. Zabān-e fārsi zabān-e širin-**i-st**. Ostād-e mā mard-e javān-**i** nist. In ketāb-e jāleb-**i-st**. An ketāb-e jāleb-**i** nist. In jomle-ye āsān-**i** nist. Ān kaleme-ye saxt-**i** ast.

Injā hotel-e jadid-**i** ast. Ānjā varzešgāh-e bozorg-**i** ast. In taraf-e xāne-ye mā pārk-e qašang-**i** ast. Ān taraf-e xiyābān forušgāh-e bozorg-**i** ast. Zir-e sandali-ye šomā gorbe-ye siyāh-**i** ast. Dar bāqh-e ānhā yek xāne-ye kuček-**i** hast. Nazdik-e rustā-ye ānhā jangal-

i hast. Pāhlu-ye ostād-emān dānešmand-e mašhur-i ast. Dar in tabaqhe yek otāqh-e rowšan-i hast. Ru be ru-ye šomā doktor-e ma'ruf-i ast.

2. *Дайте відповіді на питання:*

Āyā Dnipro rudxāne-ye bozorg-i ast? Āyā ostād-e šomā mard-e javān-i ast? Āya nazdik-e in rustā rudxāne-i hast? Magar Širāz šahr-e qašang-i ast? Āya Ahmad pesar-e kušā-i ast? Āya “Šāhnāme” ketāb-e jāleb-i ast? Xāhar-e šomā doxtar-e qašang-i ast? Dust-e ānhā pesar-e xub-i ast? Kiyv šahr-e zibā-i-st? Ānjā hotel-e bozorg-i hast? In taraf-e rudxāne če hast? Dar in sāxtemān otāqh-e rowšan-i hast?

3. *Перекладіть словосполучення і речення:*

якась маленька дитина, один молодий чоловік, до якогось гарного міста, в одному університеті, біля якоїсь будівлі, напроти якоїсь високої стіни, з якоюсь гарною жінкою, поруч з якимось новим готелем.

На його столі лежить якась книга. Там якась кішка. Якись двері відчинені. Біля універмагу якась маленька дитина. Що це за будівля? – Це новий універмаг. Чи є у тому лісі якась річка? – Так, там є невеличка річка. За нашим будинком є гарний парк. Фатеме – старанна учениця. Шираз – гарне місто. Мати цієї дитини – молода гарна жінка. Їхній батько – відомий вчений. На цій вулиці розташований відомий музей. Ми – гарні студенти. Моя сестра – добра дівчина. Це – не новий одяг.

Артикль у реченнях, що виражають захоплення чи здивування

Займенник *če* може використовуватися і для вираження захоплення. У цьому разі після слова, до якого він відноситься, необхідно ставити артикль:

Če ruz-**i!** *Який (що за) день!*

Če hava-ye xub-**i!** *Яка гарна погода!*

Če ketāb-e jāleb-**i!** *Яка цікава книжка!*

Če pārk-e bozorg-**i!** *Який великий парк!*

Як видно з прикладів, зв'язку *ast* в таких реченнях ставити не треба.

Вправи

4. *Прочитайте речення:*

Če šab-**i!** Če āsmān-**i!** Če setāre-**i!** Če havā-ye xonak-**i!** Če otāqh-e dars-**i!** Če pesar-e bāhuš-**i!** Če doxtar-e zibā-**i!** Če dānešgāh-e bozorg-**i!** Če panjere-ye kasif-**i!** Če mard-e pir-**i!** Če film-e qašang-**i!** Če limu-ye torš-**i!** Če kaleme-ye saxt-**i!** Če pirāhan-e kohne-**i!**

Če ruz-**i?** Če ruz-**i!** Če film-**i?** Če film-**i!** Če pirāhan-**i?** Če pirāhan-**i!** Če kaleme-ye saxt-**i?** Če kaleme-ye saxt-**i!** Če mard-e pir-**i?** Če mard-e pir-**i!** Če dānešgāh-e bozorg-**i?** Če dānešgāh-e bozorg-**i!** Če pesar-e bāhuš-**i?** Če pesar-e bāhuš-**i!** Če ostād-e xub-**i!**

5. *Перекладіть речення:*

Що за країна! Що за кінь! Який готель! Яка жінка! Що за ліс! Яке складне речення! Який старанний учень! Яке велике село! Яка тепла погода! Яка чиста кімната! Яка висока стіна! Яка брудна машина! Що за талановитий хлопець!

Артикль у дієслівних реченнях

У дієслівних реченнях видільний артикль ставиться у випадку, якщо іменник позначає предмет або особу, що згадується вперше. У реченнях з дієсловом **dāštan** ‘мати’ може також використовуватися числівник **yek** ‘один’.
Наприклад:

Man (yek) dust-**i** dāram. *У мене є товариш.*

Xāhar-am lebās-e qašang-**i** dārad. *У моєї сестри (є) гарний одяг.*

Mā ostād-e xub-**i** dārim. *У нас гарний викладач.*

Вправи

6. Прочитайте речення. Поставте там, де потрібно, числівник *yek*.

Mā māšin-e jadid-**i** dārim. Bārādar-aš otāqh-e rowšan-**i** dārad. Ānhā pul-e ziyād-**i** dārand. Pedar-am kār-e xub-**i** dārad. Ostād dānešju-ye bāeste'dād-**i** dārad. Šomā doxtar-e zibā-**i** dārid. Mādarbozorg-emān xāne-ye bozorg-**i** dārad. Ma metro-ye qašang-**i** dārim. Man xabar-e xub-**i** dāram.

7. Перекладіть речення:

У вас гарний син. У нашого дідуся є старий автомобіль. У Вашій кімнаті світле вікно. У нас є гарна кішка. У твого товариша добра мати. У них гарний викладач. У нього багато грошей. У нас є невеличка річка біля села. За будинком у них є чудовий сад. У вас в Ірані високі гори. У мене гарна новина.

Артикль у заперечних реченнях з неозначеним займенником

hič ‘ніякий’, ‘жодний’

Артикль також ставиться у випадку, якщо в заперечних реченнях до іменників відноситься неозначений займенник **hič** ‘ніякий’, ‘жодний’. Наприклад:

Ru-ye miz **hič** ketāb-**i** nist. *На столі немає жодної книги.*

Hič zan-e qašang-**i** ānjā nist. *Ніякої гарної жінки там немає.*

Dar in jangal **hič** rudxāne-**i** nist. *У цьому лісі немає жодної річки.*

Mā dar āšpazxāne-ye mā **hič** panjere-**i** nadārim. *У нас в нашій кухні немає вікна.*

Hič āšnā-**i** dar ānjā dārid? *У Вас є там якісь знайомі?*

To **hič** pul-**i** dāri? *У тебе є якісь гроші?*

Вправи

8. Прочитайте словосполучення і речення:

hič jangal-**i**, hič manzel-**i**, hič gorg-**i**, hič doxtar-e zibā-**i**, hič dānešgāh-e xub-**i**, hič zan-e mehrabān-**i**, hič deraxt-e sabz-**i**, hič lebās-e jadid-**i**, hič ketāb-e jāleb-**i**, hič sāxtemān-e boland-**i**, hič otāqh-e rowšan-**i**.

Hič ketābxāne-**i** ānjā nist. Će pārk-**i**! Hič deraxt-**i** dar ān nist. Hič setāre-**i** dar āsmān nist. Dar in xiyābān hič forušgāh-e bozorg-**i** nist. Jelov-e panjere-ye otāqh-e man hič deraxt-**i** nist. Dar in jomle hič kaleme-ye āšnā-**i** nist. Nazdik-e metro hič otobus-**i** nist.

Man hič manzel-i nadāram. To hič farzand-i nadāri. U hič dust-i nadārad. Mā hič āšnā-i dar ān šahr-e bozorg nadārim. Čerā mā tā hālā hič xabar-i nadārim? Az fardā šomā hič ostād-i nadārid. U dar āšpazxāne-aš hič livān-e tamiz-i nadārad.

9. Перекладіть речення за допомогою слів, наведених нижче:

Чому у вас немає жодної гарної новини? У вас є хтось знайомий у тому місті? У цьому місті у нього немає жодного знайомого. Там немає ніякого собаки. У тебе є гроші? – Ні, зовсім немає. У мене немає жодної нової сукні. Що це за село? Немає жодного гарного будинку. У їхній кухні немає жодного вікна. Жодного складного слова в цьому реченні немає. У цьому триповерховому будинку немає жодної світлої кімнати. Чому у вашому місті немає жодного готелю? Чому у тебе немає жодної чистої сорочки? У цій групі немає жодного старанного студента. Біля нашого вікна немає ніякої гарної жінки. Ніякої машини у мене немає. Післязавтра у нас немає жодного заняття: ні перської мови, ні літератури, ні історії Ірану.

10. Запишіть у словничок корисні слова:

āsmān	небо	se-tabaqhe	триповерховий
āšnā	знайомий	film	фільм
bāeste'dād	здібний	kuša	старанний
jomle	речення	kaleme	слово
jangal	ліс	kohne	старий
xabar	новина	moškel	складний
rustā	село	ma'ruf	відомий
setāre	зірка		

11. Прочитайте і перекладіть текст:

Xāne-ye mā.

Xāne-ye mā yek sāxtemān-e do-tabaqhe ast. Dar tabaqhe-ye pāyin otāqh-e našiman, āšpazxāne, dastšuyi va qhazāxori dārim. Otāqh-e našiman-emān do dar va se panjere dārad. Ru-ye kaf-e otāqh yek farš-e qašang-i ast. Pahlū-ye panjere dar guše-ye čap yek goldān ast. Dar guše-ye digar, samt-e rāst, yek dastgāh-e televizyun qarār dārad. Dar vasat-e otāqh miz-e bozorg-i ast va šeš tā sandali. Hamčenin dar otāqh-e našiman-e mā yek kānāpe va čand tā mobil hast.

Dar otāqh-e qazāxori yek miz-e bozorg, hašt sandali va yek komod-e zoruf dārim. Dar tabaqhe-ye bālā-ye xāne-ye mā se tā otāqh-e xāb, yek hammām va yek ambāri ast.

Āšpazxāne-ye mā otāqh-e bozorg-i nist. Dar injā mā yek yaxčāl, ojāqh-e gāz va māšin-e lebāššuyi dārim. Tu-ye komod-e kuček-i bošqhāb, kārd, qāšoq va čangāl ziyād ast.

Слова:

ambāri	комора	qhazāxori	їдальня
bālā	верхній	kārd	ніж
pāyin	нижній	kānāpe	диван
televizyun	телевізор	komod-e zoruf	посудна шафа
čangāl	виделка	kaf-e otāqh	підлога
hammām	ванна кімната	goldān	вазон

dastšuyi	туалет	guše	кут
dastgāh	прилад	māšin-e lebāsšuyi	пральна машина
samt	сторона, бік	mobl	крісло
farš	килим	hamčenin	також
qāšoq	ложка		

Вправи

12. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення і перекладіть їх:

komod	bāla
tabaqhe	kasif
dastgāh	qašang
čangāl	našiman
otaqh	zoruf
samt	do-tabaqhe
xabar	tamiz
farš	rāst
qāšoq	televizyun
kaf	jadid
sāxtemān	otāqh

13. Знайдіть неправильні словосполучення:

komod-e zoruf, guše-ye bālā, otāqh-e xāb, māšin-e lebāsšuyi, yaxčāl-e sefid, farš-e pāyin, samt-e tamiz, otāqh-e qazāxori, dar vasat-e otāqh, qāšoq-e boland, mobl-e kānāpe, otāqh-e našiman-e rowšan, dastgāh-e javān, saxtemān-e jadid, ru-ye miz-e jāleb, kaf-e otāqh-e kasif, kārde bozorg, hammām-e rustā, bošqhāb-e āšnā, xabar-e se-tabaqhe.

14. Складіть з поданих слів речення:

1) xāne – ast – mā – yek – do-tabaqhe – sāxtemān. 2) tabaqhe – dar – āšpazxāne – našiman – va – pāyin – otāqh – qarār dārand. 3) pāyin – ham – dastšuyi – dar – tabaqhe – ast. 4) kaf – yek – otāqh – ast – ru-ye – farš – qašang. 4) otāqh – miz – dar – vasat – yek – sandali – bozorg – tā – ast – va – šeš. 5) otāqh – yek – bozorg – zoruf – dar – qazāxori – miz – va – komod – yek – dārim.

15. Заповніть пропуски в поданих нижче реченнях:

1) Mā yek ... dārim. 2) Dar ... -e mā čand tā ... ast. 3) Dar tabaqhe-ye ... qarār dārad. 4) Āšpazxāne-e mā ... nist. 5) Dar komod-e zoruf ..., ... va ... ziyād ast. 6) Otāqh-e našiman dar tabaqhe-ye 7) Ru-ye kaf-e otāqh ... ast. 8) Dar guše-ye čap-e otāqh-e xāb 9) Dastgāh-e televizyun 10) Pāhlu-ye kānāpe

16. Дайте відповіді на питання:

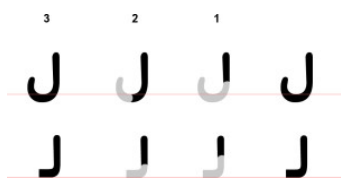
- 1) Xāne-ye šomā čand tabaqhe dārad?
- 2) Dar tabaqhe-ye pāin če dārid?

- 3) Āyā āšpazxāne-ye šomā bozorg ast?
- 4) Dar āšpazxāne-yetān če hast?
- 5) Otāqh-e našiman-etān čand panjere dārad?
- 6) Panjerehā-ye otāqh-e našiman-etān tamiz yā kasif hastand?
- 7) Dastgāh-e televizyun dar kodām otāqh ast?
- 8) Āyā dar xāne-ye somā otāqh-e qazāxori ham hast?
- 9) Dar xāne-ye somā čand tā otāqh-e xāb dārid?
- 10) Āyā dar xāne-ye somā gol ziyād ast?

17. Опишіть помешкання (будинок, квартиру), в якому Ви живете. Поговоріть на цю тему зі своїм одногрупником.

Графіка. Літера ل lām

Літера ل lām може бути представлена як поєднання двох літер – ا алефа і ن нуна. На відміну від алефа, ця буква здатна з'єднуватися з наступними літерами. Верхня частина, схожа на алеф, пишеться над рядком, нижня, схожа на нун, – опускається під рядок:

فیل

لیوان

لب

پول، خیلی، جالب، بلند، آلو، لیمو، لباس،
 pul xeyli jāleb boland ālu limu lebās

Зверніть увагу! При з'єднанні ляма з алефом виникає лігатура – тобто нерозривне сполучення літер, яким оперують як одним знаком:

لامپ، لاله، لانه، حالا، سلام، کلاس، گلابی
 lāmp lāle lāne hālā salām kelās golābi

Вправи

18. Напишіть транскрипцію поданих нижче слів:

لباس، لیمو، پول، گل، گلستان، جالب، خالی، سألن، مُشکِل، بَله، وَلی

19. З'єднайте літери у слова:

	=	ه	+	ن	+	ا	+	ل
	=	ن	+	ا	+	و	+	ی
	=	د	+	ن	+	ل	+	ب
	=	ی	+	ل	+	ی	+	خ
	=	ب	+	ل	+	ا	+	ج
=	و	+	ل	+	ا	+	ب	+
	=	س	+	ا	+	ب	+	ل
	=	م	+	ا	+	ل	+	س
	=	س	+	ا	+	ل	+	ک
=	ی	+	ب	+	ا	+	ل	+

20. Запишіть перськими літерами слова, подані у транскрипції:

lab, lāmp, lebās, lāne, lāle, limu, livān, jāleb, ālu, ālbālu, boland, fil, pul, sāl, hālā, salām, kelās, gol, golābi, xeyli

21. Пропишіть кожне з поданих слів по десять разів кожне:

_____ حالا

_____ سلام

_____ کلاس

مُشکل

گُل

گلابی

22. Прочитайте словосполучення і пропишіть кожне з них по три рази:

کلاسِ ما، لباسِ سارا، گلِ زیبا، لیوانِ کوچک، دیوارِ بلند، سلامِ گرم، کتابِ جالب، فیلِ بزرگ، لیمویِ ترش، گلابیِ شیرین.

23. Прочитайте і скопіюйте нижче наведені слова, записані почерком «насталік». Зверніть увагу, як виглядає сполучення літер ک kāf і ل lām:

سال، بلمه، لازم، لاله، آلبالو، حال، سلام،
دولت، مُشکل، پلو، احوال، مُشَل، گل، جالب.

24. Прочитайте речення, запишіть їх транскрипцією і пропишіть кожне з них по три рази:

حالا ما کلاس زبان فارسی داریم. درس امروز مُشکل ولی جالب است. دوست من سر کلاس نیست چون او بیمار است. امروز هوا خیلی گرم است. روی میز استاد یک لیوان آب است. حال استاد ما خوب نیست. استاد آب می خواهد.

25. Запишіть подані речення графікою:

Emruz sar-e kelās mā ketāb-e «Golestān» mixānim. In ketāb jāleb ast vali xeyli āsān nist. Dust-e man ketāb-e «Golestān»-rā nadārad. Ketāb-e u dar xāne ast. Vali in ketāb sar-e dars lāzem ast. Ostād-e mā sar-e kelās nist. Hāl-e ostād-e mā emruz xub nist čun havā xeyli garm ast. U yek livān āb mixāhad.

Слова:

آلو	ālu	слива	فيل	fil	слон
آلبالو	ālbālu	вишня	كلاس	kelās	заняття
احوال	ahvāl	мн. від hāl	گل	gol	квітка
بلند	boland	високий	گلابی	golābi	груша
بله	bale	так	گلستان	golestān	трояндовий сад; «Голестан» (твір Сааді)
پلو	polow	плов	لازم	lāzem	потрібний
پول	pul	гроші	لاله	lāle	тюльпан
جالب	jāleb	цікавий	لامپ	lāmp	лампа
چون	čun	тому що	لانه	lāne	гніздо
حال	hāl	стан	لب	lab	губи
حالا	hālā	зараз	لباس	lebās	одяг
خالی	xāli	порожній	ليمو	limu	лимон
خیلی	xeqli	дуже	ليونان	livān	стакан
دولت	dowlat	державна	مثل	mesl-e	як, подібно до
سال	sāl	рік	مشکل	moškel	важкий
سالن	sālon	зала	ولی	vali	але, проте
سلام	salām	привіт			

Урок 11

Тема: У кабінеті перської мови

Діалог 1. «Що це за кімната?»

- Injā kojā-st?- Injā otāqh-e dars-e mā-st.- Dar in otāqh če kelās-i dārid?- Zabān va adabiyāt-e fārsi va tārix-e Irān.- Har ruz injā čand tā kelās dārid?- Se yā čahār tā.- Injā ketābhā-ye fārsi ziyād ast.- Bale, tāblu va 'akshā-ye Irān ham ziyād ast.- Āyā zabt-e sowt ham hast?- Bale, zabt-e sowt ham hast.	- Що це за місце?- Це аудиторія, де ми навчаємося.- Які заняття проходять у цій кімнаті?- Перська мова і література та історія Ірану.- Скільки у вас тут занять кожного дня?- Три або чотири.- Тут багато перських книжок.- Так, плакатів і фото Ірану також багато.- Магнітофон теж є?- Так, магнітофон теж є.

Діалог 2. «Що є у вашому кабінеті перської мови?»

- Dar otāqh-e zabān-e fārsi-ye šomā naqše-ye Irān hast?- Bale, ru-ye yek divār naqše-ye Irān āvizān ast.- Ru-ye divār-hā-ye digar-e otāqh če hast?- Ru-ye divār-hā-ye digar čand tā tāblu va 'aks-e Irān hast.- Šomā čand tā miz va sandali dārid?- Dah miz va bist sandali dārim.- Āya kāmputer va televizyun ham dārid?- Bale, ru-ye yek miz pahlu-ye panjere yek dastgāh-e kāmputer ast. Televizyun ham nazdik-e ānjā-st.	- У вашому кабінеті перської мови є мапа Ірану?- Так, на одній стіні висить мапа Ірану.- А на інших стінах що є?- На інших стінах є декілька плакатів і фото Ірану.- Скільки у вас столів і стільців?- 10 столів і 20 стільців.- А комп'ютер і телевізор у вас також є?- Так, на одному столі біля вікна стоїть комп'ютер. І телевізор також знаходиться поруч.

Слова до діалогів:

āvizān ast	висить	zabt-e sowt	магнітофон
tāblu	плакат	kāmpyuter	комп'ютер
naqše	мапа	har ruz	кожного дня

Множина іменників

Множина перських іменників утворюється за допомогою суфіксів **-hā** і **-ān**. Суфікс **-hā** є універсальним, оскільки може приєднуватися до іменників, що позначають як істот, так і неістот. Наприклад:

ketāb 'книжка' + **hā** = ketābhā 'книжки'
šahr 'місто' + **hā** = šahrhā 'міста'
doxtar 'дівчина' + **hā** = doxtarhā 'дівчата'

Суфікс **-ān** переважно використовується з іменниками, що позначають істот:

zan 'жінка' + **ān** = zanān 'жінки'
dānešāmuz 'учень' + **ān** = dānešāmuzān 'учні'

Проте є кілька слів з розряду неістот, що припускають утворення множини за допомогою суфікса **-ān**. У цьому разі паралельно існують дві форми множини:

češm 'око' + **ān (hā)** = češmān / češmhā 'очі'
deraxt 'дерево' + **ān (hā)** = (hā) = deraxtān / deraxthā 'дерева'

Подвійну форму мають і іменники, що є назвами людей або тварин:

zan 'жінка' + **ān (hā)** = zanān / zanhā 'жінки'
mard 'чоловік' + **ān (hā)** = mardān / mardhā 'чоловіки'
irāni 'іранець' + **ān (hā)** = irāniyān / irānihā 'іранці'
gusfand 'вівця' + **ān (hā)** = gusfandān / gusfandhā 'вівці'
parande 'птаха' + **ān (hā)** = parandegān / parandehā 'птахи'

У словах, що закінчуються на голосні [a], [u], [i], перед суфіксом **-ān** з'являється звук [y]:

dānešju + **ān** = dānešjuyān 'студенти'
āšnā + **ān** = āšnāyān 'знайомі'
nezāmi + **ān** = nezāmiyān 'військові'

Якщо слово закінчується на голосний [e], між ним і суфіксом з'являється звук [g]:

hamsāye 'сусід' + **ān** = hamsāyegān 'сусіди'
nevisande 'письменник' + **ān** = nevisandegān 'письменники'
parande 'птаха' + **ān** = parandegān 'птахи'

Якщо іменник у множині має означення, що приєднується до нього ізафетом, то ізафетний показник ставиться після суфікса множини. Наприклад: ketābhā-ye man 'мої книжки', dānešjuyān-e dānešgāh 'студенти університету'. Якісні прикметники при цьому завжди стоять в однині, тобто не узгоджуються в

числі з означуваням: **xānehā**-ye bozorg 'великі будинки', doxtar**ān**-e zibā 'гарні дівчата'.

Для утворення множини від деяких слів арабського походження використовуються арабські суфікси **-āt**, **-un**, **-in**, але детальніше про такі форми ви дізнаєтеся пізніше. Крім того, від слів арабського походження в перській мові використовується так звана «ламана множина», коли слово змінюється зсередини (напр.: **madrese** 'школа' → **madāres** 'школи'). Такі форми потрібно зачувати.

Вправи

1. Прочитайте і перекладіть слова і словосполучення:

pesarān, xāharān, zanān, barādarān, ostādān, kārgarān, pezeškān, mohandesān, naqqāšān, kaffāšān, sarbāzān, dānešjuyān, bimārān, āšnāyān, parandegān, kifhā, daftarhā, sandalihā, kešvarhā, olāqhhā, gorbehā, xānehā, madresehā, dānešgāhhā;

barādarān-e kuček, ketābhā-ye jāleb, kešvarhā-ye bozorg, meydānhā-ye qašang, zanhā-ye javān, dasthā-ye tamiz, darhā-ye baste, panjerehā-ye bāz, medādihā-ye zard, otāqhhā-ye rowšan, dānešāmuzān-e kušā, dānešmandān-e mašhur, darshā-ye zabān-e fārsi;

2. Прочитайте речення:

Pezeškān dar in tabaqhe-ye bimārestān hastand. Āšnāyān-e u dar in otāqh nistand. Dar šahr-e mā pārkhā-ye ziyād-i hastand. Dar goruh-e ma doxtarhā-ye zibā-i hastand. Ostād-e mā dānešjuyān-e xub-i dārad. Ānhā farzandān-e qašang-i dārand. Dar bāqh-e ānhā deraxthā-ye sib, ālubālu va golābi ziyād-and. In če ādamhā-i hastand? Če baččehā-i! Če setārehā-i! Če deraxthā-ye boland-i! Če golhā-ye qašang-i! Če panjerehā-ye kasif-i! Če darshā-ye saxt-i! Če otāqhhā-ye rowšan-i! Xānomhā va aqhāyān-e mohtaram! Mehmānān-e gerāmi! Dustān-e 'aziz!

3. Перекладіть словосполучення і речення за допомогою нижченаведених слів:

площі і вулиці нашого міста, студенти і викладачі Тегеранського університету, робочі тих заводів, мої кішки та собаки, молоді жінки та чоловіки, столиці наших країн, ті вівці та віслюки, відомі письменники Ірану, діти моїх сестер, шановні гості столиці України, цікаві книжки цього письменника, наші шановні викладачі, мої дорогі друзі, гості наших сусідів, нові готелі того міста, здібні учні цієї школи.

Там лікарі нової лікарні. Студенти в аудиторії. Наші кішки та собаки у тому парку. У мене багато друзів. На цій вулиці гарні будинки. У нас в саду гарні квіти. У нашій групі розумні студенти. Перед будинком якісь люди. Там високі дерева. На небі чудові зірки. Сьогодні у нас гарні новини. У цьому готелі гарні номери. На дереві гарні птахи. У цьому будинку багато гостей. Вікна зачинені.

4. Запишіть у словничок корисні слова:

baste	зачинений	gusfand	вівця, баран
parande	птаха	mohtaram	шановний
'aziz	дорогий	mehmān	гість
gerāmi	дорогий	nezāmi	військовий
goruh	група	hamsāye	сусід

5. Прочитайте і перекладіть текст:

Otāqh-e dars-e mā.

Injā otāqh-e dars-e mā-st. Dar injā mā har ruz dars-e zabān-e fārsi dārim. Otāqh-e dars-e mā bozorg nist. Dar ān do panjere, dah miz va bist sandali dārim. Bālā-ye mizhā čerāqh ast. Mizhā va sandalihā-ye otāqh zar-drang-and. Yek miz va yek sandali māl-e ostād-emān ast. Ru-ye yek divār-e otāqh naqše-ye Irān āvizān ast. Ru be ru-ye ān taxte(siyāh) ast. Tābluhā va ‘akshā-ye Irān ru-ye do divār-e digar-e otāqh āvizān hastand. Dar taraf-e rāst-e dar-e vorudi yek qafase-ye ketāb hast. Tu-ye ān ketābhā-ye ziyād-i be zabān-e fārsi dārim. Taraf-e čap-e dar yek komod-e lebās hast. Ru-ye yek-i az mizhā pahlu-ye panjere yek dastgāh-e kāmpyuter ast. Televizyun ham nazdik-e ānjā-st. Hamčenin mā yek dastgāh-e zabt-e sowt dārim.

Слова:

taxte(siyāh)
čerāqh
dar-e vorudi

дошка
лампа
вхідні двері

qafase-ye ketāb книжна шафа
komod-e lebās шафа для одягу
yek-i az один з

6. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення і перекладіть їх:

dar	kāmpyuter
zabt	ostād
komod	sut
dastgāh	ketāb
taraf	rowšan
tāblu	lebās
čerāgh	Irān
sandali	vorudi
māl	zar-drang
qafase	čap

7. Утворіть множину від головного слова в поданих словосполученнях:

dars-e zabān-e fārsi, tāblu-ye Irān, ‘aks-e zibā, dar-e vorudi, ketāb-e jāleb, lebās-e sefid, čerāqh-e in otāqh, qafase-ye ketāb, miz-e zar-drang, parande-ye zibā, panjere-ye baste, sandali-ye dānešjuyān, kāmpyuter-e jadid, komod-e otāqh.

8. Складіть з поданих слів речення:

1) hālā – dar – mā – hastim – otāqh – dars – mā. 2) dars – bozorg – xeyli – otāqh – mā – nist. 3) mizhā – in – hastand – sandalihā – zartrang – va – dar – otāqh. 4) yek – divār – ru-ye – āvizān – naqḥše – Irān – ast. 5) yek – čap – taraf – dar – hast – komod – vorudī – lebās.

9. Заповніть пропуски в поданих речення:

1) Dar in otāqh-e dars mā dārim. 2) Otāqh-e dars-e mā dar qarār dārad. 3) Hālā panjerehā-e otāqh 4) Pāhlu-ye dar-e 5) Ru-ye yek divār-e otāqh āvizān ast. 6) Mizhā-ye otāqh-e dars 7) Ānjā čand tā 8) Dar qafase-ye ketāb 9) Ru-ye miz-e ostād yek dastgāh-e 10) Injā ‘akshā-ye Irān ast.

10. Дайте відповіді на питання:

- 1) Otāqh-e dars-e šomā dar če tabaqhe-i qarār dārad?
- 2) Dar in otāqh-e dars šomā če darshā-i dārid?
- 3) Āyā šomā har ruz dars-e zabān-e fārsi dārid?
- 4) Āyā otāqh-e dars-e šomā bozorg ast? Čand tā panjere dārad?
- 5) Dar otāqh-e dars-e šomā naqše-ye Irān hast?
- 6) Āyā televizyun va zabt-e sowl ham dārid? Kāmpyuter če?
- 7) Dar otāqh-e dars-e šomā tābluhā-ye Irān ziyād ast?
- 8) Tu-ye qafase-ye ketāb če ketābhā-i dārid?
- 9) Miz va sandali-ye ostād kojā-st?
- 10) Āyā dar kelās-e šomā gol hast?

11. Опишіть свій кабінет перської мови. Поговоріть на цю тему зі своїм приятелем-іранцем.

Означальні займенники *har*, *hame*, *tamām*

Займенники *har* ‘кожен’, *hame* ‘весь’, ‘усі’, ‘цілий’ та *tamām* ‘весь’, ‘цілий’ є препозитивними. Займенник *har* прилягає до слова, яке воно означає, і не зв’язується з ним за допомогою ізафету: **har ruz** ‘кожен день’, **har doxtar** ‘кожна дівчина’, **har dānešju** ‘кожен студент’. Займенники *hame* та *tamām*, навпаки, зв’язуються з позначуваними іменниками (незалежно від числа) за допомогою ізафета: **hame-ye ruz**, **tamām-e ruz** ‘весь день’, **hame-ye dānešjuyān**, **tamām-e dānešjuyān** ‘усі студенти’. Займенник *hame* також може з’єднуватися з особовими займенниками: **hame-ye mā** ‘усі ми’, **hame-ye šomā** ‘усі ви’, **hame-ye ānhā** ‘усі вони’.

Вправи

12. Прочитайте і перекладіть словосполучення:

har zan, har ketāb, har šahr, har ostād, har dars, har šab, har panjere, har deraxt, hame-ye ruz, hame-ye ketābhā, hame-ye pesarhā, hame-ye baččehā, hame-ye ostādān, tamām-e šab, tamām-e šahr, tamām-e kešvar, tamām-e dānešgāh, hame-ye ruzhā-ye hafte, har dānešju-ye dānešgāh-e mā, har madrese-ye šahr-e mā, hame-ye mizhā-ye otāgh-e dars, tamām-e kešvarhā-ye jahān, bā hame-ye doxtarān-e goruh-e mā, tamām-e deraxtān-e in bāgh, bā hame-ye mā, be hame-ye šomā, az hame-ye ānhā.

13. Доповніть речення:

Nar dānešju-ye dānešgāh-e mā ... ast. Name-ye dānešjuyān-ye dānešgāh-e mā ... hastand.

Nar panjere-ye in otāqh ... ast. Name-ye panjerehā-ye in otāqh ... hastand.

Nar ruz mā Name-ye ruzhā-ye hafte mā

Nar pesar-e goruh-e mā Name-ye pesarhā-ye goruh-e mā

Name-ye šomā Name-ye ānhā

Tamām-e kešvar-e Irān Tamām-e kešvarhā-ye jahān

Tamām-e dars Name-ye darshā

14. Перекладіть словосполучення і речення:

кожен урок, цілий урок, кожен викладач нашого університету, весь день і всю ніч, цілий день і цілу ніч, кожна хвилинка, усі книжки і зошити, біля кожного вікна, з усіма вами, біля кожної дитини, за усіма цими будівлями, з усіма нашими студентами, поруч з вашим іранським другом, на кожному столі, усі вікна нашого будинку, кожне місто нашої країни, усі їхні друзі, усі слова цього речення, усі птахи цього лісу, усі вулиці нашого міста, усю цю ніч і весь той день, кожна хвилинка часу.

Усі діти в саду. Усі студенти в аудиторії. Він весь день на роботі. Усі ми – студенти філологічного факультету. Усі вони – гарні студенти. Усі твої сукні в шафі для одягу. Весь посуд у кухні. Усі перські книжки в цій шафі. Усі дні тижня у нас заняття. Кожен день у нас дві пари перської мови. Усі вони зараз в Ірані. Усі наші фотокартки висять на цій стіні. Кожна квітка цього саду чудова. Кожен учень вашої школи талановитий. Усі студенти нашої групи дуже старанні. Кожна нова його книжка цікава. Чи у кожному місті Ірану є кінотеатр? Біля кожного будинку на нашій вулиці стоїть машина. У кожній кімнаті нашого будинку є телевізор.

Перське дієслово: загальна характеристика

Інфінітив (неозначена форма дієслова). Усі перські дієслова в неозначеній формі закінчуються на **-an**. Наприклад:

kardan	‘робити’	xordan	‘їсти’
xaridan	‘купляти’	goftan	‘говорити’
raftan	‘йти’	neveštan	‘писати’
āmadan	‘приходити’	xāndan	‘читати’

Інфінітив у перській мові не тільки позначає дію, а й водночас є іменем дії, наприклад: **xāndan** ‘читати’ та ‘читання’, **āmadan** ‘приходити’ та ‘прихід’. Виступаючи як віддієслівний іменник, інфінітив приймає всі властивості іменника, зокрема здатність утворювати ізафетну конструкцію, напр.: **xāndan-e ketāb** ‘читання книжки’, **āmadan-e šomā** ‘Ваш прихід’.

Основи. Кожне дієслово має дві основи: основу минулого часу і основу теперішнього часу. Основа минулого часу (ОМЧ) знаходиться шляхом відкидання закінчення **-an**:

kardan – an = kard
xaridan – an = xarid
raftan – an = raft

xordan – an = xord
goftan – an = goft
neveštan – an = nevešt

Основу теперішнього часу (ОТЧ) дієслова визначити дещо складніше. Це залежить від того, до якого типу відноситься дієслово. Виокремлюють правильні та неправильні дієслова. Усі правильні дієслова закінчуються на **-idan**. Наприклад: **xaridan** ‘купляти’, **pušidan** ‘одягати’, **porsidan** ‘питати’, **raqsidan** ‘танцювати’. ОТЧ від правильних дієслів знаходять шляхом відкидання **-idan**:

xaridan – idan = xar
pušidan – idan = puš

porsidan – idan = pors
raqsidan – idan = raqs

ОТЧ неправильних дієслів не може бути знайдена в аналогічний спосіб. Її потрібно заучувати разом з інфінітивом дієслова. Запам’ятайте кілька неправильних дієслів разом з їхніми ОТЧ:

kardan	kon-	‘робити’	didan	bin-	‘бачити’
šodan	šow-	‘ставати’	dādan	deh-	‘давати’
raftan	row-	‘їти’	gereftan	gir-	‘брати’
āmadan	ā-	‘приходити’	foruxtan	foruš-	‘продавати’
xordan	xor-	‘їсти’	budan	bāš-	‘бути’
goftan	gu-	‘говорити’	dāštan	dār-	‘мати’
neveštan	nevis-	‘писати’	dānestan	dān-	‘знати’
xāndan	xān-	‘читати’	gozāštan	gozār-	‘класти’

Структура і типи дієслів. За своєю структурою дієслова поділяються на такі типи:

1) прості (непохідні) дієслова:

<i>Інфінітив</i>	<i>ОТЧ</i>	
kardan	kon-	‘робити’
šodan	šow-	‘ставати’
goftan	gu-	‘говорити’

2) префіксальні (похідні) дієслова, які утворені за допомогою словотворчих префіксів:

<i>Інфінітив</i>	<i>ОТЧ</i>	
bar-xāstan	bar-xiz-	‘підводиться’
bar-gaštan	bar-gard-	‘повертатися’

3) складні дієслова (сталі дієслівні словосполучення), які складаються з іменної частини і компонуючого дієслова (простого дієслова) і використовуються як еквівалент цілого слова. Наприклад:

kār kardan	‘працювати’	kār ‘робота’ + kardan ‘робити’
tarjome kardan	‘перекладати’	tarjome ‘переклад’ + kardan ‘робити’

dars xāndan	‘вчитися’	dars ‘урок’ + xāndan ‘читати’
nešān dādan	‘показувати’	nešān ‘знак’ + dādan ‘давати’
javāb dādan	‘відповідати’	javāb ‘відповідь’ + dādan ‘давати’

Кількість дієслів, що використовуються як компонентів, обмежена. Найбільш вживаними є дієслова **kardan** ‘робити’ і **šodan** ‘ставати’. Причому залежно від того, яке з них використовується, складне дієслово має перехідне або неперехідне значення. Так, багатьом перехідним дієсловам, до складу яких входить дієслово **kardan**, відповідають неперехідні дієслова з компонентом **šodan**. Наприклад:

hāzer kardan	‘готувати’	hāzer šodan	‘готуватися’
šoru’ kardan	‘починати’	šoru’ šodan	‘починатися’
tamām kardan	‘закінчувати’	tamām šodan	‘закінчуватися’
āšnā kardan	‘знайомити’	āšnā šodan	‘знайомитися’

Вправи

15. Назвіть основи теперішнього часу дієслів:

neveštan – dādan – raftan – āmadan – goftan – gereftan – foruxtan – xāndan – porsidan – pušidan – xaridan – didan – xordan – kardan – šodan – gozāštan – bar-gaštan – bar-xāstan.

16. Назвіть дієслова, ОТЧ яких зазначені нижче:

deh-, nevis-, ā-, xān-, pors-, xar-, bin-, kon-, gu-, šow-, gozār-, xor-, gir-, foruš-, bar-gard-, dān-, dār-, puš-, row-.

17. З’єднайте подані дієслова з відповідними ОТЧ:

didan	gozār-	gereftan	xān-
xordan	deh-	foruxtan	gir-
šodan	bin-	raftan	gu-
gozāštan	xor-	āmadan	foruš-
dādan	kon-	goftan	ā-
kardan	šow-	xāndan	row-

18. Утворіть неперехідні дієслова від поданих перехідних дієслів:

tamām kardan – āšnā kardan – šoru’ kardan – hāzer kardan – tarjome kardan

19. Вивчіть усі прості, префіксальні та складні дієслова, що зустрілися вам у цьому уроці.

Графіка. Літера ق qāf

Літера ق qāf позначає язичковий зімкнено-проривний шумний дзвінкий приголосний звук [q]. Написання цієї літери схоже на написання літери ف fe, тільки зверху ставиться дві крапки, а «хвіст» опускається під рядок:

ق ق

بُشْقَاب

bošqāb

قَلَم

qalam

قَنْد

qand

Зверніть увагу! Як ви уже вивчили в уроці 4, у перській фонетиці існують два варіанти звуку [q]: язичковий зімкнено-проривний шумний дзвінкий приголосний звук – власне [q] та язичковий щілинний шумний дзвінкий приголосний звук – [qh]. На письмі обидва варіанти позначаються однаково: літерою ق qāf або ще одною літерою, яку ви будете вивчати у наступних уроках. Тепер, коли ви вже засвоїли різницю у вимові між [q] і [qh], при транскрибуванні відповідних слів, записаних графікою, ми не будемо відображати цю різницю, а обидва варіанти вимови будемо позначати як [q].

قَاشِقُ ، قَهْوَه ، وَقْت ، رَفِيق ، شَرْق ، اِنْقِلَاب ، پُرْتَقَال
qāšoq , qahve , vaqt , rafiq , šarq , enqelāb , porteqāl

Вправи

20. Напишіть транскрипцію поданих нижче слів:

آقا، اُتاق، شَرَق، فَرَق، قَفَس، قَهَرمان، مُسابقه، وَقت، قَهوه، قَشَنگ، قارچ

21. З'єднайте літери у слова:

قَ + لَ + م =
قَ + نَ + د =
وَ + قَ + ت =
قَ + اَ + شُ + قَ =
بُ + شَ + قَ + اَ + بَ =
قَ + هَ + وَ + هَ =
قَ + شَ + نَ + گَ =
شَ + رَ + قَ + یَ =
أُ + تَ + اَ + قَ =
رَ + فَ + یَ + قَ =
قَ + هَ + رَ + مَ + اَ + نَ =

22. Пропишіть кожне з поданих слів по десять разів:

قاشُقُ

قَهوه

قِرْمَز

23. Запишіть перськими літерами слова, подані у транскрипції:

qand, qalam, qahve, qāšoq, bošqāb, āqā, otāq, šarq, qermez, rafiq, vaqt, qašang, qahremān, mosābeqe, qafase, qeymat, qanāri, enqelāb.

24. Прочитайте словосполучення, затранскрибуйте і пропишіть кожне з них по три рази:

قارچِ تلخ، دُخترِ قشنگ، آقای دُکتر، اِنقلابِ بُزرگ، رَفیقِ خوبِ من، قندِ سفید، بُشقابِ کوچک، وَقتِ گَم، پُرتقالِ شیرین، هشتِ قَلَم، شَرِقِ دور، اُتاقِ خواهرِ من، فرزندِ آقای قهرمانی.

25. Прочитайте і скопіюйте нижченаведені слова, записані почерком «насталік»:

قَاشِق، شَرِق، رَفیق، قَهوه، وَقت، اِنقلاب، مُسَابَقَه

26. Прочитайте речення, запишіть їх транскрипцією і пропишіть кожне з них по три рази:

این پَرَنده خیلی قَشَنگ است. اِسْمِ این پَرَنده چیست؟ – قَناری. – چرا این قَناری در قَقَس است؟ – چون همه قَناری را دوست دارند. – این قَناری مالِ کیست؟ – مالِ آقای قهرمانی است. – او حالا کجاست؟ – او حالا سرِ کار است.

27. Запишіть подані речення графікою:

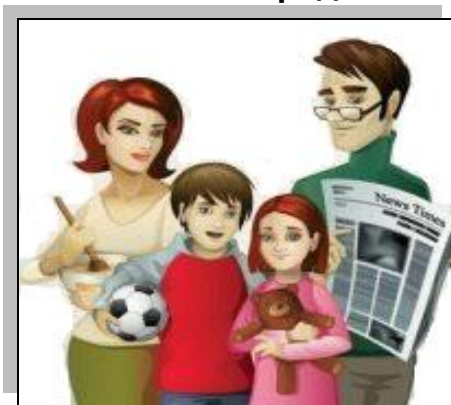
In yek qafase ast. Qafase va qafas bāham çe farq-i dārand? Qafas barāye parandehā, vali qafase bištar barāye ketābhā, qalamhā va daftarhā-st. Qeymat-e in qalam-e qašang çeqadr ast? Kodām – qermez yā qahveyi-rang? Qermez. Xeyli gerān nist. Qeymat-e ān do hezār tumān ast.

Слова:

آقا	āqā пан	قشنگ	qašang гарний
اتاق	otāq кімната	قفس	qafas клітка
انقلاب	enqelāb революція	قفسه	qafase шафа
باهم	bāham разом	قلم	qalam ручка, перо
بشقاب	bošqāb тарілка	قناری	qanāri канарка
پرتقال	porteqāl апельсин	قند	qand цукор
پرنده	parande птах	قهرمان	qahremān герой
تومان	tumān туман (грош.од.)	قهرمانی	qahremāni Кагремані (прізвище)
چه قدر؟	čeqadr? Скільки?	قهوه	qahve кава
رفیق	rafīq товариш	قهوه ای	qahveyi коричневий
شرق	šarq схід	قیمت	qeymat ціна
شرقی	šarqi східний	کدام؟	kodām? Який?
فرق	farq різниця	گران	gerān дорогий
قارچ	qārč гриб	مسابقه	mosābeqe змагання
قاشق	qāšoq ложка	وقت	vaqt час
قرمز	qermez червоний	همه	hame всі

Урок 12

Тема: Наша родина

Діалог 1. «Хто на цьому фото?»

Sārā:	Salām, Nedā!	Sara:	Привіт, Неда!
Nedā:	Salām, Sārā.	Неда:	Привіт, Сара!
Sārā:	In ‘aks-e kist?	Sara:	Хто на цьому фото?
Nedā:	In ‘aks-e xānevāde-ye man-ast.	Неда:	Це фото моєї родини.
Sārā:	Če jāleb! In āqā va xānom pedar-o mādar-at hastand?	Sara:	Як цікаво! Ці пан і пані – твої батьки?
Nedā:	Bale. In man hastam va in pesar barādar-e bozorg-e man ast.	Неда:	Так. Це я, а цей хлопчик – мій старший брат.
Sārā:	Esm-aš čist? Čand sāl-aš ast?	Sara:	Як його звати? Скільки йому років?
Nedā:	Mohsen. U hašt sāl-aš ast va be madrese miravad.	Неда:	Мохсен. Йому 8 років, і він ходить у школу.
Sārā:	Pedar-o mādar-etān če kāre hastand?	Sara:	А хто по професії ваші батьки?
Nedā:	Pedar-am pezešk-ast, u dar bimārestān kār mikonad.	Неда:	Мій батько лікар, він працює у лікарні.
Sārā:	Šoql-e mādar-at čist?	Sara:	А мати чим займається?
Nedā:	Mādar-am mo’allem-ast. U zabān-e fārsi dars midehad.	Неда:	Моя мати – вчителька. Вона викладає перську мову.

Діалог 2. «Де ти живеш?»

Majid:	Nāder, kojā zendegi mikoni?	Маджід:	Надер, де ти живеш?
Nāder:	Dar Širāz.	Надер:	У Ширазі.
Majid:	Ādres-at kojā-st?	Маджід:	А яка адреса?
Nāder:	Dānešgāh-e Širāz, xābgāh-e dānešjuyi, otāqh-e 371.	Надер:	Ширазький університет, студентський гуртожиток, кімната 371.
Majid:	Xānevāde-at kojā hastand?	Маджід:	А родина твоя де?
Nāder:	Dar Tehrān.	Надер:	В Тегерані.
Majid:	Barādar-o xāhar-at če kār	Маджід:	А чим займаються твої брат

mikonand?
 Nāder: Barādar-am kārmand-e bānk-ast, xāhar-am xayyāt-ast.
 Majid: Ānhā kojā zendegi mikonand?
 Nāder: Bā pedar-o mādar-am, dar Tehrān.
 Majid: Ādres-etān dar Tehrān kojā-st?
 Nāder: Tehrān, xiyābān-e Hāfez, kuče-ye šaqāyeq, pelāk-e 28.

і сестра?
 Надер: Брат – співробітник банку, сестра – швачка.
 Маджід: А де вони мешкають?
 Надер: З моїми батьками, в Тегерані.
 Маджід: Яка ваша адреса в Тегерані?
 Надер: Тегеран, вулиця Гафеза, Провулок маків, будинок 28.

Слова до діалогів:

ādres	адрес	dars dādan	викладати
bānk	банк	raftan (row-)	ходити, їхати
pelāk	номер	zendegi kardan	жити
Hāfez	Гафез	šaqāyeq	мак
xānevāde	родина	šoql	заняття
xābgāh	гуртожиток	kārmand	співробітник
xayyāt	швець, швачка	kuče	провулок
dānešjuyi	студентський	mo'allem	вчитель(ка)

Граматика. Теперішньо-майбутній час дієслова

Прості дієслова. Теперішньо-майбутній час дієслова утворюється від основи теперішнього часу додаванням префіксу **mi-** та особового закінчення. Схема утворення теперішньо-майбутнього часу:

mi- + ОТЧ + особове закінчення

Наприклад, дієвідміна дієслів **kardan (kon-)** 'робити' та **didan (bin-)** 'бачити' у теперішньо-майбутньому часі:

	Однина		Множина	
1 ос.	mik^onam <i>роблю</i>	mibin^aam <i>бачу</i>	mik^onim <i>робимо</i>	mibinⁱim <i>бачимо</i>
2 ос.	mik^oni <i>робиш</i>	mibinⁱi <i>бачиш</i>	mik^onid <i>робите</i>	mibinⁱid <i>бачите</i>
3 ос.	mik^onad <i>робить</i>	mibin^ad <i>бачить</i>	mik^onand <i>роблять</i>	mibin^aand <i>бачать</i>

Наголос у формі теперішньо-майбутнього часу подвійний: один падає на префікс, другий – на закінчення.

Заперечна форма утворюється від стверджувальної форми додаванням префіксу **na-**, який перед префіксом **mi-** вимовляється як **ne-**:

	Однина	Множина
1 ос.	nemikōnam <i>не роблю</i> nemibīnam <i>не бачу</i>	nemikōnim <i>не робимо</i> nemibīnim <i>не бачимо</i>
2 ос.	nemikōni <i>не робиш</i> nemibīni <i>не бачиш</i>	nemikōnid <i>не робите</i> nemibīnid <i>не бачите</i>
3 ос.	nemikōnad <i>не робить</i> nemibīnad <i>не бачить</i>	nemikōnand <i>не роблять</i> nemibīnand <i>не бачать</i>

Якщо ОТЧ дієслова закінчується на дифтонг **-ow**, то перед закінченням він перетворюється на **-av**. Наприклад, дієвідміна дієслів **raftan (row-)** ‘йти’ та **šodan (šow-)** ‘ставати’ у теперішньо-майбутньому часі:

	Однина	Множина
1 ос.	miravam <i>йду</i> mišavam <i>стаю</i>	miravim <i>йдемо</i> mišavim <i>стаємо</i>
2 ос.	miravi <i>їдеши</i> mišavi <i>стаєши</i>	miravid <i>їдете</i> mišavid <i>стаєте</i>
3 ос.	miravad <i>їде</i> mišavad <i>стає</i>	miravand <i>їдуть</i> mišavand <i>стають</i>

Якщо ОТЧ закінчується на голосний, то між ним і голосним закінчення з’являється приголосний [y]. Наприклад, дієвідміна дієслів **goftan (gu-)** ‘говорити’ і **āmadan (ā-)** ‘приходити’ у теперішньо-майбутньому часі:

	Однина	Множина
1 ос.	migu^yam <i>кажу</i> miā^yam <i>прихожу</i>	migu^yim <i>кажемо</i> miā^yim <i>приходимо</i>
2 ос.	migu^yi <i>кажеш</i> miā^yi <i>приходиш</i>	migu^yid <i>кажете</i> miā^yid <i>приходите</i>
3 ос.	migu^yad <i>каже</i> miā^yad <i>приходить</i>	migu^yand <i>кажуть</i> miā^yand <i>приходять</i>

Від дієслова **dāštan (dār-)** ‘мати’ форма теперішньо-майбутнього часу утворюється без префікса **mi-**:

man **dāram** / **nadāram**

to **dāri** / **nadāri**

u **dārad** / **nadārad**

mā **dārim** / **nadārim**

šomā **dārid** / **nadārid**

ānhā **dārand** / **nadārand**

Форми теперішньо-майбутнього часу від дієслова **budan (bāš-)** ‘бути’ такі: **mibāšam**, **mibāši**, **mibāšad**, **mibāšim**, **mibāšid**, **mibāšand**. Ці форми використовуються лише в книжних стилях мовлення. В усному мовленні замість них використовують відповідні форми дієслова-зв’язки **ast**. Так, замість книжного **Man dānešju mibāšam** вживають, як ми бачили, **Man dānešju hastam** (= **Man dānešju-yam**). ‘Я – студент’.

Префіксальні дієслова. При утворенні форми теперішньо-майбутнього часу від префіксальних дієслів префікс **mi-** вставляється між префіксом і основою. Наприклад, теперішньо-майбутній час від дієслова **bar-gaštan (bar-gard-)** ‘повертатися’:

	Однина	Множина
1 ос.	bar-mi <u>gardam</u> / bar-nemi <u>gardam</u>	bar-mi <u>gardim</u> / bar-nemi <u>gardim</u>
2 ос.	bar-mi <u>gardi</u> / bar-nemi <u>gardi</u>	bar-mi <u>gardid</u> / bar-nemi <u>gardid</u>
3 ос.	bar-mi <u>gardad</u> / bar-nemi <u>gardad</u>	bar-mi <u>gardand</u> / bar-nemi <u>gardand</u>

Складні дієслова. При утворенні форми теперішньо-майбутнього часу від складних дієслів змінюється лише дієслово, іменна частина залишається без змін. Наприклад, дієвідміна дієслів **kār kardan (kon-)** 'працювати' і **dars xāndan (xān-)** 'вчитися' у теперішньо-майбутньому часі:

Стверджувальна форма

	Однина		Множина	
1 ос.	kār mi <u>konam</u>	dars mi <u>xānam</u>	kār mi <u>konim</u>	dars mi <u>xānim</u>
2 ос.	kār mi <u>koni</u>	dars mi <u>xāni</u>	kār mi <u>konid</u>	dars mi <u>xānid</u>
3 ос.	kār mi <u>konad</u>	dars mi <u>xānad</u>	kār mi <u>konand</u>	dars mi <u>xānand</u>

Заперечна форма

	Однина		Множина	
1 ос.	kār nemi <u>konam</u>	dars nemi <u>xānam</u>	kār nemi <u>konim</u>	dars nemi <u>xānim</u>
2 ос.	kār nemi <u>koni</u>	dars nemi <u>xāni</u>	kār nemi <u>konid</u>	dars nemi <u>xānid</u>
3 ос.	kār nemi <u>konad</u>	dars nemi <u>xānad</u>	kār nemi <u>konand</u>	dars nemi <u>xānand</u>

Значення теперішньо-майбутнього часу

Теперішньо-майбутній час має три основних значення. Він може позначати:

- 1) дію, яка має місце в теперішній час, тобто в момент, коли про неї йде мова:

Āe kār mikoni? *Що робиш?* – **Ketāb mi xānam.** *Читаю книжку.*

Kojā miravi? *Куди йдеш?* – **Be dānešgāh miravam.** *Йду в університет.*

- 2) дію, яка здійснюється постійно, періодично, традиційно:

Har ruz dars mi xānam. *Кожного дня я вчуся.*

U har sāl be Irān miravad. *Він кожного року їздить до Ірану.*

- 3) майбутню дію. У цьому разі в реченні є відповідні обставинні слова, що вказують на те, що дія відноситься до майбутнього:

Fardā mā be kuh miravim. *Завтра ми їдемо в гори.*

Fardā dars nemixāni? *Завтра не вчишся?* – **Na, fardā kelās nadārim.**

Ні, завтра у нас немає занять.

Вправи

1. Провідмініайте подані дієслова в теперішньо-майбутньому часі (у стверджувальній формі), заповнивши пропуски:

dādan (deh-): man mideham, to mideh..., u mideh..., mā mideh..., šomā mideh..., ānhā mideh... ;

gereftan (gir-): man migir..., to migir..., u migir..., mā migir..., šomā migirid, ānhā migir... ;

xāndan (xān-): man miḫān..., to miḫāni, u miḫān..., mā miḫān..., šomā miḫān..., ānhā miḫānand;

neveštan (nevis-): man minevis..., to minevis..., u minevisad, mā minevis..., šomā minevis..., ānhā minevis... ;

xordan (xor-): man miḫor..., to miḫor..., u miḫor..., mā miḫorim, šomā miḫorid, ānhā miḫor... ;

zendegi kardan (kon-): man zendegi mikon..., to zendegi mikon..., u zendegi mikonad, mā zendegi mikon..., šomā zendegi mikon..., ānhā zendegi mikon...;

bozorg šodan (šow-): man bozorg mišavam, to bozorg mišav..., u bozorg mišav..., mā bozorg mišav..., šomā bozorg mišav..., ānhā bozorg mišav... .

2. Провідмініайте ще раз подані вище дієслова в теперішньо-майбутньому часі, але тепер у заперечній формі.

Порядок слів у реченні з дієслівним присудком

У письмовому мовленні дієслово-присудок зазвичай ставиться в кінці речення. Інші члени речення розташовуються вільно, проте підмет і обставина часу частіше ставляться на початку речення, а обставина місця і додаток (прямий і непряий) – ближче до його кінця.

Непряий додаток, що позначає адресата

Дієслова **goftan (gu-)** ‘говорити’, **dādan (deh-)** ‘давати’ та ін. сполучаються з непряим додатком, що позначає адресата (кому?), за допомогою прийменника **be**:

U be man miguyad. Він мені каже.

Man be u ketāb mideham. Я йому даю книжку.

З дієсловом **raftan (row-)** для позначення адресата використовуються два прийменники: а) простий прийменник **be**: **Ahmad be madrese miravad.** Ахмад іде до школи; б) ізафетний прийменник **piš-e** (коли мова йде про рух до людей): **Man piš-e mādar-am miravam.** Я йду до моєї матері.

Прислівники і адвербіальне використання імен

В перській мові кількість власне прислівників невелика. Проте деякі іменники і прикметники можуть використовуватися у ролі обставин:

sobh ‘ранок’, ‘вранці’

xub ‘гарний’, ‘гарно’

šab ‘ніч’, ‘вночі’

zud ‘ранній’, ‘рано’

tābestān ‘літо’, ‘влітку’
zemestān ‘зима’, ‘взимку’

dir ‘пізній’, ‘пізно’
ziyād ‘численний’, ‘багато’

Наприклад:

Man sobh be dānešgāh miravam. *Я вранці йду в університет.*

U dir be xāne bar-migardad. *Він пізно повертається додому.*

To ziyād dars mixāni. *Ти багато вчишся.*

Складні прийменники

Складні прийменники здебільшого складаються з прислівника або імені та первинного прийменника:

ba'd az ‘після’ (напр.: **ba'd az dars** ‘після заняття’)

qabl az, piš az ‘перед’ (напр.: **qabl az dars, piš az dars** ‘перед заняттям’)

qeyr az ‘крім’ (напр.: **qeyr az zabān-e fārsi** ‘крім перської мови’)

Вправи

3. Прочитайте і перекладіть речення:

To če kār mikoni? – Ketāb mixānam. Emruz ba'd az dars kojā miravi? – Be sinemā miravam. Bā otobus miravi? – Naxeyr, bā metro. Pedar-etān tābestān be Tehrān miravad? – Bale. Bā havāpeymā yā bā qatār miravad? – Bā havāpeymā. Šomā har ruz sobh čāy yā qahve mixorid? – Man qahve mixoram, mādar-am – čāy mixorad. Ānhā az panjere če mibinand? – Ānhā xānehā-ye bozorg-i mibinand. Magar fardā be injā nemiāyi? – Naxeyr, nemiāyam. Emsāl ‘amu-yemān be šahr-e Esfahān miravad. Ostād be dānešjuyān ketāb midehad. Čerā to be golhā āb nemidehi? Mā midānim ke fārsi zabān-e širin-i ast. U miguyad ke hame-ye dānešjuyān dar otāq-e dars hastand. Barādar-at az Tehrān če minevisad? – U minevisad ke havā-ye Tehrān xeyli garm ast. Pedar-o mādar-am az sobh tā šab sar-e kār hastand, ānhā ziyād kār mikonand. Miguyand ke Esfahān šahr-e xeyli qašang-i ast.

4. Розкрийте дужки, поставивши дієслова:

а) у стверджувальній формі теперішньо-майбутнього часу :

Mā har ruz be dānešgāh (raftan). Mādar-at be to če (goftan)? Dust-am be man ketāb (dādan). To zud sar-e kār (āmadan) va dir be xāne (bar-gaštan). Tābestān šomā be kojā (raftan)? Fardā ba'd az dars piš-e šomā (āmadan). Barādar-e bozorg-am emsāl pezešk (šodan). U nāme (neveštan). Xāhar-e kuček-aš sib (xordan). Mādarbozorg-am ketāb (xāndan). Pezešk če (goftan)?

б) у заперечній формі теперішньо-майбутнього часу :

Man qahve (xordan). U bā mā (āmadan). Čerā mādar be bačče-aš šir (dādan)? Ruz-e šambe mā (kār kardan). Čerā šomā ba'd az dars be sinemā (raftan)? Man barādar (dāštan). Fardā (dars xāndan). Dustān-e mā piš-e šomā (āmadan). Čerā ānhā bā havāpeymā (raftan)?

5. Доповніть речення:

To har sobh če ... ? Ānhā hālā če ... ? Emruz ba'd az dars kojā ... ? Man sib U be dānešgāh bā metro va otobus Emšab hame-ye dustān-am be xāne-ye mā To nāme ... ? Šomā qahve yā čāy ... ? In nevisande yek ketab-e jadid Ruzhā-ye šambe va yekšambe mā To az panjere-ye havāpeymā če ... ? Man na barādar va na xāhar Āyā ānhā har ruz ketāb ... ? Barādar-e kuček-am emsāl dānešju Čerā

šomā šir ... ? Barādarān-emān ziyād To bā medād yā bā qalam ... ? Man bā somā U zud ... va dir Pedar-am fardā piš-e Har ruz qeyr az ruz-e jom'e ānhā

6. *Перекладіть речення:*

Після занять ми підемо додому. Наш професор каже, що перська – дуже мелодійна мова. Що ви їсте вранці? Завтра я дам тобі книжку. Він знає, що Іран – дуже велика країна. Вони поїдуть до Тегерану потягом. Моя сестра читає книжку. Усі наші друзі сьогодні ввечері прийдуть до Вас. Вони працюють з ранку до вечора. У цьому році він стане студентом. Лікар каже, що Хасан погано почувається. Що каже викладач студентам? Він каже, що Іран – дуже велика і цікава країна. Що вони бачать з вікна кухні? Я не поїду влітку до бабусі, я поїду до дядька. У мене немає ні олівця, ні ручки. Вранці я п'ю молоко, моя сестра – каву, батьки – чай. Зараз я в університеті, після занять піду до бібліотеки. Крім вас хто прийде завтра в університет? Завтра я не піду в університет, завтра у нас немає занять.

7. *Запишіть у словничок корисні слова:*

emsāl	цього року	zemestān	зима
emšab	сьогодні ввечері	ke	ЩО (сполуч.)
istgāh	зупинка, станція	nāme	лист
tābestān	літо	havāpeymā	літак

8. *Прочитайте і перекладіть діалоги за допомогою нижченаведених слів:*

- A
- Salām, Ahmad.
 - Salām. Hāl-at četowr-ast?
 - Xub-am, motešakker-am. To četowr-i?
 - Man ham xub-am. Xeyli tond miravi. Mesl-e in ke vaqt nadāri?
 - Bale, ma'zerat mixāham. Al'ān sar-e dars miravam va xeyli ajale dāram.
 - Pas man digar mozāhem-e to nemišavam. Xodā hāfez!
- Б
- Šomā dānešju-id?
 - Bale, man dānešju-yam, dar dānešgāh dars mixānam.
 - Xāhar-etān ham tahsil mikonad?
 - Bale, u tebb mixānad va bezudi pezešk mišavad.
 - Zabān-e mādari-yetān čist?
 - Zabān-e mādari-yemān ukrāyini-st. Be zabān-e englisi ham kam-i harf mizanim.
- В
- Šomā bā če vasile-i be dānešgāh miāyid?
 - Ma'mulan bā otobus, ammā gāh-i peyāde miāyam.
 - Hafte-i čand sā'at dars dārid?
 - Jam'an si sā'at dars dārim.
 - Šomā če dars-i mixānid?
 - Man zabān-e fārsi mixānam.
 - Žabān-e moškel-i (a)st?
 - Xeyr, fārsi zabān-e āsān-i (a)st. Hanuz be fārsi neminevisim, ammā kam-i sohbat mikonim.

Слова до діалогів:

al'ān	зараз, тепер	tebb	медицина
englisi	англійський	'ajale dāštan	поспішати
bezudi	скоро	kam-i	трохи
tahsil kardan	навчатися	gāh-i	іноді
tond	швидко	mesl-e in ke	начебто
pas	тоді	mozāhem-e ... šodan	заважати
jam'an	загалом	ma'mulan	зазвичай
harf zadan	розмовляти	vasile	засіб (трансп.)
zabān-e mādari	рідна мова	hanuz	ще (не)
sohbat kardan	розмовляти		

Вправи

9. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення і складні дієслова та перекладіть їх:

zabān	raftan
sohbat	xāndan
tebb	kardan
be zabān-e	dāštan
tond	englisi
ajale	mādari
harf	āmadan
dars	kardan
peyāde	xāndan
tahsil	zadan

10. Провідмініяйте в стверджувальній і заперечній формах теперішньо-майбутнього часу запропоновані дієслова:

tahsil kardan (kon-), dars xāndan (xān-), sohbat kardan (kon-), harf zadan (zan-), ajale dāštan (dār-), ma'zerat xāstan (xāh-), mozāhem šodan (šow-), peyāde āmadan (ā-), tond raftan (row-), pezešk šodan (šow-).

11. Заповніть пропуски в поданих реченнях:

1) Xeyli tond Mesl-e in ke vaqt ... ? 2) Ma'zerat ... , al'ān sar-e dars ... , xeyli ajale 3) Man digar mozāhem-e to 4) Man dānešju-yam, dar dānešgāh 5) Xāhar-am ham dānešju ... , u tebb ... va bezudi pezešk 6) Zabān-e mādari-yetān ... ? 7) Be zabān-e englisi ham kam-i 8) Šomā bā če vasile-i be dānešgāh ... ? 9) Man gāh-i be dānešgāh peyāde 10) Zabān-e fārsi zabān-e

12. Перекладіть слова, словосполучення і речення:

дуже поспішати, вибачатися, розмовляти англійською мовою, не мати часу, вчитися в університеті, вивчати медицину, йти не заняття, турбувати, стати лікарем, рідна мова, приїздити до університету на метро або автобусом,

приходити пішки, говорити перською, 14 годин на тиждень, разом 30 годин перської мови, легка мова, писати і читати по-перськи.

Ти дуже поспішаєш. Перепрошую, зараз іду на заняття, дуже поспішаю. Я бачу, що (۴۵) у тебе немає часу. Тоді не затримуватиму тебе. Скільки у вас занять перської мови на тиждень? Загалом 30 годин. Твоя сестра теж вивчає перську мову? Ні, вона вивчає медицину і невдовзі стане лікарем. Яка твоя рідна мова? – Українська, але я також трохи говорю англійською. Перська мова важка? – Ні, не важка. Ми ще не пишемо і не читаємо по-перськи, але трохи розмовляємо.

13. На основі запропонованих вище діалогів складіть свої власні, використовуючи нову лексику, і поговоріть на цю тему зі своїми одногрупниками.

14. Прочитайте і перекладіть текст:

Xānevāde-ye ‘Ali.

Xānevāde-ye mā haft nafar hastand. Man yek barādar va yek xāhar dāram. Esm-e man ‘Ali, esm-e barādar-am Parviz va esm-e xāhar-emān Mehri ast. Parviz mohandes-e kārkhāne-ye pārčebāfi ast. Man ham dar hamin kārkhāne kārāmuzi mikonam. Man honarju-ye honarestān-e nassāji hastam. Mehri dar dabirestān dars mixānad.

Parviz zan-o bačče dārad. Ferešte, zan-e u, xānedār ast. Ferešte va Parviz yek doxtar-e se-sāle be nām-e Fāteme dārand. Fāteme doxtar-e qašang va bā namak-i ast. U be mādar-aš «māmān» va be pedar-aš «bābā» miguyad. Be Mehri «‘amme» miguyad va be man – «‘amu».

Mādar-am zan-e mehrabān-i ast. U dar kārkhā-ye xāne be Ferešte komak mikonad. Ānhā xāne-**rā**² jam’-o jur mikonand, qazā mipazand va lebāshā-**rā** mišuyand. Vaqti ke man-o barādar-am dar xāne hastim mā ham dar kārkhā-ye xāne be ānhā komak mikonim.

Pedar-emān bāznešaste ast va digar be edāre nemiravad. Hālā u dar xāne be bāqče āb midehad va gāh-i be mādar-am va Ferešte komak mikonad. Hame-ye mā be pedar-o mādar-emān ehterām migozārim va ānhā-**rā** samimāne dust dārim.

² Показник **-rā** в перській мові називається післяйменником і слугує для оформлення прямого додатку при перехідних дієсловах (в українській мові цю функцію виконує знахідний відмінок). Про це детально див. у наступному уроці.

Слова:

ehterām gozāštan	поважати	šostan (šu-)	мити, прати
edāre	офіс, контора	samimāne	щиро
anjām dādan	виконувати	‘amme	тітка (по батьку)
bāqče	садок	qablan	раніше
bā namak	гарненька	qazā poxtan	готувати їжу
bāznešaste	пенсіонер	kārāmuzi kardan	проходити практику
pārčebāfi	ткацький	komak kardan	допомагати
jam’-o jur kardan	прибирати	nassāji	текстильний
xānedār	домогосподарка	vaqti ke	коли (сполуч.)
dabirestān	старша школа	hamin	цей самий
dar bāreye	про	honar	мистецтво
dust dāštan	любити	honarju	студент училища
digar	більше	honarestān	училище

15. З’єднайте слова з двох колонок у словосполучення та складіть з ними речення:

mohandes	kārāmuzi kardan
zan-o bačče	komak kardan
dar kārkhāne	poxtan
doxtar	ehterām gozāštan
honarju	se-sāle
dar dabirestān	kārkhāne-ye pārčebāfi
qazā	šostan
lebās	honarestān-e nassāji
doxtar	dars xāndan
dar kārkhā-e xāne	āb dādan
be bāqče	dāštan
be pedar-o mādar	bā namak

16. Провідмініяйте в стверджувальній і заперечній формах теперішньо-майбутнього часу дієслова з тексту:

kārāmuzi kardan (kon-), anjām dādan (deh-), komak kardan (kon-), lebās šostan (šu-), qazā poxtan (paz-), āb dādan (deh-), be edāre raftan (row-), jam’-o jur kardan (kon-), ehterām gozāštan (gozār-), dust dāštan (dār-).

17. Складіть короткі речення, обравши відповідні слова і словосполучення з усіх колонок, запишіть їх в зошит і додайте до кожного з них по одному реченню відповідно до змісту тексту.

Xānevāde-ye ‘Ali	Mehri	hastand
Esm-e barādar-e ‘Ali	dar dabirestān	ast
Esm-e xāhar-e u	zan-o bačče	ast

Pedar-e ‘Ali	Parviz	ast
Mādar-e ‘Ali	bāznešaste	ast
Parviz	haft nafar	dārad
Mehri	doxtar-e Ferešte va Parviz	dars mixānad
Ferešte	zan-e mehrabān-i	ast
Fāteme	zan-e Parviz	ast

18. *Доповніть речення і перекладіть їх:*

1) ‘Ali xānevāde-ye bozorg-i 2) Esm-e barādar-e ‘Ali 3) Parviz mohandes-e kārxāne-ye ... ast va zan-o bačče 4) Zan-e Parviz xānedār 5) Esm-e zan-e Parviz ... ast. 6) Ferešte va Parviz ... be nām-e Fāteme 7) Fāteme doxtar-e qašang va 8) Esm-e xāhar-e ‘Ali 9) U dar dabirestān 10) Mādar-e ‘Ali zan-e 11) U dar kārhā-ye xāne be Ferešte 12) Pedar-e ‘Ali ... va digar be edāre 13) U be bāqče ... va gāh-i be mādar-e ‘Ali va Ferešte dar kārhā-ye xāne 14) Hame-ye ānhā be pedar-o mādar-ešān ehterām ... va ānhā-rā samimāne

19. *Дайте відповіді на питання:*

- 1) Dar xānevāde-ye ‘Ali čand nafar-and?
- 2) Šoql-e ‘Ali čist?
- 3) ‘Ali čand xāhar va barādar dārad? Ānhā če-kāre hastand?
- 4) Xāhar-aš dar kojā dars mixānad?
- 5) Esm-e zan-e Parviz čist?
- 6) Doxtar-e Parviz-o Ferešte cand sāl-aš ast?
- 7) Āyā Fāteme doxtar-e qašang-i ast?
- 8) Mādar-e ‘Ali če jur zan-i ast?
- 9) Mādar-e ‘Ali va Ferešte dar xāne če kārhā-i anjām midehand?
- 10) Dar bāre-ye pedar-e ‘Ali če midānid?

20. *Перекладіть речення:*

1) Родина Алі складається з 7 осіб. 2) У нього є брат і сестра. 3) Брата звать Парвіз, а сестру Мегрі. 4) Парвіз інженер, він працює на ткацькій фабриці, а Мегрі вчиться в школі. 5) Алі студент училища і проходить практику на фабриці Парвіза. 6) У Парвіза є дружина і дитина. 7) Його дружину звати Фереште, і вона домогосподарка. 8) Його дочці Фатеме 3 роки, вона дуже гарненька і називає Парвіза татом, Фереште – мамою, Алі – дядьком, а Мегрі – тіткою. 9) Мати Алі і Фереште роблять всі хатні справи, а Алі з братом допомагають їм у цьому. 10) Батько Алі пенсіонер, він уже не ходить в офіс, а поливає квіти в саду.

21. *Використовуючи нову лексику, складіть розповідь про свою родину і розпитайте своїх одногрупників про членів їхніх родин.*

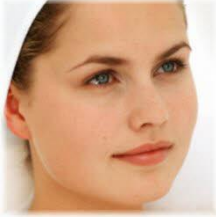
Графіка. Літери **ص sād**, **ض zād**

Головною відмітною ознакою літер **ص sād** і **ض zād** є доволі велика «петля», яка лежить на рядку. Іншими складовими елементами цих літер є «зубець» і «хвіст», який опускається під рядок. Починається зображення кожної з

цих літер із петлі, потім зображується зубець, а потім – нижній елемент, який закінчується під рядком:

4 3 2 1
ص ص ص ص ص
ص ص ص ص ص

ص ص

صورت

صندلی

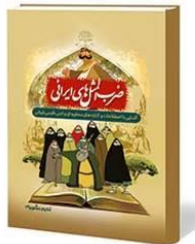
صابون

صِدا، صَبْر، صُبْح، صَدَف، صَحْرَا، صُبْحَانَه، مَخْصُوص
maxsus sobhāne sahrā sadaf sobh sabr sedā

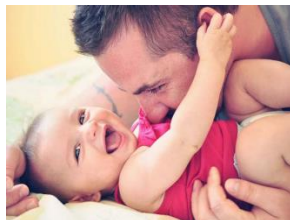
Відмітною рисою літери ض zād від літери ص sād є крапка, яка додається зверху:

4 3 2 1
ض ض ض ض ض
ض ض ض ض ض

ض ض

ضرب المثل

راضی

مَرِيض

رضا، حاضر، قضا، قاضی، فضا، فضاَنورد، ضروری
zaruri fazānavard fazā qāzi qazā hāzer rezā

22. Напишіть транскрипцію поданих нижче слів:

صد، صُبح، صَحیح، صورت، صندلی، صابون، صحرا، صمیمانه، شخص،
نصف، صُحبت، ضرر، ضرورت، مریض، حاضر، راضی، تقاضا، فضا

23. З'єднайте літери у слова:

صِ + د + ا =
صَ + دَ + ف =
صُ + ب + ح =
صُ + ب + ح + ا + ن + ه =
مَ + خ + ص + و + ص =
مَ + ر + ی + ض =
ح + ا + ضِ + ر =
ر + ا + ض + ی =
ضَ + ر + و + رُ + ت =
فَ + ض + ا + نَ + وَ + ر + د =

24. Пропишіть кожне з поданих слів по десять разів:

_____صُبح_____

_____صُحبت_____

_____مخصوص_____

25. Запишіть перськими літерами слова, подані у транскрипції:

sad, sedā, sābun, sadaf, sandali, sahrā (ح), sobh (ح), sobhāne (ح), solh (ح), surat, sahih (ح), tashih (ح), sohbat (ح), tahsil (ح), šaxs, ašxās, maxsus, xosusi, nesf, zarar, zarb, zaruri, rezā, fazā, fazānavard, hāzer (ح), hozur (ح), mariz, qāzi, taqāzā.

26. Прочитайте словосполучення і пропишіть кожне з них по три рази:

صدای بلند، صُبحِ زود، صبح به خیر!، ماشینِ خصوصی، صحبت با آقای
 مدیر، صورتِ زیبا، جوابِ صحیح، صندلی کوچک، صد نفر دانشجو، نصفِ
 کلاسِ ما، دوستِ مریضِ من، فضانوردِ مشهورِ این کشور، اشخاصِ حاضر.

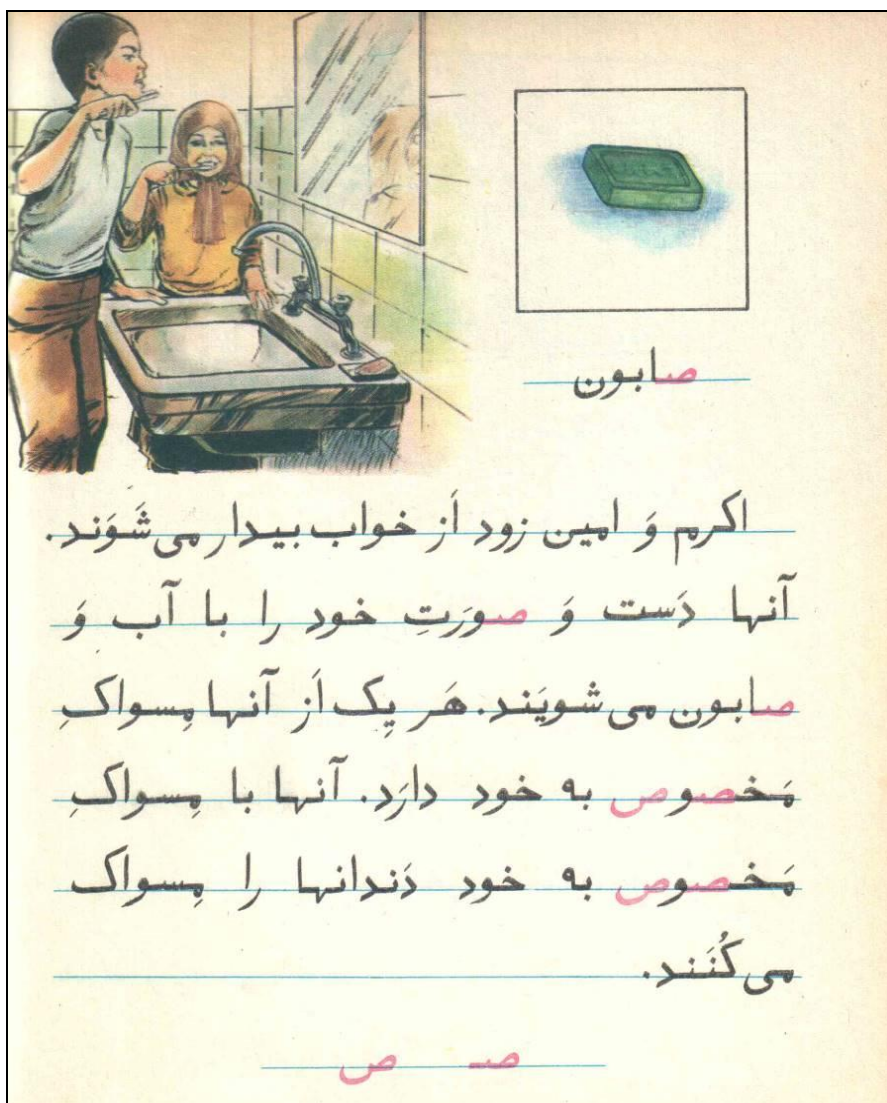
Зверніть увагу! У прописному варіанті ці літери виглядають таким чином:

ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص

27. Прочитайте і скопіюйте нижче наведені слова, записані почерком «насталік»:

راضی، صابون، صبحانه، اشخاص، حاضر، صبح، صد،
 صلح، صندلی شخص، ضرب، ضرر، صحیح، ضد، تصحیح، رضا.

28. Прочитайте урок з іранського підручника для 1 класу, присвячений літері ص , і перекладіть речення за допомогою словничка в кінці уроку:

29. Прочитайте речення, запишіть їх транскрипцією і пропишіть кожне з них по три рази:

من هر روز صُبح زود از خواب بيدار می شوم و دست و صورتِ خود را با آب و صابون می شویم. آیا شما هم دست و صورتِ خود را با آب و صابون می شوید؟ من هم مانند اكرم و امين مسواكِ مخصوص به خود دارم و با اين مسواك هر روز دندانها را مسواك می کنم.

30. Запишіть подані речення графікою:

Emruz Rezā sar-e kelās hazer nist čun u mariz ast. Injā māsin-e xosusi-ye pedar-e Rezā ast. Hāla u bā modir-e madrese sohbat mikonad. Modir-e madrese ham māšin-e

xosusi dārad. Hame midānand ke āqā-ye Xeradmandi bā in māšin be madrese miāyad. Xāhar-e Rezā dar dānešgāh tahsil mikonad. U har ruz sobh be dānešgāh miravad va bezudi pezešk mišavad.

Слова:

اشخاص	ašxās люди	صدف	sadaf мушля
امین	amin АМІН (чол. ім'я)	صلح	solh мир
بیدار شدن	bidār šodan прокидатися	صندلی	sandali стілець
تحصیل کردن	tahsil kardan вчитися	صورت	surat обличчя
تصحیح	tashih виправлення	ضدّ	zedd протиріччя
تقاضا	taqāzā прохання	ضرب	zarb удар
حاضر	hāzer присутній	ضربُ المثل	zarb ol-masal прислів'я
حضور	hozur присутність	ضرر	zarar шкода
خصوصی	xosusi приватний	ضرورت	zarurat необхідність
دانستن (دان)	dānestān (dān-) знати	ضروری	zaruri необхідний
راضی	rāzi задоволений	فضا	fazā простір
رضا	rezā Реза (чол. ім'я)	فضانورد	fazānavard космонавт
شخص	šaxs особа	قاضی	qāzi суддя
شستن (شو)	šostan (šu-) мити	قضا	qazā випадок; доля
صابون	sābun мило	ماشین	māšin автомобіль
صبح	sobh ранок	مانند	mānand-e як, подібно до
صبح به خیر!	sobh be xeyr Добрий ранок!	مخصوص	maxsus спеціальний
صبحانه	sobhāne сніданок	مخصوص به خود	maxsus be xod власний, свій
صبر	sabr терпіння	مدیر	modir директор
صحبت	sohbat розмова	مریض	mariz хворий
صحبت کردن	sohbat kardan розмовляти	مسواک	mesvāk зубна щітка
صحرا	sahrā степ	مسواک کردن	mesvāk kardan чистити зуби
صحیح	sahih правильний	مشهور	mašhur відомий
صد	sad сто	نصف	nesf половина
صدا	sedā голос	هر یک از آنها	har yek az ānhā кожен з них
صدف	sadaf мушля	هم	ham також

Урок 13

Тема: Я – студент університету

Діалог 1. «Ви мене розумієте?»

- Šomā harf-e ma-rā mifahmid?	- Ви розумієте, що я кажу?
- Bale, šomā āheste harf mizanid va man harf-etān-rā mifahmam.	- Так, Ви повільно говорите і я розумію, що Ви кажете.
- Šomā če kār mikonid?	- Що Ви робите?
- Ketāb mixānam.	- Читаю книжку.
- In če katāb-i ast?	- Що це за книжка?
- Ketāb-e Šāhnāme ast.	- «Шагنامه».
- Ketāb-e jāleb-i ast?	- Цікава книжка?
- Bale, Šāhnāme ketāb-e xeyli jāleb-i ast. Man ān-rā xeyli dust dāram.	- Так, «Шагنامه» – дуже цікава книжка. Я її дуже люблю.

Діалог 2. «Ти знаєш Ахмада?»

- To Ahmad-rā mišenāsi?	- Ти знаєш Ахмада?
- Bale, mišenāsam. Taqriban har ruz u-rā dar dānešgāh mibinam.	- Так, знаю. Майже кожного дня його бачу в університеті.
- U če jur ādam-i ast?	- Що він за людина?
- Ādam-e besyār xub-i ast. Man u-rā xeyli dust dāram.	- Дуже гарна людина. Я його дуже люблю.
- Mesl-e in ke hame u-rā dust dārand?	- Начебто всі його люблять?
- Dorost ast. Name-ye dānešjuyān-e goruh-e mā Ahmad-rā dust dārand.	- Вірно. Всі студенти нашої групи Ахмада люблять.
- U xub fārsi harf mizanad?	- Він гарно говорить перською?
- Bale, Ahmad ahl-e Iran ast va fārsi zabān-e mādari-yaš ast.	- Так, Ахмад з Ірану, і перська – його рідна мова.

Слова до діалогів:

ādam	людина	didan (bin-)	бачити
āheste	повільно	šenāxtan (šenās-)	знати (людей)
harf	слово; буква	fahmidan	розуміти

Післяйменник *-rā*

Післяйменник *-rā* оформлює прямий додаток при перехідних дієсловах (в українській мові цю функцію виконує знахідний відмінок). Наприклад:

Fardā u-rā mibinam. *Завтра я його побачу.*

Fardā in ketāb-ra mīxaram va ān-rā mīxānam. *Завтра я куплю цю книгу і прочитаю її.*

Післяйменник *-rā* ніколи не приймає наголосу і вимовляється разом з попереднім словом. Прямий додаток, оформлений післяйменником *-rā*, може бути виражений як окремим словом, так і сполученням слів:

Fardā u-rā mibinam. *Завтра я його побачу.*

Fardā barādar-e u-rā mibinam. *Завтра я побачу його брата.*

Fardā barādar-e bozorg-e u-rā mibinam. *Завтра я побачу його старшого брата.*

Fardā Ahmad va Širin-rā mibinam. *Завтра я побачу Ахмада та Ширін.*

Особовий займенник *man* перед післяйменником *-rā* втрачає кінцевий приголосний: *ma-rā* мене:

To ma-rā fardā nemibini. *Ти завтра мене не побачиш.*

Післяйменник *-rā* використовується не після будь-якого прямого додатку, а лише після такого, що позначає конкретні, відомі предмети і явища. У цьому випадку він слугує засобом виділення визначених предметів та явищ з низки їм подібних. Існують два різновиди прямого додатку: оформлений, тобто з післяйменником *-rā*, і неформлений, тобто без будь-якого службового слова. Не оформлюється післяйменником прямий додаток, що виражає не конкретний предмет, а цілий клас предметів. Наприклад:

Man har ruz sobh šir-e garm mīxoram. *Я кожного дня вранці п'ю тепле молоко.*

Pedar-am gāh-i ruznāme va gāh-i ketāb mīxānad. *Мій батько інколи читає газети, інколи – книжки.*

Також не оформлюється післяйменником прямий додаток, який позначає предмет або об'єкт, що згадується вперше, і виділяється артиклем. Наприклад:

Man yek ketāb(-i) mīxānam. *Я читаю (одну) книжку.*

U ānjā yek āšnā(-i) dārad. *Там у нього є (один) знайомий.*

Вправи

1. Прочитайте і перекладіть речення:

Man har ruz Ahmad-rā dar dānešgāh mibinam. U ham ma-rā ānjā mibinad va bā man sohbat mikonad. Dust-am ketāb-e jadid-e in nevisande-rā mīxānad. Fardā u in ketāb-e jāleb-rā be man midehad. Pedar-emān nāme-ye dust-aš-rā barāye mā mīxānad. Sar-e miz-e qazāxori če kas-i-rā mibini? – Pedar-o mādar-am-rā mibinam. Har dānešju esm-aš-rā be ostād miguyad. Man šomā-rā fardā mibinam. Šomā sobh qahve yā čāy mīxorid? – Man ma'mulan šir-e garm bā nān va panir mīxoram. Barādar-e bozorg-am har šab ruznāme yā majalle mīxānad. Šomā harf-e ma-rā mifahmid? Man gušt nemīxoram.

2. Перекладіть речення:

Що ти зараз робиш? – Читаю журнал. Що вони роблять завтра? – Завтра у них два заняття перської мови в університеті. Що пише твій друг з Тегерана? – Пише, що читає багато книжок перською мовою. Батько пише листа в бібліотеці. Він купує багато газет. Що ви п'єте вранці: чай чи каву? – Я зазвичай п'ю каву з молоком. Завтра я тобі дам той журнал. Вона читає цікаву книжку. Вони не їдять м'яса.

Я дам тобі цю книгу завтра після заняття. З вікна моєї кімнати я бачу метро. Цих студентів ми бачимо кожного дня в бібліотеці. Вранці я побачу Вас біля університету. Він звідти мене не бачить. Я скажу тобі ім'я цієї дівчини. Викладач пише ім'я цього письменника на дошці. Твого листа я прочитаю після заняття. Я тобі цього не скажу. У нас у тому місті є один знайомий.

3. Прочитайте і перекладіть мікродіалоги:

- А
- Dar xiyābān če mibini?
 - Māšin, otobus, xānehā-ye bozorg va kuček va hamčenin maqāzehā-ya ziyād-i mibinam.
 - Mardom ziyād-and?
 - Bale. Hamiše dar jelov-e dāneškade-ye mā jam'iyat-e ziyād-i vojud dārad.
 - Dānešjuyān če kār mikonand?
 - Anhā bā ajale az yek taraf-e xiyābān be taraf-e digar migozarand.
- Б
- Ru-ye miz če čizhā-i mibini?
 - Ru-ye miz ketābhā-ye ziyād-i ast va hamčenin meqdār-e ziyād-i medād, daftar va qalam ast.
 - In hame(-ye) lavāzem-e tahrir māl-e kist?
 - Māl-e dānešjuyān-e goruh-e mā-st.
- В
- Šomā kār mikonid?
 - Naxeyr, man nāme minevisam.
 - Barāye ki?
 - Barāye dust-am.
 - Dust-e šomā kojā zendegi mikonad?
 - U ahl-e Irān ast va dar šahr-e Tehrān zendegi mikonad.

4. Запишіть у словничок слова з поданих вправ і діалогів та використайте їх для створення власних:

bā ajale	швидко	gušt	м'ясо
barāye	для	lavāzem-e tahrir	письмове приладдя
panir	сир	majalle	журнал
jam'iyat	народ, населення	maqāze	магазин
ruznāme	газета	meqdār	кількість
gozaštan (gozar-)	проходити	vojud dārad	є, існує

5. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення, складні дієслова і речення:

bā ajale	vojud dārad
ruznāme	tahrir
zendegi	xāndan
maqāze	raftan
lavāzem	baste ast
ru-ye miz	neveštan
nāme	gozaštan
az xiyābān	kardan
jam'iyat-e ziyād-i	xordan
meqdār-i panir	majalle ast

6. Провідмініайте в стверджувальній і заперечній формах теперішньо-майбутнього часу запропоновані дієслова:

zendegi kardan (kon-), gozaštan (gozar-), kār kardan (kon-), didan (bin-), nāme neveštan (nevis-), qahve xordan (xor-), ruznāme xāndan (xān-).

7. Розкрийте дужки в нижчеподаних реченнях:

1) Mā dar šahr-e Tehrān (zendegi kardan). 2) Ānhā dar injā maqāzehā-ya ziyād-i (didan). 3) Dar jelov-e xāne-ye mā pārk-e qašang-i (qarār dāštan). 4) Šomā qahve yā čāy (xordan)? 5) U če (neveštan)? 6) Mā har ruz az in xiyābān (gozaštan). 7) Tu in maqāze hamiše meqdār-i panir (vojud dāštan). 8) Ru-ye miz lavāzem-e tahrir ziyād (budan). 9) Pedar-am har ruz sobh ruznāme (xāndan). 10) To dar ruz-e šambe (kār kadan)?

8. Заповніть пропуски в поданих реченнях:

1) Dar xiyābān če ... ? 2) Dar jelow-e dāneškade jam'iyat-e ziyād-i 3) Dānešjuyān če kār ... ? 4) Ānhā bā ajale az xiyābān 5) Ru-ye miz ketābhā-ye ziyād-i 6) Injā meqdār-e ziyād-i medād ... , ... va ... ast. 7) In lavāzem-e tahrir 8) Man barāye dust-am nāme 9) Dust-e šomā kojā zendegi ... ? 10) U ahl-e ... va dar šahr-e

9. Складіть речення зі слів:

1) az – māšin – otāq – panjere – man – in – ziyād – mibinam. 2) xeyli – emruz – ziyād – mardom – hastand. 3) dar – hamiše – vojud – dānešgāh – jam'iyat – jelow – ziyād – dārad. 4) daftar – ast – ru-ye – ziyād – miz – va – meqdār – medād – qalam. 5) lavāzem – man – in – tahrir – māl – ast.

10. Перекладіть речення:

1) Що ти бачиш з вікна? 2) Я бачу, що перед факультетом багато народу. 3) Студенти поспіхом переходять з одного боку вулиці на інший. 4) Що ви зараз робите? 5) Я пишу листа своєму другу. 6) А де живе твій друг? 7) Він з Ірану і зараз живе в Тегерані. 8) На столі лежить письмове приладдя. 9) Чиє воно? – Студентів нашої групи. 10) На завтрак я зазвичай п'ю каву з молоком.

11. Створіть власні діалоги на тему університетського життя, використовуючи діалоги, подані на початку уроку, і розіграйте їх у парах.

Випадки використання післяйменника **-rā**

Використання післяйменника **-rā** обов'язково, якщо в ролі прямого додатку виступають:

1) власні назви: імена, прізвиська людей, назви країн, річок, морів, гір тощо:
To har ruz **Ahmad-rā** mibini? *Ти кожного дня бачиш Ахмада?*

Ru-ye naqše-ye Irān man **šahr-e Esfahān-rā** nemibinam. *Я не бачу на мапі Ірану міста Ісфагану.*

Man **Daryā-ye siyāh-rā** dust dāram. *Я люблю Чорне море.*

2) займенники: особові, вказівні, питальний займенник **ki?** 'хто?' (та його розмовний варіант **če kas-i?** 'який чоловік?') та деякі інші:

Man **u-rā** az ranjere-ye otāq-am mibinam. *Я бачу його з вікна моєї кімнати.*

Če kasi-rā ānjā mibini? *Кого ти там бачиш?*

U **in-rā** miguyad. *Він це каже.*

3) Іменні словосполучення, у складі яких є власні назви і перелічені в п. 2 займенники:

Man har ruz **barādar-e Ahmad-rā** dar dānešgāh mibinam. *Я кожного дня бачу брата Ахмада в університеті.*

Ostād-e mā **pedar-e šomā-rā** mišenāsad. *Наш професор знає вашого батька.*

To **in ketāb-rā** fardā miḫāni. *Ти цю книжку завтра прочитаєш.*

4) Іменні словосполучення, у складі яких є займенникові енклітики:

Man har ruz **xāhar-aš-rā** dar dānešgāh mibinam. *Я кожного дня бачу його сестру в університеті.*

Man **mādar-etān-rā** xub mišenāsam. *Я добре знаю вашу мати.*

To **ketāb-e barādar-at-rā** be man midehi? *Ти даси мені книжку твого брата?*

До випадків, коли ніколи не вживається післяйменник, відноситься використання питального займенника **če?** 'що?' в ролі прямого додатку:

Az ranjere **če** mibini? *Що бачиш з вікна?*

Az in maqāze **če** miḫari? *Що ти купуєш у цьому магазині?*

Ostād be dānešjuyān **če** migiyad? *Що каже викладач студентам?*

Вправи

12. Прочитайте і перекладіть речення:

To ketāb-e Ahmad-rā kojā migozāri? – Man ketāb-e Ahmad-rā ru-ye miz migozāram. Ostād in ketāb-rā ru-ye miz nemibinad. Kif-am-rā dar injā nemibinam. Šomā ma-rā mišenāsidi? – Naḫeyr, nemišenāsam. Ānhā dust-e šomā-rā nemišenāsand. Mā in matn-rā be zabān-e fārsi tarjome mikonim. Az injā xāne-yetān-ra mibinam. Pedar-am dar ketābxāne nāme minevisad. Ba'd az dars šomā-rā mibinam. Mā dars-e fardā-rā hāzer mikonim. Ostād in kaleme-rā ru-ye taxte minevisad. Man šomā-rā dust dāram. Az in maqāze če miḫari? – Lavāzem-e tahrir. Barādar-am barāye dust-aš nāme minevisad.

13. Перекладіть речення:

Я знаю вашого товариша. Вранці я не п'ю каву. Я покладаю вашу сумку на цей стіл. Він їх дуже любить. Ми знаємо всі слова цього тексту. Ви бачите наших

студентів звідси? Ти любиш книжки цього письменника? Я готую уроки на завтра. Вранці я їм хліб із сиром і п'ю каву з молоком. Коли ви дасте мені цю книгу? – Я не дам вам її. Що ви йому скажете завтра? – Скажу, що він – дуже гарна людина. Я завтра перекладу ці речення на перську мову, а сьогодні піду в кіно. Коли ти купиш письмове приладдя? Що він пише? – Він пише листа своєму другу. Ввечері зазвичай батько читає газету. Я йому не заважатиму.

Зворотний займенник **xod** 'сам', 'свій'

Займенник **xod** 'сам', 'свій' має два значення:

1) при самотійному використанні: «сам (сама, саме, самі)»:

U **xod** midānad ke... *Він сам знає, що...*

Man **xod-rā** dar āyine mibinam. *Я бачу себе в дзеркалі.*

2) в ізафетній конструкції в ролі означення: «свій (своя, своє, свої)»:

Dānešju ketāb-e **xod-rā** ru-ye miz migozārad. *Студент кладе свою книжку на стіл.*

У цьому ж значенні, як ми бачили, можуть використовуватися займенникові енклітики. Тому такі речення будуть рівнозначними:

Ketāb-**am-rā** be to mideham. = Ketāb-e **xod-rā** be to mideham. *Я дам тобі свою (=мою) книгу.*

Крім того, займенникові енклітики можуть приєднуватися до займенника **xod** для уточнення особи:

Man **xod-am** midānam ke... *Я сам знаю, що...*

Mā **xod-emān** midānim ke... *Ми самі знаємо, що...*

To **xod-at** midāni ke... *Ти сам знаєш, що...*

Šomā **xod-etān** midānid ke... *Ви самі знаєте, що...*

U **xod-aš** midānad ke... *Він (вона) сам(а) знає, що...*

Ānhā **xod-ešān** midānand ke... *Вони самі знають, що...*

Як можна бачити з прикладів, коли зворотний займенник **xod** (самотійно або у складі ізафетної конструкції) виступає в реченні у ролі прямого додатку, використання післяйменника **-rā** після нього обов'язкове.

Mā xāne-ye **xod-rā** xeyli dust dārim. *Ми дуже любимо свій будинок.*

U **xod-aš-rā** nemišenāsad. *Він сам себе не знає.*

Займенник може утворювати ізафетну конструкцію і в інший спосіб:

Xod-e ostād nemidānad ke... *Сам викладач не знає, що...*

Xod-e mā nemiāyim ānjā. *Самі ми туди не підемо.*

Вправи

14. Прочитайте і перекладіть речення:

Mā kešvar-e **xod-rā** dust dārim. U daftarhā-ye **xod-rā** be to nemidehad. Barādar-e **xod-etān-rā** nemišenāsid. **Xod-aš** nemidānad če miguyad. Man **xod-am** in-rā nemiguyam. Ānhā dast va surat-e **xod-rā** mišuyand. Ahmad kif-e **xod-rā** ru-ye miz migozārad. Mā **xod-emān** nemidānim in ketāb māl-e kist. In māšin māl-e man ast. Māšin-e **xod-etān** kojā-st?

Az **xod-e ostād** miporsam. **Xod-e ānhā** piše mā nemiāyand. **Xod-e ostād** miguyad ke mā xub be zabān-e fārsi harf mizanim. Šomā fardā bā ki sohbat mikonid? – Man fardā bā **xod-e ra'is-e dānešgāh** sohbat mikonam. **Xod-e doktor** miguyad ke Hasan bezudi xub mišavad. **Xod-e ra'is-e jomhur-e Irān** injā miāyand.

15. Перекладіть речення:

Ми любимо свій університет. Він кладе свої книжки та зошити у портфель. Ти бачиш себе у дзеркалі. Я сам не знаю, піду туди чи не піду. Вони самі не знають, що за людина їхній брат. Сам лікар каже, що ти скоро одужаєш. Я поговорю з самим директором. Я сама цього йому не скажу. Вони добре розуміють, що Іран – дуже велика країна. Ви самі говорите, що перська мова не дуже складна. Сам президент Ірану приїде до нашої країни.

16. Запишіть слова, які вам зустрілися і знадобляться при перекладі вправ:

āyine	дзеркало	xub šodan	одужувати
Esfahān	Ісфаган (місто)	xod	сам, свій
besyār	дуже	ra'is-e jomhur	президент

17. Прочитайте і перекладіть текст за допомогою нижченаведених слів:

Man dānešju hastam.

Man dānešju-ye sāl-e avval hastam va dar dāneškade-ye zabān va adabiyāt-e dānešgāh-e Ševčenko dars mixānam. Dar dāneškade-ye mā baxš-e zabānhā-ye šarqi vojud dārad. Man dānešju-ye goruh-e fārsi hastam va zabān-e fārsi miāmuzam. Be joz' zabān-e fārsi dānešjuyān-e goruh-e mā zabān-e englisi ham mixānand. Hamčenin mā adabiyāt va tārix-e Irān-rā yād migirim. Hame-ye dānešjuyān-e baxš-e mā yek-i az zabānhā-ye šarqi mixānand. Masalan: zabān-e arabi, zabān-e torki, zabān-e hendi, zabān-e jāponi yā zabān-e čini. Hame-ye ānhā zabān-e englisi ham miāmuzand.

Mā hafte-i panj ruz be dāneškade miāyim čun dar in ruzhā kelās dārim. Har ruz do sā'at dars-e zabān-e fārsi darim. Ruzhā-ye šambe va yekšambe ta'til hastand va mā dar in ruzhā dars nemixānim. Zabān-e fārsi zabān-e moškel-i nist. Mā ān-rā xeyli dust dārim va sar-e dars ziyād kār mikonim: be fārsi mixānim, minevisim, sohbat mikonim, az fārsi be ukrayini va az ukrāyini be fārsi tarjome mikonim. Ostād-emān az mā dars-e piš-rā miporsad va mā javāb midehim. Ba'd ostād dars-e jadid-rā be mā touzih midehad va mā guš midehim. Mā darshā-ye xod-rā xub hāzer mikonim va ostād-emān az mā rāzi ast. Mā ham az darshā-yemān xeyli rāzi hastim. Ba'd az kelās mā kam-i dar pārk esterāhat mikonim va ba'd be xāne miravim.

Слова:

āmuxtān (āmuz-)	вивчати	esterāhat kardan	відпочивати
avval	перший	baxš	відділення

be joz'	окрім	hāzer kardan	готувати
piš	попередній	rāzi budan	бути задоволеним
tarjome kardan	перекладати	jāponi	японський
torki	турецький	šarqi	східний
towzih dādan	пояснювати	'arabi	арабський
javāb dādan	відповідати	guš dādan	слухати
čun	тому що	hendi	гінді
čini	китайський	yād gereftan	вивчати

Вправи

18. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення та створіть з ними речення:

dānešju	zabān va adabiyūāt
sāl	englisi
dānešgāh	zabān-e fārsi
dāneškade	fārsi
goruh	avval
tārix	ziyād kār kardan
zabān	zabānhā-ye šarqi
yek-i az	šambe va yekšambe
ruzhā-ye	Irān
sar-e dars	Ševčenko

19. Провідмініайте в стверджувальній і заперечній формах теперішньо-майбутнього часу запропоновані дієслова:

āmuxtan (āmuz-), gozāštan (gozār-), esterāhat kardan (kon-), towzih dādan (deh-), guš dādan (deh-), yād gereftan (gir-), hāzer kardan (kon-), javāb dādan (deh-), tarjome kardan (kon-), be xāne raftan (row-), rāzi budan.

20. Розкрийте дужки в нижчеподаних реченнях:

1) Mā dānešju-ye sāl-e avval (budan). 2) Dust-am dar dāneškade-ye zabān va adabiyūāt (dars xāndan). 3) Dar dāneškade-ye mā baxš-e zabānhā-ye šarqi (vojud dāštan). 4) Šomā zabān va adabiyūāt-e fārsi (āmuxtan). 5) Mā hamčenin zabān-e englisi (xāndan). 6) Dānešjuyān-e goruh-e mā tārix-e Irān-rā ham (yād gereftan). 7) Hame-ye ānhā hafte-i pañj ruz be dānešgāh (āmadan). 8) Ruzhā-ye šambe va yekšambe mā kelās (nadāštan). 9) Šomā zabān-e fārsi-rā xeyli (dust dāštan). 10) Sar-e kelās mā ziyād (kār kardan): be zabān-e fārsi (xāndan), (neveštan) va (harf zadan).

21. Заповніть пропуски в поданих реченнях:

1) Dar dāneškade-ye mā dānešjuyān zabānhāye šarqi 2) Dar goruh-e mā haft nafar dānešju 3) Be joz' zabān-e fārsi mā adabiyūāt va tārix-e Irān-rā 4) Hame-ye dānešjuyān zabān-e englisi 5) Dar ruzhā-ye šambe va yekšambe mā kelās 6) Man zabān-e fārsi-ra xeyli 7) Zabān-e fārsi zabān-e 8) Ostād-emān az mā

dars-e piš-rā ... va mā 9) Mā darshā-ye xod-rā ... va ostād-emān az ...
... 10) Ba'd az dars mā be pārک ... va ānjā ...

22. У нижчеподаних реченнях вставте післяйменник **-rā** там, де потрібно:

1) Man hamiše daftarhā-yam tu kif migozāram. 2) Xāhar-am be zabān-e englisi xub harf mizanad. 3) To ostād-e jadid-emān nemišenāsi. 4) Pedar-am ketāb mi~~x~~ānad. 5) Dar ruz-e šambe kelās-e zabān-e fārsi nadārim. 6) Mā darshā-yemān xub hāzer mikonim. 7) Ostād dars-e tārix-e Irān towzih midehad. 8) Dānešjuyān-e goruh-e mā zabān-e fārsi dust dārand. 9) Man barāye dust-am nāme minevisam. 10) Ānhā yek-i az in darshā yād migirand.

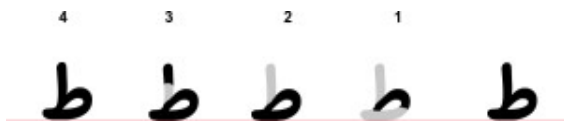
23. Дайте відповіді на питання:

- 1) Šomā dānešju hastid?
- 2) Dānešju-ye sāl-e čandom hastid?
- 3) Šomā če zabānhā-i mixānid?
- 4) Dar goruh-e šomā čand nafar dāhešju hastand?
- 5) Otāq-e dars-e šomā dar če tabaqe-i qarār dārad?
- 6) Be joz' zabān-e fārsi če darshā-i dārid?
- 7) Šomā har ruz dars-e zabān-e fārsi dārid?
- 8) Sar-e dars-e zabān-e fārsi šomā ma'mulan če kār mikonid?
- 9) Āyā ostād-etān az šomā rāzi ast? Šomā če? Rāzi hastid?
- 10) Ba'd az kelās kojā miravid?

24. Розкажіть про своє студентське життя своєму іранському знайомому. Поговоріть на цю тему зі своїми одногрупниками.

Графіка. Літери ط tā, ظ zā

Літери ط tā і ظ zā мають у своєму складі той самий елемент, що й описані вище літери ص sād і ض zād, тобто велику «петлю», до якої зверху доставляється алеф, який завжди пишеться зверху вниз.

طبل

طوطی

طناب

طِفْل، لُطْف، لَطِيف، طَرَف، طوفان، قَطَار، طاوُس

tāvos qatār tufān taraf latif lotf tefl

Відмінність літери ظ zā від літери ط tā полягає у наявності крапки, яка ставиться над основним елементом літери:

ظ ظ ظ ظ ظ

خدا حافظی

ظرف شویی

ظرف

لَفْظ، ظُروف، ظَرِيف، ظَفَر، ظُهر، مُنتَظِر

montazer zohr zafar zarif zoruf lafz

Вправи

25. Напишіть транскрипцію поданих нижче слів:

طَرَف، طَنَاب، طَب، طِفْل، طَلَا، حَيَاط، فَاطِمَه، مُحِيط، وَسَط، وَطَن، ضَبْطِ
صوت، ظُهر، نِظام، ناظِر، نَظَر، نِظَارَت، مُنتَظِر، مُواظِب، مَظْلوم، خدا حافظ

26. З'єднайте літери у слова:

= طَ + ن + ا + ب
= ط + و + ط + ی
= قَ + ط + ا + ر

حَ + ی + ا + ط =
 لَ + ط + ی + ف =
 ظَ + ر + ی + ف =
 لَ + ف + ظ =
 ظُ + ه + ر =
 ن + ا + ظِ + ر =
 نَ + ظ + ا + م + ی =

27. *Прочитайте каждое из поданных слов по десять разів:*

طَرَف

وَطَن

نَظَر

ظُهِر

مُنْتَظَر

28. *Запишіть слова, подані у транскрипції, з перськими літерами ط ta* :

tanāb, talā, taraf, tul, talab, tuti, tufān, tāhere, fateme, hayāt, lotf, latif, mohit, vasat, vatan, zarf, zoruf, zarif, zarfšuyi, zarāfat, zohr (ه), zolm, lafz, nāzem, nāzer, nazar, nazm, nezām, nezāmi, mazlum, montazer, movāzeb, xodā hāfez (ح).

29. *Прочитайте словосполучення і прочитайте кожне з них по три рази:*

وطنِ ما، مُحیطِ زیست، در حیاتِ دانشگاه، ناظمِ مدرسه، وسطِ کلاس، آن طرفِ
 خیابان، مواظِبِ بچه ها بودن، ظرفِ شوییِ جدید، پیش از ظُهر، دُخترِ مَظلوم،
 طوطی و طاووس، قَطارِ بَلند، حَافِظِ شیرازی، خدا حَافِظِ شما، مُنْتَظَرِ تو هستم.

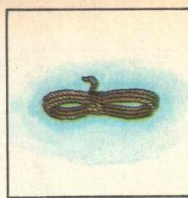

Зверніть увагу! У прописному варіанті ці літери виглядають таким чином:

ظاظظظ ظظظظظ

30. Прочитайте і скопіюйте нижче наведені слова, записані почерком «насталік»:

طوطی، طاؤس، طبل، طناب، طرف، لطف، لطیف، قطار
ظرف، ظروف، ظهر، ظاهر، ظلم، ظالم، مظلوم، ظرافت

31. Прочитайте урок з іранського підручника для 1 класу, присвячений літері ط , і перекладіть речення за допомогою словничка в кінці уроку:

طناب

زنگِ تفریح است. بچه‌ها در حیاط مدرسه
بازی می‌کنند. طاهره و فاطمه با هم دوست
هستند. آنها در یک طرف حیاط طناب
بازی می‌کنند. اگر در وسط حیاط با
بچه‌های دیگر توپ بازی می‌کند.
بچه‌ها پس از بازی کردن دستهای خود
را با آب و صابون می‌شویند.

ط

32. Прочитайте речення, запишіть їх транскрипцією і пропишіть кожне з них по три рази:

نزدیکِ ظُهر است. ناظمِ مدرسه زنگ می زند. بچه ها با نظم و ترتیب از کلاس بیرون می آیند. مدیرِ مدرسه و آموزگار در وسطِ حیاطِ مدرسه هستند. آنها باهم صحبت می کنند. ناظم هم پیش آنها می آید. بچه ها هنگام رفتن به خانه از مدیر، ناظم و آموزگار خُداحافظی می کنند.

33. Запишіть подані речення графікою:

Tāhere va Fāteme bāham dust hastand. Ānhā emruz piš az zohr be gardeš miravand. Dar ān taraf-e xiyābān yek park-e qašang-i ast va doxtarhā in park-rā xeyli dust dārand. Az xāne-ye ānhā tā park faqat dah daqiqe rāh ast. Dar pārk tuti va tāvus hastand. Doxtarhā bā xod šekar dārand. Ānhā be tuti šekar midehand va xeyli rāzi be xāne bar-migardand.

Слова:

بازی کردن	bāzi kardan грати	طفل	tefl дитина
بودن	budan бути	طناب	tanāb мотузка
بیرون آمدن	birun āmadan виходити	طلا	talā золото
پارک	pārk парк	طلب	talab вимога
پیش از	piš az до того, перед	طوطی	tuti папуга
ترتیب	tartib порядок	طوفان	tufān буревій
حافظ شیرازی	Hāfez-e širāzi Гафез (із Ширазу)	طول	tul довжина
حیات	hayāt двір	ظالم	zālem гнобитель
خدا حافظ!	xodā hāfez До побачення!	ظاهر	zaher зовнішній
خدا حافظی کردن	xodā hāfezi kardan	ظرافت	zarāfat витонченість
	прощатися	ظرف (ظروف)	zarf (zoruf) посуд
دقیقه	daqiqe хвилина	ظرف شویی	zarfšuyi посудомийна машина
زنگِ تفریح	zang-e tafrih перерва	ظریف	zarif вишуканий
زنگِ زدن	zang zadan дзвонити	ظفر	zafar перемога
شکر	šekar цукор	ظلم	zolm гніт
ضبطِ صوت	zabt-e sowl магнітофон	ظهر	zohr полудень
طاووس	tāvus павич	فاطمه	Fāteme Фатеме (жін. ім'я)
طاہره	Tāhere Тагере (жін. ім'я)	فقط	faqat тільки
طبل	tabl барабан	قطار	qatār потяг
طرف	taraf бік, сторона		

لطف	lotf милість	ناظم	nāzem розпорядник
لَطِيف	latif ніжний	نزدیک	nazdik-e поблизу
لَفْظ	lafz слово	نِظَام	nezām лад, устрій
مُحِيط	mohit середовище	نِظَامِي	nezāmi військовий
مُحِيطِ زِيست	mohit-e zist навколишнє середовище	نَظَر	nazar погляд
مَظْلُوم	mazlum пригнічений; тихий	نَظْم	nazm порядок
مُنْتَظِر	montazer той, що чекає	وَسَط	vasat середина
مُواظِب	movāzeb той, що турбується	وَطَن	vatan батьківщина
ناظر	nāzer наглядач	هَنگَام	hangām-e під час

Урок 14
Тема: Робочий день
Діалог 1. «Йди до дошки!»

- Baččehā, salām!- Salām, xānom-e āmuzgār!- Befarmāyid, benešinid. Lotfan ketābhā-yetān-rā bāz konid!- Će safhe-i?- Safhe-ye bist-o panj. Sārā-jān, biyā pā-ye taxte! Ketāb-at-rā bāz kon va az ru-ye dars bexān! Baččehā, lotfan guš konid!- Parvin-jān! To ham pā-ye taxte biyā! Naqše-ye Irān rā ru-ye taxte bekaš va zir-e ān benevis: “Mā Iran-rā dust dārim”.	- Доброго дня, діти!- Доброго дня, пані вчителько!- Прошу, сідайте. Будь ласка, відкрийте ваші книжки!- Яка сторінка?- Сторінка 25. Сара, йди до дошки! Відкрий свою книжку і читай урок! Діти, будь ласка, слухайте!- Парвін! Ти теж іди до дошки! Намалюй на дошці мапу Ірану і під нею напиши: «Ми любимо Іран.»

Діалог 2. «Як це буде перською?»

- Ostād, lotfan be mā beguyid, in-rā be fārsi ĉe miguyand?- Xodkār. Šomā tamrinhā-yetān-rā bā xodkār benevisid yā bā qalam! Bā medād nanevisid!- Mā in jomle-rā nemifahmim ĉun ke kaleme-ye tarjome-rā nemidānim.- ‘Eyb nadārad. Be ketāb-e loqat negāh konid, bebinid ma’ni-yaš ĉist. Hālā in kaleme-rā dar daftarhā-yetān benevisid. Ammā qalat nanevisid.	- Пане викладач, скажіть нам, будь ласка, як це буде перською мовою?- Ручка. Ви свої вправи пишть ручкою або пером! Олівцем не пишть!- Ми не розуміємо це речення, бо не знаємо, як перекладається це слово.- Не страшно. Подивіться у словник, яке в нього значення. Тепер це слово запишіть у свої зошити. Але не пишть з помилками.

Слова до діалогів:

āmuzgār	вчитель(ка)	qalat	помилка
bāz kardan	відкривати	ketāb-e loqat	словник
tamrin	вправа	ka(e)šidan	малювати (тут)
jān	душа (звертання)	guš kardan	слухати
jomle	речення	lotfan	Будь ласка, прошу
safhe	сторінка	ma'ni	значення
‘Eyb nadārad.	Нічого, не страшно.	negāh kardan	дивитися

Наказовий спосіб дієслова

Наказовий спосіб має дві форми: другої особи однини і другої особи множини. Він твориться від основи теперішнього часу за допомогою префікса **be-**, який ставиться перед дієслівною основою. У другій особі однини закінчення відсутнє, а у другій особі множини до основи додається закінчення **-id**. Наголос падає на префікс. Наприклад:

béxar <i>купляй</i>	-	béxarid <i>купляйте</i>
bénevis <i>пиши</i>	-	bénevisid <i>пишіть</i>
béxān <i>читай</i>	-	béxānid <i>читайте</i>

У префіксальних дієсловах префікс **be-** опускається:

bar-xāstan *підводиться*: **Bar-xiz!** *Підведись!*

bar-gaštan *повертається*: **Bar-gardid!** *Повертайтесь!*

У складних дієсловах префікс **be-** приєднується до основи дієслова, відділяючи іменну частину від компонуючого дієслова:

<i>інфінітив</i>	<i>однина</i>	<i>множина</i>
dars xāndan (xān-) <i>вчитися</i> :	dars bexān <i>вчись</i>	dars bexānid <i>вчиться</i>
javāb dādan (deh-) <i>відповідати</i> :	javāb bedeh <i>відповідай</i>	javāb bedehid <i>відповідайте</i>

У складних дієсловах префікс **be-** може опускатися:

tarjome kardan (kon-) *перекладати*: tarjome kon *перекладай* tarjome **konid** *перекладайте*

bidār šodan (šow-) *прокидатися*: bidār šow *прокидайся* bidār **šavid** *прокидайтеся*

Заперечна форма утворюється за допомогою частки **na-**, яка приєднується до основи. Префікс **be-** в заперечній формі не використовується:

nánevis <i>не пиши</i>	/	nánevisid <i>не пишіть</i>
bar- nāgard <i>не повертайся</i>	/	bar- nāgardid <i>не повертайтесь</i>
dars nāxān <i>не навчайся</i>	/	dars nāxānid <i>не навчайтеся</i>
tarjome nākon <i>не перекладай</i>	/	tarjome nākonid <i>не перекладайте</i>

Примітки. При творенні наказового способу від деяких дієслів мають місце такі фонетичні явища:

1. Якщо корінь дієслова починається на голосний, то між префіксами *be-* або *na-* та коренем дієслова з'являється звук [y], причому префікс *be-* вимовляється як [bi]:

Béyā! → **bíyā!** *Приходь!*

Náyā! *Не приходь!*

Béyāyid! → **bíyāyid!** *Приходьте!*

Náyāyid! *Не приходьте!*

2. У розмовному мовленні у формах наказового способу однини від дієслів **raftan (row-)** 'йти', **xordan (xor-)** 'істи', **kardan (kon-)** 'робити' та деяких інших, в основі яких є [o] або [ow], префікс *be-* вимовляється як [bo]:

raftan: **borow!** *Йди!*

xordan: **boxor!** *Їж!*

kardan: **kon!** *Роби!*

3. Від дієслова **budan (bāš-)** 'бути' наказовий спосіб твориться без префікса *be-*:

Bās! *Будь!*

Bāšid! *Будьте!*

Nabāš! *Не будь!*

Nabāšid! *Не будьте!*

Наприклад: **Āmāde bāš!** 'Будь готовий!' **Mehrabān bāšid!** 'Будьте добрими!' **Nārāhat nabāš!** 'Не засмучуйся!' **Negarān nabāšid!** 'Не хвилюйтеся!'

4. Дієслово **dāštan** 'мати' в наказовому способі твориться сполученням дієприкметника минулого часу **dāšte** і форми наказового способу від дієслова **budan (bāš-)**: **dāšte bāš**, **dāšte bāšid** (ствердж.); **nādāšte bāš**, **nādāšte bāšid** (запереч.), наприклад:

Howsele **dāšte bāš!** *Май терпіння!*

Bā hod pul dāšte bāšid! *З собою майте гроші!*

5. При звертанні на Ви перед наказовим способом використовують слова: **véfarmāyid**, **xāheš mikonam**, **lotfan** зі значенням *Прошу, будь ласка*. При цьому слово **véfarmāyid** зазвичай сполучається тільки зі стверджувальною формою множини:

Béfarmāyid benešinid! *Прошу (будь ласка), сідайте!*

Béfarmāyid tarjome konid! *Прошу (будь ласка), перекладайте!*

Béfarmāyid tekrār konid! *Прошу (будь ласка), повторіть!*

Слово **lotfan** – переважно зі стверджувальною формою однини та множини:

Lotfan xodkār-at-rā be man bedeh! *Будь ласка, дай мені свою ручку!*

Lotfan in-rā be u beguyid! *Будь ласка, скажіть йому це!*

Слово **xāheš mikonam** вживається зі стверджувальною та заперечною формами однини та множини:

Xāheš mikonam benevisid! *Прошу, пишіть!*

Xāheš mikonam, tarjome nakonid, faqat bexānid! *Прошу, не перекладайте, тільки читайте!*

Вправи

1. Утворіть стверджувальні та заперечні форми однини та множини наказового способу від таких дієслів:

neveštan – dādan – raftan – āmadan – goftan – xābidan – porsidan – gereftan – foruxtan – xāndan – didan – xordan – daštan – budan – gozāštan – bar-gaštan – bar-xāstan – bar-dāštan – nešān dādan – javāb dādan – tarjome kardan – dars xāndan – kār kardan.

2. Прочитайте і перекладіть речення:

Lotfan in čand kaleme-rā ru-ye taxte benevisid. Emruz piš-e mā beyā, bā to kār dāram. Ba'd az dars do-se sā'at esterāhat konid, ba'd be ketābxāne beravid va dars-e fardā-rā anjām bedehid. Lotfan in ruznāme-rā barāye man bexān. Injā nanešin, ānjā benešin! Dar otaq-e dars sigār nakašid! Ruz-e jom'e piš-e mā nayāyid, xāne bemānid. Xāheš mikonam az man so'al nakonid, az hod-e ostād beporsid. Lotfan ketābhā-ye hod-rā ru-ye miz-e ostād begozārid! Lotfan panjere-rā bebandid, havā sard ast. Borow sar-e jā-yat. Zud bāš, dars šoru' mišavad. Injā kam-i gardeš konid! Lotfan in čand kaleme-rā dobāre tekrār konid. Lotfan dar-e otaq-rā bebandid va panjere-rā bāz konid. Lotfan televizyun-rā rowšan konid.

3. Розкрийте дужки:

Bā man (āmadan). Lotfan az injā (raftan). Esm-etān-rā be ostād (goftan). Befarmāyid in ketāb-rā tā fardā (xāndan) va be man (dādan). Befarmāyid pahluy-e man (nešastan). Lotfan in jomle-ye moškel-rā ru-ye taxte (neveštan). Xāheš mikonam ketāb-e hod-etān-rā be u (nadādan), be man (dādan). Xāheš mikonam dar xāne-ye mā (xābidan). Lotfan zud (bar-gaštan). Avval (qazā poxtan), ba'd be gardeš (raftan). Xāheš mikonam in-ra be u (nagoftan). Lotfan emruz barāye man in ketāb-rā (xaridan). Avval qazā-yat-rā (xordan), ba'd be sinemā (raftan). Xāheš mikonam in matn-rā avval (xāndan) va (tarjome kardan), ba'd be so'alhā-ye zir-e matn (javāb dādan). Lotfan čerāq-rā (xāmuš nakardan).

4. Перекладіть речення:

Приходь до нас у неділю. Поквапся, за 5 хвилин починається фільм. Будь ласка, прочитайте мій переклад. Напишіть на дошці усі складні слова. Покладіть свої книжки на стіл і відкрийте зошити. Йди туди сам і подивись. Дайте відповіді на усі ці питання. Будь ласка, увімкніть світло. Спочатку пообідай, потім йди гуляти. Не вимикайте телевізор, будь ласка. Не засмучуйтесь, він скоро повернеться. Побудьте тут, я зараз прийду. Майте з собою гроші. Прошу, не повертайтеся додому пізно, мати хвилюється. Назвіть мені свої імена. Не спіть довго вранці. Не продавайте свій будинок. Погуляйте тут. Трохи потерпи. Не хвилюйтеся, ваш син скоро одужає.

5. Запишіть слова, які зустрілися в цьому уроці, у словничок:

āmāde	ГОТОВИЙ	howsele	терпіння
bāz kardan	відчиняти	xābidan	спати
bastan (band-)	зачиняти	xāmuš kardan	вимикати
bar-dāštan	брати	dobāre	знов
tekrār kardan	повторювати	rowšan kardan	вмикати

Zud bāš!	Поквапся!	gardeš kardan	гуляти
so'al kardan	питати	māndan (mān-)	залишатися
sigār kašidan	палити	nārāhat	засмучений
gardeš	прогулянка	negarān	схвильований

6. Прочитайте і перекладіть діалоги:

- 1 -

- Ahmad-jān! Man mariz hastam, xāheš mikonam, be bāzār borow va barāye man mive bexar!
- Čašm! Ammā pul nadāram.
- Kif-e pul-am ru-ye sandali ast, az ān bar-dār! Zud bāš! Xeyli tešne-am.
- Xub! To bexāb, man bezudi bar-migardam va barāye to xarboze-ye ābdār-i miāvaram.

- 2 -

- Befarmāyid, pā-ye taxtesiyāh beyāyid va čand kaleme ru-ye ān benevisid. Bā deqqat tavajjoh konid, man ānhā-rā četowr talaffoz mikonam: daқиqe, haқиqat, deqqat, naqqāš, enqelāb.
- Bā saxti ānhā-rā talaffoz mikonim.
- Eyb nadārad. Yavāš-yavāš ānhā-rā yād migirid. Hālā sar-e jā-yetān benešinid.

Слова до діалогів:

ābdār	соковитий	xarboze	диня
enqelāb	революція	haқиqat	факт, істина
bā deqqat	уважно	deqqat	увага
bā saxti	насилу, ледве	sar-e jā	на місце
tešne	спраглий	kif-e pul	гаманець
talaffoz kardan	вимовляти	mariz	хворий
tavajjoh kardan	звертати увагу	mive	фрукт
Čašm!	Слухаюсь!	yavāš-yavāš	потроху

Вправи

7. З'єднайте подані в двох колонках слова:

be bāzār	bar-gaštan
tešne	pul
pul	budan
kif	talaffoz kardan
bezudi	raftan
pā-ye taxte	āmadan
xarboze	dāštan
bā deqqat	yād gereftan
bā saxti	guš kardan
yavāš-yavāš	ābdār

8. Складіть з поданих слів речення:

1) man – hastam – mariz. 2) xāheš – be – bāzār – mikonam – borow. 3) lotfan be xar man barāye mive! 4) kif – ru-ye – ast – pul-am – sandali. 5) man – va – bar-migardam – barāye – xarboze – bezudi – ābdār – to – miāvaram. 6) befarmāyid – taxtesiyāh – pā-ye – biyāyid. 7) ru-ye – in – kaleme – taxte – čand – benevisid. 8) Bā deqqat – konid – talaffoz – man – četowr – tavajjoh – mikonam. 9) ānhā-rā – yād – yavāš-yavāš – migirid. 10) hālā – jā-yetān – sar-e – benešinid.

9. Заповніть пропуски в поданих нижче реченнях:

1) Ahmad-jān, man mariz 2) Kif-e pul-am ru-ye ast, az ān ... ! 3) Xāheš mikonam, be bāzār ... va barāye man ! 4) Zud ...! Xeyli tešne-am. 5) To ... , man bezudi ... va barāye to xarboze-ye ābdār-i 6) Befarmāyid, pā-ye taxtesiyāh ... va čand kaleme ru-ye ān 7) Bā deqqat tavajjoh ... , man in kaleme-rā četowr 8) Bā saxti ānhā-rā 9) Eyb nadārad. Yavāš-yavāš ānhā-rā 10) Hālā sar-e jā-yetān

10. Розкрийте дужки в нижчеподаних реченнях:

1) Xāheš mikonam, be bāzār (raftan) va barāye man mive (xaridan)! 2) Zud (budan), xeyli tešne-am. 3) To (xābidan), bezudi (bar-gaštan) va barāye to xarboze-ye ābdār-i (āvardan). 4) Befarmāyid, pā-ye taxtesiyāh (āmadan) va čand kaleme ru-ye ān (neveštan). 5) Lotfan be taxtesiyāh (negāh kardan)! 6) Bā deqqat (tavajjoh kardan), man in kaleme-rā četowr (talaffoz kardan). 7) Lotfan in kaleme-rā dorost (talaffoz kardan)! 8) Eyb (nadāštan). Bezudi (yād gereftan).

11. Перекладіть речення:

1) Ахмад, друже! Я захворів, прошу, піди на базар і купи для мене фруктів! 2) Гаразд! Але у мене немає грошей. 3) Мій гаманець на стільці, візьми з нього! 4) Поквапся! Мені так хочеться пити. 5) Добре! Ти поспи, а я невдовзі повернуся і принесу тобі соковиту диню. 6) Будь ласка, йдіть до дошки і напишіть на ній декілька слів. 7) Дивіться уважно на дошку! 8) Зверніть увагу, як я вимовляю ці слова. 9) Нам важко вимовляти ці слова. 10) Нічого, поступово навчитесь. Тепер сідайте на своє місце.

12. Створіть власні діалоги з новою лексикою і розіграйте їх в парах.

Рамкова конструкція

У перській мові деякі складні дієслова мають особливий тип зв'язку, при якому іменна і дієслівна частини розташовуються на початку і в кінці словосполучення, утворюючи наче рамку. В середину ставляться слова, які з'єднуються з іменною частиною із'афетом. Наприклад:

<i>інфінітив</i>	<i>приклади</i>
vāred-e ... šodan <i>входити до ...</i>	vāred-e <u>otāq-e dars</u> šodan <i>входити в аудиторію</i>
mozāhem-e ... šodan <i>заважати...</i>	mozāhem-e <u>ostād</u> šodan <i>заважати викладачеві</i>
māne'-e ... šodan <i>перешкоджати...</i>	māne'-e <u>kār</u> šodan <i>перешкоджати роботі</i>
savār-e ... šodan <i>сідати (на транспорт)</i>	savār-e <u>otobus</u> šodan <i>сідати на автобус</i>
montazer-e ... budan <i>чекати на...</i>	montazer-e <u>ānhā</u> budan <i>чекати на них</i>

Вправи

13. Прочитайте і перекладіть речення:

Ostād vāred-e kelās mišavad va dars-rā šoru' mikonad. To ajale dāri, pas man mozāhem-e to nemišavam. Lotfan montazer-e man nabāšid, man bā šomā nemiāyam. Sedā-ye māšin māne'-e kār-emān mišavad. Xānom, befarmāyid, vāred-e otāq bešavid va sar-e jā-yetān benešinid! Zud bāšid! Mā montazer-e šomā hastim.

14. Перекладіть речення:

Ми входимо в аудиторію і урок починається. Заходь у ліфт, наша квартира на верхньому поверсі. Поквапся, ми всі чекаємо тебе. Не заважайте батькові, він працює. Не чекайте на мене, я прийду пізно. Будь ласка, вимкніть радіо, я роблю завдання на завтра. Вона чекає на свого брата біля університету. Я не заважатиму тобі, працюю.

Позначення часу

Для позначення часу використовуються такі конструкції:

1. Ізафетна конструкція, в якій слово **sā'at** 'година' є головним і ставиться на перше місце: **sā'at-e čand** 'о котрій годині?' **sā'at-e do (se, panj, noh...)** 'о другій (третій, п'ятій, дев'ятій...) годині'. Слово **čand** 'кілька' та відповідні числівники виступають у функції означення до слова **sā'at**. Наприклад:

Šomā **sā'at-e čand** be dānešgāh miāyid? *О котрій годині Ви приходите до університету?*

Man **sā'at-e noh** be dānešgāh miāyam. *Я приходжу до університету о дев'ятій годині.*

У перській мові для уточнення часу вживають слова **sobh** 'ранок', **ba'd az zohr** 'по полудні', **asr** 'ранній вечір', **šab** 'вечір', 'ніч', **nesf-e šab** 'опівночі'. Ці слова ставляться в кінці ізафетного ланцюжка:

sā'at-e dah-e sobh о десятій годині ранку

sā'at-e yek-e ba'd az zohr о першій годині дня (досл.: 'по полудні')

sā'at-e šeš-e asr о шостій годині вечора

sā'at-e davāzdah-e šab о дванадцятій годині ночі

sā'at-e do-ye ba'd az nesf-e šab о другій годині ночі (досл.: 'після опівночі')

2. Замість конструкції **sā'at-e čand** 'о котрій годині?' можна використати синонімічний вираз (**dar**) **če sā'at-i** 'о котрій годині'. Наприклад:

To **če sā'at-i** be xāne bar-migardi? *О котрій годині ти повертаєшся додому?*

Man **sā'at-e dah-e šab** be xāne bar-migardam. *Я повертаюся додому о десятій вечора.*

Šomā **če sā'at-i** nāhār mixorid? *О котрій годині ви обідаєте?*

Mā **sā'at-e do-ye ba'd az zohr** nāhār mixorim. *Ми обідаємо о другій годині дня.*

Ānhā **tā sā'at-e dah-e šab** sar-e kār hastand. *Вони до десятої години вечора на роботі.*

3. Конструкція **Sā'at čand ast?** 'Котра година?', в якій слово **čand** або відповідний числівник виступають у функції присудка. У відповіді замість слова **čand** ставиться відповідний числівник. Наприклад:

Hālā sā'at čand ast? *Зараз котра година?* – **Hālā sā'at-e panj ast.** *Зараз п'ята година.*

Для позначення часу в неповних годинах для з'єднання кількості годин і хвилин використовують сполучник **-o** (скорочена форма від **va**). При цьому у першій половині години спочатку називають кількість повних годин, а потім хвилини. Наприклад:

Sā'at-e čahār-o bist daқиqe ast. *Двадцять хвилин на п'яту.*

Sā'at-e šeš-o pānzdah daқиqe ast. *П'ятнадцять хвилин на сьому.*

Для позначення часу в другій половині години, тобто коли хвилинна стрілка знаходиться в лівій частині циферблату, використовують дві конструкції:

а) спочатку називають хвилини, а потім через прийменник **be** – цілі години:

Dah daқиqe be panj ast. *За десять п'ята.*

б) за допомогою слова **kam** 'мало'. При цьому спочатку називають цілу годину, яка наближається, а потім – скільки хвилин не вистачає:

Sā'at-e panj-o dah daқиqe kam. *За десять хвилин п'ята.*

Активно вживають слова **rob'** 'чверть' та **nim** 'половина' (години). Перед словом **rob'** обов'язково вживання числівника **yek** 'один'. Наприклад:

yek rob' be haft *за чверть сьома*

sā'at-e do-vo nim-e ba'd az zohr *о пів на третю дня*

4. Розглянуті сполучення позначають *момент* часу. Їх не можна плутати зі сполученнями, що позначають *відрізок* часу. Такі словосполучення творяться шляхом прилягання: **do sā'at** 'дві години'; **davāzdah sā'at** 'дванадцять годин'. Наприклад:

М о м е н т часу

В і д р і з о к часу

Dars **sā'at-e hašt-o nim-e sobh** šoru' Man har ruz **do-se sā'at** dar ketābxāne kār mišavad. mikonam.

Урок починається о восьмій тридцять *Я кожного дні дві-три години працюю в ранку.* *бібліотеці.*

Вправи

15. Назвіть час:

10²⁰, 11¹⁵, 15³⁰, 8¹⁰, 9⁵⁰, 7³⁵, 14⁰⁵, 18⁰⁰, 21⁴⁰, 22⁴⁵, 13²⁵, 24⁰⁰, 23⁵⁵, 24¹⁰, 6¹⁵, 7³⁰, 8³⁰, 10¹⁵, 13³⁰, 2³⁰, 15²⁵, 17⁴⁰.

16. Доповніть речення:

Sā'at-e ... šab be xāne bar-migardam. To sā'at-e ... bar-migardi? Man injā tā sā'at-e ... ba'd az sohr hastam. Hamiše sā'at-e ... sobh az xāne birun miāyam. Tā sā'at-e ... sobh u mixābad. Dars-emān sā'at-e ... šoru' mišavad va šā'at-e ... tamām mišavad. Mā sā'at-e ... nāhār mixorim. Dānešjuyān tā sā'at-e ... dar in pārk esterāhat

mikonand. Pedar-am tā sā'at-e šeš-e 'asr kār mikonad. Sā'at-e ... man montazer-e šomā hastam. Će sā'at-i šomā ...? Tā ĉe sā'at-i ...?

17. Розкрийте дужки, поставивши дієслова у формі наказового способу:

Zud (budan), sā'at-e noh-o rob' ast. Tā sā'at-e do-ye ba'd az zohr montazer-e mā (budan). Sā'at-e yek-e ba'd az zohr (nohār xordan). Lotfan pas az sā'at-e panj injā (namāndan). Sā'at-e yāzdah-e šab ĉerāq-rā (xāmuš kardan). Xāheš mikonam, sā'at-e hašt-o nim-e sobh vāred-e kelās (šodan) va dars-rā (šoru' kardan). Tā sā'at-e šeš-e 'asr (kār kardan) va ba'd be xāne (raftan). Lotfan, tā sā'at-e haft-e sobh (mozāhem našodan)!

18. Перекладіть речення:

У п'ятницю заняття з перської мови починаються о 10¹⁵. У нас сьогодні 4 години занять. О котрій годині у вас обід? – Зазвичай з 13 до 14. О котрій годині ви придете на роботу? – Я завжди о восьмій тридцять ранку вже на роботі. До якої години працює бібліотека? – До восьмої вечора. За пів години я повернуся додому. Мій старший брат повертається додому о восьмій годині, а після відпочинку дві-три години читає газети, пише і перекладає. О пів на третю ми йдемо до їдальні, пів години обідаємо і пів години відпочиваємо.

О пів на першу чекайте мене біля інституту. Сьогодні відкрийте ваш магазин о восьмій годині ранку. Завтра ви працюєте з котрої години? Приходьте сюди о пів на дев'яту. Попрацюй в бібліотеці півтори години, а потім повертайся в аудиторію. Заходь в аудиторію о пів на дев'яту. Не повертайся пізно, мати не спить до 11 години ночі, чекає тебе. Сідайте в потяг і їдьте три години. До сьомої ранку не турбуйте мене. Чекаю вас до пів на восьму, а потім виходжу з дому.

19. Запишіть слова у транскрипції у словничок:

birun āmadan	виходити	nesf-e šab	опівночі
tā	до	nāhār xordan	обідати
rob'	чверть	nāhārxori	їдальня
savār-e ... šodan	сідати (на трансп.)	nim	половина
sobhāne	сніданок	māne'-e ... šodan	заважати
zohr	полудень	mozāhem-e ... šodan	заважати
'asr	вечір (ранній)	montazer-e ... budan	чекати
nesf	половина	vāred-e ... šodan	входити

20. Прочитайте, перекладіть і перекажіть текст:

Ruz-e kār-e man.

Man dānešju-ye sāl-e avval hastam. Har ruz man sā'at-e haft-e sobh az xāb bidār mišavam. Kam-i varzeš mikonam, dast-o surat-am-rā mišuyam va dandānhā-yam-rā mesvāk mizanam. Ba'd man lebās mipušam va sobhāne mixoram. Sā'at-e hašt az xāne xārej mišavam. Xāne-ye mā az dānešgāh dur nist. Bist daqiqe bā otobus miravam va sā'at-e hašt-o bist-o panj daqiqe man vāred-e otāq-e dars mišavam. Sā'at-e hašt-o nim zang mizanand, ostād vāred-e kelās mišavad va dars-rā šoru' mikonad.

Har ruz mā šeš sā'at dars dārim. Sā'at-e yek-o nim-e ba'd az zohr dars-emān tamām mišavad. Ba'd mā bā dustān be nāhārxori-ye dānešgāh miravim va nāhār mixorim. Pas az nāhār kam-i esterāhat mikonim. Gāh-i be pārک miravim va nim-sā'at dar ānjā gardeš mikonim. Ba'd be sālōn-e motāle'e miravim va taklif-e xāne-ra anjām midehim.

Sā'at-e haft-e šab man be xāne bar-migardam. Hame montazer-e man hastand. Mā dōwr-e miz minešinim va šām mixorim. Ba'd az šām man barāye yek sā'at birun miravam. Gāh-i xāne mimānam va yā televizyun tamāšā mikonam yā ketāb mixānam yā bā afrād-e xānevāde-yemān sohbat mikonam. Sā'at-e yāzdah-e šab man mixābam.

Слова:

afrād-e xānevāde	члени родини	sālōn-e motāle'e	читальна зала
bidār šodan	просинатися	šām	вечеря
taklif-e xāne	домашнє завдання	šām xordan	вечеряти
xārej šodan	виходити	key?	коли?
dast-o surat-rā šostan	умиватися	mesvāk zadan	чистити (зуби)
zang zadan	дзвонити	varzeš kardan	робити зарядку

Вправи

21. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення та створіть з ними речення:

dast-o surat	mesvāk zadan
taklif-e xāne	bar-gaštan
dōwr-e miz	xārej šodan
dandānhā-rā	gardeš kardan
az xāne	nešastan
ostād	vāred-e kelās šodan
montazer-e ...	anjām dādan
nim-sa'āt	budan
be xāne	sohbat kardan
bā afrād-e xānevāde	šostan

22. Розкрийте дужки в нижчеподаних реченнях:

1) Man dānešju-ye sāl-e avval (budan). 2) Dust-am har ruz sā'at-e haft-o nim-e sobh (az xāb bidār šodan). 3) U kam-i (varzeš kardan), dast-o surat-aš-rā (šostan) va dandānhā-yaš-rā (mesvāk zadan). 4) Mā be dānešgāh bā otobus (raftan). 5) Sā'at-e hašt-o nim (zang zadan) va kelās (šoru' šodan). 6) Sā'at-e yek-e ba'd az zohr dars-emān (tamām šodan) va mā be nāhārxori-ye dānešgāh (raftan). 7) Pas az nāhār mā nim-sā'at

(esterāhat kardan). 8) Ba'd dar sālon-e motāle'e taklif-e xāne-ra (anjām dādan). 9) Sā'at-e haft-e šab mā be xāne (bar-gaštan) va (šām xordan). 10) Ba'd az šām mā yā (televizyun tamāšā kardan) yā (ketāb xāndan) yā bā afrād-e xānevāde-yemān (sohbat kardan).

23. Заповніть пропуски в поданих реченнях:

1) Man ma'mulan sa'āt-e haft-e sobh 2) Kam-i varzeš ... , dast-o surat-am-rā ... va dandānhā-yam-rā 3) Ba'd man ... mipušam va ... mixoram. 4) Sā'at-e hašt az xāne 5) Bist daqiçe bā otobus ... va sā'at-e hašt-o bist daqiçe vāred-e otāq-e dars 6) Emruz mā šeš sā'at 7) Ba'd az kelās mā 8) Dānešjuyān ba'd az nāhar dar pārk 9) Ma'mulan taklif-e xāne-ra dar anjām midehim. 10) Sā'at-e yāzdah-e šab

24. Дайте відповіді на питання:

- 1) Šomā če sā'at-i az xāb bidār mišavid?
- 2) Har ruz sobh če kārkhā-i-rā anjām midehid?
- 3) Če sā'at-i sobhāne mixorid?
- 4) Xāne-ye šomā az dānešgāh dur ast? Čand daqiçe rāh ast?
- 5) Darshā-yetān če sā'at-i šoru' mišavad?
- 6) Ba'd az kelās kojā miravid?
- 7) Āyā har ruz be sālon-e motāle'e miravid?
- 8) Dar xāne če kār mikonid?
- 9) Če sā'at-i šām mixorid?
- 10) Key mixābid?

25. Перекладіть речення:

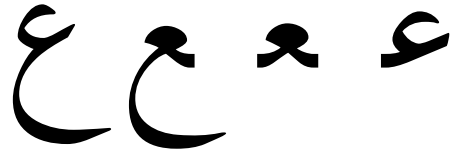
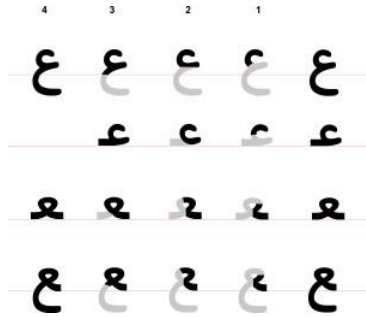
1) Мою подругу звати Наргес, вона іранка. 2) Вона студентка факультету літератури Тегеранського університету. 3) Наргес прокидається кожного дня о шостій годині ранку. 4) Її будинок знаходиться далеко від факультету. 5) Вона їде до університету спочатку пів години на метро, а потім – 20 хвилин на автобусі. 6) О 8-30 викладач входить в аудиторію і заняття починається. 7) Після занять Наргес їде до університетської їдальні й обідає. 8) Після невеличкої прогулянки вона дві-три години працює в читальній залі і потім їде додому. 9) Вдома вона вечеряє, дивиться телевізор, читає або розмовляє з членами родини. 10) Зазвичай об 11-й годині Наргес лягає спати.

26. Опишіть малюнки:

Графіка. Літери ع eyn, ع ʿayn

Літери ع eyn і ع ʿayn мають чотири форми написання: початкову, серединну, кінцеву і роздільну. Розглянемо спочатку літеру ع eyn:

عَنْكَبُوت

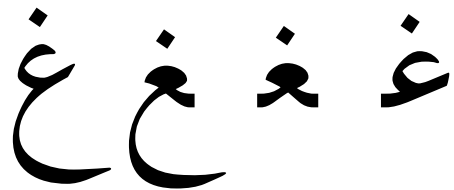
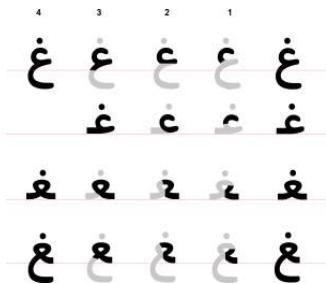
عَرُوسٌ

عَيْنٌ

عِلْمٌ، عَلِيٌّ، سَاعَةٌ، شَعْرٌ، بَعْدٌ، شُرُوعٌ، طُلُوعٌ
 ‘elm ‘Ali sā’at še’r ba’d šoru’ tolu’

Відмінність літери ع ʿayn полягає у наявності крапки, яка ставиться зверху:

چِراغ
čerāq

کاغذ
kāqaz

غاز
qāz

Зверніть увагу! Як ви вже вивчили в 11 уроці, для позначення звуків [q] і [qh], про які ви дізналися у 4 уроці, у перській мові існує літера ق **qāf**. Тепер ви дізнаєтеся про те, що ці самі звуки можуть позначатися і літерою غ **qeyn**. Різниця у вимові між двома літерами не існує, тому доводиться запам'ятовувати слова з різним написанням.

تِیغ، مَرغ، مَغْرِب، مَغَاذَه، شِغْل، غَذا، غَرَب،

tiq morq maqreb maqāze šoql qazā qarab

Вправи

27. З'єднайте літери у слова:

= م + ل + ا + ع

= ع + ی + س + وَ

= ه + ع + م + جُ

= ل + ی + ط + ع + تَ

= ر + ع + ا + ش

= ب + ر + غ + مَ

= ب + و + ر + غِ

= ر + ا + غ

مُ + ر + غ =
 مَ + غ + ا + ز + ه =

28. Пропишіть кожне з поданих слів по десять разів:

_____ ساعت
 _____ معلوم
 _____ شاعر
 _____ چراغ
 _____ کاغذ

29. Запишіть слова, подані у транскрипції, з літерами ع та غ:

ba'd, še'r, šā'er, sā'at, jom'e, jam'iyyat, vasi', vos'at, defā', tolu' (ط), šoru', ma'ruf, mo'allem³, Sa'adi, mazra'e, 'aks, 'eyb, qazā (ذ), qam, maqāze, čerāq, morq, kāqaz (ذ), šoql, mašqul, qarb, qarbi, maqreb.

30. Прочитайте словосполучення, перекладіть їх і пропишіть кожне з них по три рази:

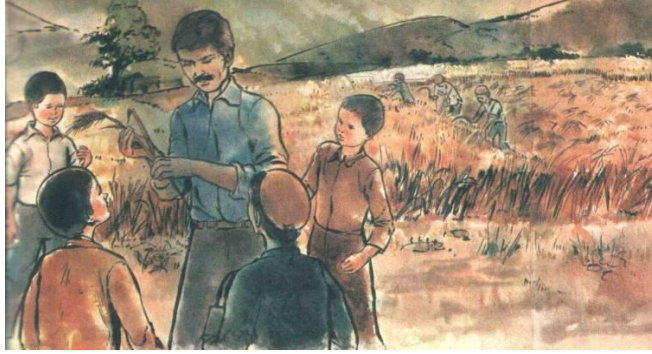
دوستِ عزیز، عیدِ نوروز، سلامِ علیکم، طلوع و غروبِ آفتاب، جمعیتِ
 ایران، شاعرِ معروف، عاشقِ شعرِ سعدی، مُعَلِّمِ ما، ساعتِ یکِ بعد از ظهر،
 روزِ جمعه، شروعِ جلسه، روزهای تعطیل، میدانِ وسیع، چراغِ روشن، کاغذِ
 سفید، غذای لذیذ، غیر از من، باغِ وحش، عُمرِ طولانی، زبانِ عربی.

31. Прочитайте і скопіюйте нижченаведені слова, записані почерком «насталік»:

عزیز، علم، معلوم، معروف، جمع، جمعیت، شروع، طلوع، وسیع
 غاز، غرب، غذا، مغازه، مغرب، شغل، مشغول، تیغ، باغ

³ Подвоєння позначається спеціальним знаком, який ставиться над літерою і називається «ташдід», як-от у слові mo'allem 'вчитель' – مُعَلِّم. Детальніше про це див. у наступному уроці.

32. Прочитайте речення, запишіть їх транскрипцією і пропишіть кожне з них по три рази:

امروز دانش آموزان با مُعَلِّمِ خود به مَزْرَعَه می روند. اسم مُعَلِّمِ آنها آقای عَزیزی است. آقای عَزیزی در بارهٔ کار سخت کشاورزان برای بیچه ها صحبت می کند. بیچه ها با دَقَّت به حرف های معلّم گوش می کنند و بعد از صحبت معلّم شروع به بازی می کنند. دانش آموزان موقعِ ظُهر در یک جا جَمَع می شوند و همراهِ معلّم خود به مدرسه بر می گردند.

33. Запишіть подані речення графікою і перекладіть їх:

‘Ali yek-i az dustān-e xub-e man ast. U ‘āšeq-e tabi’at (ط) ast va dar dānešgāh zistšēnāsi mixānad. Dar ruzhā-ye ta’til (ط) ‘Ali bā tolu’-e (ط) āftāb bidār mišavad, sobhāne (ص) mixorad va az xāne birun miravad. ‘Amu-ye ‘Ali dar bāq-e (غ) heyvānāt kār mikonad va ‘Ali be u komak mikonad. Sā’at-e čahār-e ba’d az zohr ‘Ali be xāne bar-migardad. ‘Asr-e ruzhā-ye jom’e u aqlab (غ) be mazra’e miravad va tā qorub-e āftāb ānjā mimānad.

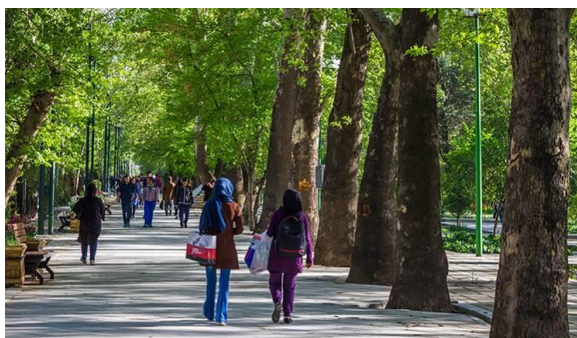
Слова:

اغلب	aqlab часто	چراغ	čerāq лампа
با دَقَّت	bā deqqat уважно	حيوانات	heyvānāt тварини
باغ	bāq сад	در بارهٔ	dar bāre-ye про
باغ وحش	bāq-e vahš зоопарк	دفاع	defā’ захист
بعد	ba’d потім	زیست شناسی	zistšēnāsi біологія
بعد از ظهر	ba’d az zohr по полудні	ساعت	sā’at година
تعطیل	ta’til вихідний	سعدی	Sa’adi Сааді (поет)
تیبغ	tiq гострий	سلام علیکم	Salām aleykum Вітаю!
جمع شدن	jam’ šodan збиратися	شاعر	šā’er поет
جمعه	jom’e п’ятниця	شعر	še’r вірш
جمعیت	jam’iyyat населення	شروع	šoru’ початок

شغل	šoql заняття	غاز	qāz гусь
طبیعت	tabi'at природа	غذا	qazā їжа
طلوع	tolu' схід (сонця)	غرب	qarb захід
طولانی	tulāni довгий	غربی	qarbi західний
عادل	'ādel справедливий	غروب	qorub захід (сонця)
عاشق	'āšeq закоханий	غم	qam сум
عروسک	'arusak лялька	غیر از	qeyr az крім
عربی	'arabi арабський	کاغذ	kāqaz папір
عزیز	'aziz дорогий	کشاورز	kešāvarz землероб
عزیزی	'Azizi Азізі (прізвище)	لذیذ	laziz смачний
عصر	'asr ранній вечір	مرغ	morq курка
عکس	'aks фото	مزرعه	mazra'e поле
علم	'elm наука	مشغول	mašqul зайнятий
علی	'Ali Алі (чол. ім'я)	معروف	ma'ruf відомий
عمر	'omr життя	معلم	mo'alle вчитель
عمو	'amu дядько	معلوم	ma'lum відомий
عنكبوت	'ankabut павук	مغازه	maqāze магазин
عیب	'eyb недолік	مغرب	maqreb захід
عیب ندارد	'eyb nadārad Не страшно.	موقع	mowqe'-e під час
عید	'eyd свято	وسعت	vos'at обшир
عید نوروز	'eyd-e nowruz свято Ноуруз	وسیع	vasi' широкий
عینک	'eynak окуляри	همراه	hamrāh-e разом з

Урок 15

Тема: Вихідний день

Діалог 1. Що ти вчора робила?

- Diruz be dānešgāh āmadi?	- Ти приходила вчора в університет?
- Na, diruz jom'e, ruz-e ta'til bud. Be xāne-ye dust-am raftam.	- Ні, вчора була п'ятниця, вихідний день. Я ходила до своєї подруги.
- Će kār kardid?	- Що ви робили?
- Tā zohr dars xāndim. Nāhār ĉelow-kebāb ¹ xordim va 'asr be gardeš raftim.	- До полудня займалися. На обід з'їли челоукебаб і ввечері пішли гуляти.
- Barāye gardeš kojā raftid?	- Куди ви ходили гуляти?
- Be xiyābān-e Vali 'Asr. Xeyli qašang bud.	- На вулицю Валі Аср. Було дуже гарно.
- Be forušgāh-e "Qods" ham raftid?	- До універмагу «Кодс» також ходили?
- Bale. Dar forušgāh-e "Qods" peste va ketāb xaridim. Šām ham xordim.	- Так. В універмазі «Кодс» купили фісташки і книжки. Також повечеряли.

Діалог 2. Що ти робив улітку?

- Tābestān ĉe kār kardi?	- Що ти робив улітку?
- Bā hamsar-o farzandān-am be safar raftim.	- З дружиною і дітьми їздили в подорож.
- Kojā raftid?	- Куди їздили?
- Be Ćin raftim.	- До Китаю.
- Lābod divār-e bozorg-e Ćin-rā ham didid?	- Напевно, бачили Велику китайську стіну?
- Bale, xeyli jāleb va didani bud.	- Так, було дуже цікаво і видовишно.
- Az ānja 'aks gerefti?	- Зробив фото?
- Xeyli 'aks gereftam.	- Дуже багато фотографував.
- Xānevāde-at az safar-etān rāzi budand ² ?	- Родина була задоволена вашою подорожжю?
- Āh, bale. Xeyli xoš gozašt. Jā-yat xāli (bud).	- О, так. Було дуже гарно. Шкода, що тебе не було.
- Dustān be jā-ye mā ³ .	- Радий за вас.

Коментар до діалогів

1. Страва *čelow-kebāb* (досл. ‘плов і кебаб’) є однією з найголовніших в раціоні іранців і нараховує багато різновидів залежно від способу приготування і виду м’яса. Як правило, включає в себе смажене на мангалі м’ясо (з телятини, баранини чи курки), рис з шафраном, приготований на пару, і овочі (переважно зелень, листя салату, смажений на грилі помідор і лимон.)

2. Слово *xānevāde* ‘родина’, хоч і є формально іменником у формі однини, вимагає узгодження з присудком у формі множини. Це посягнується тим, що це слово належить до класу іменників, які називаються збірними. Формально використовуючись в однині, вони позначають сукупність предметів або живих істот. В останньому випадку при узгодженні з присудком вони вимагають його постановки в формі множини. Наприклад: *Hame-ye xānevāde ānjā hastand*. ‘Вся родина там.’

3. Вислів *Heyli xoš gozašt* (досл. ‘Дуже добре пройшло’) через міркування етикетного характеру часто спричиняє міні-обмін люб’язностями, представлений двома репліками. Вищевказаний зворот, як правило, супроводжується висловом *Jā-ye šomā xāli* (досл. ‘Ваше місце порожнє’) в значенні «Шкода, що Вас там не було», а він, своєю чергою, викликає з боку співрозмовника ввічливу реакцію у вигляді фрази: *Dustān be jā-ye mā* (досл. ‘Друзі замість нас’), яку можна перекласти як: «Радий за вас, що ви побували там».

З погляду граматики цікаво зауважити, що обидва звороти використовуються в редукованій формі, без присудка. Проте перший з них інколи може мати при собі присудок, виражений дієсловом *budan* ‘бути’: *Jā-ye šomā xāli bud*.

Слова і вирази до діалогів:

be jā-ye	замість	safar	подорж
peste	фісташки	‘aks gereftan	фотографувати
čelow-kebāb	челоукебаб (страва)	forušgāh	універмаг
Čin	Китай	lābod	напевно
didani	видовищний	hamsar	дружина

Heyli xoš gozašt.

Було дуже добре.

Jā-yat xāli.

Шкода, що тебе не було.

Dustān be jā-ye mā.

Радий за Вас.

Простий минулий та минулий тривалий часи дієслова

Ці часи творяться від основи минулого часу дієслова. Основу минулого часу (ОМЧ) можна знайти від інфінітиву, відкинувши закінчення **-an**. Наприклад: raftan – an = **raft**; didan – an = **did**; kardan – an = kard; āmadan – an = **āmad** тощо.

Структура форм простого минулого і минулого тривалого часів така:

час дієслова / форма	Стверджувальна форма	Заперечна форма
простий минулий час	ОМЧ + особове закінчення	na + ОМЧ + особове закінчення
минулий тривалий час	mi + ОМЧ + особове закінчення	ne + mi + ОМЧ + особове закінчення

Примітка. Особові закінчення однакові для всіх часів. Виняток складає форма 3 особи однини. В минулих часах в 3 особі однини особове закінчення відсутнє.

Дієслово **raftan** *йти* у простому минулому та минулому-тривалому часах:

Стверджувальна форма

	Простий минулий час		Минулий тривалий час	
	Однина	Множина	Однина	Множина
1 ос.	raftam я пішов	raftim ми пішли	miraftam я ходив	miraftim ми ходили
2 ос.	rafti ти пішов	raftid ви пішли	mirafti ти ходив	miraftid ви ходили
3 ос.	raft він пішов	raftand вони пішли	miraft він ходив	miraftand вони ходили

Заперечна форма

	Простий минулий час		Минулий тривалий час	
	Однина	Множина	Однина	Множина
1ос.	naraftam я не пішов	naraftim ми не пішли	nemiraftam я не ходив	nemiraftim ми не ходили
2ос.	narafti ти не пішов	naraftid ви не пішли	nemirafti ти не ходив	nemiraftid ви не ходили
3ос.	naraft він не пішов	naraftand вони не пішли	nemiraft він не ходив	nemiraftand вони не ходили

Наголос у стверджувальних формах у простому минулому часі падає на основу (а якщо в основі кілька складів – на останній склад основи), а в минулому-тривалому часі – на префікс **mi-** та на особове закінчення. Наголос в заперечних формах завжди на префіксі **na-** або **ne-** (перед **mi-**): **náraftam**, **nárafti**, **náraft...**; **némiraftam**, **némirafti**, **némiraft...**

У складних дієсловах змінюється лише дієслівна частина: **kār kardam**, **kār kardī**, **kār kard...**; **kār nakardam**, **kār nakardī**, **kār nakard...**; **kār mikardam**, **kār mikardī**, **kār mikard...**; **kār nemikardam**, **kār nemikardī**, **kār nemikard...**

У префіксальних дієсловах префікс **mi-** і частка заперечення **na-** ставляться після префіксу: **bar-migaštam**, **bar-migašti**, **bar-migašt...**; **bar-nemigaštam**, **bar-nemigašti**, **bar-nemigašt...**

Значення простого минулого і минулого тривалого часів

Простий минулий час і минулий тривалий часи позначають дію в минулому різних видових відтінків. Основні відмінності між цими двома формами такі:

1. Простий минулий час позначає однократну, а минулий тривалий – регулярну або багатократну дію в минулому:

Простий минулий час	Минулий тривалий час
Ruz-e šambe man taklif-e xāne-rā anjām dādam va be sinemā raftam. <i>В суботу я зробив домашнє завдання (один раз) і пішов у кіно.</i>	Ruzhā-ye šambe man taklif-e xāne-rā anjām midādam va be sinemā miraftam . <i>По суботах я робив домашнє завдання (заввичай) і ходив у кіно.</i>

2. Простий минулий час позначає закінчену, а минулий тривалий – незакінчену минулу дію:

Простий минулий час	Минулий тривалий час
Dišab dust-am piš-e man āmad. Taklif-e xāne-rā zud anjām dādam va be sinemā raftim. <i>Вчора ввечері до мене прийшов мій товариш. Я швидко зробив домашнє завдання (закінчив робити завдання), і ми пішли в кіно.</i>	Dišab vaqt-i ke dust-am piš-e man āmad, man taklif-e xāne-rā anjām midādam . <i>Коли вчора до мене прийшов мій товариш, я робив домашнє завдання (ще не закінчив його робити).</i>

3. Простий минулий час позначає однократний перехід до іншого стану, а минулий тривалий – перебування в цьому стані:

Простий минулий час	Минулий тривалий час
Man dānestam ke āpartemān-aš dar tabaqe-ye bālā-st. <i>Я дізнався (до цього не знав), що його квартира на верхньому поверсі.</i>	Midānestam ke āpartemān-aš dar tabaqe-ye bālā-st. <i>Я знав (завжди), що його квартира на верхньому поверсі.</i>

Однак таке протиставлення значень спостерігається не завжди. Коли характер дії визначається не тільки дієслівною формою, а й обставинними словами, можливі винятки з указаних правил.

1. Багатократна дія може бути виражена обома формами:

а) якщо потрібно підкреслити циклічність, повторюваність дії в минулому, використовують минулий тривалий час:

Hasan piš-e man **miāmad** va bāham be sinemā **miraftim**. *Хасан приходив до мене і ми разом йшли в кіно.*

Nar ruz man panjerehā-ye otāq-am-rā bāz **mikardam**. *Кожного дня я відчиняв вікна своєї кімнати.*

б) якщо потрібно підкреслити, скільки разів мала місце багатократна дія, разом з відповідними обставинними словами використовується простий минулий час:

Hasan **panj bār** piš-e man **āmad**. *Хасан приходив до мене п'ять разів (не чотири, не два, а п'ять).*

Якщо слово **bār** 'раз' є «сигнальним» словом для використання простого минулого часу, то для минулого тривалого часу такими словами є:

а) іменники, що позначають відрізок часу, з займенником **har** 'кожний': **har ruz** 'кожен день', **har hafte** 'кожен тиждень', **har māh** 'кожен місяць', **har sāl** 'кожного року' тощо;

б) прислівники: **gāh-i** 'інколи', **hamiše** 'завжди', **ma'mulan** 'зазвичай', **ba'zi owqhat** 'інколи', **bištar** 'переважно', **bištar owqhat** 'здебільшого' тощо;

в) іменники у формі множини: **sobhhā** 'вранці', **šabhā** 'вечорами' тощо.

2. Тривалість дії або стану в минулому зазвичай передається минулим тривалим часом:

Qabl az jang pedar-am dar kārkhāne kār mikard. *До війни мій батько працював на заводі.*

Однак в деяких випадках тривала дія може бути виражена простим минулим часом у сполученні з обставинними словами, що точно визначають відрізок часу, протягом якого ця дія мала місце. Наприклад:

Man do māh dar deh zendegi kardam. *Я два місяці жив (прожив) у селі.*

Barādar-am panj sāl dar dānešgāh dars xānd. *Мій брат учився (прочився) в університеті п'ять років.*

Примітка. Деякі перські дієслова не використовуються в минулому тривалому часі. Це дієслова **budan** 'бути', **dāstan** 'мати', а також складні дієслова, в яких ці дієслова виступають в ролі компонентів: **montazer budan** 'чекати', **dust dāstan** 'любити' тощо. Тому для позначення стану в минулому всі ці дієслова використовуються у формі простого минулого часу:

Diruz man dar sinemā budam. *Я вчора був у кіно.*

Dustān-am montazer-e man budand. *Мої друзі чекали на мене.*

Man in film-rā xeyli dust dāstam. *Я дуже любив цей фільм.*

Вправи

1. Провідмініайте у простому минулому та минулому тривалому часах такі дієслова:

neveštan – dādan – raftan – āmadan – goftan – nešastan – porsidan – gereftan – foruxtan bar-gaštan – bar-xāstan – tarjome kardan – nešān dādan – bidār šodan – dars xāndan.

2. Прочитайте і перекладіть речення, звертаючи особливу увагу на форму дієслова.

Diruz pedar-am zud az xāb bidār šod. – Pedar-am har ruz zud az xāb bidār mišod.

Varzeš kardam va sobhāne xordam. – Har ruz man varzeš mikardam va sobhāne mixordam.

Mādar-am be āšpazxāne raft va sar-e miz-e qazāxori nešast. – Mādar-am be āšpazxāne miraft va sar-e miz-e qazāxori minešast.

Vaqt-i ke pedar-am az sar-e kār bar-migašt, man-o barādar-am taklif-e xāne-rā anjām midādim.

Dišab vaqt-i ke man dars-e hod-rā hāzer mikardam, xāhar-am vāred-e otāq šod va televizyun-rā rowšan kard.

Vaqt-i ke man az xāb bidār šodam, mādar-am dar āšpazxāne sobhāne-rā hāzer mikard.

Vaqt-i ke ostād vāred-e otāq-e dars šod, dānešjuyān bāham sohbat mikardand va u-rā nadidand.

Midānestam ke xāne-aš nazdik-e dānešgāh ast, ammā savār-e metro našodam, bā tāksi raftam.

Vaqt-i ke piš-e dustān-emān miraftim, savār-e otobus mišodim.

3. Розкрийте дужки, поставивши дієслова у формах простого минулого або минулого тривалого часів:

1) Man ma'mulan zud az xāb (bidār šodan) vali do bār faqat sā'at-e noh-e sobh (bidār šodan). 2) Har ruz (varzeš kardan) va (duš-e āb-e sard gereftan). 3) Pedar-am dast-o ru-ye hod-rā (šostan) va sar-e miz-e qazāxori (nešastan). 4) Mādar-am hamīše ma-rā sā'at-e haft-o nim (bidār kardan) va hod-aš sar-e kār (raftan). 5) Har ruz ba'd az zohr havā garm (budan). 6) Man jelov-e xāne-aš (āmadan) va čand bār (dar zadan). 7) Pariruz mā šeš sā'at dars (dāštan). 8) Ānhā šeš sāl dar Āmrikā (zendegi kardan). 9) Man dar hafte-ye gozašte in film-rā do bār (didan). 10) Ahmad šeš sāl dar dānešgāh-e pezeški (dars xāndan).

4. Перекладіть речення:

Коли я увійшов до кімнати, члени нашої родини обідали. Кожний вечір, коли я повертався додому, я дивився телевізор, а мій брат готував уроки. Потім ми вечеряли і лягали спати. Минулого тижня вони погано вимовляли ці слова. Я приходив до нього три рази, але його не було вдома. Викладач кожен урок виписував на дошці складні слова. Ми кілька разів написали це складне речення. Вони вчора не звернули увагу на це. Коли викладач увійшов до класу, всі студенти чекали його. Мій товариш п'ять років прожив у Тегерані.

5. Запишіть у словничок слова:

ba'zi owqāt	інколи	pirārsāl	позаминулого року
bištar	переважно	jang	війна
bištar owqāt	частіше	ke	ЩО, ЯКИЙ (сполуч.)
pārsāl	минулого року	gozašte	минулий
pariruz	позавчора	vaqt-i ke	КОЛИ (сполуч.)
tāksi	таксі	hamīše	завжди

6. Прочитайте і перекладіть діалог за допомогою слів, наведених нижче:

Čerā nayāmadi?

Sārā: Diruz kojā budi? Čerā nayāmadi? Man montazer-at budam.

Minā: Pedar-am mariz bud. U-rā be bimārestan bordim.

Sārā: Mote'assef-am! Pas barāye hamin nayāmadi?

Minā: Āre. Xob, jašn-e tavallod-at četowr bud? Xoš gozašt?

Sārā: Xeyli xub bud. Jā-yat xāli.

Minā: Če kār kardid?

Sārā: Baččehā barāy-am hadye āvardand, āhang-e "Tavallod-at mobārak"-rā xāndand. Bāham bāzi kardim, keyk-o mive xordim, hadyehā-rā bāz kardim.

Minā: Pas xeyli xoš gozašt.

Sārā: Āre. Ammā jā-yat xeyli xāli bud. Rāsti hāl-e pedar-at četowr ast?

Minā: Xeyli behtar ast. Moteššaker-am.

Слова:

āhang	пісня, мелодія	rāsti	до речі
barāye hamin	тому	mobārak	благословенний,
Tavallod-at mobārak!	З днем народження!		щасливий
jašn	свято	Mote'assef-am.	Мені шкода.
xob	а, ну, же (частка)	hadye	подарунок

Вправи

7. Заповніть пропуски в поданих нижче реченнях:

1) Diruz kojā ... ? Čerā ...? 2) Pedar-am mariz U-rā be bimārestan
3) Jašn-e tavallod-at četowr ... ? Če kār ... ? 4) Baččehā barāye man hadye ... , āhang-e
“Tavallod-at mobārak”-rā 5) Bāham bāzi ... , keyk-o mive ... , hadyehā-rā

8. Розкрийте дужки:

1) Diruz Sārā montazer-e Minā (budan) valī u (nayāmadan). 2) Pedar-e Minā-rā be bimārestān (bordand). 3) Dustān-e Sārā barāye u hadye (āvardan) va āhang-e “Tavallod-at mobārak”-rā (xāndan). 4) Baččehā bāham (bāzi kardan), keyk-o mive (xordan), hadyehā-rā (bāz kardan). 5) Jašn-e tavallod-e Sārā xeyli xoš (gozaštan).

9. Визначте правильні та неправильні твердження:

1) Minā be xāne-ye Sārā nayāmad čun kār-e mohem-i dāšt. 2) Pedar-e Minā-rā be bimārestan bordand. 3) Dustān-e Sārā barāye u keyk va gol āvardand. 4) Jašn-e tavallod-e Sārā xeyli xoš gozašt. 5) Minā barāye Sārā āhang-e “Tavallod-at mobārak”-rā xānd.

10. Дайте відповіді на питання:

- 1) Diruz tavallod-e ki bud?
- 2) Čerā Minā be xāne-ye Sārā nayāmad?
- 3) Āyā pedar-e Minā mariz bud?
- 4) Čerā pedar-e Minā-rā be bimārestān bordand?
- 5) Jašn-e tavallod-e Sārā četowr gozašt?
- 6) Āyā dustān-e Sārā barāye u hadye āvardand?
- 7) Āyā Sārā hadyehā-ye dustān-aš-rā bāz kard?
- 8) Baččehā dar xāne-ye Sārā če kār kardand?
- 9) Dustān barāye Sārā če āhang-i xāndand?
- 10) Ruz-e tavallod-e šomā key ast?

11. Розкажіть своїм одногрупникам, як ви провели свій день народження.

12. Прочитайте і перекладіть діалог за допомогою слів, наведених нижче:

Če ettefāq-i barā-yat oftād?

A: Diruz be didan-e to āmadam, ammā dar xāne nabudi. Pedar-at be man goft: “Ahmad be postxāne raft. Kam-i sabr kon! U bezudi bar-migardad.” Nimsā’at montazer-e to budam va sepas az manzel-at xārej šodam. Lotfan be man begu, če ettefāq-i barā-yat oftād?

- B: Mibini, dar rāh-e postxāne be yek-i az dustān-am barxord kardam. Ma-rā be kāfe da'vat kard. Ba'd az in ke az postxāne birun āmadim, be kāfe raftim va dar ānjā tā dirvaqt budim. Xeyli mote'assef-am ke to-ra nadidam.
- A: Vaqt ziyād ast. Ba'dhā yek digar-rā molāqāt mikonim.

Слова:

ettefāq	випадок	da'vat kardan	запрошувати
ettefāq oftādan	траплятися	dirvaqt	пізно
barxord kardan	зустрічати	sepas	потім
ba'd az in (ān) ke	після того, як	sabr kardan	терпіти, чекати
ba'dhā	потім	kāfe	кафе
be didan-e ... āmadan	провідувати	molāqāt kardan	зустрічати, бачити
postxāne	пошта	manzel	житло, будинок

Вправи

13. З'єднайте подані в двох колонках слова:

be didan-e kas-i	montazer budan
ettefāq	sabr kardan
be kas-i	molāqāt kardan
kam-i	postxāne
tā dirvaqt	xārej šodan
yek digar-rā	barxord kardan
bezudi	oftādan
dar rāh-e	āmadan
nimsā'at	bar-gaštan
az manzel	dar kāfe budan

14. Складіть з поданих слів речення:

1) be – diruz – to – dar – āmadam – vali – didan – xāne – nabudi. 2) Ahmad – vali – be – bar-migardad – raft – bezudi – postxāne. 3) nimsā'at – xāne-at – to – va – ba'd – birun –raftam – az – montazer-e – budam. 4) dar – barxord – az – be – yek-i – rāh-e – dustān-am – postxāne – kardam. 5) mote'assef-am – nadidam – xeyli – ke – to-ra.

15. Заповніть пропуски в поданих нижче реченнях:

1) Diruz be didan-e to āmadam, ammā 2) Pedar-at be man ... : “Kam-i ... ! Ahmad be postxāne ... vali bezudi” 3) Nimsā'at ... budam va sepas az manzel-at 4) Lotfan be man ... , če ettefāq-i ... oftād? 5) Yek-i az dustān-am ma-rā be kāfe ... va tā dirvaqt ānjā 6) Ba'd az in ke az postxāne ... , be kāfe 7) Xeyli mote'assef-am ke to-rā 8) Dirvaqt ast. Ba'dhā yek digar-rā

16. Розкрийте дужки в нижчеподаних реченнях:

1) Xāheš mikonam, kam-i (sabr kardan)! 2) Diruz be didan-e barādar-am (āmadan), vali u dar xāne (nabudan). 3) Nimsā'at montazer-e u (budan) va ba'd az xāne-aš (xārej šodan) va be postxāne (raftan) čun dar ānjā (kār dāštan). 4) Dar rāh-e postxāne yek-i az dustān-am-rā (didan) va bāham (be kāfe raftan) va tā dirvaqt ānjā (nešastan). 5) Xeyli mote'assef-am ke barādar-am-ra diruz (nadidan) vali 'eyb nadārad, ba'dhā u-rā (molāqāt kardan).

17. Перекладіть словосполучення і речення:

прийти когось провідати, трохи почекати, по дорозі на пошту, зустріти (раптово) когось на вулиці, невдовзі повернутися, чекати когось пів години, побачити один одного потім, запрошувати когось у кав'ярню, бути десь допізна, дуже шкодувати.

1) Я вчора прийшов тебе провідати, але тебе не було. 2) Твій батько мені сказав: «Ахмад пішов на пошту, але скоро повернеться. Трохи зачекай!» 3) Я прочекав тебе пів години, але ти не прийшов, і я пішов додому. 4) Скажи, будь ласка, що з тобою вчора трапилося? 5) Знаєш, по дорозі на пошту я раптом зустрів свого товариша. 6) Він запросив мене до кав'ярні. 7) Після того, як ми вийшли з пошти, пішли до кав'ярні. 8) Там ми з ним просиділи допізна. 9) Мені дуже шкода, що я тебе вчора не побачив. 10) Нічого, зараз вже пізно, але потім побачимося.

18. Створіть власні діалоги з новою лексикою і граматиною та розіграйте їх в парах.

19. Прочитайте і перекладіть текст, звертаючи увагу на форми простого минулого та минулого тривалого часів дієслів:

Dar qatār.

Esm-e man Narges ast. Man dānešju-ye dānešgāh-e Tehrān hastam. Dar ruzhā-ye ta'til man be mosāferat raftam. Sobh-e ruz-e jom'e bā qatār az Tehrān harakat kardim. Avvalin bār bud ke savār-e qatār mišodam... Har če dar dāxel va xārej-e ān mididam barāye man tāzegi dāšt. Moddathā birun-rā tamāšā mikardam... Tirhā-ye telegrāf va deraxthā be sor'at az jelov-e češm-am migozaštand. Mesl-e in bud ke az mā mitarsidand va migorixtand. Man az in safar xeyli lezzat bordam va 'akshā-ye ziyād-i gereftam.

Слова і звороти:

avvalin bār	перший раз	sor'at	швидкість
be sor'at	швидко	gorixtan (goriz-)	тікати
tarsidan	лякатися	lezzat bordan	насолоджуватися
tāzegi	новизна	Mesl-e in bud ke...	Здавалося, що...
tirhā-ye telegrāf	телеграфні стовби	moddathā	довго
harakat kardan	рухатися	mosāferat	подорож
xārej	зовні	har če	все, що
dāxel	всередині		

Вправи

20. З'єднайте подані в двох колонках слова:

ruzhā	gereftan
sobh	az jelov-e češm gozaštan
birun-rā	dāštan
savār-e qatār	ruz-e jom'e
az safar	tamāšā kardan
'akshā-ye ziyād-i	harakat kardan
az Tehrān	telegrāf
bā sor'at	šodan
tāzegi	lezzat bordan
tirhā	ta'til

21. Визначте правильні і неправильні твердження.

1) Narges dānešju-ye dānešgāh-e Tabriz ast. 2) Dar ruzhā-ye ta'til u bā xānevāde-aš be mosāferat raft. 3) Sobh-e ruz-e jom'e ānhā bā qatār az Tehrān harakat kardand. 4) Avvalin bār bud ke Narges savār-e qatār šod. 5) Har če dar dāxel va xārej-e qatār midid barāye u tāzegi dāšt. 6) U moddathā birun-rā tamāšā mikard. 7) Tirhā-ye telegrāf va xānehā be sor'at az jelov-e češm-aš migozaštan. 8) Mesl-e in bud ke deraxthā az u mitarsidand va migorixtand. 9) Narges az in safar xeyli lezzat bord. 10) U 'akshā-ye ziyād-i gereft.

22. Дайте відповіді на питання:

- 1) Narges če kāre-ast?
- 2) U dar kodām dānešgāh dars mixānad?
- 3) Dar ruzhā-ye ta'til Narges če kār mikard?
- 4) Sobh-e ruz-e jom'e u be kojā raft?
- 5) Qatār key va az kojā harakat kard?
- 6) Āyā in avvalin bār bud ke u savār-e qatār mišod?
- 7) Čerā har če u dar dāxel va xārej-e qatār midid barāye u tāzegi dāšt?
- 8) Dar qatār Narges če kār mikard?
- 9) Če čizhā-i be sor'at az jelov-e češm-aš migozašt?
- 10) Āyā u az in safar lezzat bord?

23. Перекладіть речення:

1) У мене є подруга, її звати Наргес. 2) Вона студентка Тегеранського університету. 3) На цих вихідних вона подорожувала потягом. 4) Потяг відправлявся в п'ятницю, о 8-й годині ранку. 5) Це був перший раз, коли вона сідала на потяг. 6) Все, що вона бачила всередині чи зовні, для неї було незвичним. 7) Вона довго дивилися назовні. 8) Перед її очима швидко пробігали дерева, телеграфні стовби. 9) Здавалося, що вони лякалися і втікали від неї. 10) Їй дуже сподобалася ця подорож, і вона зробила багато фотографій.

24. Прочитайте децо трансформований текст про подорож Наргес, записаний графікою:

روز تعطیلِ نرگس.

نرگس دوستِ من است. او دانشجوی دانشگاهِ تهران است. در روزِ تعطیلِ او با قطار به مسافرت رفت. صبحِ روزِ جمعه قطار از تهران حرکت کرد. این اولین بار بود که نرگس سوارِ قطار می شد. هر چه در داخل و خارجِ آن می دید برای او تازگی داشت. مدت‌ها بیرون را تماشا می کرد... تیرهای تلگراف و درختها به سرعت از جلو چشمش می گذشتند. مثل این بود که از او می ترسیدند و می گریختند. نرگس از این سفر خیلی لذت بُرد و عکسهای زیادی گرفت.

25. Складіть власну розповідь про свою подорож потягом і спробуйте записати її графікою.

26. Прочитайте і перекладіть діалог, звертаючи увагу на форми простого минулого та минулого тривалого часів дієслів:

Hafte-ye gozašte (هفته گذشته).

- Hafte-ye gozašte če kār mikardi? هفته گذشته چه کار می کردی؟
- Hafte-ye gozašte har ruz be dāneškade miraftam va dar jalasāt-e darsi šerkat mikardam. Har ruz ham motāle'e mikardam. هفته گذشته هر روز به دانشکده می رفتم و در جلساتِ درسی شرکت می کردیم. هر روز هم مطالعه می کردم.
- Har ruz be ketābxāne mirafti? هر روز به کتابخانه می رفتی؟
- Naxeyr, ānjā faqat yek bār raftam va ketāb-i be amānat gereftam. Ba'd ān ketāb-rā dar sālon-e motāle'e miḫāndam. نخیر، آنجا فقط یک بار رفتم و کتابی به امانت گرفتم. بعد آن کتاب را در سالن مطالعه می خواندم.

Слова:

به امانت گرفتن	be amānat gereftan брати (в тимчасове користування)	شرکت کردن	šerkat kardan брати участь
جلسه (جلسات)	jalase (мно.: jalasāt) збори, засідання	مطالعه کردن	motāle'e kardan читати, займатися
سالن مطالعه	sālon-e motāle'e читальна зала	هفته گذشته	hafte-ye gozašte минулий тиждень

Вправи

27. Розкрийте дужки в нижчеподаних реченнях:

- 1) Diruz mā do jalase (dāštan).
- 2) Hafte-ye gozašte hič kelas-i (nadāštan).
- 3) Dar sāl-e gozašte har hafte be sālon-e motāle'e (raftan) va ketābhā-ye ziyād-i (xāndan).
- 4) Dar ruz-e sešambe man az ketābxāne yek ketāb-i (be amānat gereftan).
- 5) Dust-e man

har ruz ba'ad az dars be sālon-e motāle'e (raftan) va taklif-e xāne-rā dar ānjā (anjām dādan).

28. Заповніть пропуски в поданих реченнях:

1) Hafte-ye gozašte če ... ? 2) Dar ān zamān faqat do bār be ketābxāne ... va dar ānjā ... 3) To diruz dar jalasāt-e darsi šerkat ... ? 4) Do ruz-e piš man taklif-e xāne-rā dar sālon-e motāle'e anjām ... 5) Diruz sā'at-e hašt-e sobh jalase ...

29. Перекладіть речення:

1) Мене звати Сара, я навчаюся в Тегеранському університеті. 2) Минулого тижня я кожного дня ходила в університет і відвідувала заняття з перської літератури. 3) Після занять я ходила до читальної зали і виконувала там домашнє завдання. 4) До бібліотеки я ходила лише два рази. 5) Але моя подруга часто ходить в бібліотеку, бо бере звідти багато книжок.

30. Складіть свій власний діалог на тему свого розпорядку дня минулого тижня і поговоріть про це зі своїми одногрупниками.

31. Прочитайте і перекладіть текст:

Ruz-e ta'til-e man.

Diruz ruz-e ta'til bud. Man ma'mulan zud az xāb bidār mišavam čun az sā'at-e noh-o nim kelās dāram. Diruz ham gar če dars nadāštam sā'at-e haft-e sobh bidār šodam va barādar-am-rā bidār kardam. Panjerehā-ye otāq-emān-rā bāz kardim. Havā ke tāze šod bist daqiqe varzeš kardim. Ba'd az ān man be hammām raftam va ānjā surat-am-rā tarāšidam, dandānhā-yam-rā mesvāk zadam, duš-e āb-e sard gereftam va tamām-e badan-am-rā bā howle xošk kardam. Ba'd az ān muhā-yam-ra šāne zadam va lebās pušidam.

Man yek xāhar-o yek barādar dāram. Diruz xāhar-am sobhāne hāzer kard. Sobhane ke hāzer šod pedar-o mādar-am, xāhar-o barādar-am va man dar otāq-e qazāxori jam' šodim, dowr-e miz nešastim va sobhāne xordim. Sobhāne-ye diruz 'ebārat bud az: nimru, šir, qahve, nān, kare va panir. Ba'd az sobhāne xāhar-am zarfhā-rā az ru-ye miz jam' kard va be āšpazxāne bord. U bošqābhā, qāšoqhā, kārđhā va čangālhā-rā bā āb-e garm šost va man inhā-rā bā howle xošk kardam. Barādar-emān be mā komak mikard. Ba'd az ān ke kār-emān tamām šod man-o barādar-am barāye gardeš birun raftim.

Diruz havā xeyli xub bud. Avval mā be sinemā raftim va yek film-e jāleb-i tamāšā kardim. Vaqt-i ke az sinemā birun āmadim be yek-i az dustān-emān barxord kardim. Xeyli xošhāl šodim va bāham dar yek kāfe nāhār xordim. Ba'd be pārk raftim va tā sā'at-e hašt-e šab dar ānjā gardeš kardim. Vaqt-i ke be xāne bar-gaštīm pedar-o mādar-emān montazer-e mā budand. Bāham šām xordim, kam-i esterāhat kardim va ba'd xābidim.

Слова:

avval	спочатку	jam' šodan	збиратися
bāham	разом	xošk kardan	витирати
badan	тіло	xošhāl šodan	радіти
tāze	свіжий	howle	рушник

duš gereftan	приймати душ	ke (= vaqt-i ke)	коли
surat tarāšidan	ГОЛИТИСЯ	gar če	хоча
‘ebārat budan	складатися	nimru	яєчня
kare	масло		

Вправи

32. Провідмініайте у стверджувальній і заперечній формах простого минулого і минулого тривалого часів дієслова і дієслівні звороти з тексту:

az xāb bidār šodan, kas-i-rā bidār kardan, panjerehā-rā bāz kardan, varzeš kardan, be hammām raftan, surat-rā tarāšidan, dandānhā-rā mesvāk zadan, duš-e āb-e sard gereftan, badan-rā bā howle xošk kardan, muhā-ra šāne zadan, lebās pušidan, jam’ šodan, dowl-e miz nešastan, sobhāne xordan, zarfhā-rā az ru-ye miz jam’ kardan, bā āb-e garm šostan, barāye gardeš birun raftan, film-e jāleb-i tamāšā kardan, az jā-i birun āmadan, xošhāl šodan, bāham nāhār xordan, be xāne bar-gaštan, montazer-e kas-i budan, esterāhat kardan, xābidan.

33. Доповніть речення:

1) Dar ruzhā-ye ta’til man ma’mulan sā’at-e hašt-e sobh az xāb 2) Diruz ham gar če dars nadāštam zud az xāb va barādar-am-rā 3) Avval panjerehā-ye otāq-emān-rā 4) Havā ke tāze šod bist daқиqe 5) Ba’d be hammām ... va ānjā , dandānhā-yam-rā , duš-e āb-e sard ... va tamām-e badan-am-rā bā howle 6) Sobhane ke hāzer šod hame-ye xānevāde dar otāq-e qazāxori , dowl-e miz ... va sobhāne ... 7) Barāye sobhāne mā nimru, šir, qahve, nān, kare va panir ... 8) Ba’d az sobhāne xāhar-am zarfhā-rā va be āšpazxāne ... 9) U bošqābhā, qāšoqhā, kārđhā va čangālhā-rā bā āb-e garm ... va man inhā-rā bā howle 10) Ba’d az ān ke kār-emān tamām šod man-o barādar-am barāye gardeš 11) Avval mā be va yek film-e jāleb-i 12) Vaqt-i ke az sinemā yek-i az dustān-emān-rā ... va bāham barāye nāhār be 13) Dišab tā dirvaqt dar park 14) Vaqt-i ke be xāne ... pedar-o mādar-emān montazer-e mā ... 15) Bāham šām ... , kam-i esterāhat ... va ba’d ...

34. Розкрийте дужки:

1) Man diruz be dānešgāh (naraftan). 2) Diruz ta’til (budan) va man kelās (nadāštan). 3) Dar ruzhā-ye ta’til ma’mulan sā’at-e hašt-e sobh (bidār šodan). 4) Diruz ham ba’d az ān ke (az xāb bidār šodan), dandānhā-rā (mesvāk zadan), duš-e āb-e garm (gereftan) va (lebās pušidan). 5) Ba’d (sobhāne hazer kardan) va xānevāde-am-ra be otāq-e qazāxori (da’vat kardan). 6) Sā’at-e yāzdah-e sobh man be xāne-ye dust-am (raftan) va bāham taklif-e xāne-rā (anjām dādan). 7) Sā’at-e do-ye ba’d az zohr mā (nāhār xordan) va barāye gardeš be pārk (raftan). 8) Tā ‘asr dar ānjā (gardeš kardan) va ba’d be xāne (bar-gaštan). 9) Vaqt-i ke be xāne (āmadan), hame-ye afrād-e xānevāde-am montazer-e man (budan). 10) Bāham (šām xordan), kam-i televizyun (tamāšā kardan) va sā’at-e dah-e šab (xābidan).

35. Перекажіть текст, змінивши всі форми 1-ої особи однини на 3-ю.

36. Складіть власну розповідь про свій вихідний день.

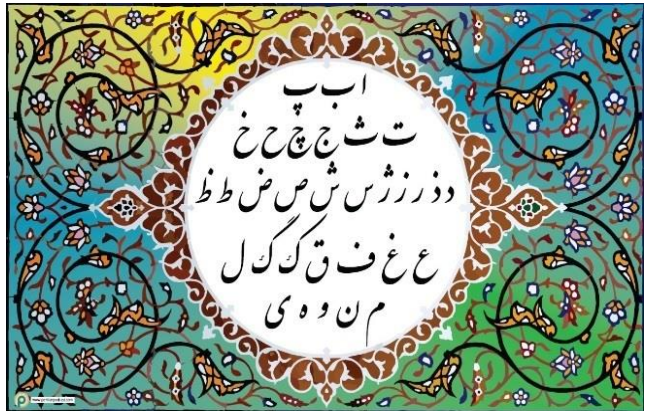
37. Дайте відповіді на питання і використайте цю вправу для створення діалогів про ваш вихідний день:

- 1) Šomā dar ruz-e ta'til ma'mulan dar če sā'at-i az xāb bidār mišavid?
- 2) Diruz če sā'at-i bidār šodid?
- 3) Šomā dar ruzhā-ye ta'til varzeš mikonid?
- 4) Diruz sobhāne-rā če kas-i hāzer kard?
- 5) Sobhāne če xordid?
- 6) Ba'd az sobhāne če kār kardid?
- 7) Āyā diruz birun ham raftid?
- 8) Nāhār-etān-rā dar kojā xordid?
- 9) Āyā dar ruzhā-ye ta'til motāle'e mikonid?
- 10) Šabhā-ye ruzhā-ye ta'til ma'mulan če kār mikonid?

Графіка. Перська абетка. Деякі правила перської орфографії.

1. Перська абетка.

Ми завершили вивчення літер перської абетки і тепер вам залишається тільки вивчити її. Рекомендуємо одразу правильно заучувати назви літер, бо, як ви уже зрозуміли, в перській мові є одна орфографічна складність: один і той самий звук може позначатися декількома літерами. Так, зокрема, звук [c] може позначатися трьома літерами:

- 1) س **sin** (у словах: سيب **sib** 'яблуко', فارسی **fārsi** 'перський');
- 2) ص **sad** (у словах: صندلی **sandali** 'стілець', تصویر **tasvir** 'картина');
- 3) ث **se** (у словах: ثلث **sols** 'третина', نثر **nasr** 'проза').

Звук [t] передається двома літерами:

- 1) ت **te** (у словах: توپ **tup** 'м'яч', درخت **deraxt** 'дерево');
- 2) ط **tā** (у словах: طناب **tanāb** 'мотузка', وسط **vasat** 'середина').

Звук [z] передається чотирма літерами:

- 1) ز **ze** (у словах: زرد **zard** 'жовтий', ميز **miz** 'стіл');
- 2) ذ **zāl** (у словах: لذیذ **laziz** 'смачний', غذا **qazā** 'їжа');

3) ض **zād** (у словах: ضربه **zarbe** ‘удар’, نبض **nabz** ‘пульс’);

4) ظ **zā** (у словах: ظرف **zarf** ‘посуд’, ظهر **zohr** ‘полудень’).

Отже, знання назви літери допоможе вам у майбутньому зорієнтуватися в правильному написанні незнайомих слів, які містять вказані вище літери.

ПЕРСЬКА АБЕТКА

Звук, який позначає	Назва	Літера	Звук, який позначає	Назва	Літера
s	sād	ص	ā, a, e, o	alef	آ
z	zād	ض	b	be	ب
t	tā	ط	p	pe	پ
z	zā	ظ	t	te	ت
‘	eyn	ع	s	se	ث
q	qeyn	غ	j	jim	ج
f	fe	ف	č	če	چ
q	qāf	ق	h	he	ح
k	kāf	ک	x	xe	خ
g	gāf	گ	d	dāl	د
l	lām	ل	z	zāl	ذ
m	mim	م	r	re	ر
n	nun	ن	z	ze	ز
v,o,u,ow	vāv	و	ž	že	ژ
h, e, a	he	ه	s	sin	س
y, i, ey	ye	ی	š	šin	ش

2. Надрядкові діакритичні знаки.

До числа надрядкових (надлітерних) діакритичних знаків, крім уже відомих нам оголос і мадди, відносяться:

- 1) «хамза» (ء). Цей знак може використовуватися як окремо (в кінці слова, наприклад: جزء **joz** 'частина'), так і як надрядковий знак, коли він, ставиться над пустим зубцем всередині буквенного сполучення, наприклад, у словах:

رئيس **ra'is** 'голова, директор', ژوئن **žu'an** 'червень', تئاتر **te'ātr** 'театр'.

Інколи в ролі підставки для хамзи використовуються **alef** або و **vāv**, як-от у таких словах арабського походження:

تأثير **ta'sir** 'вплив', تأخير **ta'xir** 'запізнення', تأييد **ta'yid** 'підтвердження',
مؤسسة **mo'assese** 'установа'.

- 2) «танвін» (ً). Цей знак ставиться над літерою **alef** в кінці слів, які позначають арабські прислівники, і разом з нею утворює сполучення **-an**:

كاملاً **kāmelan** 'повністю', حتماً **hatman** 'обовязково', بعداً **ba'dan**
'потім', قبلاً **qablan** 'раніше', معمولاً **ma'mulan** 'зазвичай'.

- 3) «ташдід» (ّ). Цей знак ставиться над літерою і позначає подвоєння приголосного, наприклад:

أول **avval** 'перший', معلم **mo'allem** 'вчитель', نقاش **naqqāš** 'художник'.
تأسف **ta'ssof** 'шкодування', متأسفم **mote'assef-am** 'мені шкода'.

Однак часто цей знак на письмі опускається, а тому студенти повинні запам'ятовувати слова, що мають подвоєння. В реальному мовленні подвоєння часто неможливо розчутити, зокрема, в таких словах, які за формою є арабськими іменниками жіночого роду в однині або множині та закінчуються на суфікс **-iyyat** (**iyyāt**), наприклад:

ادبيات **adabiyyāt** 'література', جمعيت **jam'iyyat** 'населення'

Ці слова вимовляються фактично без подвоєння: **adabiyyāt**, **jam'iyyat**.

3. Правила написання артикля ی -i.

Артикль незалежно від того, після якого звуку він слідує, завжди вимовляється однаково: -i. Однак написання його відрізняється саме в залежності від того, на яку літеру закінчується слово. Після слів, які закінчуються на літеру, що позначає приголосний, написання артикля не становить проблеми:

مردی **mard-i** 'якийсь чоловік', روزی **ruz-i** 'якийсь день',
دخترِ قشنگی **doxtar-e qašang-i** 'якась гарна дівчина' тощо.

Однак для того, щоб поставити артикль після слів, що закінчуються на голосний, потрібно пам'ятати декілька правил:

а) після слів, які закінчуються на голосні [ā] і [u], необхідно додати ще одну літеру ی, наприклад:

چه دانشجویی؟ **če dānešju-(y)i** 'Який студент?',
چه هوايي! **če havā-(y)i** 'Яке повітря!'

б) після слів, що закінчуються на голосний [e], для постановки артиклю необхідно додати літеру ا, наприклад:

این چه خانه ای است؟ **In če xāne-i (a)st?** 'Це який будинок?',
این چگونه میوه ای است؟ **In čegune mive-i (a)st?** 'Що це за фрукт?'

в) після слів, що закінчуються на голосний [i], артикль, хоч і вимовляється, але на письмі не позначається:

چه بینی! **Če bini-i!** 'Що за ніс!'
این چگونه طوطی است؟ **In čegune tuti-i-st?** 'Що це за папуга?'

4. Особливості написання займенникових енклітик.

Існує декілька правил написання займенникових енклітик в залежності від кінцевої літери слова, до якого вони приєднуються:

1. Якщо слово, до якого приєднуються енклітики, закінчується на приголосний, ніяких складностей написання енклітик немає, наприклад:

کتابم ketāb- am	‘моя книжка’	کتابمان ketāb- emān	‘наша книжка’
کتابت ketāb- at	‘твоя книжка’	کتابتان ketāb- etān	‘ваша книжка’
کتابش ketāb- aš	‘його / її книжка’	کتابشان ketāb- ešān	‘їхня книжка’

2. Проте, якщо слово закінчується на літери, які позначають голосні звуки, потрібно пам’ятати декілька правил:

а) якщо слово закінчується на голосні [ā] і [u], між словом і енклітикою вставляється літера **ی**, яка позначає приголосний звук [y], який виникає на стику двох голосних. Наприклад:

پایم rā- yam	‘моя нога’	پایمان rā- yemān	‘наша нога’
پایت rā- yat	‘твоя нога’	پایتان rā- yetān	‘ваша нога’
پایش rā- yaš	‘його/її нога’	پایشان rā- yešān	‘їхня нога’

б) якщо слово закінчується на голосний [e], додатковий приголосний звук [y], який виникає на стику двох голосних, на письмі не позначається. Натомість між словом і енклітиками 1, 2 і 3 особи однини вставляється додаткова літера **ا** **alef**, проте енклітики в множині цього не потребують:

خانه ام xāne-(y) am	‘мій будинок’	خانه مان xāne-(y) emān	‘наш будинок’
خانه ات xāne-(y) at	‘твій будинок’	خانه تان xāne-(y) etān	‘ваш будинок’
خانه اش xāne-(y) aš	‘його/її будинок’	خانه شان xāne-(y) ešān	‘їхній будинок’

в) якщо слово закінчується на голосний [i], правило таке саме, наприклад:

دایی ام dāyi-(y) am	‘мій дядько’	دایی مان dāyi-(y) emān	‘наш дядько’
دایی ات dāyi-(y) at	‘твій дядько’	دایی تان dāyi-(y) etān	‘ваш дядько’
دایی اش dāyi-(y) aš	‘його/її дядько’	دایی شان dāyi-(y) ešān	‘їхній дядько’

Вправи

38. Запишіть транскрипцію нижчеподаних слів і словосполучень і перекладіть їх за допомогою словничка в кінці уроку:

کاکائو - ژوئن - آئینه - اجزاء - جرئت - پینگوئن - قرائت - بچه - بنا - تشکر - حس - خط - کفاش - تأخیر - تأثیر - مُحَمَّد - عُمَر خِیام - روز تولد - بعداً - تقریباً - غالباً - هُنرستان نَساجی - رئیس دانشگاه - چه جایی؟ - چه آقایی؟ - چه خانه ای؟ - چه خانواده ای؟ - چه رودخانه ای؟ - چطور خربزه ای؟ - چگونه خانواده ای؟ - چه میوه خوشمزه ای؟ - چه دانشجوی کوشایی؟ - عمه ام - کتابخانه شان - دانشکده مان - بینی ات - اداره تان - مغازه اش - هدیه ام

39. Пропишіть кожне з поданих слів по десять разів:

حَتْمًا

مَعْمُولًا

رئیس

مُتَأَسِّفٌ

عُمَرِ خِیَامِ

40. Запишіть слова і словосполучення, подані у транскрипції, графікою:

su'ed (ع), hey'at (ع / ه), žu'iyē (ع), ā'ine (ع), joz' (ع), baqā'(ع), qarā'atxāne (ع), mo'allem, šeddāt, tabassom, tavallod, motešakker-am, tabassom, tanaffor, motenaffer-am, avval, tebb (ط), xayyāt (ح/ط), naqqāš, hammām (ح), ba'dan (أ), qablan (أ), kāmēlan (أ), hatman (أ), rasman (أ), qāleban (غ/أ).

Če jā-(y)i? – Jā-ye xub. Če āqā-(y)i? – Āqā-ye ostād. Čegune patu-(y)i? – Patu-ye garm. Čegune dānešju-(y)i? – Dānešju-ye kušā. Če ketābxāne-i? – Ketābxāne-ye dānešgāh. Če kārkhāne-i? – Kārkhāne-ye māšinsāzi. Če edāre-i? – Edāre-ye post-e markazi. Če dāneškade-i? – Daneškade-ye zabān va adabiyāt. Če xānevāde-i? – Xānevāde-ye 'amu-ye man. Četowr ruznāme-i? – Ruznāme-ye jāleb. Četowr mive-i? – Mive-ye xošmāze.

41. Запишіть графікою нижчеподані речення і перекладіть їх:

Dar dast-e rāst-e man panjere-i ast. Širin doxtar-e zibā-(y)i ast. Nazdik-e xāne-yemān te'ātr-e operā va bāle-i vojūd dārad. Dar šahr-e šomā hič rudxāne-i hast? Pedar-e Ahmad pezešk-e dānā-(y)i ast. Mā dānešju-ye kušā-(y)i hastim. Yek nevisande-i az Irān barāye mā sohbat kard. Diruz hič nāme-i naneveštām. Če rānande-i diruz injā bud? Če jā-ye zibā-(y)i bud! Če qazā-ye xošmāze-i ānjā bud! Sālon-e motāle'e-yetān (مطالعه)

kojā-st? Ru-ye in taxtexāb hič patu-(y)i nist. Forušande-ye āšnā-yetān kojā zendegi mikonad? Man hič forušande-i-rā nemišenāsam.

42. Перекладіть словосполучення і речення з використанням займенникових енклітик і запишіть їх графікою:

наш завод, ваша бібліотека, моє вікно, їхня родина, твої ноги, його тітка, наш водій, твій дядько, їхня пошта, мій офіс, твій день народження, ваша читальна зала, її смачна страва, наші старанні студенти, ваш театр опери і балета, їхній новий іранський викладач.

Наша читальна зала знаходиться на другому поверсі. Сьогодні до нас приїде іранський письменник. Твоє вікно брудне, помий його. Наша річка дуже гарна і має чисту воду. Ваш водій сьогодні не приїде, він захворів. Там на столі твій подарунок, його принесли твої друзі. Вчора я не відправила його листа, бо на нашій пошті був вихідний день. На мій день народження мама приготувала дуже смачну страву. Коли я повернувся додому, вони робили своє домашнє завдання. Омар Хайям – відомий перський поет.

43. Запишіть розповідь про свій вихідний день графікою, використовуючи слова, подані нижче.

Слова:

آئینه	ā'ine дзеркало	تقريباً	taqriban приблизно
أجزاء	ajzā' частини (одн. joz')	تكليفِ خانه	taklif-e xāne домашнє завдання
إدارة	edāre офіс	تنفّر	tanaffor ненависть
ادبيات	adabiyāt література	تولد	tavallod народження
اول	avval перший	جرئت	jor'at сміливість
بچه	bačče дитина	جز	joz' частина
بعداً	ba'dan потім	حتماً	hatman обов'язково
بقاء	baqā' вічність	حسّ	hess почуття
بنا	bannā будівельник	حمام	hammām ванна кімната
پتو	patu ковдра	خطّ	xatt лінія, почерк
پينگوئن	pingu'an пінгвин	خوشمزه	xošmāze смачний
تئاتر	te'ātr театр	خيّاط	xayyāt швець
تئاتر اپرا و باله	te'ātr-e operā va bāle театр опери і балету	دانا	dānā знавець
تأثير	ta'sir вплив	دایی	dāyi дядько (з боку матері)
تأخير	ta'xir запізнення	راننده	rānānde водій
تأيد	ta'yid підтвердження	رسماً	rasman офіційно
تبسم	tabassom посмішка	روزنامه	ruznāme газета
تشکر	tašakkor подяка	رئيس	ra'is голова, начальник
		رئيس دانشگاه	ra'is-e dānešgāh ректор

ژوئن **žu'an** червень
 ژوئییه **žu'iyē** липень
 سالن مطالعه **sālon-e motāle'e** читальна зала
 سوئد **su'ed** Швеція
 شدت **šeddāt** посилення
 طب **tebb** медицина
 عمر خیام **'Omar-e Xayyām** Омар Хайям
 عمّه **'amme** тітка (з боку батька)
 غالباً **qāleban** часто
 فروشنده **forušande** продавець
 قبلاً **qablan** раніше
 قرائت خانه **qarā'atxāne** читальна зала
 کاکائو **kākā'u** какао

كاملاً **kāmelan** повністю
 کفّاش **kaffāš** чоботар
 کوشا **kušā** старанний
 متشکرم **motešakker-am** я вдячний
 متنفرم **motenaffer-am** я ненавиджу
 معمولاً **ma'mulan** зазвичай
 مؤسسه **mo'assese** установа
 نساجی **nassāji** текстильний
 نقاش **naqqāš** художник
 هدیه **hadye** подарунок
 هنرستان **honarestān** училище
 هیئت **hey'at** комісія

Урок 16
Тема: Наше місто (شهر ما)

Діалог 1. «На Тегеранському базарі» (در بازارِ تهران)

- Diruz kojā raftid?	- دیروز کجا رفتید؟
- Bā Fāteme va pedar-aš be bāzār-e Tehrān raftim.	- با فاطمه و پدرش به بازار تهران رفتیم.
- Bāzār četowr bud?	- بازار چطور بود؟
- Xeyli jāleb bud. Az hame jālebtar bāzār-e farš bud. Će faršhā-ye zibā-(y)i dāštand! Ćeqadr gerān bud!	- خیلی جالب بود. از همه جالب تر بازار فرش بود. چه فرش های زیبایی داشتند! چقدر گران بود!
- Ćiz-i ham xaridid?	- چیزی هم خریدید؟
- Bale. Man yek boluz va šalvār xaridam. Fāteme ham pārĉe va kif xarid.	- بله. من یک بلوز و شلوار خریدم. فاطمه هم پارچه و کیف خرید.
- Be nazar-am ānjā hame ĉiz arzāntar ast.	- به نظرم در آنجا همه چیز ارزان تر است.

Діалог 2. «Вулиця Валі Аср» (خیابان ولیعصر)

- To midāni ke xiyābān-e Vali Asr bolandtarin xiyābān-e šahr-e Tehrān ast?	- تو می دانی که خیابان ولیعصر بلندترین خیابان شهر تهران است؟
- Bale. Ammā na faqat bolandtarin xiyābān-e šahr-e Tehrān balke bolandtarin xiyābān-e Xāvar-e miyāne ast.	- بله، می دانم. اما نه فقط بلندترین خیابان شهر تهران بلکه بلندترین خیابان خاور میانه است.
- Tul-e in xiyābān ĉand ast?	- طول این خیابان چند است؟
- Tul-e ān taqriban 17 kilometr ast. In xiyābān az meydān-e rāh-e āhan dar jonub-e Tehrān šoru' mišavad va be meydān-e Tajriš dar šomāl-e Tehrān mirasad.	- طول آن تقریباً ۱۸ کیلومتر است. این خیابان از میدان راه آهن در جنوب تهران شروع می شود و به میدان تجریش در شمال تهران می رسد.

Слова:

ارزان	arzān дешевий	شلوار	šalvār штани
بلوز	boluz блуза	شمال	šomāl північ
به نظر	be nazar-am на мою думку	طول	tul довжина
پارچه	pārče тканина	کیلومتر	kilometr кілометр
جنوب	jonub південь	میدانِ تجریش	meydān-e Tajriš площа Таджріш
چقدر	čeqadr який, наскільки	نظر	nazar погляд
خاور میانه	Xāvar-e miyāne Середній Схід	نه فقط... بلکه...	na faqat ... balke... не тільки ... , а й ...
راه آهن	rāh-e āhan залізниця		

Ступені порівняння прикметників. Вищий ступінь порівняння

Якісні прикметники мають дві форми ступенів порівняння: вищий та найвищий. Вищий ступінь якісних прикметників утворюється приєднанням до основи прикметника суфікса **-tar**. Наприклад:

bozorg ‘великий’ + **tar** = bozorgtar ‘більший’

qašang ‘гарний’ + **tar** = qašangtar ‘гарніший’

boland ‘високий’ + **tar** = bolandtar ‘вищий’

У порівняльних зворотах використовується прийменник *az* ‘від’, ‘з’. Він ставиться перед словом, що позначає предмет, з яким порівнюється інший предмет. Наприклад:

Šahr-e Tehrān **az** šahr-e Esfahān bozorgtar ast. *Тегеран більший за Ісфаган.*

Ān sāxtemān **az** in sāxtemān bolandtar ast. *Та будівля вища за цю будівлю.*

Можливий і такий порядок розташування слів:

Šahr-e Tehrān bozorgtar **az** šahr-e Esfahān ast.

Ān sāxtemān bolandtar **az** in sāxtemān ast.

Примітки. 1. Вищий ступінь від прикметника **xub** ‘гарний’ утворюється від іншої основи (**beh-**), яка самостійно не використовується, і має форму **behtar** ‘кращий’.

2. Прикметник **ziyād** ‘численний’ у вищому ступені має форму **bištar** ‘більший’.

У перській мові якісні прикметники можуть позначати не тільки ознаку предмета, а й ознаку дії.

xub ‘гарний’, ‘гарно’

behtar ‘кращий’, ‘краще’

dur ‘далекий’, ‘далеко’

durtar ‘дальший’, ‘дальше’

bad ‘поганий’, ‘погано’

badtar ‘гірший’, ‘гірше’

При позначенні ознаки дії вони використовуються як прислівники і виступають у функції обставини способу дії. Наприклад:

Jamšid bad miḫānad. *Джамшид погано читає.*

Ahmad badtar az man miḫānad. *Ахмад читає гірше за мене.*

U zabān-e fārsi-rā behtar midānad. *Він перську мову знає краще.*

У порівняльних зворотах може використовуватися і сполучник **tā** у значенні 'ніж':

Man zabān-e englisi-rā behtar midānam **tā** zabān-e fārsi-rā. *Я англійську мову знаю краще, ніж перську.*

Mādar-am šahr-e Esfahān-rā bištar dust dārad **tā** šahr-e Tehrān-rā. *Моя мати більше любить Ісфаган, ніж Тегеран.*

Такі речення можуть бути трансформовані в речення зі сполучником **az**:

Man zabān-e englisi-rā behtar **az** zabān-e fārsi midānam. Mādar-am šahr-e Esfahān-rā bištar **az** šahr-e Tehrān dust dārad.

При використанні порівняльних зворотів для позначення віку, відстані тощо необхідний в українському звороті прийменник «на» на перську не перекладається:

Вона старша за мене на п'ять років. – U panj sāl az man **bozorgtar** ast.

Я на два роки молодший за твою сестру. – Man do sāl az xāhar-at **kučektar** hastam.

Наше селище на два кілометри даліше від міста, ніж ваше. – Rustā-ye mā do kilometr az šahr **durtar** ast tā rustā-ye šomā.

Ця будівля вища за ту будівлю на один метр. – In sāxtemān yek metr az ān sāxtemān **bolandtar** ast.

Розглянемо приклади у графіці:

فیل از موش بزرگ تر است.

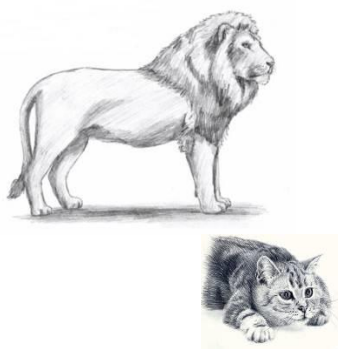
Fil az muš bozorgtar ast.

Слон більший за мишу.

موش از فیل کوچک تر است.

Muš az fil kučektar ast.

Миша менша за слона.

شیر از گربه قوی تر است.

Šir az gorbe qavitar ast.

Лев сильніший за ката.

گربه از شیر ضعیف تر است.

Gorbe az šir za'iftar ast.

Кіт слабший за лева.

زرآفه از سگ بلندتر است.

Zarrāfe az sag bolandtar ast.

Жирафа вища за собаку.

سگ از زرآفه کوتاه تر تر است.

Sag az zarrāfe kutāhtar ast.

Собака нижчий за жирафу.

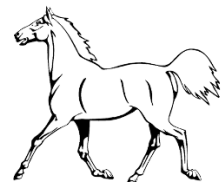
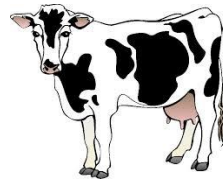

لاک پشت از مار کندتر است.

Lākpošt az mār kondtar ast.
Черепаха повільніша за змію.

مار از لاک پشت سریع تر است.

Mār az lākpošt sari'tar ast.
Змія швидша за черепаху.

گاو از اسب سنگین تر است.

Gāv az asb sangintar ast.
Корова важча за коня.

اسب از گاو سبک تر است.

Asb az gāv saboktar ast.
Кінь легший за корову.

Якщо потрібно поставити запитання стосовно того, хто (що) з декількох перелічених осіб (предметів) володіє тією чи іншою ознакою більшою чи меншою мірою, використовується питальний займенний 'کدام' **kodām** 'який?', 'котрий?':

کدام حیوان قوی تر است؟ شیر یا ببر؟ - شیر از ببر قوی تر است.

Kodām heyvān qavitar ast? Šir yā babr? – Šir az babr qavitar ast. *Яка тварина сильніша: лев чи тигр? – Лев сильніший за тигра.*

کدام دانشجو بهتر درس می خواند؟ حسن یا پرویز؟ - پرویز بهتر درس می خواند.

Kodām dānešju behtar dars mixānad? Hasan yā Parviz? – Parviz behtar dars mixānad. *Який студент краще вчиться: Хасан чи Парвіз? – Парвіз краще вчиться.*

کدامشان را بیشتر دوست داری؟ - آن یکی را.

Kodām-ešān-rā bištar dust dāri? – Ān yek-i-rā. *Котрого з них ти більше любиш? – Того. (або: Котрого з них ти більше вподобав? – Того.)*

Вправи

1. Прочитайте і перекладіть речення:

In dars az ān dars moškeltar ast. Kif-e šomā az kif-e man behtar ast. Pesar-e barādar-e šomā az xāhar-e man bozorgtar ast. Āyā zabān-e fārsi az zabān-e ukrāini āsāntar ast? Šomā az man kučektar hastid. Āyā muhā-ye u az muhā-ye man siyāhtar nist? In māšin az ān māšin sari'tar ast. Lākpošt az hame-ye heyvānāt kondtar ast.

To xub minevisi. U behtar az to minevisad. Mā dir emtehān midehim. Šomā dirtar az mā emtehān midehid. 'Ali bad tarjome mikonad. Javād badtar az 'Ali tarjome mikonad. To qašang miguyi. U qašangtar az to miguyad. Mā dur zendegi mikonim. Ostād-emān az hame-ye mā durtar zendegi mikonad. Man xub dars mixānam. Ānhā behtar dars mixānand. In pesar az hame za'iftar ast.

Man Ahmad-rā behtar mišenāsam tā 'Ali-rā. Barādar-am sinemā-rā bištar dust dārad tā te'ātr-rā. Man dirtar be xāne miāyam tā xāhar-e kuček-am. U qahve-rā bištar dust dārad tā čāyi-rā. Barādar-e bozorg-am bištar majalle mixānad tā ruznāme. Dar

pāyiz havā xonaktar ast tā dar tābestān. To bā čand nafar dust hasti. Kodām-ešān-rā bištar mibini? – ‘Ali-rā (bištar mibinam).

U panj sāl az man bozorgtar ast. Mādar-am az pedar-am haft sāl kučektar ast. To az man bozorgtar yā kučektar hasti? – Man do sāl az to bozorgtar hastam. Zan-at čand sāl az to kučektar ast? – Panj sāl. Emsāl bist-o panj sāl-aš mišavad. Muhā-ye ki bolandtar ast: māl-e man yā māl-e Širin? To modir-e in madrese-rā xub mišenāsi? – Naxeyr, man mo’allem-e pesar-am-rā behtar mišenāsam tā modir-e madrese-rā.

2. *Перекладіть речення:*

Наше місто краще вашого міста. Моя машина швидша за його машину. Цей стіл важчий за той стіл. Мій старший брат сильніший за мене. Його кімната менша за нашу. Цей підручник складніший за той. Наша аудиторія світліша за вашу аудиторію. Вулиці цього міста більш чисті та гарні. Хто з вас краще розмовляє перською мовою? Я краще розмовляю, а мій товариш краще пише. Сьогодні прохолодніше, ніж учора.

Я краще знаю нашого викладача, ніж директора школи. Він більше любить сир, ніж молоко. Я вже краще Вас розумію. Ми більше п’ємо чай, аніж каву. Вони більше ходять в кіно, ніж в театр. Ця книжка цікавіша за ту. Ми пізніше складаємо іспит, ніж ви. Вони краще знають, що за людина Ахмад. Вона лягає спати пізніше за всіх. Чий будинок вищий: наш чи ваш? – Наш вищий за ваш. Хто з них розумніший?

Я старша за мого брата на п’ять років. Хто старший: ти чи твоя дружина? – Я на шість років старший за неї. Ця вулиця довша за ту на два кілометри. Батько старший за мене на двадцять три роки. Йому 55 років. Наш будинок знаходиться далше від центру міста, ніж ваш. Проте він на один кілометр ближче до річки. Наш будинок вищий за ваш на один метр. Яка мова легша: перська чи англійська? – Як на мене, англійська легша, ніж перська.

3. *Запишіть десять із перекладених вами речень графікою за допомогою нижчеподаних слів.*

Слова:

امتحان دادن	emtehān dādan складати іспит	شیرین	Širin Ширін (жін. ім’я)
پاییز	pāyiz осінь	ضعیف	za’if слабкий
حيوان	heyvān тварина	قوی	qavi сильний
خنک	xonak прохолодний	کند	kond повільний
زرّافه	zarrāfe жирафа	کوتاه	kutāh низький
سبک	sabok легкий	لاک پشت	lākpošt черепаха
سريع	sari ’ швидкий	متر	metr метр
سنگین	sangin важкий	مو	mu волосся

4. Прочитайте і перекладіть текст:

سه برادر

احمد، علی و فرزاد سه برادر هستند. احمد از همه بزرگتر است. او ۳۲ سالش است و در کارخانه ماشین سازی کار می کند. علی سه سال از احمد کوچک تر است و ۲۹ سال دارد. او در سال گذشته دانشگاه پزشکی را تمام کرد و حالا در بیمارستان کار می کند. فرزاد ۵ سال از علی و ۸ سال از احمد کوچک تر است. او هنوز دانشجوی است و در دانشگاه تهران زبان انگلیسی می خواند.

احمد ۱۷۵ سانتی متر قد دارد. علی ۵ سانتی متر از او کوتاه تر است. ولی فرزاد از احمد ۱۰ سانتی متر بلند تر است. همچنین فرزاد از احمد ۴ کیلو چاق تر است؛ در حالی که از علی ۲ کیلو لاغر تر است. فرزاد ۷۲ کیلو وزن دارد.

Слова:

انگلیسی	englisi	англійський	قد	qadd	зріст
پزشکی	pezeški	медичний	کیلو	kilu	кілограм
چاق	čāq	товстий	لاغر	lāqar	худий
در حالی که	dar hāl-i ke	тоді як	ماشین سازی	māšinsāzi	машинобудівельний
سانتی متر	sāntimetr	сантиметр	وزن	vazn	вага
فرزاد	Farzād	Фарзад (чол. ім'я)			

Вправи

5. Проішіть кожне з поданих слів по п'ять-шість разів:

چاق

لاغر

قد

ضعیف

انگلیسی

6. Знайдіть правильний переклад наведених словосполучень з-поміж запропонованих нижче варіантів:

زبان انگلیسی - دانشجوی دانشگاه پزشکی - ۱۷۵ سانتی متر قد - از همه بزرگتر - پسر لاغر - کارخانه ماشین سازی - ۷۲ کیلو وزن - پنج سال کوچک تر - ۱۰ سانتی متر بلند تر - از همه بلندتر - در سال گذشته - در حالی که - مرد چاق.

Студент медичного факультету - тоді як - старший за всіх - худорлявий хлопчик - молодший на 5 років - 72 кг ваги - 1 м 72 см зросту - машинобудівельний завод - у минулому році - вищий за всіх - англійська мова - вищий на 10 см - товстий чоловік.

7. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) احمد، علی و فرزاد در دانشگاه درس می خوانند. (۲) احمد از همه بزرگتر است و در کارخانه ماشین سازی کار می کند. (۳) علی سه سال از احمد کوچک تر است و حالا در بیمارستان کار می کند. (۴) فرزاد از همه بزرگتر است. (۵) علی هنوز دانشجو است و در دانشگاه تهران زبان انگلیسی می خواند. (۶) قد احمد از همه بلند تر است. (۷) فرزاد از علی ۱۰ سانتی متر بلند تر است. (۸) فرزاد از احمد ۴ کیلو چاق تر است. (۹) فرزاد از علی ۲ کیلو لاغر تر است. (۱۰) علی ۷۲ کیلو وزن دارد.

8. Доповніть речення:

۱) احمد، علی و فرزاد (۲) احمد از همه ... است و ۳۲ (۳) علی سه سال از احمد ... است و (۴) او دو سال پیش دانشگاه پزشکی را و حالا در بیمارستان (۵) فرزاد ۵ سال از ... کوچک تر است و در دانشگاه تهران (۶) قد احمد ۱۷۵ سانتی متر (۷) ولی فرزاد از احمد بلند تر است. (۸) علی ۵ سانتی متر از است. (۹) فرزاد از احمد چاق تر است؛ در حالی که از علی لاغر تر است. (۱۰) فرزاد ۷۲ کیلو ... دارد.

9. Дайте відповіді на питання:

- ۱) احمد چند سال دارد و در کجا کار می کند؟
- ۲) علی چند سال از احمد کوچک تر است؟
- ۳) علی در کجا کار می کند؟
- ۴) فرزاد چند سال از علی و چند سال از احمد کوچک تر است؟
- ۵) آیا فرزاد هنوز دانشجو است؟
- ۶) احمد چند سانتی متر قد دارد؟
- ۷) علی چند سانتی متر از او کوتاه تر است؟
- ۸) فرزاد از احمد چاق تر یا لاغر تر است؟
- ۹) کدام برادر وزنش بیشتر است؟
- ۱۰) قد و وزن شما چه قدر است؟

10. Перекладіть перською мовою і запишіть графікою:

1) У мене є друг, його звати Фарзад. 2) Він, як і я, студент Тегеранського університету. 3) У Фарзада є два брата, одного з них звати Ахмад, другого – Алі. 4) Ахмад на 8 років старший за Фарзада. 5) Він інженер і працює на машинобудівельному заводі. 6) Алі старший за Фарзада на 5 років. 7) Він у минулому році закінчив медичний університет і зараз працює в лікарні. 8) Фарзад вищий за Ахмада на 10 сантиметрів, бо його зріст 185 сантиметрів. 9) Вага Алі 74 кілограми, а Фарзад на 2 кг легший (худіший) за нього. 10) Проте він на 4 кг важчий (товстіший) за Ахмада. Яка вага Ахмада?

11. Складіть розповідь про членів своєї родини або друзів і опишіть їх, порівнюючи із собою або одного з одним.

12. Прочитайте і перекладіть текст. Напишіть його транскрипцію:

زندگی در شهر و در روستا.

بین شهر و روستا تفاوتِ بسیاری وجود دارد. شهر بزرگ تر و شلوغ تر از روستا است. ماشین، اتوبوس، دو چرخه و انسان های زیادی در شهر وجود دارند. روستاها خلوت تر از شهرها هستند. در آنجا ترافیک وجود ندارد و به این دلیل هوای روستا از هوای شهر خیلی تمیز تر است. روستاییان بسیار صمیمی هستند. آنها بهم کمک می کنند و از زندگی باهم لذت می برند. ظاهراً مردم روستا از مردم شهر مهربان تر هستند.

زندگی در شهر کاملاً متفاوت است. ساختمان های شهر از خانه های روستا بیشتر و بلندتر هستند. زندگی شهری سریع تر و گران تر از زندگی روستایی است. البته شهر هم در مقایسه با روستا، برتری هایی دارد. در شهر درس خواندن راحت تر است. همچنین در شهر کارخانه ها، شرکت ها و مؤسسه های بزرگ زیاد هستند و جوانان برای اشتغال امکانات بهتری دارند.

Слова:

اشتغال	ešteqāl	працевлаштування	تفاوت	tafāvot	відмінність
البته	albatte	звичайно	خلوت	xalvat	порожній
امکان	emkān	можливість	دلیل	dalil	причина
برتری	bartari	перевага	دو چرخه	dočarxe	велосипед
به این دلیل	be in dalil	з цієї причини	راحت	rāhat	зручний, спокійний
بین	beyn-e	між	روستایی	rustāyi	селянин, сільський
ترافیک	terāfik	трафік, рух	ساختمان	sāxtemān	будівля
سریع	sari'	швидкий	صمیمی	samimi	щирий
شرکت	šerkat	фірма	ظاهراً	zāheran	вочевидь
شلوغ	šoluq	людний, галасливий	متفاوت	motafāvet	відмінний
شهری	šahri	міський	مقایسه	moqāyese	порівняння

Вправи

13. Пропишіть кожне з поданих слів по п'ять-шість разів:

خَلُوت

تَفَاوُت

سَرِيع

شُلُوغ

صَمِيمِي

ظَاهِرًا

مُتَفَاوِت

مُقَايِسَه

اِسْتِغَال

اَلْبَتَّه

14. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення і напишіть їхню транскрипцію:

اشتغال	زندگی
متفاوت	خیابان
شهری	امکانات
خلوت	انسانها
لذت بردن	روستا
مهربان	دلیل
سریع	هوا
شلوغ	بهم
تمیز	از زندگی
کمک کردن	ماشین

15. Знайдіть правильний переклад наведених словосполучень з-поміж запропонованих нижче варіантів:

انسانهای مهربان - هوای متفاوت - زندگی شهری - خیابانهای خلوت - از زندگی روستایی لذت بردن - به این دلیل - دختر صمیمی - فروشگاه شلوغ - پنجره های تمیز - بهم کمک کردن - از همه بهتر - امکانات اشتغال - شرکت و مؤسسه - برتری های زیاد.

Чисті вікна - порожні вулиці - насолоджуватися сільським життям - численні переваги - фірми та установи - людний універмаг - щира дівчина - з цієї причини - можливості працевлаштування - всіх краще - допомагати один одному - міське життя - добрі люди - відмінне повітря.

16. Визначте правильні та неправильні твердження:

(۱) بین شهر و روستا تفاوتِ بسیاری وجود ندارد. (۲) شهر بزرگ تر و شلوغ تر از روستا است. (۳) روستاها خلوت تر از شهرها هستند. (۴) هوای شهر از هوای روستا خیلی تمیز تر است. (۵) در روستا انسانها صمیمی تر هستند. (۶) مردم شهر از مردم روستا مهربان تر هستند. (۷) ساختمان های شهر از خانه های روستا بیشتر و بلندتر هستند. (۸) البته زندگی در شهر در مقایسه با روستا، برتری هایی دارد. (۹) در روستا ها درس خواندن راحت تر است. (۱۰) در شهر ها جوانان برای اشتغال امکاناتِ بهتری دارند.

17. Доповніть речення за допомогою вказаних нижче слів:

شلوغ تر - راحت تر - گران تر - ترافیک - جمعیت - صمیمی تر - سریع تر
برتری هایی - به این دلیل - لذت می برند

(۱) جمعیت شهر ها از ... روستا ها خیلی بیشتر است. (۲) شهر بزرگ تر و ... از روستا است. (۳) زندگی شهری از زندگی روستایی خیلی ... است. (۴) در شهرها ... وجود ندارد. (۵) می گویند که روستاییان مهربان تر و ... هستند. (۶) روستاییان بیشتر بهم کمک می کنند و از زندگی باهم ... (۷) زندگی شهری ... از زندگی روستایی است. (۸) البته شهر هم در مقایسه با روستا، ... دارد. (۹) در شهر درس خواندن ... است. (۱۰) در شهر کارخانه ها، شرکت ها و مؤسسه های بزرگ زیاد هستند و ... جوانان برای اشتغال امکاناتِ بهتری دارند.

18. Дайте відповіді на питання:

- (۱) شما در شهر زندگی می کنید یا در روستا؟
- (۲) زندگی شهری را دوست دارید؟
- (۳) ترافیک در شهر بیشتر است یا در روستا؟
- (۴) چرا شهرها شلوغ هستند؟

- ۵) چرا هوای روستا تمیزتر است؟
 ۶) ساختمان ها در شهر چگونه هستند؟
 ۷) زندگی در شهر گران تر است یا در روستا؟
 ۸) چرا مردم روستایی صمیمی تر هستند؟
 ۹) مادر بزرگتان در شهر یا در روستا زندگی می کند؟
 ۱۰) برتری های زندگی در شهر کدامند؟

19. *Перекладіть речення:*

1) Між життям в місті і в селі є значні відмінності. 2) Місто більше за село, в ньому багато машин, автобусів, велосипедів і людей. 3) Тому в містах часто ускладнений рух транспорту (трафік). 7) Населення в місті набагато більше, ніж в селі, тому на вулицях великих міст завжди людно. 4) Повітря в селі чистіше, ніж в місті, бо немає заводів. 5) В селі люди живуть ближче до природи. 6) Вони добріші і щиріші за мешканців міст. 8) Проте є і переваги життя в місті. 9) В місті багато університетів, різноманітних фірм і установ. 10) Тому в місті і вчитися зручніше і роботу знайти легше.

20. *Напишіть міні-твір на тему: «Чому життя в селі (місті) краще?» або «Переваги життя в місті (селі)».*

Найвищий ступінь порівняння

Найвищий ступінь якісних прикметників утворюється приєднанням до основи прикметника суфікса **-tarin**. Наприклад: **bozorgtarin** 'найбільший', **qašangtarin** 'найгарніший', **badtarin** 'найгірший'.

Найвищий ступінь від прикметника **xub** гарний утворюється від іншої основи (**beh-**), яка самостійно не використовується, і має форму **behtarin** 'кращий'. Прикметник **ziyād** 'численний' у найвищому ступені має форму **bištarin** 'найбільший'.

Словосполучення моделі **іменник + прикметник у найвищому ступені** будуються у два способи:

1. Прикметник у формі найвищого ступеня стоїть у препозиції до іменника (у формі однини або множини) і з'єднується з ним способом *прилягання*, без ізафетного зв'язку:

bozorgtarin kešvar 'найбільша країна'

bolandtarin deraxt 'найвище дерево'

qašangtarin doxtarhā 'найгарніші дівчата'

Такі словосполучення, в свою чергу, можуть входити до складу іншого словосполучення або речення:

U **behtarin** dānešju-ye goruh-e mā-st. Він – найкращий студент нашої групи.

Tehrān **bozorgtarin** šahr-e Irān ast. Тегеран – найбільше місто Ірану.

Дуже часто така модель використовується в конструкціях зі словами **yek-i az** 'один з':

Āin yek-i az bozorgtarin kešvarhā-ye donyā-st. *Китай – одна з найбільших країн світу.*

Parvin yek-i az qašangtarin doxtarhā-ye kelās-e mā-st. *Парвін – одна з найгарніших дівчат нашого класу.*

Примітка. Найвищий ступінь у перській мові не може бути використаний самостійно, без іменного словосполучення. Там, де в українській мові іменник може бути опущений, в перській його опустити не можна. Наприклад:

Garmtarin havā-ye Irān dar jonub-e kešvar ast, sardtarin havā dar šomāl-e ān. *Найспекотніше (повітря) в Ірані – на півдні країни, найхолодніше – на півночі.*

Найвищий ступінь ознаки може бути виражений також описово за допомогою вищого ступеню прикметника, приклади чого ми вже бачили вище:

In dānešju **behtar** dānešju-ye goruh-emān ast. = In dānešju dar goruh-emān **az hame behtar** ast. *Цей студент – кращий в нашій групі.*

2. Прикметник у формі найвищого ступеню може виступати в ролі першого члена ізафетної конструкції, при цьому іменник (або займенник), що виступає в ролі другого члену, стоїть у формі множини. Така конструкція має на меті позначити видільні відношення: з багатьох предметів, що володіють певною ознакою, виділяється один, в якому ця ознака виражена найбільш інтенсивно. В перекладі необхідно додати прийменник «з» («із»), напр.:

Bāhuštarin-e dānešjuyān-e mā Ahmad ast. *Найрозумніший з наших студентів – Ахмад.* Bolandtarin-e ānhā Nāder ast. *Найвищий з них – Надер.*

Розглянемо приклади в графіці:

بزرگترین حیوان کدام است؟

Bozorgtarin heyvān kodām ast?

Яка тварина найбільша?

فیل
fil

خرس
xers

گرگ
gorg

۱) کدام حیوان از همه بزرگتر است؟

Kodām heyvān **az hame bozorgtar** ast?

Яка тварина найбільша (з усіх)?

گرگ بزرگ است. خرس از گرگ بزرگتر است. فیل از همه آنها بزرگتر است. ←
فیل بزرگترین حیوان است.

Gorg bozorg ast. Xers az gorg bozorgtar ast. Fil az hame-ye ānhā bozorgtar ast. → Fil bozorgtarin heyvān ast.

Вовк великий. Ведмідь більший за вовка. Слон більший за них всіх. → Слон найбільша тварина.

۲) از میان حیواناتِ زیر، بلندترین حیوان کدام است؟

Az miyān-e heyvānāt-e zir bolandtarin heyvān kodām ast?

Яка тварина найвища з-поміж нижченаведених тварин?

شتر
šotor

الأغ
olāq

زرافه
zarrāfe

زرافه بلندترین حیوان است. = زرافه از همه بلندتر است.

Zarrāfe az hame bolandtar ast. = Zarrāfe bolandtarin heyvān ast.

Жирафа найвища (з усіх) тварина.

Вправи

21. *Прочитайте і перекладіть словосполучення і речення:*

bolandtarin muhā, behtarin dust-e man, qašangtarin doxtar-e kelās-e mā, bozorgtarin sāxtemān dar in xiyābān, moškeltarin taklif-e xāne, rowšantarin otāq-e dars; az hame behtar, az hame bozorgtar, az hame dirtar, az hame badtar, az hame nazdiktar.

Be nazar-e man in dars moškeltarin dars-e ketāb-e darsi ast. Mādar-e man behtarin mādar dar donyā ast. Parviz bāhuštarin dānešāmuz-e kelās-e mā-st. Bolandtarin ‘emārathā-ye šahr dar in xiyāban qarār dārand. Emruz garmtarin ruz-e hafte ast.

In otāq az hame rowšantar ast. Ān sāxtemān as hame bolandtar ast. Peste-ye irāni az hame xošmazetar ast. Zabān-e fārsi az hame-ye zabānhā širintar ast. In matn az hame tulānitar ast. Bābā-yam az hame dirtar be xāne bar-migardad.

Meydān-e esteqlāl yek-i az qašangtarin meydānhā-ye šahr-e mā-st. Dnipro yek-i az bolandtarin rudxānehā-ye Orupā-st. ‘Ali yek-i az tambaltarin dānešjuyān-e goruh-e šomā-st. Esfahān yek-i az mohemtarin šahrhā-ye Irān ast.

22. *Прочитайте і правильно перекладіть словосполучення і речення:*

jālebтарin ketābhā, yek-i az jālebтарin ketābhā, jālebтарin-e ketābhā;
behtarin dānešjuyān, yek-i az behtarin dānešjuyān, behtarin-e dānešjuyān;
kučektarin baččehā, yek-i az kučektarin baččehā, kučektarin-e baččehā.

23. *Перекладіть запропоновані пари речень. Поясніть різницю в їхньому перекладі з огляду на наявність або відсутність ізафету після прикметника у формі найвищого ступеню.*

In pol bozorgtarin-e polhā-ye sāhr-e mā-st. In pol yek-i az bozorgtarin polhā-ye sāhr-e mā-st.

Behtarin-e dānešjuyān-e dānešgāh-e mā be Irān miravad. Yek-i az behtarin dānešjuyān-e dānešgāh-e mā be Irān miravad.

Tehrān bozorgtarin-e šahrhā-ye Irān ast. Tehrān bozorgtarin šahr-e Irān ast.
Kučektarin-e baččehā māl-e man ast. Kučektarin bačče māl-e man ast.
Bāhuštarin-e ānhā injā-st. Bāhuštarin dānešju injā-st.
Garmtarin-e fashhā-ye sāl tābestān ast. Tābestān garmtarin fashhā-ye sāl ast.
Čelow-kabāb xošmazetarin-e qazāhā-ye irāni ast. Čelow-kabāb yek-i az
xošmazetarin qazāhā-ye irāni ast.

24. *Складіть речення, використовуючи такі словосполучення:*

az hame bozorgtar – az hame āsāntar – az hame moškeltar – az hame dirtar – az
hame badtar – az hame xošmazetar – az hame rowšantar;

yek-i az tāzetarin ruznāme hā – yek-i az mohemtarin dānešgāhhā – yek-i az
bozorgtarin šahrhā – yek-i az širintarin zabānhā – yek-i az mahbubtarin nevisandegān.

25. *Перекладіть перською мовою:*

найкраще місто, найскладніший підручник, найсмачніша їжа, найбрудніші
вікна, найпростіше завдання, найцікавіший фільм, найхолодніша пора року,
найвідоміший футболіст, найулюбленіший актор; більше за всіх, менше всіх,
вище за всіх, пізніше за всіх, гірший за всіх; одне з найвідоміших міст, одна з
найцікавіших будівель нашого міста, один з найдовших текстів підручника.

Який твій найулюбленіший футболіст? Хто найстаранніший студент вашої
групи? Яка іранська газета, на твою думку, найцікавіша з усіх? Яке море
найменше в світі? – Каспійське море. Котрий з братів найсильніший? – Ахмад
сильніший за всіх. А хто з них найвищий на зріст? – Фарзад наймолодший за всіх
і найвищий на зріст. Його зріст 185 см. Хто з них пізніше за всіх приходить до
дому? – Алі пізніше за всіх повертається з роботи, бо він лікар і працює в лікарні.

26. *Замініть українські слова в дужках перськими:*

Zabān-e fārsi (одна з найлегших) zabānhā-ye šarqi ast. In dars az hame
(найскладніший) ast. Šahr-e Kiyef (найважливіше) šahr-e kešvar-e mā-st. In xiyābān
(найближча з усіх) ast. (Найсмачніші) qazāhā-ye šarqi-rā dar in resturān mipazand. In
otāq-e dars (найсвітліша з усіх) ast. Man (гірше за усіх) be zabān-e englisi harf
mizanam. Rāmsar (найзеленіше) šahr-e kenār-e Daryā-ye hazar ast. Pedar-am (пізніше
за усіх) be xāne bar-migardad. Diruz man (раніше за усіх) az xāb bidār šodam. In
'aks-e (найулюбленіший) bāzigar-e irāni-ye man-ast.

27. *Завершіть речення, використавши найвищий ступінь порівняння прикметників:*

۱) زبانِ فارسی یکی از (۲) کشورِ ایران یکی از (۳) به نظرِ من چلوکباب یکی
از (۴) اتاقِ من روشن ترین (۵) این درس از همهٔ درسها ... بود. (۶) امروز
گرمترین روز (۷) تهران بزرگترین (۸) یکی از جالب ترین کتابهای این
نویسنده (۹) علی بهترین (۱۰) محبوب ترین بازیگرِ من

28. *Складіть п'ять речень із прикметниками у формі найвищого ступеня, використовуючи
нижчеподані слова, і запишіть їх графікою.*

Слова:

اروپا	orupā Європа	طولانی	tulāni довгий
از میان	az miyān-e серед, з-поміж	عمارت	'emārat будівля
اصفهان	Esfahān Есфаган	فصل سال	fasl-e sāl пора року
بازیگر	bāzigar актор	فوتبالیست	futbālist футболіст
تنبل	tambal ледачий	کتاب درسی	ketāb-e darsi підручник
پل	pol міст	کنار	kenār беріг
دریای خزر	Daryā-ye xazar Каспійське море	کی یف	Kiyef Київ
دنیا	donyā світ	متن	matn текст
دنیپرو	Dnipro Дніпро	محبوب	mahbub улюблений
رامسر	Rāmsar Рамсар (місто)	مهم	mohem важливий
رستوران	resturān ресторан	میدان استقلال	Meydān-e esteqlāl Майдан Незалежності

Вправи

29. Пропишіть кожне з поданих слів по п'ять-шість разів:

_____ اروپا

_____ اصفهان

_____ کی یف

_____ تهران

_____ استقلال

30. Прочитайте і перекладіть текст. Напишіть його транскрипцію:

بازار تهران.

شهر تهران پایتخت ایران و یکی از بزرگترین شهرهای خاور میانه است. جمعیت آن بیشتر از ۱۱ میلیون نفر می باشد. در شهر تهران آثار تاریخی و جاهای دیدنی زیادی وجود دارند. یکی از جاهای دیدنی این شهر بازار بزرگ است. بازار تهران بزرگترین بازار سنتی و مهمترین مرکز تجارت در ایران است. قدمت آن بیشتر از ۵۰۰ سال می باشد. بازار بزرگ تهران از بازارهای کوچک تری تشکیل می شود. بازارهای فرش، پارچه، طلا و آجیل^(۱) از

همه معروف تر و مهم ترند. در بازارِ فرش ما بهترین، زیباترین و گران ترین فرش ها را می بینیم. هر بازار مغازه ها و فروشگاه های بسیاری دارد. بعضی از مغازه ها خیلی کوچکنند اما خرید و فروش آنها کم نیست. در بازار همه چیز معمولاً ارزان تر است. چند کاروان سرای^(۲) قدیمی هنوز در بازار تهران هست. بازار تهران هم برای مردم ایران و هم برای خارجیان جالب است. من هم از بازار بزرگ تهران خیلی خوشم می آید^(۳).

Слова:

آثار تاریخی	āsār-e tārixi історичні пам'ятки	دیدنی	didani пам'ятки
آجیل	ājil суміш горіхів і сухофруктів	سنتی	sonnati традиційний
بعضی از	ba'zi az деякі з	طلا	talā золото
تجارت	tejārat торгівля	قدمت	qedmat стародавність
تشکیل شدن	taškil šodan складатися	قدیمی	qadimi давній
خارجی	xareji іноземець, іноземний	کاروان سرا	kārvānsarā караван-сарай
خرید	xarid купівля	مرکز	markaz центр
خوش	xoš гарний, приємний	می باشد	= است
خوش آمدن	xoš āmadan подобатися	میلیون	milyun мільйон

Коментарі до тексту

1. Аджиль – традиційна іранська страва, яка складається з суміші декількох видів горіхів, зокрема підсмажених солоних фісташок, фундука, земляних горіхів, міндалю, а також сушеного гороху, гарбузового насіння, різноманітних сухофруктів (переважно ізюму і шовковиці). На традиційному іранському базарі всі складові аджилія продаються у великих мішках у спеціально відведених для цього місцях, які часто займають цілу вулицю. Аджиль з давніх часів перетворився на іранський культурний символ і є невід'ємним атрибутом традиційних іранських церемоній, таких як Ноуруз (іранський Новий рік) і Ніч Ялда (свято найдовшої ночі року).

2. Караван-сарай (كاروان **kārvān** ‘караван’ + سرا **sarā** ‘палац’, ‘будинок’) – традиційна будівля прямокутної або квадратної форми з відкритим двором і колодязем посередині, яка в середні віки слугувала місцем для відпочинку мандрівників, здебільшого торговельних караванів. По периметру будівлі з внутрішньої сторони розташовувалися кімнати для проживання, приміщення для товару і загін для в'ючних тварин. Караван-сарай будували переважно уздовж караванних шляхів, а також у містах та інших населених пунктах Близького та Середнього Сходу. Своєю архітектурою вони нагадували замки з міцними стінами і гарно укріпленими воротами, здатними витримати довгу осаду.

3. Складне дієслово خوش آمدن **xoš āmadan** ‘подобатися’ відмінюється в особливий спосіб: до іменної частини خوش **xoš** приєднується займенникова енклітика, яка і вказує на особу, про яку йдеться в повідомленні. При цьому дієслівна частина не змінюється і завжди стоїть у формі 3-ї особи однини теперішнього або минулого часу. Керування здійснюється за допомогою займенника از **az** ‘від’ і тоді буквально значення може бути передане як «мені (тобі, йому, нам...) стає / приходиться добре від чогось». Дієвідміна цієї конструкції в теперішньо-майбутньому часі виглядає таким чином:

man	az ... хош- am miāyad / nemiāyad	мені подобається ... / не подобається ...
to	az ... хош- at miāyad / nemiāyad	тобі подобається ... / не подобається ...
u	az ... хош- aš miāyad / nemiāyad	йому (її) подобається ... / не подобається ...
mā	az ... хош- emān miāyad / nemiāyad	нам подобається ... / не подобається ...
šomā	az ... хош- etān miāyad / nemiāyad	вам подобається ... / не подобається ...
ānhā	az ... хош- ešān miāyad / nemiāyad	їм подобається ... / не подобається ...

Дієслово خوش آمدن **xoš āmadan** може стояти і в формах минулого часу, зокрема у формі простого минулого часу конструкція відмінюється таким чином:

man	az ... хош- am āmad / nauāmad	мені сподобався... / не сподобався ...
to	az ... хош- at āmad / nauāmad	тобі сподобався... / не сподобався ...
u	az ... хош- aš āmad / nauāmad	йому (її) сподобався... / не сподобався ...
mā	az ... хош- emān āmad / nauāmad	нам сподобався... / не сподобався ...
šomā	az ... хош- etān āmad / nauāmad	вам сподобався... / не сподобався ...
ānhā	az ... хош- ešān āmad / nauāmad	їм сподобався... / не сподобався ...

В разі необхідності висловити більший ступінь несприйняття чогось використовується ця сама конструкція, лише слово خوش **xoš** ‘гарний’, ‘приємний’ замінюється на слово بد **bad** ‘поганий’: bad-**am** miāyad, bad-**at** miāyad, bad-**aš** miāyad ‘мені (тобі, йому...) не подобається’ тощо.

Вправи

31. Пропишіть кожне з поданих слів і словосполучень по п'ять-шість разів:

_____ آثارِ تاریخی
_____ بعضی از
_____ قدیمی
_____ تجارت
_____ سنتی

32. Знайдіть правильний переклад наведених словосполучень з-поміж запропонованих нижче варіантів:

یکی از بزرگترین شهرها - پایتختِ ایران - کشورهای خاورِ میانه - جمعیتِ ایران - یکی از جاهای دیدنیِ تهران - بزرگترین بازارِ سنتی - مهمترین مرکزِ تجارت - قدمتِ بازارِ بزرگ - از ... تشکیل شدن - بازارهای فرش، پارچه، طلا و آجیل - آثارِ تاریخی - از همه معروف تر و مهم تر بودن - گران ترین فرش ها - بعضی از مغازه ها - خرید و فروش - چند کاروان سرای قدیمی - برای خارجیان جالب بودن - زبان های خارجی - از ... خوشم می آید.

Столиця Ірану – бути найважливішим і найвідомішим з усіх – історичні пам'ятки – країни Середнього Сходу – одне з найбільших міст – населення Ірану – декілька караван-сараїв – бути цікавим для іноземців – купівля і продаж – одна з пам'яток Тегерану – давність Великого базару – складатися з ... – найбільший традиційний базар – мені подобається – найважливіший центр торгівлі – базари килимів, тканин, золота і аджиля – найдорожчі килими – деякі магазини – іноземні мови.

33. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) شهر تهران پایتختِ ایران است. (۲) تهران یکی از بزرگترین شهرهای خاورِ میانه است.
۳) شهر تهران آثارِ تاریخی و دیدنی های زیادی دارد. (۴) مهمترین دیدنی شهر تهران بازارِ بزرگ است. (۵) بازارِ تهران بزرگترین بازارِ سنتی و مهمترین مرکزِ تجارت در ایران می باشد. (۶) قدمت آن بیشتر از ۳۰۰ سال است. (۷) در بازارِ بزرگ بازارهای کوچک تری وجود دارند. (۸) در بازارِ فرش بهترین، زیباترین و گران ترین فرش ها وجود دارند. (۹) در بازارِ بزرگ تهران همه چیز معمولاً ارزان تر است. (۱۰) بازارِ تهران هم برای مردمِ ایران و هم برای خارجیان جالب است.

34. *Доповніть речення за допомогою вказаних нижче слів:*

آثارِ تاریخی - بعضی از - دیدنی ها - قدمت - خوششان می آید - سنتی -
خاورِ میانه - جمعیت - مرکزِ تجارت - قدیمی - ارزان تر

(۱) شهر تهران یکی از بزرگترین شهرهای ... است. (۲) ... آن بیشتر از ۱۱ میلیون نفر است.
(۳) در شهر تهران ... زیادی وجود دارند. (۴) یکی از مهمترین ... این شهر بازارِ بزرگ است.
(۵) بازارِ تهران بزرگترین بازارِ ... و مهمترین ... در ایران است. (۶) ... آن بیشتر از ۵۰۰ سال می
باشد. (۷) ... معروف ترین دیدنی های ایران در شهر تهران قرار دارند. (۸) در بازار تهران چند
کاروان سرای ... هنوز هست. (۹) در این بازار همه چیز معمولاً ... است. (۱۰) مردم ایران از بازار
تهران خیلی

35. *Розкрийте дужки, поставивши прикметники в правильній формі:*

(۱) یکی از (بزرگ) شهرهای خاورِ میانه است. (۲) جمعیتِ آن (زیاد) از ۱۱ میلیون نفر می
باشد. (۳) یکی از (معروف) جاهای دیدنیِ این شهر بازارِ بزرگ است. (۴) بازارِ تهران (بزرگ)
بازار سنتی و (مهم) مرکزِ تجارت در ایران است. (۵) بازارِ بزرگِ تهران از بازارهای (کوچک)
تشکیل می شود. (۶) بازارهای فرش، پارچه، طلا و آجیل از همه (معروف) و (مهم) هستند. (۷) در
بازارِ فرش (خوب)، (زیبا) و (گران) فرش ها را می بینیم. (۸) در بازار همه چیز معمولاً (ارزان)
است. (۹) چند تا از (قدیمی) کاروان سراهای تهران در بازار بزرگ قرار دارند. (۱۰) بازار تهران
یکی از (محبوب) دیدنی های خارجیان است.

36. *Вставте замість крапок слова з цього уроку та розкрийте дужки:*

من از این ... خیلی (خوش آمدن)	ما از این ... خیلی (خوش آمدن)
تو از این ... خیلی (خوش آمدن)	شما از این ... خیلی (خوش آمدن)
او از این ... خیلی (خوش آمدن)	آنها از این ... خیلی (خوش آمدن)

37. *Вставте необхідну займенникову енклітику і доповніть речення :*

(۱) من از شهر تهران خیلی خوش ... آمد چون ... (۲) استادمان از بازار تهران زیاد خوش ...
نمی آید چون ... (۳) خواهرم از این فرش خوش ... نیامد چون ... (۴) ما از دیدنی های تهران
خیلی خوش ... آمد چون ... (۵) از میان شهرهای ایران شما از کدام شهر ... خوش ... می آید؟
(۶) آنها از سفر به کنارِ دریا زیاد خوش ... نیامد چون هوا ... (۷) تو از کدام حیوان ... خوش ...

می آید؟ سگ یا ... ؟ ۸) مادرم معمولاً از خرید در بازار خوش ... نمی آید ولی دیروز
۹) همه خانم های ایرانی از طلا خوش ... می آید چون ۱۰) چرا آجیل نمی خورید؟ مگر از پسته خوش ... نمی آید؟

38. *Дайте відповіді на питання:*

- ۱) شما در باره شهر تهران چه می دانید؟
- ۲) جمعیت تهران چقدر است؟
- ۳) آیا بازار بزرگ یکی از دیدنی های تهران می باشد؟
- ۴) قدمت آن چقدر است؟
- ۵) چرا می گویند که بازار تهران مهمترین مرکز تجارت در ایران است؟
- ۶) بازار بزرگ از چه بازارهای کوچک تری تشکیل می شود؟
- ۷) کدامشان از همه معروف تر و مهم ترند؟
- ۸) آیا مغازه های کوچکی هم در این بازار وجود دارند؟
- ۹) آیا دُرُست است که در بازار همه چیز معمولاً ارزان تر است؟
- ۱۰) به نظر شما برتری های خرید در بازار کدامند؟

39. *Перекладіть речення:*

1) Місто Тегеран, столиця Ірану, є одним з найбільших міст на Середньому Сході. 2) Його населення нараховує більше 11 млн. людей. 3) В Тегерані є багато історичних пам'яток і цікавих місць. 4) Одним з таких цікавих місць є Великий Тегеранський базар. 5) Тегеранський базар є одним з найбільших традиційних базарів Ірану і найважливішим центром торгівлі країни. 6) Базар є цікавим не лише для іранців, а й для іноземців, тому що в ньому донині існують декілька давніх караван-сараїв. 7) Великий базар складається з менших базарів. 8) Найвідомішими і найважливішими з них є базари килимів, золота, тканин та аджиля. 9) На ринку килимів можна побачити найкращі й найдорожчі килими у світі. 10) Іранцям подобається їхній базар, оскільки тут зазвичай все дешевше, ніж в магазинах чи універмагах.

40. *Перекажіть текст «Тегеранський базар», а потім складіть міні-діалоги на цю тему, взявши за основу діалог на початку уроку.*

41. *Перекладіть текст за допомогою словничка в кінці уроку і запишіть його графікою:*

Місто Київ.

Я живу в місті Києві. Київ – столиця України. Київ – велике і гарне місто. Населення Києва складає більше 4 мільйонів осіб. Київ розташований на березі річки Дніпро. Дніпро – одна з найбільших річок Європи. Дніпро розділяє Київ на дві половини: лівий беріг і правий беріг.

У нашому місті багато великих і гарних вулиць. Найголовніша вулиця міста називається Хрещатик. Вона не дуже довга: починається від Бесарабської площі, а

закінчується на Європейській площі. На цій вулиці розташовано багато магазинів, установ, а також міський муніципалітет.

Один із найкрасивіших майданів міста – майдан Незалежності. Він знаходиться в центрі міста. На ньому розташовані центральний Головпоштамт, великий універмаг та декілька фонтанів. Там завжди дуже людно.

В Києві багато театрів і музеїв. Мені більше за всіх подобається Театр Опері і балету імені Тараса Шевченка. У нас є гарне метро, чудові парки, церкви і безліч можливостей для відпочинку. Всі знають, що в Києві багато архітектурних і історичних пам'яток. Тому туристи з усіх країн світу приїждять до Києва. Вони гуляють, відвідують музеї, насолоджуються гарною природою і архітектурою нашого міста. Туристам зазвичай дуже подобається Київ. Вони кажуть, що Київ – одне з найкрасивіших міст Європи.

Вправи

42. Знайдіть правильний переклад наведених словосполучень з-поміж запропонованих нижче варіантів:

از موزه های شهر بازدید کردن - آثار معماری شهر کی یف - بسیاری از کشورهای خاور میانه -
جمعیت شهر کی یف - میدان اروپایی - پایتخت اوکراین - مهمترین خیابان شهر - بسیاری از
امکانات - از طبیعت لذت بردن - آنها می گویند که ... - توریست ها از همه جهان - تئاتر اپرا و
باله - دانشجوی دانشگاه تاراس شفچنکو - یکی از بزرگترین رودخانه های اروپا - فواره های
بسیار - به دو بخش تقسیم کردن - یکی از زیباترین شهرهای اروپا.

Відвідувати музеї міста – багато країн Середнього Сходу – найважливіша вулиця міста – Європейська площа – столиця України – безліч можливостей – архітектурні пам'ятки Києва – вони кажуть, що... – розділяти на дві частини – туристи з усього світу – Театр опері і балету – насолоджуватися природою – студент університету Тараса Шевченка – одна з найбільших річок – численні фонтани – одне з найкрасивіших міст Європи – населення міста Київ.

43. Пропишіть кожне з поданих слів і словосполучень по п'ять-шість разів:

اوکراین

آثار معماری

دانشگاه شفچنکو

شهرداری

فواره

44. *Продовжіть речення:*

۱) یکی از مهمترین خیابانهای شهر کی یف ... ۲) بازار تهران یکی از ... ۳) شهر کی یف یکی از ... ۴) تئاتر اُپرا و باله به نام تاراس شفچنکو یکی از ... ۵) خیابان ولیعصر بلندترین ... ۶) رودخانه دنپرو یکی از ... ۷) اوکراین یکی از ... ۸) دانشگاه شفچنکو یکی از ... ۹) میدان استقلال مهمترین ... ۱۰) ایران یکی از ... خاور میانه است.

45. *Запишіть подані речення графікою і перекладіть їх:*

Man az in bāle xeyli xoš-am āmad. To četowr? – Man ham hamintowr. Xeyli jāleb bud. To az šahr-e Moskow xoš-at āmad? – Na ziyād, Moskow šahr-e xeyli šoluq-i ast. Miguyand ke iraniyān az saghā bad-ešān miāyad. Šomā nemidānid čerā? – Ćun dar eslām sag heyvān-e xub-i nist. Ammā ba'zihā saghā-rā xeyli dust dārand. Man bištar az gorbehā xoš-am miāyad. Xāhar-am hamintowr. Mā dar xane-yemān yek gorbe-ye qašang-i negah midārim. Name-ye afrād-e xānevāde-yemān ān-rā xeyli dust dārand.

46. *Перекладіть перською мовою і запишіть речення графікою:*

На мою думку, Театр опери і балету – один з найкрасивіших театрів нашого міста. Інші театри мені подобаються менше. А тобі який театр подобається більше? Я не люблю оперу, мені більше подобається Театр на лівому березі Дніпра. Коли ти приїхав до Москви, що тобі сподобалося і що не сподобалося? Йому не сподобалася ця їжа, бо він взагалі не любить м'яса. Що ж йому подобається? Йому подобається риба і овочі. Яка тварина вам подобається більше, кішка чи собака? – Я не люблю ані кішок, ані собак. Коли я був дитиною, мені дуже подобалися пташки.

47. *Дайте відповіді на питання:*

- ۱) آیا شهر کی یف پایتخت اوکراین است؟
- ۲) کی یف چگونه شهری است؟
- ۳) آیا در شهر کی یف رودخانه ای هست؟
- ۴) مهمترین خیابان شهر کدام است؟
- ۵) دانشگاه شفچنکو در کجای شهر قرار دارد؟
- ۶) آیا شهرداری در میدان استقلال واقع است؟
- ۷) آیا در میدان استقلال فواره وجود دارد؟
- ۸) کدام خیابان بلندتر است: خیابان ولیعصر یا خیابان خریشاتیک؟
- ۹) آیا در کی یف توریست ها زیادند؟
- ۱۰) شما از کدام آثار تاریخی و معماری بیشتر خوشتان می آید؟

48. *Створіть власні діалоги на тему «Місто Київ» і використайте їх для обговорення цієї теми в групі.*

49. *Напишіть твір на тему «Моє місто».*

Слова:

اروپایی	orupāyi європейський	شهرداری	šahrdāri муніципалітет
اوکراین	Ukrayn Україна	فواره	favvāre фонтан
بازدید کردن (از)	bāzdid kardan відвідувати	قسمت	qesmat
بخش	baxš частина	کلیسا	kelisā церква
بسیاری از	besyār-i az багато, безліч	ماهی	māhi риба
به نام	be nām-e імені	مسکو	Moskow Москва
تاراس شفچенکو	Taras Šefčenko Тарас Шевченко	معماری	me'māri архітектурний
تقسیم کردن	taqsim kardan ділити	نگه داشتن	negah dāštan тримати
توریست	turist турист	واقع است	vāqe' ast розташований
جهان	jahān світ	وجود دارد	vojud dārad є, існує

Урок 17

Тема: Пори року. Іранський календар

۱۳۹۷

فروردین (فروردین ۱۳۹۷)

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	شنبه
۲۹	۲۸	۲۷	۲۶	۲۵	۲۴	۲۳

اردیبهشت (اردیبهشت ۱۳۹۷)

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	شنبه
۲۲	۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶

خرداد (خرداد ۱۳۹۷)

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	شنبه
۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹

تیر (تیر ۱۳۹۷)

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	شنبه
۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲

مهر (مهر ۱۳۹۷)

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	شنبه
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷

آبان (آبان ۱۳۹۷)

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	شنبه
۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸

آذر (آذر ۱۳۹۷)

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	شنبه
۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱

دی (دی ۱۳۹۷)

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	شنبه
۳۰	۲۹	۲۸	۲۷	۲۶	۲۵	۲۴

بهمن (بهمن ۱۳۹۷)

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	شنبه
۲۳	۲۲	۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷

اسفند (اسفند ۱۳۹۷)

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	شنبه
۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰

Диалог 1. Яка твоя найулюбленіша пора року? (محبوب ترین فصل سال تو کدام است؟)

- Mahbubtarin fasl-e sāl-e to kodām ast? - Bahār. Ćun dar bahār āftāb har ruz garmtar mitābad va tabi'at bidār mišavad. To četowr? - Man bištar tābestān-rā dust dāram. Dar tābestān mā ma'mulan be kenār-e daryā miravim va dar ānjā šenā mikonim va āftāb migirim. - Pāyiz ham fasl-e zibā-(y)i ast. Vali dar pāyiz aqlab bārān mibārad va man az bārān xoš-am nemiāyad. - Man ham hamintowr. Be nazar-e diğarān zemestān az hame-ye faslhā-ye sāl behtar ast. Dar zemestān ba'zi mardom be kuhestān miravand va dar ānjā eskibāzi mikonand. - Dorost ast. Ćun ānhā be eskibāzi alāqe dārand. To eski dust dāri? - Na ziyād. Man bištar az kuhnavardi va šenā xoš-am miāyad.	- محبوب ترین فصل سال تو کدام است؟ - بهار. چون در بهار آفتاب هر روز گرمتر می تابد و طبیعت بیدار می شود. تو چطور؟ - من بیشتر تابستان را دوست دارم. ما در تابستان معمولاً به کنار دریا می رویم و در آنجا شنا می کنیم و آفتاب می گیریم. - پاییز هم فصل زیبایی است. ولی در پاییز اغلب باران می بارد و من از باران خوشم نمی آید. - من هم همینطور. به نظر دیگران زمستان از همه فصل های سال بهتر است. در زمستان بعضی مردم به کوهستان می روند و در آنجا اسکی بازی می کنند. - درست است. چون آنها به اسکی بازی علاقه دارند. تو اسکی دوست داری؟ - نه زیاد. من بیشتر از کوه نوردی و شنا خوشم می آید.

Діалог 2. Чи ти знаєш іранський календар?

(آیا تقویم ایرانی را می دانی؟)

- Āyā taqvim-e irāni bā taqvim-e orupāyi farq dārad?	- آیا تقویم ایرانی با تقویم اروپایی فرق دارد؟
- Bale. Dar Irān avvalin fasl-e sāl bahār ast. Dovvomin fasl-e sāl tabestān va sevvomin fasl-e sāl pāyiz ast. Zemestān čahāromin fasl-e sāl hesāb mišavad.	- بله. در ایران اولین فصل سال بهار است. دومین فصل سال تابستان و سومین فصل سال پاییز است. زمستان چهارمین فصل سال حساب می شود.
- Jāleb ast. Avvalin māh-e sāl kodām ast?	- جالب است. اولین ماه سال کدام است؟
- Avvalin māh-e sāl farvardin ast. Va āxarin māh-e sāl esfand ast.	- اولین ماه سال فروردین است. و آخرین ماه سال اسفند است.
- Čerā dar Irān bahār-rā avvalin fasl-e sāl midānand?	- چرا در ایران بهار را اولین فصل سال می دانند؟
- Čun avval-e farvardin dar Irān sāl-e now šoru' mišavad va irāniyān 'eyd-e Nowruz-rā jašn migirand.	- چون اول فروردین در ایران سال نو شروع می شود و ایرانیان عید نوروز را جشن می گیرند.
- Sāl-e tahsili dar Irān key šoru' mišavad?	- سال تحصیلی در ایران کی شروع می شود؟
- Avval-e mehr ke motābeq bā bist-o sevvom-e septāmr ast.	- اول مهر که مطابق با بیست و سوم سپتامبر است.

Слова:

آخرین	āxarin останній	سال نو	sāl-e now Новий рік
آفتاب گرفتن	āftāb gereftan загоряти	شنا کردن	šenā kardan плавати
اسکی	eski лижі	علاقه داشتن (به)	'alāqe dāštan (be)
اسکی بازی کردن	eskibāzi kardan кататися на лижах	цікавитися, любити	
تابیدن	tābidan світити	فرق داشتن	farq dāštan відрізнятися
تقویم	taqvim календар	کوهستان	kuhestān гори
جشن گرفتن	jašn gereftan святкувати	کوهنوردی	kuhnavardi альпінізм;
حساب شدن	hesāb šodan вважатися	похід у гори	
سال تحصیلی	sāl-e tahsili навчальний рік	مطابق بودن	motābeq-e ... budan
		відповідати (чомусь)	

Порядкові числівники

Порядкові числівники утворюються від кількісних за допомогою двох суфіксів: **-om** та **-omin**, на які переходить наголос. Наприклад: **panjóm, panjomín** 'п'ятый' (від **panj** 'п'ять'), **bistóm, bistomín** 'двадцятий' (від **bist** 'двадцять'),

hezār-o sisad-o nuzdahóm, hezār-o sisad-o nuzdahomín ‘тисяча триста дев’ятнадцятий’ (від **hezār-o sisad-o nuzdah** ‘тисяча триста дев’ятнадцять’).

Спеціально потрібно запам’ятати три числівники:

- від числівника **do** ‘два’: **dovvom** / **dovvomin**;
- від числівника **se** ‘три’: **sevvom** / **sevvomin**;
- від числівника **si** ‘тридцять’: **siyom** / **siyomin**.

Використання форм **-om** та **-omin** :

1. Форми на **-om** використовуються:

1) в ролі ізафетного означення до іменника: **dars-e dovvom** ‘другий урок’, **otāq-e davāzdahom** ‘дванадцята кімната’ тощо.

Примітка. В ролі ізафетного означення, що називає порядковий номер предмета, окрім порядкового може бути використаний і кількісний числівник:

tabaqe-ye šešom = **tabaqe-ye šeš** ‘шостий поверх’
matn-e dovvom = **matn-e do** ‘другий текст’.

Після слів **nomre** ‘номер’, **šomāre** ‘номер’, **pelāk** ‘номер будинка’ в ізафетній конструкції використовуються тільки кількісні числівники:

matn-e šomāre-ye (nomre-ye) ranj ‘текст п’ятий (текст №5)’, **pelāk-e šeš** ‘будинок №6’.

2) при позначенні дати. На перше місце ставиться форма на **-om**, а до неї за допомогою ізафету приєднується назва місяця:

- **ranjom-e xordād** ‘п’яте (число) хордада’;
- **haftom-e novāmr** ‘сьоме листопада’ тощо.

Ця скорочена конструкція виникла з повної:

- **ruz-e ranjom-e xordād**
- **ruz-e haftom-e mäh-e novāmr**.

Також за допомогою ізафету приєднуються слова, що позначають рік, напр.: **bistom-e āvril-e sāl-e do hezār-o nuzdah** – ‘20 квітня 2019 року’.

Щоб поставити питання про дату, використовують форму **čandom** (від **čand** ‘кілька’):

امروز چندم است؟ Emruz čandom-e mäh ast? або **امروز چندم است؟ Emruz čandom ast?** Яке сьогодні число?

2. Порядкові числівники на **-omin** використовуються переважно в книжному мовленні і набагато рідше, ніж форма на **-om**. У цій конструкції на першому місці стоїть числівник, який зв’язується з іменником шляхом прилягання, тобто без ізафету. Наприклад: **bistomin** **sālgard-e enqelāb-e eslāmi** ‘двадцять річниця Ісламської революції’.

Як бачимо, таке використання форм на **-omin** подібне до функціонування прикметників у формі найвищого ступеня, коли означення, виражене таким

прикметником, ставиться перед означуваним і зв'язується з ним шляхом прилягання (напр.: *bozorgtarin šahr-e Irān* 'найбільше місто Ірану').

Примітка. Окрім перських форм у ролі порядкових числівників використовуються також деякі слова, запозичені з арабської мови. Найбільш вживане з них – числівник **avval** 'перший': **dars-e avval** 'перший урок'. Від нього можна утворити форму **avvalin**, яка використовується так само, як форма на **-omin**:

avvalin dars 'перший урок', **barāye avvalin bār** 'вперше'.

3. Форми на **-om** та **-omin** можуть взаємозамінюватися, наприклад:

dovvomin fasl-e sāl = **fasl-e dovvom-e sāl** 'друга пора року'

sevvomin fasl-e sāl = **fasl-e sevvom-e sāl** 'третья пора року'

Календарні системи Ірану

1. Григоріанський календар. В Ірані його використовують, коли мова йде про події поза межами Ірану. Назви європейських місяців інтернаціональні, запозичені з французької мови.

Назви європейських місяців

ژانویه	žānviye	січень	ژوئییه	žu'iyē	липень
فوریه	fevriye	лютий	اوت	ut	серпень
مارس	mārs	березень	سپتامبر	septāmb	вересень
آوریل	āvril	квітень	اکتبر	oktobr	жовтень
مه	me	травень	نوامبر	novāmb	листопад
ژوئن	žu'an	червень	دسامبر	desāmb	грудень

В розмовному мовленні використовуються і деякі англійські за походженням назви: **mārc̄** 'березень', **āpril** 'квітень', **julāy** 'липень'.

2. Сонячний календар гіджри. Відлік за цим календарем починається з «гіджри» – дати переселення пророка Мохаммада з Мекки до Медіни 16 липня 622 р. н.е.). Перші шість місяців мають 31 день, наступні п'ять – 30 днів, останній – 30 або 29 днів.

Назви іранських місяців за сонячним календарем

فروردین	farvardin	21 березня – 20 квітня	مهر	mehr	23 вересня – 22 жовтня
اردیبهشت	ordibehešt	21 квітня – 21 травня	آبان	ābān	23 жовтня – 21 листопада
خرداد	xordād	22 травня – 21 червня	آذر	āzar	22 листопада – 21 грудня
تیر	tir	22 червня – 22 липня	دی	dey	22 грудня – 20 січня
مرداد	mordād	23 липня – 22 серпня	بهمن	bahman	21 січня – 19 лютого
شهریور	šahrivar	23 серпня – 22 вересня	اسفند	esfand	20 лютого – 20 березня

Іранський рік починається 1-го фарвардіна (у день весняного рівнодення), що відповідає 21 березня за григоріанським календарем. У цей день іранці святкують національне свято «Ноуруз», яке було започатковане в стародавньому Ірані, задовго до приходу ісламу на територію цієї країни.

Примітка 1. Інтернаціональні і іранські назви місяців можуть сполучатися зі словом **māh** ‘місяць’ двома способами: за допомогою ізафету або шляхом прилягання, напр.:

- māh-e oktobr ‘жовтень’, māh-e me ‘травень’

але:

- mehr māh ‘місяць мегр’, dey māh ‘місяць дей’.

Примітка 2. Після словосполучення, що позначає дату, може бути додане ізафетне означення: **milādi** ‘за християнською ерою’ (тобто за григоріанським календарем) або **hejri** ‘за гіджрою’ (тобто за мусульманським календарем).

3. Місячний календар гіджри. Ця система використовується в Ірані для відзначення релігійних свят, знаменних дат і днів трауру. Один місяць за цим календарем має 29 діб, а тому в цілому місячний рік коротший за сонячний і має 254 дні. Дати місячного календаря не мають постійної відповідності з датами сонячного календаря, оскільки місячний рік по відношенню до сонячного постійно ссувається. Одним із найважливіших за місячним календарем є місяць **ramazān** (ماه رمضان), коли мусульмани всього світу постують – утримуються від вживання їжі й води від сходу до заходу сонця. Дати, коли це відбувається, змінюються рік від року.

Вправи

1. Прочитайте речення:

Emruz čandom-e māh ast? – Dovvom-e fevriye. Diruz če ruz-i bud? – Diruz avval-e fevriye bud. Emruz če ruz-i ast? – Emruz ruz-e došambe ast. Diruz če ruz-i bud? – Diruz ruz-e yekšambe bud. Dar kešvar-e šomā sāl-e now-rā key jašn migirand? – Mā sāl-e now-rā avval-e zānviye jašn migirim. Dar Irān četowr? – Dar Irān sāl-e now dar bahār šoru’ mišavad. Bist-o yekom-e mārš yā avval-e farvardin dar Irān ‘eyd-e Nowruz ast. Irāniyān in ‘eyd-rā haft ruz jašn migirand. Šomā haštom-e mārš če jašn-i dārid? – Haštom-e mārš dar Ukrāyin ruz-e zan-rā jašn migirand.

2. Заповніть пропуски в реченнях:

Man matn-e ... -rā xub yād gereftam. Man dar xiyābān-e ... zendegi mikonam, pelāk-e Dar šomāre-ye ... in majalle yek maqāle-ye jāleb-i ast. Ta’tilāt-e zemestāni ... tamām mišavad. Mā sāl-e now-rā Sāl-e tahsili dar Ukrāyin Emtehān-e avval dar Āxarin emtehān dar Az ... ta’tilāt-e tābestāni šoru’ mišavad. Ruz-e tavallod-e man Zan-e ruz-rā dar Dars-e mā dar māh-e Dust-am dar māh-e ... be Irān raft va ... bar-migardad. Dars-e adabiyāt-e fārsi dar otāq-e šomāre-ye ... taškil mišavad.

3. Перекладіть речення:

Яке сьогодні число? Яке вчора було число? Яке число було 5 днів назад? Мій товариш приїхав до Києва 22 березня. Навчальний рік в Україні починається 1 вересня, а в Ірані – 23 мегра. Коли починаються зимові канікули: до Нового року чи після нього? – Після Нового року. День народження моєї матері – 15 лютого, а батька – 28 жовтня. Шостий урок був дуже важкий, а сьомий – набагато легший. Я добре вивчив 13-й текст, і викладач був мною задоволений.

Яка ваша улюблена пора року? Чому вам не подобається осінь? Нам подобається літо, бо влітку у нас канікули і зазвичай ми їдемо на море. Мій брат любить зиму, бо взимку він зазвичай їде в гори і катається на лижах. Більшість людей люблять весну, бо на весні природа прокидається і погода тепла.

4. Прочитайте і перекладіть діалог:

رامین: سینا، خانه شما کجاست؟
سینا: خیابان بهار، اولین کوچه سمت راست. خانه شما کجاست؟
رامین: میدان آزادی، خیابان جامی، آپارتمان لاله.
سینا: طبقه چندم؟
رامین: طبقه دوم.

Слова:

تابستانی	tābestāni літній	سالگرد	sālgard річниця
تشکیل شدن	taškil šodan відбуватися	سینا	Sinā Сіна (чол. ім'я)
تعطیلات	ta'tilāt канікули	میلادی	milādi за григоріанським календарем
جامی	Jāmi Джамі (поет)	نمبره	nomre номер
رامین	Rāmin Рамін (чол. ім'я)	هجری	hejri за гіджрою
زمستانی	zemestāni зимовий		

5. Складіть декілька діалогів, за допомогою яких обговорить з одногрупниками адреси своїх будинків та різних інших установ.

6. Прочитайте і перекладіть текст:

بهار چندمین فصل سال است؟

اولین فصل سال، بهار است. فروردین، اردیبهشت و خرداد، ماه های فصل بهار هستند. هر ماه بهار ۳۱ روز است. روز اول فروردین، عید نوروز است. این عید، شروع سال ایرانی و عید ملی

ایرانیان است. در فصل بهار درخت ها سبز می شوند و شکوفه می دهند. گل ها باز می شوند و آفتاب هر روز گرمتر می تابد. ولی در این فصل باران هم زیاد می بارد. بعضی وقت ها بعد از باران در آسمان رنگین کمان می بینیم. مردم در این فصل بیشتر برای گردش به پارک می روند. دوّمین فصل سال، تابستان است. تیر، مرداد و شهریور، ماه های فصل تابستان هستند. هر ماه تابستان ۳۱ روز است. تابستان گرمترین فصل سال است. در این فصل درخت ها میوه می دهند. بعضی از مردم در تابستان به کنار دریا می روند و آنجا استراحت می کنند. مدرسه ها و دانشگاه ها در تابستان تعطیل هستند. همه تعطیلات دارند.

سوّمین فصل سال، پاییز است. ماه های فصل پاییز از این قرار است: مهر، آبان و آذر. هر ماه پاییز ۳۰ روز است. روز اوّل ماه مهر مدرسه ها و دانشگاه ها باز می شوند. هوای پاییز خنک است و زیاد باران می بارد. برگ های درختان در پاییز زرد می شوند و روی زمین می ریزند. ایرانیان در این فصل بیشتر به کوهنوردی می روند.

چهارمین فصل سال، زمستان است. ماه های فصل زمستان از این قرار است: دی، بهمن و اسفند. هر ماه زمستان ۳۰ روز است. ماه اسفند گاهی ۲۹ روز است. زمستان سردترین فصل سال است. در فصل زمستان برف و باران می بارد. اوّلین شب زمستان، بلندترین شب سال است. این شب را مردم ایران جشن می گیرند و به آن «شب یلدا» می گویند. در زمستان مردم به اسکی می روند و بچه ها برف بازی می کنند.

Слова:

از این قرار است	az in qarār ast такі	رنگین کمان	rangin-kamān веселка
باریدن	bāridan йти (про опади)	شب یلدا	šab-e yaldā ніч «Ялда» (свято найдовшої ночі)
برف بازی کردن	barfbāzi kardan грати в сніжки	شکوفه دادن	šekufe dādan розквітати
بعضی وقت ها	ba'zi vaqthā інколи	ملی	melli національний

Вправи

7. Пропишіть кожне з поданих слів по п'ять-шість разів:

فروردین

اردیبهشت

بهمن

ژانویه

ژوئن

8. *Доповніть речення за допомогою числівників:*

(۱) تابستان ... فصل سال است. (۲) فروردین ... ماه بهار است. (۳) ... ماه تابستان، مرداد است.
 (۴) ... فصل سال، پاییز است. (۵) ... ماه پاییز، آذر است. (۶) ... فصل سال زمستان است. (۷) اسفند ... ماه سال است. (۸) جمعه ... روز هفته است. (۹) سومین روز هفته ... است. (۱۰) جشن نوروز ... فروردین است.

9. *Визначте правильні та неправильні твердження:*

(۱) اولین فصل سال، زمستان است. (۲) فروردین، اردیبهشت و خرداد، ماه های فصل بهار هستند. (۳) روز اول فروردین ایرانیان عید نوروز را جشن می گیرند. (۴) در فصل تابستان درخت ها سبز می شوند و شکوفه می دهند. (۵) تیر، مرداد و شهریور، ماه های فصل پاییز هستند. (۶) در فصل تابستان ایرانیان زیاد به کوهنوردی می روند. (۷) بعضی از مردم در پاییز برای استراحت به کنار دریا می روند. (۸) زمستان، سومین فصل سال است. (۹) در فصل بهار زیاد باران می بارد. (۱۰) در زمستان بعضی از مردم به اسکی می روند چون اسکی بازی را دوست دارند.

10. *Складіть зі слів речення:*

(۱) در - گل ها - بهار - هوا - روز - می شوند - و - باز - هر - گرمتر - می شود.
 (۲) فصل - تابستان - میوه - درخت ها - می دهند - در. (۳) مردم - به - بعضی - تابستان - کنار - از - دریا - می روند. (۴) در - ایرانیان - فصل - می روند - پاییز - به - کوهنوردی. (۵) برگ های - پاییز - و - روی - می شوند - درختان - در - زمین - می ریزند - زرد. (۶) تعطیل - و - تابستان - دانشگاه ها - در - مدرسه ها - هستند. (۷) شب - زمستان - اولین - بلندترین - سال - شب - است. (۸) اولین - ایرانیان - می گیرند - زمستان - شب - را - جشن. (۹) بچه ها - زمستان - در - بازی - برف - زیاد - می کنند. (۱۰) ایرانیان - عید - را - جشن - نوروز - فروردین - اول - می گیرند.

11. *Дайте відповіді на питання:*

- (۱) یک سال چند سال دارد؟
- (۲) فروردین چندمین ماه سال است؟
- (۳) پنجمین ماه سال چه ماهی است؟
- (۴) سومین فصل سال کدام است؟

- (۵) آخرین فصل سال چه نام دارد؟
 (۶) ماه های کدام فصل ۳۱ روز دارد؟
 (۷) عید نوروز را کی جشن می گیرند؟
 (۸) گاهی بعد از باران در آسمان چه می بینیم؟
 (۹) شب یلدا را کی جشن می گیرند؟
 (۱۰) در پاییز و زمستان هوا چگونه است؟

12. *Перекладіть речення:*

1) В Ірані першою порою року вважається весна, оскільки іранці святкують Новий рік навесні, 1-го фарвардіна. 2) З усіх пір року я більш за все люблю літо, бо влітку у нас канікули і ми їдемо відпочивати на море. 3) Найулюбленіша пора року моєї мами – весна, бо навесні природа прокидається і дерева розквітають. 4) Навесні після дощу на небі ми інколи бачимо веселку. 5) Іранці восени часто ходять на прогулянку в гори, бо погода не така спекотна. 6) Мої друзі люблять зиму, бо вони кожної зими їдуть в гори кататися на лижах. 7) Одне з найулюбленіших свят іранців – «Шаб-е Ялда» – свято найдовшої в році ночі. 8) Зимові місяці за іранським календарем такі: дей, багман, есфанд. 9) Кожен з цих місяців має 30 днів, а есфанд інколи – 29. 10) Свято Ноуруз є одним із найдавніших і найцікавіших свят іранців.

13. *Прочитайте, перекладіть і запишіть графікою текст за допомогою нижчеподаних слів:*

Faslhā-ye sāl.

Yek sāl čahār fasl ast: bahār, tābestān, pāyiz va zemestān. Sāl-e now dar Orupā avval-e žānviye šoru' mišavad. Sāl-e now dar Irān bist-o yekom-e mārs šoru' mišavad. Dar in ruz irāniyān 'eyd-e Nowruz-rā jašn migirand. In 'eyd haft ruz edāme dārad. Nowruz jašn-e qadimi-ye irāniyān ast va hame-ye mardom ān-rā dust dārand. Bist-o yekom-e mārs tul-e šab va ruz barābar ast.

Bahār avvalin va zibātarin fasl-e sāl dar Irān ast. Avāyel-e bahār havā hanuz xonak ast. Zamin be tadrīj garm mišavad va dehqānān mašqul-e kešt mišavand. Tābestān dovvin va garmtarin fasl-e sāl ast. Tulānitarin ruzhā va kutāhtarin šabhā-ye sāl dar tābestān ast.

Ba'd az tābestān pāyiz, fasl-e sevvom-e sāl farā mirasad. Dar avāyel-e pāyiz garmā kamtar mišavad. Barghā-ye deraxtān be tadrīj zard va xošk mišavad va ru-ye zamin mirizad. Bist-o yekom-e septāmr bāz tul-e šab va ruz barābar mišavad. Avāxer-e fasl havā xeyli sardtar mišavad va gāh-i bārān mibārad. Dar pāyiz dehqānān hāsel jam'āvāri mikonand.

Fasl-e čahārom-e sāl zemestān ast. In fasl az hame-ye faslhā-ye sāl sardtar ast. Dar in fasl barf-o bārān mibārad. Kutāhtarin ruzhā va derāztarin šabhā-ye sāl dar zemestān ast. Dar in fasl ba'zi mardom barāye eskibāzi be kuhestān miravand.

Dar Ukrāyin sāl-e tahsili avval-e septāmr šoru' mišavad va dar Irān – avval-e mehr. Avval-e mehr motābeq bā bist-o sevvom-e septāmr ast. Sāl-e tahsili dar Ukrāyin az do term taškil mišavad va dar Irān – az se term. Term-e avval dar Ukrāyin tā āxar-e mäh-e desāmr edāme dārad. Ba'd az dowre-ye emtehānāt ta'tilāt-e zemestāni šoru'

mišavad. Term-e dovvom tā āxar-e māh-e me tul mikašad. Dowre-ye emtehānāt-e term dovvom dar māh-e žū'an ast. Dar tul-e māhhā-ye žū'īye va ut dānešjuyān ta'tilāt-e tābestāni dārand.

Слова:

آخر	āxar кінець	دوره	dowre період
ادامه داشتن	edāme dāštan тривати	دهقان	dehqān землероб
اواخر	avāxer кінець	رسیدن	rasidan досягати
اوایل	avāyel початок	طول	tul довжина
باز	bāz знов	در طول	dar tul-e протягом
برابر	barābar рівний	طول کشیدن	tul kašidan тривати
به تدریج	be tadrij поступово	فرا رسیدن	farā rasidan наставати
ترم	term семестр	کشت	kešt посів
جمع آوری کردن	jam'āvari kardan збирати	گرما	garmā спека
حاصل	hāsel врожай	مشغول ... شدن	mašqul-e ... šodan
خشک شدن	xošk šodan висихати		займатися

Вправи

14. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення і напишіть їхню транскрипцію:

شب سال	محبوب ترین
تشکیل شدن	مشغول
ادامه دارد	دوره
فصل سال	حاصل
طول می کشد	برای اسکی بازی
کشت شدن	از دو ترم
امتحانات	هفت روز
به کوهستان رفتن	طولانی ترین
جمع آوری کردن	مطابق با
۲۱ مارس است	تا آخر ماه مه

15. Закінчіть речення:

- (۱) محبوب ترین فصل سال ... (۲) سال نو در اروپا ... (۳) بیست و یکم مارس ...
 (۴) در فصل بهار دهقانان مشغول ... (۵) در تابستان مدرسه ها و دانشگاه ها ... (۶) تعطیلات زمستانی ... (۷) به نظر بعضی ها پاییز ... (۸) در فصل زمستان بعضی ها برای اسکی بازی ...
 (۹) در اوکراین سال تحصیلی ... (۱۰) دوره امتحانات ترم اول در ماه ...

16. З'єднайте правильно подані в двох колонках частини речень:

() اول مهر شروع می شود.	(۱) طول روز و شب
() دانشگاه تعطیل است.	(۲) عید نوروز هفت روز
() شب یلدا می گویند.	(۳) بعد از دوره امتحانات
() مطابق با ۲۱ مارس است.	(۴) سال تحصیلی در ایران
() درخت ها میوه می دهند.	(۵) در پاییز دهقانان
() ادامه دارد.	(۶) اول فروردین
() در ۲۱ مارس برابر است.	(۷) به اولین شب زمستان
() حاصل جمع آوری می کنند.	(۸) در فصل تابستان
() تعطیلات شروع می شود.	(۹) گاهی ماه اسفند
() ۲۹ روز دارد.	(۱۰) ماه های ژوویه و اوت

17. Дайте відповіді на питання:

- ۱) آیا تقویم ایرانی با تقویم اروپایی فرق دارد؟
- ۲) در اروپا سال نو را کی جشن می گیرند؟
- ۳) سال تحصیلی چند ماه طول می کشد؟
- ۴) تعطیلات زمستانی کی شروع می شود؟
- ۵) سال تحصیلی در ایران از چند ترم تشکیل می شود؟
- ۶) محبوب ترین جشن شما کدام است؟
- ۷) دوره امتحانات ترم دوم کی تمام می شود؟
- ۸) مشکل ترین امتحان برای شما کدام است؟
- ۹) شب یلدا چگونه جشنی است؟
- ۱۰) در باره عید نوروز چه می دانید؟

18. Перекладіть речення:

1) Весняні місяці за іранським календарем такі: фарвардін, ордібегешт, хордад. 2) Кожен з (هر کدام از) цих місяців має 31 день, як і всі літні місяці – тобто тір, мордад, шагрівар. 3) Проте осінні місяці (мегр, абан, азар), так само як зимові місяці (дей, багман, есфанд), мають 30 днів, хоча есфанд інколи має 29 днів. 4) Землероби навесні займаються посівом, а восени збирають врожай. 5) Навчальний рік в Ірані починається 1 мегра і складається з трьох семестрів. 6) 1 мегра відповідає 23 вересня за нашим календарем, тобто іранські школяри і студенти починають вчитися приблизно на 20 днів пізніше за нас. 7) Навчальний

рік в Україні починається 1-го вересня і складається з двох семестрів. 8) Перший семестр закінчується в кінці грудня, і після екзаменаційної сесії починаються зимові канікули. 9) Другий семестр триває до кінця червня, а у липні і серпні у нас канікули. 10) Влітку всі школи і університети в Україні не працюють.

19. Напишіть міні-твір на тему: «Чим відрізняються іранський та європейський календарі?»

Каузативні (спонукальні) дієслова

Від деяких простих дієслів можуть бути утворені так звані каузативні (спонукальні) дієслова. Для цього до основи теперішнього часу вихідного дієслова потрібно додати суфікс **اندن -āndan** (в книжній формі – суфікс **انیدن – ānidan**). Розглянемо приклади.

Вихідне дієслово	ОТЧ	Похідне каузативне дієслово
پوشیدن pušidan ‘одягати’	پوش puš-	پوشاندن pušāndan ‘одягати (на когось)’, ‘покривати’
خوردن xordan ‘їсти’	خور xor-	خوراندن xorāndan ‘годувати (когось)’
رسیدن rasidan ‘досягати’	رس ras-	رساندن rasāndan ‘доставляти (когось)’
گذشتن gozaštan ‘проходити’	گذر gozar-	گذراندن gozarāndan ‘проводити (час)’

Найчастіше з усіх наведених в таблиці каузативних дієслів використовуються رساندن **rasāndan** ‘доставляти’ і گذراندن **gozarāndan** ‘проводити (час)’.

Каузативні дієслова, утворені від неперехідних дієслів, стають перехідними і вимагають оформлення прямого додатку, який до них відноситься, за допомогою післяйменника **را -rā**, наприклад:

- **Diruz barādar-am-rā tā forušgāh rasāndam.**
Вчора я **довів** брата до універмага.
- **تا’tilāt-e tābestāni-rā kojā gozarāndi?** Де ти **провів** літні канікули?

Основа теперішнього часу від усіх каузативних дієслів утворюється шляхом відкидання закінчення **-dan** (або **-idan**), наприклад:

او می رساند **u mirasānd**, تو می رسانی **to mirasāni**, من می رسانم **man mirasānam**,
ما می رسانیم **mā mirasānim**, شما می رسانید **šomā mirasānid**,
آنها می رسانند **ānhā mirasānand**

Розглянемо приклади:

- **Dar zemestān barf zamin-rā mipušānad.** در زمستان برف زمین را می پوشاند.
*Взимку сніг **вкриває** землю снігом.*
- **Fardā man šomā-rā tā dānešgāh mirasānam.** Я вас завтра **довезу** до університету.
فردا من شما را تا دانشگاه می رسانم.
- **Lotfan salām-e ma-rā be mādar-etān berasānid.** Будь ласка, **перекажіть** мої вітання вашій матері.
لطفاً سلام مرا به مادرتان برسانید.
- **Dustān-e man ma'mulan tamām-e tābestān-rā dar kenār-e daryā migozarānand.** Мої друзі зазвичай все літо **проводять** на березі моря.
دوستان من معمولاً تمام تابستان را در کنار دریا می گذرانند.

Вправи

20. Прочитайте і перекладіть речення:

۱) من از پیل گذشتم. حسن مرا از پیل گذراند. ۲) تابستان به من خیلی خوش گذشت. ما تابستان را خیلی خوب گذرانديم. ۳) من زود لباس پوشيدم. مادر به بچه اش لباس پوشاند. ۴) احمد پسرش را به مدرسه رساند و خودش سر کار رفت. ۵) لطفاً مرا تا آن چهارراه برسانيد. ۶) آن حیوان در باغ وحش خیلی لاغر بود. معلوم است که آن را بد می خوراندند. ۷) دوستانم دو روز را در روستا در کنار رودخانه گذراندند. روزهای تعطیل به آنها خیلی خوش گذشت. ۸) شما معمولاً تعطیلات زمستانی تان را کجا می گذرانيد؟ ۹) نگران نباشيد، حتماً سلامتتان را به ایشان می رسانم. ۱۰) ایشان هم به همه افراد خانواده تان سلام رساندند.

21. Розкрийте дужки в реченнях:

۱) من تعطیلاتم را در خارج از کشور (گذراندن). ۲) علی هر صبح همسرش را تا دانشگاه (رساندن). ۳) بین چقدر زیبا برف زمین را (پوشاندن). ۴) آنها تعطیلات نوروزی را خوب (گذراندن). ۵) لطفاً سلام مرا به خانمتان (رساندن). ۶) در این باغ وحش حیوانات را روزی دو بار (خوراندن). ۷) تو روزهای تعطیل را معمولاً چگونه (گذراندن)؟ ۸) حتماً به افراد خانواده تان سلام (رساندن). ۹) دوستم همه تعطیلاتش را در روستا پیش مادربزرگش (گذراندن). ۱۰) من هر روز دختر کوچکم را به کودکستان (رساندن).

22. Перекладіть речення:

1) Навесні люди часто проводять свій вільний час назовні. 2) У зоопарку тварин годують двічі на день. 3) На зимових канікулах ми два тижні провели в горах. 4) Будь ласка, доведи мене до центрального ринку. 5) В Україні взимку сніг часто вкриває землю. 6) Вони передають вам вітання і питають, чи приїдете ви до них на канікули. 7) Там дуже гарна природа, проведіть там пару днів, самі побачете. 8) Обов'язково передавайте вітання всім членам вашої родини. 9) Я

переказав від вас вітання, він дуже зрадив і подякував мені. 10) Не хвилюйтеся, я сам доведу вашу дочку до дому.

23. Прочитайте і перекладіть текст:

آب و هوای ایران

مازندران

کوه های آذربایجان غربی

دشت لوت

خلیج فارس

ایران کشور پهناوری است و یکی از بزرگترین کشورهای آسیای میانه باشد. طبیعی است که آب و هوای ایران در تمام نواحی ایران یکسان نیست. بین آب و هوای شمال و جنوب، شرق و غرب اختلاف زیادی مشاهده می شود. مثلاً نواحی شمالی واقع در کنار دریای خزر (استان های گیلان و مازندران) دارای آب و هوای معتدل است. زمستان برف می بارد، تابستان باران می آید و رویهمرفته رطوبت زیاد است.

نواحی کوهستانی شمال غربی ایران (استان های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی) دارای زمستان های سرد و پربرف است. بیشتر وقتها برف زمین را می پوشاند. در ماه های زمستانی سرمای هوا تا ۳۰ درجه زیر صفر می رسد. برودت تا اسفندماه ادامه دارد.

صحراهای پهناور داخلی ایران دارای آب و هوای خشک و گرم است. دشت لوت خشک ترین ناحیه ایران است. در این ناحیه تقریباً باران نمی بارد، زمستان ها کوتاه و تابستان ها طولانی است.

گرمترین نواحی ایران جنوب و مخصوصاً کنار خلیج فارس است. در خردادماه و تیرماه و مردادماه دمای هوای آنجا تا ۵۰ و گاهی تا ۵۵ درجه بالای صفر می رسد. حتی مردم بومی این گرما را به سختی تحمل می کنند.

بهترین فصل سال در ایران بهار است. در اوّل فروردین ایرانیان عید نوروز را جشن می گیرند و موقع تعطیلات نوروزی

به مسافرت می روند. در این زمان هتل های شهر های اصفهان و شیراز پر از مسافران نوروزی هستند. در فصل بهار مردم بیشتر وقتها را در بیرون می گذرانند و از طبیعت بهاری لذت می برند. تابستان که فرا می رسد تقریباً در سرتاسر ایران هوا گرم می شود. فقط در نواحی شمال ایران و بعضی نواحی کوهستانی هوا خیلی گرم نیست و بعضی جاها حتی خنک است.

Слова до тексту:

آب و هوا	āb-o havā клімат	رویهمرفته	ruyhamrafte загалом
آذربایجان	āzarbāyjān Азербайджан	سرتا سر	sar tā sar-e повсюди
آسیا	āsyā Азія	سرما	sarmā холод
اختلاف	extelāf різниця	شمال غربی	šomāl-e qarbi північний
استان	ostān провінція		захід
برودت	borudat холод, стужа	صحرا	sahrā степ, пустеля
بومی	bumi місцевий	صفر	sefr нуль
بهارى	bahāri весняний	طبیعی است که	tabi'i-st ke природно, що
پر برف	porbarf сніжний	کودکستان	kudakestān дитячий садок
پهناور	pahnāvar обширний	کوهستانی	kuhestāni гірський
تحمل کردن	tahammol kardan терпіти	گیلان	Gilān Гілян
حتی	hattā навіть	مازندران	Māzandarān Мазендеран
خارج از کشور	xārej az kešvar за кордоном	مخصوصاً	maxsusan особливо
خليج فارس	Xalij-e fārs Перська затока	مسافر	mosāfer подорожній, пасажир
درجه	daraje градус	مشاهده شدن	mošāhede šodan
دشت	dašt степ, пустеля		спостерігатися
دشت لوت	Dašt-e lut Даште Лут	معتدل	mo'tadel помірний
دما	damā спека	ناحیه (نواحی)	nāhiye (navāhi) район
رطوبت	rotubat вологість	یکسان	yeksān однаковий

Вправи

24. Прочитайте кожне з поданих слів по п'ять-шість разів:

_____ آب و هوا

_____ اختلاف

_____ رطوبت

_____ صحرا

_____ خليج فارس

_____ نواحی

_____ معتدل

25. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення і напишіть їхню транскрипцію:

کشور	پر از مسافران
نواحی	بهارى
آذربایجان	بالای صفر
آب و هوای	پهناور
زمستان	بومی
به سختی	کوهستانی
مردم	معتدل
۵۵ درجه	تحمل کردن
طبیعت	غربی
هتل های	پر برف

26. Знайдіть правильний переклад наведених словосполучень з-поміж запропонованих нижче:

نواحی غربی - بیشتر وقتها - آب و هوای خشک - رطوبت زیاد - استان های گیلان و مازندران - تا ... درجه بالای صفر می رسد - گرما را به سختی تحمل کردن - صحراهای پهناور - برودت ادامه دارد - اختلاف زیادی مشاهده می شود - کنار خلیج فارس

На березі Перської затоки – велика вологість – більшість часу – досягає ... градусів вище нуля – провінції Гілян і Мазендаран – важко переносити спеку – спостерігається велика різниця – посушливий клімат – обширні пустелі – стужа продовжується – західні райони.

27. Визначте правильні та неправильні твердження:

(۱) ایران یکی از بزرگترین کشورهای خاور میانه است. (۲) آب و هوای ایران در تمام نواحی ایران معتدل نیست. (۳) بین آب و هوای شمال و جنوب، شرق و غرب تفاوت بسیاری وجود دارد. (۴) در استان های گیلان و مازندران رطوبت زیاد نیست. (۵) در نواحی کوهستانی شمال غربی ایران در زمستان برف زمین را می پوشاند. (۶) صحراهای پهناور داخلی خشک ترین نواحی ایران هستند. (۷) در کنار خلیج فارس در زمستان گرمای هوا تا ۵۵ درجه بالای صفر می رسد. (۸) در موقع تعطیلات نوروزی بسیاری از ایرانیان به شهر های اصفهان و شیراز می روند. (۹) در کنار دریای خزر مردم بومی گرمای هوا را به سختی تحمل می کنند. (۱۰) در بیشتر نواحی ایران تابستان خیلی گرم است.

28. *Доповніть речення за допомогою вказаних слів:*

آب و هوا - می گذرانند - رطوبت - ناحیه - تحمل می کنند - مسافران - اختلاف
خلیج فارس - استان های - لذت می برند

۱) در همه نواحی ایران ... یکسان نیست. ۲) بین آب و هوای شمال و جنوب، شرق و غرب ... زیادی مشاهده می شود. ۳) در موقع تعطیلات نوروزی مردم بیشتر برای گردش بیرون می روند و از طبیعت بهاری ... ۴) در کنار دریای خزر رویهمرفته ... زیاد است. ۵) خشکترین ... ایران دشت لوت است. ۶) در ناحیه جنوب ایران مردم بومی گرما را به سختی ... ۷) در موقع تعطیلات شهرهای شیراز و اصفهان پر از ... هستند. ۸) در کنار ... دمای هوا تا ۵۵ درجه بالای صفر می رسد. ۹) تابستان در ... گیلان و مازندران اینقدر گرم نیست و بعضی وقت ها حتی خنک است. ۱۰) بسیاری از ایرانیان در تابستان چند روز را در کنار دریای خزر ...

29. *Складіть із слів речення:*

۱) ایران - پهناوری - است - کشور. ۲) بین - اختلاف - و - جنوب - آب و هوای - زیادی - شمال - مشاهده می شود. ۳) گیلان - مازندران - در - آب و هوا - استان های - است - و - معتدل. ۴) هوا - درجه - در - زمستان - تا - صفر - ۳۰ - سرمای - زیر - می رسد. ۵) دشت - ایران - خشک ترین - لوت - ناحیه - است. ۶) گرمترین - ایران - جنوب - و - مخصوصاً - کنار - خلیج - نواحی - فارس - است. ۷) ایران - است - فصل - در - بهترین - بهار. ۸) اول - در - عید - را - ایرانیان - نوروز - فروردین - جشن می گیرند. ۹) شهرهای - تعطیلات - شیراز - و - ایرانیان - به - نوروزی - اصفهان - موقع - می روند. ۱۰) تابستان - در - سرتاسر - هوا - ایران - تقریباً - گرم - در - می شود.

30. *Дайте відповіді на питання:*

- ۱) آیا آب و هوای ایران در تمام نواحی یکسان است؟
- ۲) در کنار دریای خزر آب و هوا چطور است؟
- ۳) در کدام نواحی ایران زمستان پر برف است؟
- ۴) خشک ترین ناحیه ایران کدام است؟
- ۵) در کنار خلیج فارس گرمای هوا تا چند درجه بالای صفر می رسد؟
- ۶) آیا ایرانیان تعطیلات نوروزی را در شهرهای شیراز و اصفهان می گذرانند؟
- ۷) مردم بومی در ناحیه خلیج فارس گرمای هوا را چطور می گذرانند؟
- ۸) آیا بین آب و هوای ایران و اوکراین تفاوت بسیاری وجود دارد؟
- ۹) در کدام نواحی اوکراین در زمستان برف زمین را می پوشاند؟
- ۱۰) در زمستان سرمای هوا تا چند درجه زیر صفر می رسد؟

31. Перекладіть речення:

1) Іран – одна з найбільших країн Середнього Сходу. 2) Природно, що клімат Ірану в усіх районах неоднаковий. 3) На узбережжі Каспійського моря клімат помірний, взимку йде сніг, влітку не так спекотно. 4) У гірських районах північного заходу зими холодні і сніжні. 5) Температура взимку іноді опускається до 30 градусів нижче нуля. 6) Найпосушливіший регіон в Ірані – це величезна пустеля всередині країни Даште Лут. 7) Найспекотніший регіон в Ірані – це узбережжя Перської затоки. 8) Тут навіть місцеві мешканці влітку важко витримують спеку. 9) Між кліматом Ірану і України є велика різниця. 10) В Україні зима більш сніжна, ніж в Ірані, але влітку спека більша в Ірані, ніж в Україні.

32. Складіть свої власні діалоги на тему уроку, використовуючи діалоги на початку уроку, і розіграйте їх у парах.

33. Напишіть твір на тему: «Клімат України».

Урок 18
Тема: Дозвілля (اوقات فراغت)

Диалог 1. Завтра хочу піти за покупками (فردا می خواهم به خرید بروم)

Sārā: Alo? Salām, xānom-e Emāmi! Man Sārā hastam. Hāl-etān četowr ast? Xub-id?... Mitavānam bā Minā sohbat konam?	سارا: الو؟ سلام خانم امامی! من سارا هستم. حالتان چطور است؟ خوبید؟... می توانم با مینا صحبت کنم؟
Xānom-e Emāmi: Salām. Motešakker-am. To četowr-i? Bale, Minā hast. Lotfan guši.	خانم امامی: سلام، متشکرم. تو چطوری؟ بله، مینا هست. لطفاً گوشی.
Minā: Salām Sārā. Četowr-i? Kojā-yi?	مینا: سلام سارا. چطوری؟ کجایی؟
Sārā: Dar xābgāh hastam. Fardā ruz-e ta'til ast. Če kār konim?	سارا: در خوابگاه هستم. فردا روز تعطیل است. چه کار کنیم؟
Minā: Sedā-yat xub nemiāyad. Boland begu!	مینا: صدایت خوب نمی آید. بلند بگو!
Sārā: Fardā mixāham be xarid beravam. Mitavāni bā man biyāyi?	سارا: فردا می خواهم به خرید بروم. می توانی با من بیایی؟
Minā: Bale. Fardā kār nadāram. Sā'at-e do-ye ba'd az zohr xub ast?	مینا: بله، فردا کار ندارم. ساعت دوی بعد از ظهر خوب است؟
Sārā: Xeyli xub ast. Pas, fardā hamdigar-rā mibinim.	سارا: خیلی خوب است. پس، فردا همدیگر را می بینیم.

Диалог 2. Конкурс фотографії (مسابقه عکاسی)

Dārā: 'Ali! Mosābeqe-ye 'akkāsi ruz-e došambe ast?	دارا: علی! مسابقه عکاسی روز دوشنبه است؟
'Ali: Āre. Fekr mikoni jāyeze-ye nafar-e avval če bāšad?	علی: آره. فکر می کنی جایزه نفر اول چه باشد؟
Dārā: Ehtemāl dārad yek milyun tumān pul	دارا: احتمال دارد یک میلیون تومان پول

bedehand.

‘Ali: Dārā! Šāyad to barande bešavi!
‘Akkāsi-at xeyli xub ast.

Dārā: Momken ast barande bešavam.

‘Ali: Ba’d, bā jāyeze-aš če kār mikoni?

Dārā: Dust dāram be mosāferat beravam.
Šāyad ham yek durbin-e ‘akkāsi-ye
jadid bexaram.

بدهند.

علی: دارا! شاید تو برنده بشوی! عکاسی ات
خیلی خوب است.

دارا: ممکن است برنده بشوم.

علی: بعد، با جایزه اش چه کار می کنی؟

دارا: دوست دارم به مسافرت بروم. شاید هم
یک دوربینِ عکاسیِ جدید بخرم.

Слова:

احتمال دارد	ehtemāl dārad можливо	دوربین	durbin камера
اوقات فراغت	owqāt-e farāqat дозвілля	شاید	šāyad можливо
برنده	barande переможець	عکاسی	‘akkāsi фотографування
توانستن (توان)	tavānestan (tavān-) могли	گوشی	guši слухавка; тут: Хвилинку! (або: Не кладіть слухавку!)
جایزه	jāyeze приз	مسابقه	mosābeqe конкурс
به خرید رفتن	be xarid raftan йти за покупками	ممکن است	momken ast можливо
خوابگاه	xābgāh гуртожиток	نفر اول	nafar-e avval переможець

Умовний спосіб дієслів. Умовний спосіб теперішньо-майбутнього часу (аорист) у простих реченнях

Умовний спосіб має дві часові форми: теперішньо-майбутнього (аорист) та минулого часів. Умовний спосіб використовується для передавання таких відтінків, як бажаність дії, її можливість, сумнів у тому, що дія відбудеться або відбулася, тобто певних відхилень від констатації реального факту. Цим умовний спосіб відрізняється від дійсного способу, який, навпаки, констатує тільки факт дії і не виражає ставлення мовця до нього.

Теперішньо-майбутній час (аорист) та минулий час умовного способу, виражають однакову модальність, проте різняться за часовим значенням: минулий час використовується, якщо мова йде про дію, що вже відбулася, а аорист – про дію, яка ще не відбулася і відноситься до теперішнього або майбутнього часу.

Аорист має дуже широке коло використання, вживається як у простих реченнях, так і у складнопідрядних.

Форми умовного способу теперішньо-майбутнього часу (аористу) утворюються за такими схемами:

префікс be- + ОТЧ + особове закінчення (стверджувальна форма) префікс na- + ОТЧ + особове закінчення (заперечна форма)

Дієслово رفتن **raftan** (رو **row-**) 'їти' в формі умовного способу теперішньо-майбутнього часу (аористу):

	Стверджувальна форма		Заперечна форма	
	Однина	Множина	Однина	Множина
1 ос.	بروم beravam	برویم beravim	نروم naravam	نرویم naravim
2 ос.	بروی beravi	بروید beravid	نروی naravi	نروید naravid
3 ос.	برود beravad	بروند beravand	نرود naravad	نروند naravand

У стверджувальній формі наголос подвійний: на префіксі та на особовому закінченні. У заперечній формі – тільки на частку заперечення **na-**.

Примітка 1. Дієслово بودن **budan** (باش **bāš-**) 'бути' в стверджувальній формі аористу не має префіксу:

Однина	Множина
باشم bāšam / نباشم nábāšam	باشیم bāšim / نباشیم nábāšim
باشی bāši / نباشی nábāši	باشید bāšid / نباشید nábāšid
باشد bāšad / نباشد nábāšad	باشند bāšand / نباشند nábāšand

Примітка 2. Умовний спосіб від дієслова **dāštan** 'мати' утворюється від основи **dāšte bāš-**:

Однина
داشته باشم dāšte bāšam / نداشته باشم nādāšte bāšam
داشته باشی dāšte bāši / نداشته باشی nādāšte bāši
داشته باشد dāšte bāšad / نداشته باشد nādāšte bāšad

Множина
داشته باشیم dāšte bāšim / نداشته باشیم nādāšte bāšim
داشته باشید dāšte bāšid / نداشته باشید nādāšte bāšid
داشته باشند dāšte bāšand / نداشته باشند nādāšte bāšand

Примітка 3. В дієсловах, ОТЧ яких починається з голосного або закінчується на голосний, мають місце такі ж фонетичні явища, як і в теперішньо-майбутньому часі та наказовому способі. Наприклад, форми дієслова آمدن **āmadan** (آ-) 'приходити' в аористі:

Стверджувальна форма		Заперечна форма	
Однина	Множина	Однина	Множина
بیایم biyāyam	بیاییم biyāyim	نیایم nayāyam	نیاییم nayāyim
بیایی biyāyi	بیایید biyāyid	نیایی nayāyi	نیایید nayāyid
بیاید biyāyad	بیایند biyāyand	نیاید nayāyad	نیایند nayāyand

Складні дієслова. У складних дієсловах з компонуєчим дієсловом کردن **kardan** (کن **kon-**) префікс **be-** вимовляється як [bo] і може взагалі бути опущений:

kār bokonam / kār konam

kār bokonim / kār konim

kār bokoni / kār koni

kār bokonid / kār konid

kār bokonad / kār konad

kār bokonand / kār konand

Префіксальні дієслова утворюють аорист без префіксу **be-**. Частина заперечення ставиться після префіксу. Наприклад, дієслово برگشتن **bar-gaštan** (برگرد **bar-gard-**) ‘повертатися’:

Стверджувальна форма		Заперечна форма	
Однина	Множина	Однина	Множина
برگردم bar-gardam	برگردیم bar-gardim	برنگردم bar-nagardam	برنگردیم bar-nagardim
برگردی bar-gardi	برگردید bar-gardid	برنگردی bar-nagardi	برنگردید bar-nagardid
برگردد bar-gardad	برگردند bar-gardand	برنگردد bar-nagardad	برنگردند bar-nagardand

Використання аористу після модальних слів

Умовний спосіб теперішньо-майбутнього часу (аорист) використовується в простих реченнях після багатьох модальних слів і словосполучень. Ось деякі з них:

- شاید **šāyad** ‘можливо’, ‘вірогідно’, ‘мабуть’
- ممکن است **momken ast** / ممکن نیست **momken nist** ‘можливо’, ‘імовірно’ / ‘неможливо’, ‘неймовірно’
- احتمال دارد **ehtemāl dārad** ‘можливо’, ‘імовірно’
- باید **bāyad** / نباید **nabāyad** ‘повинен’ / ‘не повинен’
- قرار است (بود) **qarār ast (bud)** ‘домовлено’
- بهتر است (بود) **behtar ast (bud)** ‘краще’
- امیدوارم **omidvār-am** ‘сподіваюсь’
- گمان نمی کنم **gomān nemikonam** ‘навряд’, ‘не думаю’

Наприклад:

- **Šāyad fardā havā garmtar bešavad.** *Можливо, завтра буде тепліше.*
- **Bebaxšid, man bāyad beravam.** *Перепрошую, я повинен йти.*
- **Momken ast u ba'd az zohr zang bezanad.** *Може, він зателефонує після обіду.*
- **Qarār bud bāham ānjā beravim.** *Було домовлено, що ми підемо туди разом.*
- **Behtar ast šomā ānjā naravid.** *Краще вам туди не ходити.*
- **Omidvār-am emruz ostād-emān-rā bebinam.** *Сподіваюсь сьогодні побачити нашого викладача.*
- **Gomān nemikonam tā fardā barāye in kār vaqt dāšte bāšam.** *Не думаю, що матиму час для цього.*

Вправи

1. Прочитайте, перекладіть і запишіть графікою речення:

Šāyad fardā biyāyad. U momken ast aslan nayāyad. Gomān nemikonam barāye šomā nāme benevisad. Qarār nabud (ke) man bā šomā biyāyam. Omidvār-am fardā šomā-rā bebinam. Somā bāyad bā ostād-emān sohbat konid. Momken nist tā fardā havā behtar bešavad. To nabāyad ziyād kār koni. Momken ast ostād az mā rāzi nabāšad. Ehtemāl dārad hič kas dar xāne nabāšad. Omidvār-am fardā pul dāšte bāšam. Injā nabāyad sigār bekašid. Qarār bud hamdigar-rā dar te'ātr bebinim. Behtar nist bā pedar-o mādar-emān sohbat bokonim va az-ešān ejāze begirim? Šāyad barāye u nāme benevisam, šāyad nanevisam, hanuz nemidānam.

2. Перекладіть речення:

Сподіваюсь, завтра Ви прийдете до нас. Було домовлено, що він візьме таксі і швидко приїде сюди. Не думаю, що у нього є гроші. Ви повинні більше відпочивати. Можливо, він сам Вам зателефонує. Краще, вам зовсім не зустрічатися. Мабуть, він зовсім не поїде туди. Я не повинен вам відповідати. Сподіваюсь, у нього завтра буде час для нас. Неймовірно, що ми побачимо його там. Він повинен бути в іншому місці. Ми не домовлялися йти пішки пів години. Чи не краще вам самому спитати у нього? Сама ще не знаю: може, піду, а може, і не піду.

3. Прочитайте і перекладіть текст:

چه کارهایی برای سلامتی مفید است؟

- باید قبل از غذا خوردن، دست هایتان را با صابون بشویید.
- مواظب باشید! نباید با دست های آلوده، چشمتان را بمالید.
- هنگام سرفه کردن، باید یک دستمال جلوی دهانتان بگیرید و بعد آن را داخل سطل زباله بیندازید.
- در هنگام سرماخوردگی نباید با دیگران دست بدهید و باید حداقل یک متر از آنها فاصله بگیرید.
- در هوای آلوده، باید از ماسک استفاده کنید.
- مواظب باشید! نباید از وسایل شخصی دیگران استفاده کنید.

Слова:

آلوده	ālude забруднений	فاصله	fāsele відстань
استفاده کردن	estefāde kardan користуватися	فاصله گرفتن	fāsele gereftan
انداختن (انداز)	andāxtan (andāz-) викидати		тримати дистанцію
حدّ اقل	hadd-e aqal мінімум	ماسک	māsk маска
دستمال	dastmāl серветка	مالیدن	mālidan терти
سرفه کردن	sorfe kardan кашляти	مفید	mofid корисний
سرما خوردگی	sarmāxordegi застуда	مواظب	movāzeb обережний
سرما خوردن	sarmā xordan застудитися	مواظب باشید!	Movāzeb bāšid!
سطل زباله	satl-e zubāle ведро для сміття		Будьте обережні!
سلامتی	salāmati здоров'я	وسایل (وسیله)	vasāyel засоби, речі
شخصی	šaxsi особистий		(одн. vasile)

Вправи

4. Пропишіть подані слова і словосполучення по п'ять-шість разів:

هوای آلوده

فاصله گرفتن

وسایل شخصی

سطل زباله

مواظب باشید!

5. Знайдіть правильний переклад наведених словосполучень з-поміж запропонованих нижче варіантів:

هنگام سرفه کردن - دستمال جلوی دهان گرفتن - داخل سطل زباله انداختن - در هنگام سرما خوردگی - وسایل شخصی - از ماسک استفاده کردن - یک متر فاصله گرفتن - چشمها را مالیدن - مواظب باشید! - کارهای مفید - قبل از غذا خوردن - دست های خود را با صابون شستن

Під час кашлю – прикривати рот серветкою – викидати у відро для сміття – під час застуди – особисті речі – використовувати маску – тримати дистанцію в 1 метр – терти очі – Будьте обережні! – корисні справи – перед вживанням їжі – мити руки з милом.

6. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) قبل از غذا خوردن ما باید دست و صورتمان را بشوئیم. (۲) تو نباید با دست های آلوده، چشمانت را بمالی. (۳) هنگام سرفه کردن بهتر است یک دستمال جلوی دهانتان بگیریدی. (۴) بعد شما نباید این دستمال را داخل سطل زباله بیندازید. (۵) در هنگام سرما خوردگی بهتر است با دیگران دست ندهیم و حداقل یک متر از آنها فاصله بگیریم. (۶) در هوای آلوده همه باید از ماسک استفاده کنند. (۷) شما باید از وسایل شخصی دیگران استفاده کنید. (۸) هوا سرد است. مواظب باشید! سرما نخورید. (۹) دستهایت کثیف است. مواظب باش! نباید چشمانت را بمالی. (۱۰) ما نباید مواظب سلامتی خود باشیم.

7. Доповніть речення за допомогою нижчезказаних слів:

مفید - بشویند - با دست های آلوده - سطل زباله - دست بدهیم - فاصله بگیرید

استفاده کنیم - استراحت بکنیم - نخورید - وسایل شخصی

۱) ما باید بدانیم چه کارهایی برای سلامتی ... است. (۲) قبل از غذا خوردن همه باید دست هایشان را با صابون ... (۳) تو نباید ... چشمانت را بمالی. (۴) بهتر است این دستمال را داخل ... بیندازی. (۵) در هنگام سرما خوردگی ما نباید با دیگران ... (۶) در این موقع بهتر است حداقل یک متر از دیگران فاصله بگیریدی. (۷) در هوای آلوده ما باید از ماسک ... (۸) در هنگام

سرماخوردگی ما باید خانه بمانیم و بیشتر ... (۹) مواظب باشید! سرما ... (۱۰) بهتر است از ... دیگران استفاده نکنیم.

8. Перекладіть речення:

1) Ми повинні знати, які справи є корисними для нашого здоров'я. 2) Перед вживанням їжі ми обов'язково повинні мити руки з милом. 3) Брудними руками ми не повинні терти очі. 4) Під час кашляння всім людям краще прикривати рот серветкою і потім обов'язково викидати її у відро для сміття. 5) Під час застуди ми не повинні тиснути руки іншим людям. 6) У цей час нам краще триматися від інших людей на відстані щонайменше 1 метр. 7) Обережно! На вулиці холодно. Не застудіться! 8) Коли повітря забруднене, люди повинні вдягати маску. 9) Ми не повинні користуватися особистими речами інших людей. 10) Під час застуди вам краще залишатися вдома, більше відпочивати і не виходити назовні.

9. Складіть свої корисні поради щодо того, що ми повинні і не повинні робити, щоб залишатися здоровими.

Використання аористу в простих реченнях

Умовний спосіб теперішнього часу (аорист) в простих реченнях використовується в таких випадках:

1. В питальних реченнях при з'ясуванні того, бажано чи не бажано здійснювати певну дію. Наприклад:

بخوانم؟ **Beḫānam**? Мені читати?

بنویسم یا ننویسم؟ **Benevisam** yā **nanevisam**? Писати (мені) чи не писати?

در را ببندم؟ **Dar-rā bebandam**? Зачинити двері (мені)?

او هم بیاید؟ **U ham biyāyad**? Йому теж прийти?

این را پاک کنند؟ **In-rā pāk konand**? Їм це витерти?

باشیم یا برویم؟ **Bāšim** yā **beravim**? Нам побути (тут) чи піти?

2. Аорист також використовується для вираження спонукання до дії, пом'якшеного наказу. У цьому значенні аорист особливо часто використовується в 1 особі множини. Наприклад:

Beravim. *Ходімо.*

Benevisim. *Давайте напишемо.*

Перед формою 1 особи множини можуть бути використані слова **biyā** – 'давай' та **biyāyid** – 'давайте' (форми наказового способу від дієслова **āmadan** (ā-) 'приходити'):

Biyā beravim! *Ходімо!* (при звертанні до однієї особи на «ти»);

بیاید برویم! **Biyāyid beravim!** Ходімо! (при звертанні до кількох осіб або до однієї особи на «Ви»).

Перед формою 3 особи однини може стояти слово بگذار **bégozār** – ‘нехай’ (форма наказового способу від дієслова گذاشتن (**gozāštan** (**gozār-**) ‘класти’, ‘дозволяти’):

بگذار بنویسد! **Begozār benevisad!** Нехай напише!

بگذار برود! **Begozār beravad!** Нехай піде!

У розмовному мовленні слово **bégozār** вимовляється як **bógzār**.

Вправи

10. Прочитайте і перекладіть речення:

Bebaxšid, panjere-rā bāz konam? – Bale, bāz konid, lotfan. Hālā be u če beguyam? – Begu, ke man hod-am bā u sohbat mikonam. Taklif-e xāne-rā emruz yā fardā anjām bedeham? – Behtar ast emruz anjām bedehi, čun fardā momken ast be sinemā beravim. Avval dars bexānam yā qazā bepazam? – Avval qazā bepaz, šāyad bezudi baččehā az madrese biāyand. Bexānam ya tarjome (bo)konam? – Qarār bud avval bexānid, ba’d tarjome (bo)konid. Savār-e kodām otobus bešavam? – Aslan savār-e otobus našow, tāksi begir.

Biyāyid bāham ānjā beravim. Biyā dar qarā’atxāne pahlu-ye hamdigar benešinim va dars-e fardā-rā anjām bedehim. Biyāyid bāham xārej az šahr beravim va kenār-e rudxāne esterāhat (bo)konim. Emruz be pārk naravim, xārej az šahr beravim. Begozār man hod-am bā u sohbat konam. Begozār xāhar-am ham be xāne-ye šomā biyāyad. Begozār u ham dustān-aš-rā be kāfe da’vat (bo)konad. Begozār in dānešju bā deqqat be taxte negāh konad. Begozār ānhā hod-ešān be so’ālhā-ye ra’is-e dānešgāh javāb bedehand.

11. Прочитайте і перекладіть речення:

Перепрошую, мені вийти чи залишитись тут? – Зараз вам краще піти, але після 2 години повертайтеся. О котрій мені завтра прокидатися: о сьомій чи о восьмій? – Прокинься о сьомій, можливо, поїдемо за місто. Мені перекладати чи відповідати на запитання? – Спочатку перекладіть текст, а потім дайте відповіді на запитання. Їм теж там потрібно бути? – Ні, вони не повинні туди їхати. Що нам тепер робити? – Поки посидьте тут, я скоро повернуся і скажу, що вам потрібно робити.

Давайте зустрінемося з директором інституту і самі у нього про все розпитаємо. Ходімо на беріг річки, сьогодні така гарна погода. Давайте напишемо йому листа. Давайте почекаємо їх ще 10 хвилин, а потім повернемося додому. Погуляймо трошки в цьому парку! Скажіть йому, нехай прийде до мене о восьмій години вечора. Давайте влітку поїдемо на море! Давайте ввімкнемо телевізор і подивимося нашу улюблену програму. Нехай у нього буде багато грошей! Купімо фруктів! Нехай одягнеться, вмиється, почистить зуби, а потім йде снідати.

12. Прочитайте і перекладіть декілька діалогів та виконайте вправи до них:

گفتگوی ۱

- سمیرا: من حوصله ندارم درس بخوانم. بیا برویم استخر شنا بکنیم؟
پروین: نه، خسته ام. حال ندارم.
سمیرا: پس برویم توی خیابان یک کم قدم بزنیم؟
پروین: نه، باران می آید. من خیلی سردم است^(۱).
سمیرا: خب، لباس گرم می پوشیم.
پروین: من از باران بدم می آید.
سمیرا: پس از چه خوشت می آید؟
پروین: من از خوابیدن خوشم می آید. الان خیلی خوابم می آید^(۲).

Коментар до діалогу

1. Вживання конструкції **sard-am ast** 'мені холодно' подібне до розглянутого раніше дієслова **خوش آمدن** **xoš āmadan** 'подобатися': залежно від особи змінюється лише займенникова енклітика, а дієслово-зв'язка **است** або дієслово **بودن** у формі 3-ї особи однини залишається незмінною:

من سردم است (بود)	man sard- am ast (bud)	мені (було) холодно
تو سردت است (بود)	to sard- at ast (bud)	тобі (було) холодно
او سردش است (بود)	u sard- aš ast (bud)	йому/їй (було) холодно
ما سردمان است (بود)	mā sard- emān ast (bud)	нам (було) холодно
شما سردتان است (بود)	šomā sard- etān ast (bud)	вам (було) холодно
آنها سردشان است (بود)	ānhā sard- ešān ast (bud)	їм (було) холодно

2. Відмінювання конструкції **xāb-am miāyad** 'мені хочеться спати' відбувається в такий самий спосіб, як дієслово **خوش آمدن** **xoš āmadan** 'подобатися':

من خوابم می آید	man xāb- am miāyad	мені хочеться спати
تو خوابت می آید	to xāb- at miāyad	тобі хочеться спати
او خوابش می آید	u xāb- aš miāyad	йому/їй хочеться спати
ما خوابمان می آید	mā xāb- emān miāyad	нам хочеться спати
شما خوابتان می آید	šomā xāb- etān miāyad	вам хочеться спати
آنها خوابشان می آید	ānhā xāb- ešān miāyad	їм хочеться спати

В іранських граматиках перської мови такі конструкції називаються терміном **یک شخصه** **yekšaxse** (**yek** 'один' + **šaxs** 'особа' + суфікс творення прикметників **-e**) тобто 'такі, що мають одну особу'.

Вправи

13. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) سمیرا به پروین پیشنهاد کرد باهم به استخر بروند. ۲) سمیرا حوصله نداشت درس بخواند. ۳) ولی سمیرا و پروین بیرون رفتند. ۴) پروین حالش خوب نبود. ۵) پروین خیلی سردش بود. ۶) آن روز بیرون باران می آمد. ۷) پروین گفت که از باران بدش می آید. ۸) پروین بیشتر از همه چیز از خوابیدن خوشش می آید. ۹) سمیرا از شنا کردن خوشش می آید. ۱۰) سمیرا در آن روز خوابش می آمد.

14. Дайте відповіді на питання:

- ۱) سمیرا به پروین چه پیشنهادی کرد؟
- ۲) آیا دخترها به استخر رفتند؟
- ۳) چرا آنها نرفتند در خیابان قدم بزنند؟
- ۴) چرا پروین حال نداشت بیرون برود؟
- ۵) هوای آن روز چگونه بود؟
- ۶) آیا پروین سردش بود؟
- ۷) آیا دخترها از باران بدشان می آید؟
- ۸) سمیرا از چه خوشش می آید؟
- ۹) آیا پروین بیشتر از همه چیز از خوابیدن خوشش می آید؟
- ۱۰) آیا سمیرا در آن روز خوابش می آمد؟

15. Перекладіть речення:

1) Я більше не можу займатися. Ходімо в басейн поплавемо! 2) Ні, щось не хочеться. Я така втомлена. 3) Може, тоді просто погуляємо по вулиці? 4) Ні, мені холодно. А на дворі іде дощ. 5) Давай вдягнемося тепло і підемо на вулицю. 6) Ні, мені не подобається дощ. 7) Тоді що тобі подобається? 8) Мені більш за все подобається спати. 9) І зараз мені дуже хочеться спати. 10) А мені подобається басейн і спорт. Ти спи, а я піду в басейн.

گفتگوی ۲

- امیر: جمعه چه کار کنیم؟
احمد: نمی دانم. نظر تو چیست؟
امیر: چگونه است برویم اسکی؟
احمد: من اصلاً حوصله اسکی ندارم. پیشنهاد دیگری نداری؟
امیر: بگذار ببینم. موافقی برویم سینما؟
احمد: آره، خیلی خوب است. من از سینما خیلی خوشم می آید.

گفتگوی ۳

زن: تعطیلات نوروز چه کار کنیم؟ کجا برویم؟
 شوهر: نمی دانم. تو بگو چه کار کنیم.
 زن: به نظرت مسافرت برویم یا خانه بمانیم؟
 شوهر: برای من فرقی نمی کند. برای تو چه؟
 زن: بهتر است برویم مسافرت.
 شوهر: عالی است. موافقم. هر چه تو بگویی عزیزم.

Слова:

ابری	abri похмурий	شوهر	šowhar чоловік
امیر	Amir Амір (чол. ім'я)	عالی	' ali чудовий, відмінний
استخر	estaxr басейн	فرق	farq різниця
اصلاً	aslan взагалі (не)	فرقی نمی کند	farq-i nemikonad немає
الآن	al'ān зараз		різниці
پیشنهاد	pišnehād пропозиція	قدم	qadam крок
حوصله	howsele терпіння, настрої	قدم زدن	qadam zadan пройтися
خسته	xaste втомлений	گفتگو	goftogu діалог
سمیرا	Samirā Саміра (жін. ім'я)	موافق	movāfeq згодний

Вправи

16. Пропишіть подані слова по сім-вісім разів кожне:

حوصله

اصلاً

الآن

عالی

موافق

17. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) امیر و احمد باهم دوست هستند. (۲) آن روز، رور تعطیل بود. (۳) امیر پیشنهاد کرد باهم به اسکی بروند. (۴) احمد موافق نبود چون حوصله اسکی نداشت. (۵) دوستان به جای اسکی به تئاتر رفتند. (۶) هر دوی آنها از تئاتر خیلی خوششان می آید. (۷) زن و شوهر در باره تعطیلات نوروز

صحبت می کنند. ۸) زن به شوهرش پیشنهاد کرد به کنار دریا بروند. ۹) شوهرش موافق نبود و به جای آن پیشنهاد کرد خانه بماند. ۱۰) هنگام تعطیلات نوروز آنها ممکن است به دیدن افراد خانواده شان بروند.

18. *Розкрийте дужки:*

۱) احمد، فردا تعطیل است. چه (کار کردن)؟ ۲) چطور است (رفتن) موزه یا تئاتر؟ ۳) هوا خیلی خوب است، ممکن است در خیابان یک کم (قدم زدن)؟ ۴) چطور است (رفتن) استخر (شنا کردن)؟ ۵) حوصله استخر ندارم. بهتر نیست (خانه ماندن) و (تلویزیون تماشا کردن)؟ ۶) من خسته ام. پیشنهاد دیگری (نداشتن)؟ ۷) (گذاشتن) (دیدن). ۸) بیا دوستانمان را (دعوت کردن) و باهم یک فیلم جدیدی (دیدن). ۹) نمی دانم، برای من فرقی (نکردن). تو (گفتن) چه (کار کردن). ۱۰) موافقم. هر چه تو (گفتن).

19. *Доповніть діалог між чоловіком і дружиною:*

شوهر: امروز کنیم؟
زن: نظر تو ... ؟
شوهر: کنار دریا؟
زن: اقا هوا ابری است. ممکن است باران پیشنهاد ... ؟
شوهر: خرید؟
زن: فکر خوبی است. خیلی چیزها را باید برای خانه

20. *Перекладіть речення:*

1) Завтра вихідний. Що робитимемо? 2) Не знаю, мені байдуже. Ти кажи, що будемо робити. 3) Може, підемо в парк погуляємо? 4) Кажуть, що завтра може піти дощ. 5) Краще ходімо в кіно чи в театр, якщо ти згоден. 6) Мені зовсім не подобається театр. А фільм краще вдома подивимосся. 7) Може, замість цього підемо в басейн поплаваємо? Як гадаєш? 8) Тоді краще залишимося вдома і запросимо декілька друзів. 9) Згоден. Як скажеш, люба. Нехай вони приходять о 4-й годині. 10) Мені сказати, щоб Алі теж приходив? – Так, нехай приходять.

21. *Складіть власний діалог, в якому запропонуйте своєму співрозмовнику піти розважитися. Поговоріть з одногрупниками на тему «Дозвілля».*

Використання аористу після модальних дієслів خواستن *xāstan* (خواه *xāh-*)

'*xomīmu*', توانستن *tavānestan* (توان *tavān-*) 'могти',

***dust dāštan* 'любити' دوست داشتن**

До модальних дієслів відносяться дієслова: *xāstan* (خواه *xāh-*) خواستن, *xomīmu*, *tavānestan* (توان *tavān-*) توانستن, *'mogtu'* та їхні синоніми. Після цих дієслів наступне дієслово використовується в формі аористу. Наприклад:

- من می خواهم به آنجا بروم. Man **mixāham** be ānjā **beravam**. *Я хочу туди піти.*
- تو می توانی به این سؤال جواب بدهی. To **mitavāni** be in so'āl **javāb bedehi**. *Ти можеш відповісти на це запитання.*
- برادرم می خواهد فردا تورا ببیند. Barādar-am **mixāhad** fardā to-rā **bebinad**. *Мій брат хоче завтра тебе побачити.*
- متأسفانه آنها نمی توانند بیایند. Mote'assefāne ānhā **nemitavānand biyāyand**. *На жаль вони не можуть прийти.*

Якщо модальне і друге дієслово стоять у формі однієї і тієї ж особи (тобто мова йде про одного суб'єкта), то аорист перекладається на українську мову інфінітивом (див. приклади вище).

Структура речення може бути різною: обидва дієслова можуть стояти поруч (див.: من می خواهم بروم *mixāham beravam*, نمی توانند بیایند *nemitavānand biyāyand*) або між ними розташовуються інші члени речення.

Модальні дієслова можуть стояти в будь-якій часовій формі. Незалежно від форми модального дієслова друге дієслово завжди повинно стояти в формі аориста. Наприклад:

- من می خواهم بگویم. Man **mixāham** beguyam. *Я хочу сказати.*
- من می خواستم بگویم. Man **mixāstam** beguyam. *Я хотів сказати.*
- تو می توانی با او صحبت کنی. To **mitavāni** bā u sohbat koni. *Ти можеш з ним поговорити.*
- تو می توانستی با او صحبت کنی. To **mitavānesti** bā u sohbat koni. *Ти міг з ним поговорити.*

Дієслово خواستن **xāstan** 'хотіти' може виражати бажаність здійснення дії не тільки з боку самого мовця, а й якоїсь іншої особи або предмета. У цьому разі використовується складне речення з підрядним сполучником که **ke** 'щоб' або без нього:

- من می خواهم که او هم بیاید. Man **mixāham** ke u ham **biyāyad**. *Я хочу, щоб він теж прийшов.*
- او می خواهد شما هم در این کار شرکت کنید. U **mixāhad šomā** ham dar in kār **šerkat konid**. *Він хоче, щоб ви теж взяли участь у цій роботі.*

Присудок підрядного речення ставиться у формі аористу, а його особа відповідає особі підмета підрядного речення.

У функції модального дієслова може також використовуватися дієслово دوست داشتن **dust dāštan** 'любити' у формі теперішньо-майбутнього або минулого часів:

- من دست دارم شب گردش بکنم. Man **dust dāram šab gardeš bokonam.** Я люблю гуляти вночі.
- برادرم دوست نداشت به تئاتر برود. Barādar-am **dust nadāšt** be te'ātr **beravad.** Мій брат не любив ходити в театр.

Інколи дієслово دوست داشتن **dust dāstan** використовується в значенні 'хотіти':

- من دوست ندارم به کنار دریا بروم. Man **dust nadāram** be kenār-e daryā **beravam.** Я не хочу їхати на море.

Вправи

22. Провідмініайте:

а) дієслова **xāstan** і **tavānestan** в теперішньо-майбутньому, простому минулому і минулому тривалому часах;

б) фрази:

Man mixāham be ānjā beravam. Man nemitavānam beguyam ke... . Man nemixāham bā u sohbat bokonam. Man natavānestam biyāyam. Man nemixāstam mozāhem bešavam. Man ham dust dāram u-rā bebinam.

23. Прочитайте і перекладіть речення:

Man mixāham fardā piš-e šomā biyāyam va mādar-etān-rā bebinam. Šomā nemixāhid emšab be te'ātr beravid? Šomā mitavānid injā montazer-e man bāšid? To mitavāni daftar-at-rā be u nešān bedehi? Mā nemitavānim in kaleme-rā dorost talaffoz konim. Ānjā šomā hod-etān nemixāhid bā āqā-ye modir sohbat konid va az išan so'al bokonid? Xāhar-am nemixāhad xānedār bāšad.

U nemixāst panjere-rā bāz konad. Ānhā nemixāstand mozāhem-e šomā bešavand. Šomā nabāyad ajale konid. Bebaxšid, natavānestam sar-e vaqt biyāyam. U mixāst hod-aš in moškel-rā hall konad. U natavānest zudtar biyāyad va šomā-rā molāqāt konad.

U mixāst ke šomā tanhā ānjā beravid. Mā nemixāstim ke bačče-yemān bad dars bexānad. Pedar-am mixāhad ke man ba'd az dabirestān vāred-e dānešgāh bešavam. Ostād-emān mixāhad mā har ruz dars-e zabān-e fārsi dāšte bāšim.

Man dust dāram boland āvāz bexānam. U dust nadārad tanhā bāšad. Mā dust nadārim ziyad harf bezanim. Pedar-o mādar-am dust dārand dar kenār-e daryā esterāhat bokonand. Barādar-e kuček-am dust dārad futbāl bāzi bokonad.

24. Доповніть речення:

To har sobh če kār bāyad ... ? Ānhā ba'd az zohr mitavānand Dustān-am mixāhand dar tābestān Mā nemixāstim Mā har ruz bāyad Šomā hod-etān mitavānid in moškel-rā Xāhar-e kuček-am dust nadārad piš-e dandānpezešk Mağar šomā nemitavānid ... ? Avval bāyad pul ... , ba'd be xārej az kešvar Qarār bud avval lebās-at-rā ... , ba'd Šāyad u hod-aš betavānad be in so'al Momken ast dānešjuyān-e digar ham bexāhand ke ostād dobāre in dars-rā Išan mixāhand ke šomā hod-etān Man mixāstam ke farzandān-am xošhāl

25. Перекладіть перською мовою:

На жаль, вони не можуть вам допомогти. На мою думку, ти сам повинен вирішити цю проблему. Хіба ми не повинні йому дати гроші? Я завжди хотів стати лікарем, але поступив до університету і тепер вивчаю перську мову і літературу. Ніхто не зміг відповісти на це складне питання. Ніхто не хотів залишатися вдома, всі хотіли йти гуляти. Він не міг і не хотів кожного дня ходити до офісу. Мати хотіла, щоб ти сам помив посуд. Батьки хочуть, щоб їхні діти були щасливими. Ми любимо спати допізна. Мій молодший брат не любить прибирати свою кімнату.

26. Прочитайте, перекладіть і затранскрибуйте текст:

تو چه کارهایی را می توانی انجام بدهی؟

ما می توانیم حرف بزیم، بشنویم و ببینیم. اما آیا می توانیم پرواز کنیم یا روی آب راه برویم؟ بعضی از آدمها می توانند کارهای سختی را انجام بدهند. علی یکی از آنهاست. او می تواند روی دستهایش بایستد و روی طناب راه برود. اما نمی تواند بعضی از کارها را انجام دهد. مثلاً او نمی تواند شنا کند، چون از آب می ترسد.

علی دوست های زیادی دارد. دوست های علی توانایی های مختلفی دارند. نام یکی از آنها نادر است. نادر می تواند غذا بپزد ولی نمی تواند کیک درست کند. نام یک دیگری از آنها، احمد است. احمد می تواند شعر بگوید ولی نمی تواند آواز بخواند. همه آنها می توانند به زبان انگلیسی صحبت بکنند ولی زبان عربی بلد نیستند^(۱).
و شما چه کارهایی را می توانید انجام بدهید؟

Слова:

آواز خواندن	āvāz xāndan співати	سر وقت	sar-e vaqt вчасно
اسب سواری	asb-savāri катання на конях	شطرنج بازی کردن	šatranj bāzi kardan грати у шахи
ایستادن	istādan (ist-) стояти	شعر گفتن	še'r goftan складати вірші
بلد بودن	balad budan вміти, знати	عجله کردن	'ajale kardan поспішати
بلند	boland голосно	فوتبال بازی کردن	futbāl bāzi kardan грати у футбол
تنها	tanhā на самоті	گیتار زدن	gītār zadan грати на гітарі
توانایی	tavānāyi вміння	مختلف	moxtalef різноманітний
حل کردن	hall kardan вирішувати		
دندان پزشکی	dandānpezešk стоматолог		
رانندگی	rānandegi водіння машини		

Коментар до тексту

Дієслово بلد بودن **balad budan** ‘вміти’, ‘знати’ на відміну від дієслова توانستن **tavānestan** ‘вміти’, ‘могти’, яке позначає будь-яку спроможність щось робити, використовується лише на позначення набутого вміння виконувати якусь дію. Розглянемо приклади:

- من بَلَدَم غذا بپزم ولی بَلَد نیستم کیک درست کنم.
Man **balad-am** qazā bepezam vali **balad nistam** keyk dorost konam. *Я вмію готувати їжу, але не вмію робити торт.*
- برادرم بلد است شطرنج بازی بکند ولی بلد نیست گیتار بزند.
Barādar-am **balad ast** šatranj bāzi bokonad vali **balad nist** gitār bezanad. *Мій брат вміє грати у шахи, але не вміє грати на гітарі.*

Дієслово بلد بودن **balad budan** ‘вміти’, ‘знати’ може використовуватися і окремо, не тільки у складі конструкції в ролі модального дієслова, яке потребує постановки другого дієслова в формі аориста. Наприклад:

- تو زبان عربی بلدی؟ - نه، من زبان عربی بلد نیستم ولی می توانم انگلیسی صحبت کنم.
To zabān-e ‘arabi **balad-i?** – Na, man zabān-e ‘arabi **balad nistam** vali mitavānam englisi sohbat konam. *Ти знаєш арабську мову? – Ні, арабську я не знаю, але можу розмовляти англійською.*
- شما رانندگی بلدید؟ - نه، من رانندگی بلد نیستم ولی برادرم خیلی خوب رانندگی می کند.
Šomā rānandegi **balad-id?** – Na, man rānandegi **balad nistam**, vali barādar-am xeyli xub rānandegi mikonad. *Ви вмієте водити машину? – Ні, я не вмію водити машину, але мій брат дуже добре водить.*

Вправи

27. Пропишіть подані слова по сім-вісім разів кожне:

_____ شعر

_____ عجله

_____ شطرنج

_____ مختلف

_____ مشکل

28. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) همهٔ انسانها می توانند حرف بزنند، بشنوند و ببینند. (۲) پرندگان می توانند پرواز کنند و راه بروند. (۳) علی می تواند روی دستهایش بایستد ولی نمی تواند روی طناب راه برود. (۴) بعضی از پرندگان می توانند حرف بزنند. (۵) شما نمی توانید شنا کنید چون از آب می ترسید. (۶) همهٔ مردم زبان انگلیسی بلدند. (۷) علی دوستهای زیادی دارد و اسم یکی از آنها نادر است. (۸) نادر می تواند غذا بپزد و کیک درست کند. (۹) احمد می تواند آواز بخواند ولی نمی تواند شعر بگوید. (۱۰) همهٔ آنها می توانند به زبان عربی صحبت کنند.

29. Розкрийте дужки:

۱) من بلام / بلد نیستم فارسی (صحبت کردن)

۲) تو بلدی / بلد نیستی (دو چرخه سواری کردن)

۳) او بلد است / بلد نیست (اسکی بازی کردن)

۴) ما بلدیم / بلد نیستیم (فوتبال بازی کردن)

۵) شما بلدی / بلد نیستید (گیتار زدن)

۶) آنها بلدند / بلد نیستند (رانندگی کردن)

30. Доповніть речення за допомогою нижчезказаних слів:

راه برود - شنا بکنم - شعر بگوید - ببیند - یاد بگیرد

فوتبال بازی کند - بلد نیستم - رانندگی - درست کند - بلد نیستند - خوب بلد است

۱) این کودک هنوز نمی تواند ... (۲) با چشمهای بسته هیچ کس نمی تواند ...
۳) مادرم می تواند کیک خوشمزه ای ... (۴) من بلد نیستم ... چون از آب می ترسم.
۵) برادرم زبان انگلیسی ... و می تواند به انگلیسی ... (۶) تو اسکی بلد نیستی اما می توانی ...
۷) دوستم فوتبال را خیلی دوست دارد اما بلد نیست ... (۸) من رانندگی ... ، ولی برادرم خوب می تواند رانندگی بکند. (۹) بچه ها دو چرخه سواری یا ... را بیشتر دوست دارند؟
۱۰) آنها رانندگی هنوز ... ولی از دو چرخه سواری خیلی خوششان می آید.

31. Дайте відповіді на питання:

۱) شما به چه زبانهایی می توانید صحبت کنید؟

۲) چه ورزش هایی را می توانید انجام بدهید؟

۳) مادرتان چه غذاهایی را می تواند بپزد؟

۴) آیا دوستان شما می توانند آواز بخوانند؟

۵) آیا دانشجویان گروه شما می توانند به فارسی حرف بزنند؟

۶) شما شطرنج بازی بلدید؟

- ۷) آیا برادرت بلد است شنا بکند؟
 ۸) چه کسی از افراد خانواده تان بلد است رانندگی بکند؟
 ۹) شما بلدید گیتار بزیند؟

32. *Напишіть міні-твір на тему: «Що можуть робити мої друзі (родичі)?»*
 33. *Прочитайте і перекладіть діалоги за допомогою нижченаведених слів:*

گفتگوی ۱

- محسن: آرش، وقتی بزرگ شدی، می خواهی چه کاره بشوی؟
 آرش: می خواهم تاجر بشوم.
 محسن: حالا چرا تاجر؟
 آرش: چون آرزو دارم هر چه زودتر پولدار بشوم.
 محسن: ولی من تصمیم دارم استاد دانشگاه بشوم.
 آرش: چه رشته ای؟
 محسن: فیزیک. دلم می خواهد^(۱) یک روز در این رشته مدرک دکتری بگیرم.
 آرش: ولی من دوست ندارم درس بخوانم. درس خواندن خیلی سخت است.

گفتگوی ۲

- امین: بعد از تمام کردن دانشگاه می خواهی چه کار کنی؟
 ناهید: می خواهم معلم بشوم. تو تصمیم داری چه کار کنی؟
 امین: تصمیم دارم به ارتش بروم.
 ناهید: جدی می گویی؟ مطمئن هستی؟
 امین: آره، دلم می خواهد تو ارتش خدمت کنم.
 ناهید: خیلی خوب است! امیدوارم موفق باشی.
 امین: متشکرم. تو هم همینطور.

Слова до діалогів:

آرزو داشتن	ār(e)zu dāštan мріяти	فیزیک	fizik фізика
آرش	Āraš Араш (чол. ім'я)	محسن	Mohsen Мохсен (чол. ім'я)
ارتش	arteš армія	مدرک	madrak документ
پولدار	puldār багатий	مدرک دکتری	madrak-e doktori диплом دکترنا
تاجر	tājer комерсант		
تصمیم	tasmim рішення	مطمئن	motma'en впевнений
جدی	jeddi серйозний	موفق شدن	movaffaq šodan досягати успіху
خدمت کردن	xedmat kardan служити		
رشته	rešte відділення	ناهید	Nāhid Нагід (жін. ім'я)

Коментар до діалогу 1

Одним із синонімів модального дієслова خواستن **xāstan** 'хотіти' є зворот **دلَم می خواهد del-am mixāhad** (досл. 'моє серце хоче'), який змінюється за особами подібно до розглянутого раніше дієслова خوش آمدن **xoš āmadan** 'подобатися', а саме: залежно від особи, про яку йдеться, змінюється лише займенникова енклітика, яка приєднується до слова **دل del** 'серце', а саме дієслово завжди стоїть у формі 3-ї особи однини теперішнього або минулого тривалого часів. При цьому друге дієслово в формі аористу відмінюється відповідно до особи займенникової енклітики. Наприклад:

من دلَم می خواهد آواز بخوانم.	man del- am mixāhad āvāz bexānam	я хочу співати
تو دلت می خواهد آواز بخوانی.	to del- at mixāhad āvāz bexāni	ти хочеш співати
او دلش می خواهد آواز بخواند.	u del- aš mixāhad āvāz bexānad	він хоче співати
ما دلمان می خواهد آواز بخوانیم.	mā del- emān mixāhad āvāz bexānim	ми хочемо співати
شما دلتان می خواهد آواز بخوانید.	šomā del- etān mixāhad āvāz bexānid	ви хочете співати
ما دلشان می خواهد آواز بخوانند.	ānhā del- ešān mixāhad āvāz bexānand	вони хочуть співати

Розглянемо приклади, коли дієслово стоїть у формі минулого тривалого часу:

- من خیلی **دلَم** می خواست آنجا بروم. Man xeyli **del-am mixāst** ānjā beravam. Мені дуже *хотілося* туди поїхати.
- مادرم **دلش** نمی خواست با این آقا صحبت بکند. Mādar-am **del-aš nemixāst** bā in āqā sohbat bokonad. Моя мати *не хотіла* говорити з цим паном.

Вправи

34. Визначте правильні та неправильні твердження:

- ۱) محسن تصمیم دارد تاجر بشود. (۲) آرش دوست دارد هر چه زودتر پولدار بشود.
- ۳) آرش آرزو دارد استاد دانشگاه بشود. (۴) آرش دلش می خواهد در رشته فیزیک مدرکِ دکتري بگیرد. (۵) فیزیک یکی از رشته های دانشگاه است. (۶) محسن دلش می خواهد درس بخواند. (۷) امین بعد از تمام کردن دانشگاه تصمیم دارد به ارتش برود. (۸) ناهید دلش می خواهد استاد دانشگاه بشود. (۹) ناهید امیدوار است که امین موفق بشود. (۱۰) امین مطمئن است که بعد از تمام کردن دانشگاه می خواهد در ارتش خدمت کند.

35. *Доповніть речення:*

۱) من دا ... می خواه ... شطرنج بازی ... ۲) تو دا ... نمی خواه ... اسکی بازی ...
۳) مادرم دا ... می خواه ... کیک درست ... ۴) ما دا ... می خواه ... دو چرخه سواری ... ۵) شما
دا ... نمی خواه ... به ارتش ... ۶) ایشان دا ... می خواه ... هر چه زودتر پولدار ... ۷) خواهرم
دا ... نمی خواست رانندگی ... ۸) شما دا ... می خواست گیتار ... ۹) امیر دا ... می خواست در
ارتش خدمت ... ۱۰) دانشجویان دا ... نمی خواست شنا ...

36. *Розкрийте дужки:*

۱) آرش دلش (خواستن) تاجر (شدن). ۲) محسن (تصمیم داشتن) استاد دانشگاه (شدن).
۳) آرش (آرزو داشتن) هر چه زودتر پولدار (شدن). ۴) محسن دلش (خواستن) در رشته فیزیک
مدرک دکتری (گرفتن). ۴) آرش (دوست نداشتن) درس بخواند چون درس خواندن به نظر او
خیلی سخت است. ۵) بعد از تمام کردن دانشگاه ناهید (دل خواستن) معلم (شدن). ۶) امین (تصمیم
داشتن) به ارتش (رفتن). ۷) او مطمئن است که (خواستن) در ارتش (خدمت کردن). ۸) ناهید
امیدوار است که امین (موفق بودن). ۹) شما بعد از تمام کردن دانشگاه (خواستن) چه (کار
کردن)؟ ۱۰) آیا (دل خواستن) در رشته زبان و ادبیات فارسی مدرک دکتری (گرفتن)؟

37. *Перекладіть речення:*

1) Ким хочеш стати, коли виростеш? 2) Я би хотів стати комерсантом, бо мрію як найшвидше стати багатим. 3) Моя сестра хоче стати викладачем університету і отримати диплом доктора наук. 4) Наш син не любить вчитися, бо вчитися, на його думку, важко. 5) Після закінчення університету він вирішив піти до армії. 6) Він впевнений, що хоче служити в армії. 7) Його мати сподівається, що він досягне успіху. 8) А ти що вирішив робити після закінчення університету? 9) Я вирішив поїхати в подорож. 10) Мені дуже подобається подорожувати.

38. *Складіть оповідання на тему: «Що я хочу робити після закінчення університету» і обговоріть це з одногрупниками.*

39. *Прочитайте і перекладіть текст за допомогою словничка:*

کوهنوردی

مهدی به کوهنوردی علاقه دارد. او هر جمعه به کوه می رود. مهدی می گوید که هوای شهر آلوده است و به این دلیل او ترجیح می دهد در روزهای تعطیل به خارج از شهر برود. هوای کوهستان تمیز و تازه است و مهدی از بودن در دل طبیعت لذت می برد. کوهنوردی هم برای سلامتی مفید است.

فردا روز جمعه است و مهدی با دوستانش قرار گذاشتند باهم به کوهستان بروند. آنها قصد

دارند صبحِ زود از خواب بیدار شوند، دست و صورتشان را بشویند و با کوله پشتی از خانه بیرون بروند. دوستان دلشان می خواهد صبحانه را در کوهستان بخورند. بنا بر این هرکدامشان باید مقداری غذای ساده مانند نان، پنیر، خرما، سیب یا موز با خود داشته باشد. همچنین آنها نباید فراموش کنند یک بطری آب در کوله پشتی شان بگذارند.

دوستان قرار است ساعت ۷ صبح پای کوه همدیگر را ببینند و از آنجا پیاده به قلّه کوه بروند. احتمال دارد که ساعت ۸ صبح آنها به قلّه برسند و در آنجا صبحانه شان را بخورند. دوستان تصمیم دارند چند ساعت در کوه بمانند و بعد از ظهر به خانه برگردند.

Слова:

بطری	botri пляшка	قرار گذاشتن	qarār gozāštan домовлятися
بنا بر این	banā bar in тому	قصد داشتن	qasd dāštan мати намір
ترجیح دادن	tarjih dādan віддавати перевагу	قلّه	qolle вершина
خرما	xormā фінік	کوله پشتی	kule-pošti заплічник
ساده	sāde простий	مهدی	Mahdi Магді (чол. ім'я)

Вправи

40. Пропишіть подані слова по сім-вісім разів кожне:

_____ قلّه

_____ تصمیم

_____ مقداری

_____ طبیعت

_____ موفق شدن

_____ قرار است

_____ ترجیح دادن

_____ علاقه داشتن

_____ قصد داشتن

_____ کوهنوردی

41. З'єднайте подані в двох колонках слова в словосполучення і речення:

باهم به کوه بروند	به کوهنوردی
سر ساعت ۸ صبح برسند	مقداری غذا
همدیگر را ببینند	به قلّه کوه
یک بطری آب داشتن	آنها قصد دارند
علاقه داشتن	قرار است پای کوه
به خانه بر گردند	در کوله پشتی
برای سلامتی مفید است	شاید بعد از ظهر
با خود داشتن	احتمال دارد
رسیدن	دلشان می خواهد
در کوه استراحت کنند	کوهنوردی

42. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) مهدی کوهنوردی را دوست دارد. ۲) او ترجیح می دهد در روزهای تعطیل به خارج از شهر برود چون هوای شهر آلوده است. ۳) هوای کوهستان از هوای شهر خیلی تمیزتر و تازه تر است. ۴) دوستان مهدی هم به کوهنوردی علاقه دارند. ۵) آنها دوست دارند هر جمعه به کوهستان بروند. ۶) این جمعه هم دوستان قرار گذاشتند به کوه بروند. ۷) آنها تصمیم دارند صبح زود از خواب بیدار شوند و ساعت ۷ صبح پای کوه همدیگر را ببینند. ۸) هر کدامشان باید مقداری غذا در کوله پشتی اش داشته باشد چون دلشان می خواهد صبحانه را در دل طبیعت بخورند. ۹) احتمال دارد که ساعت ۹ صبح آنها به قلّه کوه برسند. ۱۰) آنها دوست دارند تا دیر وقت در کوه بمانند.

43. Доповніть речення за допомогою вказаних нижче слів:

علاقه دارند - کوهستان - دل طبیعت - داشته باشند - قلّه کوه - تصمیم دارند
به خانه بر گردند - همدیگر را ببینند - ترجیح می دهند - کوهنوردی

۱) مهدی و دوستانش به کوهنوردی ۲) چون هوای شهر خیلی آلوده است آنها در روزهای تعطیل به خارج از شهر بروند. ۳) در ... هوا خیلی تمیزتر و تازه تر است تا در شهر. ۴) همه مردم از بودن در لذت می برند. ۵) ... برای سلامتی خیلی مفید است. ۶) دوستان در روز تعطیل به کوهستان بروند. ۷) آنها نباید فراموش کنند یک بطری آب با خود ۸) قرار است ساعت ۷ صبح پای کوه ۹) شاید آنها بتوانند سر ساعت ۸ صبح به ... برسند. ۱۰) دلشان می خواهد چند ساعت در کوهستان بمانند و بعد از ظهر

44. Розкрийте дужки:

۱) دوستان مهدی (علاقه داشتن) در روز تعطیل به کوهستان (رفتن). ۲) آنها (دوست داشتن) در دل طبیعت (استراحت کردن). ۳) مهدی باید صبح زود (از خواب بیدار شدن)، دست و صورتش را (شستن) و از خانه (بیرون آمدن). ۴) او باید مقداری غذا و یک بطری آب در کوله پشتی اش (گذاشتن). ۵) دوستان مهدی (قرار گذاشتن) ساعت ۷ صبح پای کوه همدیگر را (دیدن). ۶) آنها امیدوارند که (توانستن) سر ساعت ۸ صبح به قلّه کوه (رسیدن). ۷) دلشان (خواستن) صبحانه را در کوهستان (خوردن). ۸) آنها (قصد داشتن) چند ساعت در کوه (ماندن) و بعد به خانه (برگشتن). ۹) آیا دوستان شما هم (دوست داشتن) در روزهای تعطیل به خارج از شهر (رفتن)؟ ۱۰) آیا شما هم مانند دوستان مهدی به کوهنوردی (علاقه داشتن)؟

45. Дайте відповіді на питання:

- ۱) چرا مهدی به کوهنوردی علاقه دارد؟
- ۲) آیا هوای کوهستان از هوای شهر تمیز تر و تازه تر است؟
- ۳) آیا به نظر شما کوهنوردی برای سلامتی مفید است؟
- ۴) دوستان مهدی قرار گذاشتند کجا همدیگر را ببینند؟
- ۵) چرا دوستان مهدی دلشان نمی خواهد در خانه صبحانه بخورند؟
- ۶) آیا آنها ترجیح می دهند در دل طبیعت غذا بخورند؟
- ۷) مهدی چه غذایی با خود به کوه برد؟
- ۸) چه ساعتی دوستان امیدوار بودند به قلّه کوه برسند؟
- ۹) شما در اوقات فراغتتان دوست دارید چه کار بکنید؟
- ۱۰) آیا شما دوست دارید در روزهای تعطیل به خارج از شهر بروید؟

46. Перекладіть перською мовою:

1) У наш вільний час або на вихідних ми любимо ходити в гори. 2) В горах повітря набагато чистіше і свіжіше, ніж у місті. 3) Ось і завтра у нас вихідний день, і ми домовилися поїхати за місто. 4) Ми вирішили прокинутися рано вранці, поснідати і швиденько поїхати на вокзал. 6) Сподіваємося, що народу багато не буде. 7) Пообідати ми хочемо за містом, на лоні природи. 8) Для цього ми повинні взяти з собою трохи простої їжі: хліб, сир, фрукти і обов'язково пляшку води. 9) Можливо, ми зможемо дістатися вершини близько опівдня. 10) Ми маємо намір протягом трьох-чотирьох годин побути в горах, а ввечері повернутися додому.

47. Обговоріть з друзями свій останній відпочинок на природі.

48. Напишіть твір на тему: «Що я люблю робити у свій вільний час».

Урок 19

Тема: Подорож (مسافرت / سفر)

Диалог 1. Ти їздив до Ірану? (تا به حال به ایران رفته ای؟)

- Šomā tā hālā be Irān rafte-id?- Bale. Mā tā hālā se bār be Irān safar karde-im.- Kodām šahrhā-ye Irān-rā dide-id?- Tehrān va Esfahān-rā dide-im. Vali be Širāz mote'assefāne hanuz narafte-im.- Hatman bāyad beravid va Taxt-e Jamšid-rā bebinid. Xeyli didani ast. Bāzār-e Tajriš-e Tehrān-ra mišenāsīd?- Āre, mišenāsim, čun tā hālā čand bār az in bāzār xarid karde-im.- Qazā-ye irāni-rā ham xorde-id?- Bale. Besyār-i az qazāhā-ye irāni-rā emtehān karde-im.	- شما تا حالا به ایران رفته اید؟- بله. ما تا حالا سه بار به ایران سفر کرده ایم.- کدام شهرهای ایران را دیده اید؟- تهران و اصفهان را دیده ایم. ولی به شیراز متأسفانه هنوز نرفته ایم.- حتماً باید بروید و تخت جمشید را ببینید. خیلی دیدنی است. بازار تجریش تهران را می شناسید؟- آره، می شناسیم، چون تا حالا چند بار از این بازار خرید کرده ایم.- غذای ایرانی را هم خورده اید؟- بله. بسیاری از غذاهای ایرانی را امتحان کرده ایم.

Диалог 2. Ти відвідав цей музей? (تا به حال از این موزه بازدید کرده ای؟)

- Tā be hāl az mowze-ye Irān-e bāstān bāzdid karde-i?- Bale. Do – se bār be ānjā rafte-am.- Baqāyā-ye mard-e namaki-rā dar ānjā dide-i?- Bale. Barāye man ham jāleb bud. Man yād-e mard-e yaxi oftādam.- Mard-e yaxi? Hanuz čenin esm-i našenide-am.	- تا به حال از موزه ایران باستان بازدید کرده ای؟- بله. دو - سه بار به آنجا رفته ام.- بقایای مرد نمکی را در آنجا دیده ای؟- بله. برای من هم جالب بود. من یادِ مرد یخی افتادم.- مرد یخی؟ هنوز چنین اسمی نشنیده ام.

- Bāstānšenāsān čand sāl-e piš u-rā dar kuhhā-ye Orupā peydā karde-and.
 - Jāleb ast. Dar Irān namak az yek nafar negahdāri karde-and va dar Orupā yax!
- باستان شناسان چند سال پیش او را در کوه های اروپا پیدا کرده اند.
 - جالب است. در ایران نمک از یک نفر نگه داری کرده اند و در اروپا یخ!

Слова:

امتحان کردن emtehān kardan пробувати بازار تجریش bāzār-e Tajriš базар Таджріш باستان bāstān стародавній باستان شناس bāstānšenās археолог بقایا (بقیه) baqāyā залишки (одн. baqiye) پیدا کردن peydā kardan знаходити تخت جمشید Taxt-e Jamšid Тахте Джамшид (Персеполіс) چنین čenin такий	خرید کردن xarid kardan робити покупки سفر کردن safar kardan подорожувати شنیدن (شنو) šenidan (šenow-) чути نگه داری کردن negahdāri kardan зберігати نمکی namaki соляний یاد ... افتادن yād-e ... oftādan пригадувати یخ yax крига یخی yaxi крижаний
--	--

Перфект і давноминулий час

Перфект і давноминулий час відносяться до складних (описових) дієслівних форм. До їхнього складу входить неособова частина – дієприкметник минулого часу – і допоміжне дієслово. В ролі допоміжного дієслова в перфекті виступає скорочена форма дієслова-зв'язки **ast** است, а в давноминулому часі – дієслово بودن **budan** 'бути', яке ставиться у формі простого минулого часу.

Дієприкметник минулого часу утворюється від основи минулого часу шляхом додавання суфіксу **-e**, наприклад:

Інфінітив	ОМЧ	Дієприкметник минулого часу
آمدن āmadan 'приходити':	آمد āmad	+ e = آمده āmade 'той, що прийшов'
رفتن raftan 'йти':	رفت raft	+ e = رفته rafte 'той, що пішов'
گفتن goftan 'говорити':	گفت goft	+ e = گفته gofte 'той, що сказав'
نوشتن neveštan 'писати':	نوشت nevešt	+ e = نوشته nevešte 'той, що написав'

Отже, перфект дієслова نوشتن **neveštan** 'писати' має такі форми:

Однина		Множина	
نوشته ام	nevešté- am 'я написав(ла)'	نوشته ایم	nevešté- im 'ми написали'
نوشته ای	nevešté- i 'ти написав(ла)'	نوشته اید	nevešté- id 'ви написали'
نوشته است	nevešté- ast 'він/вона написав(ла)'	نوشته اند	nevešté- and 'вони написали'

Зв'язка в перфекті в усіх особах пишеться окремо. Наголос падає на останній склад дієприкметника.

В заперечній формі префікс **na-** приєднується до дієприкметника, при цьому на нього переходить основний наголос:

Однина		Множина	
ننوشته ام	ná nevešte- am 'я не написав(ла)'	ننوشته ایم	ná nevešte- im 'ми не написали'
ننوشته ای	ná nevešte- i 'ти не написав(ла)'	ننوشته اید	ná nevešte- id 'ви не написали'
ننوشته است	ná nevešte- ast 'він/вона не написав(ла)'	ننوشته اند	ná nevešte- and 'вони не написали'

Давноминулий час дієслова نوشتن *neveštan* 'писати' має такі форми:

Стверджувальні форми			
Однина		Множина	
ننوشته بودم	nevešte budam	ننوشته بودیم	nevešte budim
ننوشته بودی	nevešte budi	ننوشته بودید	nevešte budid
ننوشته بود	nevešte bud	ننوشته بودند	nevešte budand

Заперечні форми			
Однина		Множина	
ننوشته بودم	ná nevešte budam	ننوشته بودیم	ná nevešte budim
ننوشته بودی	ná nevešte budi	ننوشته بودید	ná nevešte budid
ننوشته بود	ná nevešte bud	ننوشته بودند	ná nevešte budand

Примітка 1. При утворенні заперечних форм перфекта і давноминулого часу від префіксальних дієслів частка заперечення ставиться між префіксом і основою дієслова:

برنگشته ام *bar-nağašte-am* 'я не повернувся'

برنگشته ای *bar-nağašte-i* 'ти не повернувся'

برنگشته است *bar-nağašte-ast* 'він не повернувся' і т.п.

Примітка 2. Якщо основа дієслова починається з голосного, то в заперечних формах перфекта і давноминулого часу на стику частки заперечення і початкового голосного основи з'являється приголосний [y]:

نیامده ام *na^yāmade-am* 'я не повернувся'

نیامده ای *na^yāmade-i* 'ти не повернувся'

نیامده است *na^yāmade-ast* 'він не повернувся' і т.п.

Примітка 3. У формах 3 особи однини, особливо в розмовному мовленні, зв'язка *ast* може опускатися:

رفته *rafte* (замість *rafte-ast*)

گفته *gofte* (замість *gofte-ast*) і т.п.

Значення перфекта і давноминулого часу

Перфект і давноминулий час відрізняються від інших минулих часів наявністю у значенні цих форм відтінку результативності. Перфект позначає минулу дію з результатом в теперішньому, давноминулий час – минулу дію з результатом у минулому. Наприклад:

- برادرم به خانه ما آمده است.

Varādar-am be xāne-ye mā āmade-ast. *Мій брат приїхав до нас.* (Результат: він зараз знаходиться у нас.)

- برادرم از خانه ما رفته است.

Varādar-am az xāne-ye mā rafte-ast. *Мій брат поїхав від нас.* (Результат: його вже в нас немає.)

- وقتی که تو پیش من آمدی برادرم رفته بود.

Vaqtī ke to piš-e man āmadi barādar-am rafte bud. *Коли ти прийшов до мене, мій брат вже пішов.* (Результат: на той час, коли ти прийшов, мій брат вже пішов, і ти його не побачив.)

- وقتی که من به دانشگاه رسیدم درس شروع شده بود.

Vaqtī ke man be dānešgāh rasidam dars šoru' šode bud. *Коли я дістався до університету, заняття вже почалося.* (Результат: я запізнився, бо заняття вже почалося.)

Давноминулий час зазвичай використовується для позначення різночасової належності двох дій, які відбулися в минулому. Формою давноминулого часу позначається та дія, що відбулася раніше. Тому при перекладі таких форм часто необхідно додавати слово «вже», щоб підкреслити різну часову завершеність двох дій. Наприклад, в останньому вищенаведеному прикладі дія, яка відбулася раніше в часі (урок почався), позначена формою давноминулого часу, а дія, яка відбулася пізніше (я дістався до університету), позначена формою простого минулого часу.

Випадки використання перфекта

1. Перфект часто використовується після зворотів, що позначають певний проміжок часу, зокрема таких як: مدتى است که **moddat-i-st ke**, مدتهاست که **moddathā-st ke** 'вже давно, як', دو روز است که **do ruz ast ke** 'вже два дні, як', هفت ماه است که **haft māh ast ke** 'вже сім місяців, як' тощо. Наприклад:

- مدتهاست که علی از آمریکا برگشته است.

Moddathā-st ke Alī az Āmrīkā bar-gašte ast. *Вже давно, як Алі повернувся з Америки.*

- مدتیست که او را ندیده ام.

Moddat-i-st ke u-rā nadide-am. *Вже давно я його не бачив.*

- نیم سال است که آنها به او کراین آمده اند.

Nim sāl ast ke ānhā be Ukrāyn āmade-and. *Вже півроку, як вони приїхали до України.*

Варто зазначити, що з такими «часовими» зворотами можуть використовуватися і форми теперішньо-майбутнього часу, наприклад:

• دو روز است که این بچه سرفه می کند.

Do ruz ast ke in bačče sorfe mikonad. *Два дні, як ця дитина кашляє.*

• یک هفته است که من احمد را در کلاس نمی بینم.

Yek hafte ast ke man Ahmad-rā dar kelās nemibinam. *Вже тиждень, як я не бачу Ахмада на заняттях.*

2. Заперечна форма перфекта часто використовується після деяких сполучників, зокрема: هنوز **hanuz** 'все ще', 'ще (не)', هیچ وقت **hič vaqt** 'ніколи', هرگز **hargez** 'ніколи', а також تا حالا **tā hālā**, تا به حال **tā be hāl** 'до сих пір'. Наприклад:

• من هنوز تکلیف خانه را انجام نداده ام.

Man **hanuz** taklif-e xāne-rā anjām nadāde-am. *Я ще не зробив домашнє завдання.*

• آنها هیچ وقت همدیگر را ندیده اند.

Ānhā **hič vaqt** hamdigar-rā nadide-and. *Вони ніколи не бачили один одного.*

• مادر بزرگم هرگز خارج از کشور نرفته است.

Mādarbozorg-am **hargez** xārej az kešvar narafte-ast. *Моя бабуся ніколи не їздила закордон.*

• ما تا حالا چند بار از این بازار خرید کرده ایم.

Mā **tā hālā** čand bār az in bāzār xarid karde-im. *Ми до цього (вже) декілька разів робили покупки на цьому базарі.*

Вправи

1. Прочитайте і перекладіть речення, звертаючи увагу на форми перфекта:

۱) زمین خیس است چون شب باران باریده است. ۲) مریم ناراحت است چون کلید خانه اش را گم کرده است. ۳) علی گرسنه است چون ناهارش را نخورده است. ۴) زهرا خسته است چون کارهای زیادی انجام داده است. ۵) چرا ظرف میوه خالی است؟ - چون محسن همه میوه ها را خورده است. ۶) چرا کتابم روی میز نیست؟ - چون خواهرم آن را برداشته است. ۷) چرا الان نمی خواهی به سینما بروی؟ - چون تکلیف خانه را هنوز انجام نداده ام. ۸) چرا ناهید خوشحال است؟ - چون کیف پولش را پیدا کرده است. ۹) چرا مینا ناراحت است؟ - چون دوستش تصادف کرده است. ۱۰) چرا نمی توانیم به مغازه برویم؟ - چون دیر است و آنها مغازه را تعطیل کرده اند.

2. Розкрийте дужки, поставивши дієслово в стверджувальній чи заперечній формі перфекта:

۱) بهار (فرا رسیدن)، به زودی درخت ها شکوفه می دهند. ۲) معلوم است که تو (سرما خوردن) چون دو روز است که سرفه می کنی و تب داری. ۳) امین بیدار شو! ببین، چه قدر زیبا برف زمین را (پوشاندن). ۴) من شش سال است که مدرسه را (تمام کردن). ۵) ساعت ۱۰ صبح است، چرا بچه ها هنوز (بیدار شدن)؟ ۶) مگر این نویسنده کتاب خود را هنوز (نوشتن)؟ ۷) مدت‌هاست که ما چیزی در باره احمد (شنیدن). ۸) شما توضیحات استادتان را (فهمیدن)؟ ۹) تا به حال به خارج از کشور (رفتن)؟ ۱۰) همین الان ما نمی توانیم بیرون برویم چون تکلیف خانه را هنوز (انجام دادن).

3. Доповніть речення дієсловами, поданими нижче, поставивши їх у форму перфекта:

سرد شدن - کثیف شدن - انداختن - پختن - اسکی باری کردن - فاصله گرفتن - تمام کردن -
استراحت کردن - دیدن و شنیدن - شروع شدن

۱) بهتر است پالتو پوشی چون هوا ۲) دستهایت باید آنها را بشویی. ۳) آقای رئیس نامه شما را تو سطل زباله ۴) علی، مگر تو خودت این غذای لذیذ را ... ؟ ۵) متأسفانه من اسکی بلد نیستم و تا بحال در کوهستان ۶) برادر بزرگم دانشگاه پزشکی را ... و حالا در یکی از بیمارستان های کی یف کار می کند. ۷) مدت‌هاست که آنها از همدیگر ۸) مگر شما هیچ وقت این فیلم را ... و چیزی در باره آن ... ؟ ۹) بسیاری از ایرانیان هیچ وقت در کنار دریای خزر یا خلیج فارس ۱۰) سال تحصیلی در ایران هنوز

4. Дайте ствердні і заперечні відповіді на питання :

۱) مثل اینکه خرید کرده اید؟ (بله / نه،) ۲) مثل اینکه ظرف ها را شسته ای؟ (بله / نه،) ۳) مثل اینکه کمی دیر رسیده ای؟ (بله / نه،) ۴) پدرت تازه از خارج برگشته است؟ (بله / نه،) ۵) مثل اینکه پیراهن برادرت را پوشیده ای؟ (بله / نه،) ۶) شما اخبار ظهر رادیو را شنیده اید؟ (بله / نه،) ۷) آنها روزنامه امروز را خوانده اند؟ (بله / نه،) ۸) سرت خوب شده است؟ (بله / نه،) ۹) آیا بچه تان آرام شده است؟ (بله / نه،) ۱۰) درباره این مسئله فکر کرده ای؟ (بله / نه،)

5. Перекладіть перською мовою:

1) На жаль, вони ще не вирішили цю серйозну проблему. 2) Я вам кажу, що ніколи не брав участі в цих зібраннях. 3) Він хоче повернутися додому, бо за кордоном він не досяг успіху. 4) Стало тепло. Поїдьмо за місто! Проведемо цілий день на природі. 5) Я не зрозумів, що ви сказали. Можете повторити трошки повільніше? 6) Краще візьми із собою парасолу. Погода зіпсувалася. 7) Синку, я вже став старий. Не можу багато ходити пішки. 8) Як гадаєш, вони вже дісталися вершини гори? – Ні, не думаю, бо пройшло лише пів години, як вони вирушили. 9) Хочу запитати: Ви протягом цих декількох днів не користувалися речами інших людей? 10) Настала осінь. Землероби зайнялися збором урожаю.

6. Прочитайте і перекладіть текст, звертаючи увагу на форми перфекта:

چه اتفاقی افتاده است؟

خدای من! اینجا واقعاً اتفاق من است؟ چه اتفاقی افتاده است؟ پنجره ها باز هستند. چه کسی آنها را باز کرده است؟ فرش ها نیستند. آیا کسی آنها را برده است؟ یک نفر دو تا از صندلی ها را شکسته است. کامپیوتر روی میز نیست. کتو ها باز هستند. وسایل شخصی و لباس هایم روی زمین هستند. آیا کسی به خانه آمده است؟ یعنی دزد اینجا بوده است؟ شما چه فکر می کنید؟

Слова:

آمریکا	Āmrikā Америка	تعطیل کردند	ta'til kardan	зачиняти (установу)
اتفاق افتادن	ettefāq oftādan	دزد	dozd	зłodій, крадій
اخبار (خبر)	axbār (одн. xabar) новини	شکستن	šekastan (šekan-)	ламати
بردن	bordan (bar-) нести	فکر کردن	fekr kardan	думати
تازه	tāze	کتو	kešu	шухляда
تب	tab	کلید	kelid	ключ
تصادف کردن	tasādoḡ kardan	گم کردن	gom kardan	губити
	потрапити в аварію	واقعاً	vāqe'an	дійсно

7. Дайте відповіді на питання, розкривши дужки:

- ۱) چرا پنجره ها باز هستند؟ - چون کسی آنها را (باز کردن). ۲) چرا فرش ها نیستند؟ - چون یک نفر آنها را (بردن). ۳) چرا کامپیوتر روی میز نیست؟ - چون دزد آن را (بر داشتن).
- ۴) چرا کتو ها باز هستند؟ - چون دزد آنها را (نبستن). ۵) چرا وسایل شخصی و لباس ها روی زمین هستند؟ - چون کسی آنها را روی زمین (انداختن).

8. Заповніть таблицю за зразком, використовуючи дієслова у формі перфекта:

چون من درس هایم را نخوانده ام.	چون	۱) چرا شما نگران هستید؟
_____	چون	۲) چرا دوستت ناراحت است؟
_____	چون	۳) چرا احمد سر درس نیست؟
_____	چون	۴) چرا چشم هایت قرمز است؟

_____ چون	(۵) چرا شما عصبانی هستید؟
_____ چون	(۶) چرا خوشحال هستی؟
_____ چون	(۷) چرا با ماشین نمی آیی؟
_____ چون	(۸) چرا برادرت اینجا نیست؟
_____ چون	(۹) چرا هوا سرد است؟
_____ چون	(۱۰) چرا در باز است؟

Випадки використання давноминулого часу

1. Як уже було зазначено, давноминулий час зазвичай використовується для позначення такої дії в минулому, яка передувала в часі якійсь іншій дії в минулому. Крім того, давноминулий час може використовуватися і просто для позначення однократної дії, але віддаленої в часі від моменту мовлення. Наприклад:

- پرویز برای اولین بار به فرانسه رفته است؟ - نه، او اولین بار در ۱۸ سالگی رفته بود.
Parviz barāye avvalin bār be Farānse rafte-ast? - Na, u avvalin bār dar hejdash-sālegi rafte bud.
Парвіз вперше поїхав до Франції? - Ні, вперше він їздив у 18 років.
- تو کلیدهایت را گم کرده ای؟ - نه، من هفته گذشته آنها را گم کرده بودم.
To kelidhā-yat-rā gom karde-i? - Na, man hafte-ye gozašte ānhā-rā gom karde budam.
Ти загубила свої ключі? - Ні, я їх загубила ще минулого тижня.

2. Давноминулий час, так само як перфект, часто використовується після зворотів, що позначають певний проміжок часу, але не зі зв'язкою **ast** است, а з дієсловом بودن **budan** 'бути', зокрема таких як: **moddat-i bud ke** مدت‌ها بود که 'було давно, як', **do ruz bud ke** دو روز بود که 'було два дні, як', **haft māj bud ke** هفت ماه بود که 'було сім місяців, як' тощо. В таких випадках мова йде про дві дії в минулому. Наприклад:

- من دیروز احمد را ملاقات کردم. دو ماه بود که او را ندیده بودم.
Man diruz Ahmad-rā molāqāt kardam. Do māh bud ke u-rā nadide budam. *Я вчора зустрів Ахмада. [До того] я не бачив його два місяці.*

3. Заперечна форма давноминулого часу часто використовується після прислівника **hanuz** هنوز 'все ще', 'ще (не)', коли мова йде про дві дії в минулому, наприклад:

- من هنوز ناهارم را نخورده بودم که پدرم از سر کار آمد.
Man hanuz nāhār-am-rā **naxorde budam** ke pedar-am az sar-e kār āmad. *Я ще не закінчив обідати, як батько повернувся з роботи.*

Вправи

9. Прочитайте і перекладіть речення, звертаючи увагу на форми давноминулого часу:

۱) دیروز تو را در تئاتر ندیدم. کجا نشسته بودی؟ - پهلوی پنجره نشسته بودم. (۲) چون سرما خورده بودم و دیروز تب داشتم امروز به دانشگاه نمی روم. (۲) وقتی از خواب بیدار شدیم، برف همه جا را پوشانده بود. (۳) وقتی آنها به فرودگاه رسیدند، هواپیما پرواز کرده بود. (۴) من از تو خواهش کرده بودم که بیرون نروی. چرا رفتی؟ (۵) وقتی بچه ها به مدرسه رسیدند، پنج دقیقه بود که کلاس زبان فارسی شروع شده بود. (۶) وقتی که خانه آمدم دیدم که کلیدم را گم کرده بودم. (۷) چون مریض شده بودم نتوانستم با دوستانم به خرید بروم. (۸) دیروز به تو زنگ زدم ولی تو خانه نبود. جایی رفته بودی؟ - بله، با برادرم رفته بودم بیرون و خیلی دیر به خانه برگشتم. (۹) دیروز به موزه ایران باستان رفتیم. مدتها بود که از هیچ موزه ای بازدید نکرده بودیم. (۱۰) وقتی استاد وارد اتاق درس شد، همه دانشجویان گروه ما جمع شده بودند.

10. Розкрийте дужки:

۱) وقتی به ایران آمدم، زمستان (تمام شدن). (۲) وقتی که تو آمدی بچه ها تقریباً تمام غذا را (خوردن). (۴) هنوز (زنگ زدن) که دانشجویان از کلاس بیرون رفتند. (۵) دوستم چند وقت بود که از خارج (برگشتن). (۶) من هنوز شام (درست نکردن) که مهمانان آمدند و در را زدند. (۷) دیشب برادرم زود خوابید چون بعد از کوهنوردی خیلی (خسته شدن). (۸) من آن روز اینقدر (ناراحت شدن) که نمی توانستم صحبت بکنم. (۹) هنگامی که ما به پای کوه رسیدیم همه دوستان (جمع شدن). (۱۰) هنوز درس (شروع شدن) که مادر احمد وارد کلاس شد و او را با خود برد.

11. Прочитайте і перекладіть діалог:

گفتگو

امین: پریشب تلفن کردم خانه نبود. احمد: نه. ما خانه بودیم. کی تلفن کردی؟ امین: فکر می کنم سر شب بود. تازه به خانه آمده بودم. احمد: اتفاقاً پریشب پرویز و زن و بچه اش به خانه مان آمده بودند. امین: لابد بچه ها سر و صدا می کردند؟ احمد: نه، بچه ها به اتاق خودشان رفته بودند. بینم، گفتی سر شب؟ امین: آره، به گمانم ساعت شش و نیم - هفت بود. احمد: آهان. آن موقع با نسرين و رضا برای هوا خوری به پارک رفته بودیم. ولی ساعت هشت خانه بودیم. خب، چه کار داشتی؟ امین: هیچی. چند نفر از دوستان سرزده آمده بودند. گفتیم شما هم بیایید. احمد: خیلی ممنون. ولی سر ما هم شلوغ بود.

Слова:

آهان āhān اگا (вигук)	سر و صدا کردن sar-o sedā kardan	галасувати
اتفاقاً ettefāqan	فرودگاه forudgāh	аеропорт
پرواز کردن parvāz kardan	به گمانم be gomān-am	здається
پریشب parišab	نسرین Nasrin	Насрін (жін. ім'я)
تلفن کردن telefon kardan	هوا خوری havāxori	прогулянка
سرزده sarzade	هیچی hičči	нічого

Sar-e mā šoluq bud. Ми були зайняті. سر ما شلوغ بود

12. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) امیر دیشب به احمد تلفن کرد ولی احمد خانه نبود. (۲) دیشب احمد با خانمش برای هواخوری به پارک رفته بود. (۳) هم احمد و هم امیر دیشب مهمان داشتند. (۳) بچه ها به اتاق خودشان رفته بودند و سر و صدا نمی کردند. (۴) پریشب پرویز و زن و بچه اش به خانه امیر آمده بودند. (۵) سر احمد پریشب شلوغ بود. (۶) امین می خواست احمد را به خانه خود دعوت بکند. (۷) احمد نمی توانست پیش امیر برود چون مهمان داشت. (۸) ساعت هشت شب همه مهمانان در خانه احمد جمع شده بودند. (۹) پریشب چند نفر از دوستان امین سرزده به خانه اش آمده بودند. (۱۰) پریشب به احمد و امین خوش گذشت.

13. Передайте зміст діалога своїми словами.

14. Завершіть розповідь Фатеме, поставивши дієслова у правильній формі:

دیروز صبح با صدای زنگ در از خواب (بیدار شدن). دوستم، پروین بود. می خواست برای خرید به بازار (رفتن). خانه نامرتب بود اما من به سرعت (صبحانه خوردن) و با او (رفتن). ظهر در رستورانی باهم (ناهار خوردن). بعد از ظهر خسته به خانه (آمدن). وای نمی توانستم (باور کردن). شوهرم زودتر از سر کار به خانه (آمدن)، اتاق ها را (جمع و جور کردن)، لوازم خانه را (مرتب کردن)، ظرف ها را (شستن)، نان (خریدن) و (سوپ درست کردن).

Слова:

باور کردن bāvar kardan	بیریتی	مرتب کردن morattab kardan	прибирати
درست کردن dorost kardan	робити	نامرتب nāmorattab	неприбраний
سوپ sup	суп	لوازم خانه lavāzem-e xāne	домашні речі
مرتب morattab	прибраний	وای vāy	Ох! (вигук)

15. Знайдіть неправильні словосполучення:

۱) برای خرید به خانه رفتن؛ (۲) به سرعت ناهار خوردن؛ (۳) خسته به خانه برگشتن؛ (۴) زودتر از سر کار آمدن؛ (۵) لوازم خانه را مرتب کردن؛ (۶) اتاق ها را درست کردن؛ (۷) به حرف های

کسی باور کردن؛ ۸) ظرف ها را جمع و جور کردن؛ ۹) با صدای زنگِ در از خواب بیدار شدن؛ ۱۰) سوپ درست کردن.

16. Дайте відповіді на питання:

- ۱) دیروز صبح فاطمه چطور از خواب بیدار شد؟
- ۲) دوستش پروین کی پیش او آمد؟
- ۳) پروین چه می خواست بکند؟
- ۴) آیا دو زن صبح به خرید رفتند؟
- ۵) آنها کی و کجا ناهار خوردند؟
- ۶) فاطمه کی به خانه برگشت؟
- ۷) وقتی که او به خانه آمد چه اتفاقی افتاده بود؟
- ۸) آیا شوهر فاطمه زودتر از سر کار به خانه آمده بود؟
- ۹) چه کسی اتاق ها را جمع و جور کرده بود؟
- ۱۰) آیا فاطمه خودش ظرف ها را شسته بود و نان خریده بود؟

17. Перекажіть історію, яка сталася з Фатеме і її чоловіком.

18. Прочитайте і перекладіть текст, звертаючи увагу на дієслова у формі давноминулого часу:

زمستان در خارج

وقتی که به ایران برگشتم زمستان تمام شده بود. برف ها دیگر آب شده بودند و درخت ها شکوفه زده بودند. ایران بر خلاف اروپا کشور زیاد سردی نیست. برای همین وقتی در فروردین به تهران رسیدم، احساس کردم چقدر هوا گرم است! راستش کمی از سرما خسته شده بودم. اما مسئله فقط سرمای آنجا نبود، من برای خانواده ام هم دلتنگ شده بودم. اوایل که به آنجا رفته بودم اگر چه دوستان زیادی پیدا کرده بودم اما هنوز با هیچ یک صمیمی نشده بودم. اما یک اتفاق باعث شد که با چند تا از دوستانم صمیمی شوم.

یادم می آید در اولین سال اقامتم در سوئد، اواخر آذرماه، در استکهلم برف زیادی باریده بود. هوا ابری و سرد بود. پنجره ها از داخل اتاق بخار کرده بودند و من برای خودم قهوه درست کرده بودم و در کنار پنجره بیرون را تماشا می کردم. تمام خیابان از برف پوشیده شده بود. درختان زیر برف سر خم کرده بودند. به ندرت عابری از آنجا رد می شد. در افکار خود فرو رفته بودم که یکباره زنگ در به صدا در آمد. در را که باز کردم پستیچی بسته ای را به دستم داد. از ایران بود. بسته را که باز کردم یادم افتاد که دوشنبه هفته آینده شب یلداست. آن وقت تصمیم گرفتم چند نفر از دوستانم را برای مهمانی شب یلدا دعوت کنم.

⁴ Тут вжита форма пасиву буд پوشиде شده , про яку детальніше див. в наступному уроці.

Слова:

احساس کردن	ehsās kardan відчувати	دل‌تنگ شدن	deltang šodan сумувати
استکهلم	Estokholm Стокгольм	راستش	rāst-aš насправді
افکار (فکر)	afkār (одн. fekr) думки	ردّ شدن	radd šodan проходити
اقامت	eqāmat проживання	سرخم کردن	sarxam kardan схилитися
اگر چه	agar če хоча	سوئد	Su'ed Швеція
باعث	bā'es причина	شکوفه زدن	šekufe zadan розквітати
باعث شدن	bā'es šodan спричиняти	به صدا در آمدن	be sedā dar-āmadan лунати
بخار	boxār пара	عابر	'āber перехожий
بخار کردن	boxār kardan запотівати	فرو رفتن	foru raftan поринати
بر خلاف	bar xelāf-e на відміну	مسئله (مسائل)	mas'ale (мн. masā'el) проблема
بسته	baste пакунок	مهمانی	mehmāni прийом гостей
پستیچی	postči листоноша	به ندرت	be nodrat зрідка
تصمیم گرفتن	tasmim gereftan приймати рішення	یکباره	yekbāre раптом

Вправи

19. Пропишіть подані слова по сім-вісім разів кожне:

اقامت

باعث شدن

تصمیم

صمیمی

عابر

مسئله

20. З'єднайте подані в двох колонках слова і напишіть транскрипцію отриманих словосполучень:

اقامت

بر خلاف

فرو رفتن

برای خانواده

اروپا

اولین سال

سرخم کردن

به ندرت

رد شدن

به صدا

دلتنگ شدن	با کسی
افتاد که	زیر برف
صمیمی شدن	برای مهمانی
در آمدن	در افکار
دعوت کردن	یادم

21. Знайдіть правильний переклад наведених словосполучень і речень з-поміж запропонованих нижче варіантів:

برف ها آب شده اند- درخت ها شکوفه زده اند - بر خلاف اروپا - کمی از سرما خسته شده ام - اولین سال اقامتم - برای خانواده دلتنگ شده ام - بیرون را تماشا کردن - پنجره ها بخار کرده اند - تمام خیابان از برف پوشیده شده است- در افکار فرو رفتن- زنگ در به صدا در آمد - کسی را برای مهمانی دعوت کردن

На відміну від Європи – сніг розтанув – дерева розквітли – вікна вкрилися парою – перший рік мого проживання – я скучив за родиною – дивитися на зовні – вся вулиця вкрилася снігом – я трохи втомився від холоду – запрошувати когось у гості – поринати в думки – пролунав дзвоник у двері.

22. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) وقتی دوست من به ایران آمد زمستان هنوز تمام نشده بود. ۲) برف ها هنوز آب نشده بودند و درخت ها شکوفه نزده بودند. ۳) وقتی او در ماه فروردین به تهران رسید، احساس کرد چقدر هوا گرم است! ۴) دوستم بیشتر از همه چیز برای خانواده اش دلتنگ شده بود. ۵) او از سرما کمی خسته شده بود. ۶) اوایل اگر چه دوستان زیادی در خارج پیدا کرده بود اما با هیچ یک صمیمی نشده بود. ۷) اما یک اتفاق باعث شد که با چند تا از دوستانش صمیمی شود. ۸) این اتفاق در اواخر ماه مهر افتاد. ۹) در آن روز برف زیادی باریده بود و تمام خیابان از برف پوشیده شده بود. ۱۰) دوستم در افکار خود فرو رفته بود که یکباره زنگ در به صدا در آمد.

23. Розкрийте дужки в реченнях:

۱) وقتی احمد به ایران برگشت زمستان (تمام شدن). ۲) برف ها دیگر (آب شدن) و درخت ها (شکوفه زدن). ۳) چون ایران بر خلاف اروپا کشور زیاد سردی نیست او احساس کرد چقدر هوا (گرم شدن). ۴) وقتی که دوستم در خارج اقامت داشت او برای خانواده اش (دلتنگ شدن). ۵) اوایل که به آنجا (رفتن) اگر چه دوستان زیادی (پیدا کردن) اما با هیچ یک (صمیمی نشدن). ۶) در اولین سال اقامتش، اواخر آذرماه، برف زیادی (باریدن) و درختان زیر برف (سر خم کردن). ۷) در آن روز احمد برای خودش قهوه (درست کردن) و در کنار پنجره بیرون را (تماشا کردن). ۸) او در افکار خود (فرو رفتن) که یکباره زنگ در (به صدا در آمدن). ۹) در را

که (باز کردن) پستیچی بسته ای را به دستش (دادن). ۱۰) بسته را که (باز کردن) یادش افتاد که دوشنبه هفته آینده شب یلداست و آن وقت (تصمیم گرفتن) چند نفر از دوستانم را برای مهمانی شب یلدا (دعوت کردن).

24. *Дайте відповіді на питання:*

- ۱) وقتی احمد به ایران آمد چه فصلی بود؟
- ۲) آب و هوای ایران و سوئد چه تفاوتی دارد؟
- ۲) وقتی احمد به تهران رسید چه احساس کرد؟
- ۳) موقع اقامت در خارج احمد چه مسئله ای داشت؟
- ۴) آیا او از سرما خوشش می آمد؟
- ۵) آیا او با کسی صمیمی شده بود؟
- ۶) در اولین سال اقامتش در استکهلم، اواخر آذرماه هوا چطور بود؟
- ۷) او برای خودش چه درست کرده بود؟
- ۸) آیا او در آن روز منتظر کسی بود؟
- ۹) چه کسی چه چیزی برای او آورد؟
- ۱۰) وقتی که او بسته را باز کرد، به یاد چه افتاد و چه تصمیمی گرفت؟

25. *Перекладіть речення:*

1) Коли я повернувся до Ірану, зима вже закінчилася. 2) Сніг вже давно розтанув, і дерева вкрилися цвітом. 3) Іран на відміну від Швеції, не така вже холодна країна, тому, коли я дістався до Тегерану, відчув, як тут тепло! 4) Насправді я повинен сказати, що дуже втомився від холоду. 5) Але найбільшою проблемою під час мого перебування в Швеції був не холод, а те, що я сумував за родиною. 6) Попри те, що я знайшов багато друзів, з жодним з них я не був дуже близьким. 7) Однак був один випадок, який став причиною того, що я зблизився з деякими моїми друзями. 8) Був кінець місяця азара: стояла похмура погода, випало багато снігу, і вікна моєї кімнати запотіли. 9) Я стояв біля вікна і дивився на вулицю, як раптом пролунав дзвоник: листоноша приніс мені пакунок з Ірану. 10) Коли я відкрив пакунок, я згадав, що скоро «Ніч Ялда» (найдовша ніч у році) і вирішив запросити в гості деяких з моїх друзів.

26. *Напишіть продовження цієї історії, використавши такі опорні слова і словосполучення:*

1) پذیرایی pazirāyi 'частування'; 2) انار hendovāne va anār 'кавун і гранат'; 3) بسته peste 'фісташки'; 4) آیین āyin, رسم rasm 'звичай'; 5) صحبت کردن sohbat kardan 'розмовляти'; 7) فال fāl gereftan 'ворожити'; 7) دیوان حافظ divān-e Hāfez 'диван Гафеза'; 8) خوش گذشت xoš gozašt 'гарно пройшло'; 9) این اتفاق in ettefāq 'цей випадок'; 10) باعث شدن bā'es šodan 'ставати причиною'.

Особливості використання дієслів стану

ایستادن *istādan* 'стояти', نشستن *nešastan* 'сидіти',
خوابیدن *xābīdan* 'спати', دراز کشیدن *derāz kešīdan* 'лежати'

Ці дієслова мають подвійне значення, бо можуть позначати: а) перехід в новий стан; б) перебування в цьому стані:

نشستن *nešastan* 'сідати' та 'сидіти'
ایستادن *istādan* 'стати, зупинитися' та 'стояти'
خوابیدن *xābīdan* 'заснути' та 'спати'
دراز کشیدن *derāz kešīdan* 'лягати' та 'лежати'.

Для передання першого значення (перехід в новий стан) використовуються добре відомі вам форми, які виступають в типових для кожної з них часових і видових значеннях. Наприклад:

- احمد دیشب ساعت ۱۰ شب خوابید. *Ahmad dišab sā'at-e dah-e šab xābid.* *Ахмад вчора заснув о 10 годині вечора.*
- من معمولاً پهلوئی پنجره می نشینم. *Man mā'mulan pahlu-ye panjere minešinam.* *Я зазвичай сідая біля вікна.*

У тих випадках, коли ці дієслова виступають в другому значенні, тобто вказують на перебування суб'єкта в тому чи іншому стані, виявляються специфічні особливості їхньої дієвідміни, а саме – якщо мова іде про стан людини, що збігається з моментом мовлення, то вони використовуються у формах **перфекта**, а якщо ці дієслова передають стан, в якому перебувала людина в минулому, то використовується форма **давноминулого часу**. Наприклад:

- حالا ما در سالن مطالعه نشستیم و درس فردا را حاضر می کنیم.
Hālā mā dar salon-e motāle'e nešaste-im va dars-e fardā-rā hāzer mikonim. *Зараз ми сидімо в читальній залі і готуємо завдання на завтра.*
- دیروز ما در سالن مطالعه نشستیم و درس امروز را حاضر می کردیم.
Diruz mā dar salon-e motāle'e nešate budim va dars-e emruz-rā hāzer mikardim. *Вчора ми сиділи в читальній залі і готували уроки на сьогодні.*
- خواهرم روی کاناپه دراز کشیده است و تلویزیون تماشا می کند.
Xāhar-am ru-ye kānāpe derāz kašide-ast va televizyūn tamāšā mikonad. *Моя сестра лежить на дивані і дивиться телевізор.*
- وقتی که من وارد اتاق شدم، خواهرم روی کاناپه دراز کشیده بود و تلویزیون تماشا می کرد.
Vaqtī ke man vāred-e otāq šodam, xāhar-am ru-ye kānāpe derāz kašide bud va televizyūn tamāšā mikard. *Коли я ввійшов до кімнати, моя сестра лежала на дивані і дивилася телевізор.*

- نگاه کن، بچه ها در حیاط مدرسه ایستاده اند و با معلمشان صحبت می کنند.

Negāh kon, baččehā dar hayāt-e madrese istāde-and va bā mo'allem-ešān sohbat mikonand. *Подивись, діти стоять у дворі школі і розмовляють зі своїм вчителем.*

- دیروز بعد از درس بچه ها در حیاط مدرسه ایستاده بودند و با معلمشان صحبت می کردند.

Diruz ba'd az dars baččehā dar hayāt-e madrese istāde budand va bā mo'allem-ešān sohbat mikardand. *Вчора після уроків діти стояли у дворі школі і розмовляли зі своїм вчителем.*

Таким чином, стан суб'єкта, приурочений до якогось певного моменту чи відрізка часу, передається результативними формами – перфектом і давноминулим часом. А стан, який регулярно повторюється, не приурочений до якогось конкретного часу, передається нерезультативними формами – теперішньо-майбутнім або минулим тривалим часом. Наприклад:

- بچه ها در اتاق خودشان خوابیده اند.

Baččehā dar otāq-e hod-ešān xābide-and. *Діти сплять у своїй кімнаті.*

- معمولاً بچه ها ساعت نه شب می خوابند.

Ma'mulan baččehā sāt-e neh-e šab mi xāband. *Діти зазвичай лягають спати о 9-й годині вечора.*

- حالا برادر کوچکم پشت میز نشسته است و تکلیف خانه اش را انجام می دهد.

Hālā barādar-e kuček-am pošt-e miz nešaste-ast va taklif-e xāne-aš-rā anjām midehad. *Зараз мій молодший брат сидить за столом і виконує своє домашнє завдання.*

- هر روز در این وقت برادر کوچکم پشت میز می نشیند و تکلیف خانه اش را انجام می دهد.

Har ruz dar in vaqt barādar-e kuček-am pošt-e miz minešinad va taklif-e xāne-aš-rā anjām midehad. *Кожного дня в цей час мій молодший брат сідає за стіл і виконує своє домашнє завдання.*

Вправи

27. Прочитайте і перекладіть речення, звертаючи увагу на форми перфекта і давноминулого часу:

۱) دانشجوی روبروی استاد نشسته است و به او جواب می دهد. ۲) معمولاً حسن در کلاس

پهلوی من می نشیند. ۳) پزشک روبروی بیمار نشست و پرسید: «کجایتان درد می کند؟»

۴) پدرم دیشب دیر خوابید، او حالا هم خوابیده است. ۵) بعضی دانشجویان در راهرو ایستاده بودند و صحبت می کردند، بعضی ها قدم می زدند. ۶) این اتوبوس جلوی ساختمان دانشگاه می ایستد.

۷) وقتی که شما زنگ زدید، من خوابیده بودم. ۸) چرا احمد روی کاناپه دراز کشیده است و

روزنامه می خواند؟ ۹) تاکسی پهلوی فروشگاه ایستاد و مسافران پیاده شدند. ۱۰) چرا اینجا دراز کشیده ای؟

28. Розкрийте дужки, поставивши дієслово в правильній формі:

۱) نگاه کن، پستیچی جلوی در خانه ما (ایستادن). ۲) در این رستوران ما معمولاً پهلوی پنجره (نشستن). ۳) چرا بچه ها روی کاناپه (دراز کشیدن)؟ ۴) دیروز آنها در اتاق خودشان (خوابیدن). ۵) من خوب یادم است که دیروز شما در ساعت دوی بعد از ظهر در آنجا (ایستادن) و با مدیر مدرسه (صحبت کردن). ۶) لطفاً هرگز اینجا (نشستن)! اینجا جای دوست من است. او همیشه اینجا (نشستن). ۷) وقتی من به فرودگاه رسیدم، دیدم که همه دوستانم در آنجا (ایستادن) و به من (دست تکان دادن). ۸) پدرم خیلی (خسته شدن) و در اتاقش (خوابیدن). ۹) مسافران در سالن انتظار (نشستن) و منتظر راه افتادن اتوبوسشان (بودن). ۱۰) امیر دوست دارد پهلوی پنجره (نشستن) و به دریا (نگاه کردن).

29. Перекладіть речення:

1) Коли я під'їхав до залізничної станції, то побачив, що Ахмад стоїть біля потягу і махає мені рукою. 2) Давайте сядемо біля дверей, тут зазвичай ніхто не сідає. 3) Чому твій брат такий втомлений? Зараз він спить у своїй кімнаті. 4) Чому ви досі тут стоїте і нічого не робите? 5) Діти сидять у своїй кімнаті і малюють (نقاشی کردن). 6) Вчора о 2-ій годині дня ці пасажери сиділи в залі очікування і чекали на відправлення свого автобусу. 7) Коли викладач увійшов в аудиторію, він побачив, що всі студенти присутні і сидять на своїх місцях. 8) Деякі студенти інших груп стояли в коридорі і розмовляли. 9) Ми не любимо подорожувати літаком, набагато цікавіше сидіти в потягу і дивитися за вікно. 10) Дивіться! Біля вашого будинку стоїть листоноша, і в нього в руках великий паунок.

Слова:

آیین	āyin	звичай	راه افتادن	rāh oftādan	вирушати
پذیرایی	pazirāyi	частування	رسم	rasm	звичай
پیاده شدن	peyāde šodan	виходити (із трансп.)	سالن انتظار	sālon-e entezār	зала очікування
دراز کشیدن	derāz kešidan	лежати	فال گرفتن	fāl gereftan	ворожити
درد کردن	dard kardan	боліти	نقاشی کردن	naqqāši kardan	малювати
دست دکان دادن	dast takān dādan	махати рукою			

Використання аористу у підрядних реченнях мети

У перській мові підрядні речення мети вводяться підрядними сполучниками для آنکه **barāye ān ke**, **barāye in ke** 'для того, щоб', تا **tā** 'щоб', که **ke** 'щоб', تا اینکه **tā in ke**, تا آنکه **tā ān ke** 'з тим, щоб' та потребують постановки дієслова у формі умовного способу теперішнього часу, або аористу.

Найбільш уживаним у книжно-літературному стилі є складений сполучник для آنکه **barāye ān ke** 'для того, щоб'. Він використовується як в газетних текстах і документації, так і художній літературі. Наприклад:

- برای آنکه به موقع به تهران برسند، آنها صبح زود از خانه حرکت کردند.

Varāye ānke be mowqe' be Tehrān berasand, ānhā sobh-e zud az xāne harakat kardand.
 Для того, щоб вчасно дістатися до Тегерану, вони рано вранці вирушили з дому.

Сполучник **tā** 'щоб' переважно зустрічається в книжній прозі, сполучники **tā in ke**, **tā ān ke** 'з тим, щоб' – також у книжному стилі, тоді як сполучник **ke** 'щоб' вживається частіше в сучасному розмовному мовленні. Наприклад:

- ما به ایران آمدیم که بیشتر به زبان فارسی صحبت کنیم.

Mā be Irān āmadim ke bištar be zabān-e fārsi sohbat konim. Ми приїхали до Ірану, щоб більше спілкуватися перською мовою.

Всі перелічені сполучники, окрім **ke** 'щоб', можуть як розпочинати підрядне речення, так і вживатися всередині нього:

- شما باید پول زیادی داشته باشید برای آنکه این ماشین قشنگ را بخرید.
- = برای آنکه این ماشین قشنگ را بخرید شما باید پول زیادی داشته باشید.

Šomā bāyad pul-e ziyād-i dāšte bāšid barāye ānke in māšin-e qašang-rā bexarid. =
 Varāye ānke in māšin-e qašang-rā bexarid šomā bāyad pul-e ziyād-i dāšte bāšid. Для того, щоб купити цю гарну машину, Вам треба мати багато грошей.

Сполучник **ke** 'щоб' в розмовному мовленні може опускатися, і тоді складнопідрядне речення з підрядним мети стає безсполучниковим. Наприклад:

- من اینجا آمدم شما را ببینم.

Man injā āmadam šomā-rā bebinam. Я прийшла сюди побачити Вас.

Вправи

30. Прочитайте і перекладіть речення, звертаючи увагу на підрядні речення мети:

- 1) ایرانیان معمولاً در تعطیلاتِ نوروز به مسافرت میروند تا هم از طبیعت بهاری بیشتر لذت ببرند و هم از جاذبه های ایران بازدید کنند. (۲) رضا با آژانس مسافرتی تماس گرفت برای آنکه بلیت هواپیما را سر وقت بخرد. (۳) راهنمای تور گردشگران را به مرکز شهر برد تا جاهای دیدنی را به آنها نشان بدهد. (۴) برای آنکه به سفر خارج از کشور برود، سارا باید روادید تهیه کند.
- 5) دانش آموزان به گردش علمی رفتند برای آنکه بیشتر با طبیعت آشنا بشوند. (۶) ما سه روز از اداره مرخصی گرفتیم تا در کنار دریا استراحت بکنیم. (۷) گردشگران از همه جهان به کی یف می آیند تا آثار دیدنی آن را ببینند. (۸) برای اینکه فردا به کوه برویم بهتر است صبح زود از خواب بیدار شویم و مقداری غذای ساده مانند نان، پنیر، خرما، سیب یا موز با خود داشته باشیم.
- 9) ما حتماً باید از موزه ایران باستان بازدید کنیم تا بقایای مرد نمکی را ببینیم. (۱۰) سعید به پذیرش هتل رفت تا کلید اتاقش را از مسئول پذیرش بگیرد.

31. Розкрийте дужки в реченнях:

۱) در تعطیلات نوروز ما می خواهیم به شیراز (رفتن) برای آنکه تخت جمشید را (دیدن).
۲) در سال آینده قرار است در تابستان مرخصی (گرفتن) تا به مسافرت (رفتن). ۳) دوستم را به سوئد (دعوت کردن) برای آنکه در دانشگاه استکهلم زبان فارسی را (درس دادن). ۴) وقتی که به ایران آمدید حتما از موزه ایران باستان (بازدید کردن) تا بقایای مرد نمکی را (دیدن). ۵) ما (تصمیم گرفتن) به شمال ایران (رفتن) تا دو هفته از تعطیلات تابستانی مان را در آنجا (گذراندن).
۶) شما بهتر است در سالن انتظار (نشستن) تا زیر باران (خیس نشدن). ۷) برای اینکه روادید (تهیه کردن) باید به سفارت ایران (رفتن). ۸) ناگهان زنگ در (به صدا درآمدن) و احمد پهلوی پنجره آمد تا بیرون را (تماشا کردن). ۹) وقتی در ایران بودیم بیشتر وقتها در رستوران (ناهار خوردن) برای آنکه غذاهای مختلف ایرانی را (امتحان کردن). ۱۰) تا (توانستن) باهم به کنار دریا (رفتن) تو باید یک هفته از اداره مرخصی (گرفتن).

32. Перекладіть речення:

1) Щоб поїхати в Америку, мені потрібно багато грошей. 2) Коли ми були на морі, ми кожного дня багато ходили пішки, щоб більше рухатися. 3) Мене запросили до Швеції викладати перську мову в університеті. 4) Ахмад вирішив запросити деяких своїх друзів, щоб разом відсвяткувати найдовшу ніч у році – свято «Ніч Ялда». 5) Ми вирішили раніше повернутися з подорожі, щоб краще підготуватися до нового навчального року. 6) Вони хочуть поїхати до Ірану, щоб краще ознайомитися з традиціями іранців. 7) Щоб отримати візу, ти повинен піти до посольства Ірану. 8) Ми часто обідали або вечеряли в ресторанах, щоб покоштувати різні іранські страви. 9) Туристи з усього світу приїждять до Києва, щоб побачити його архітектурні пам'ятки. 10) Батьки Алі пішли на базар Таджріш, щоб купити новий одяг на Ноуруз.

33. Прочитайте і перекладіть діалог:

رزرو کردن هتل

مسئول پذیرش: هتل لاله، بفرمایید؟

مینا: سلام خانم، روز بخیر! می خواستم برای اول تا پنجم فروردین اتاق رزرو کنم.

مسئول پذیرش: برای آن تاریخ، اکثر اتاقها رزرو شده اند، فقط چند تا اتاق دو نفره خالی داریم.

مینا: امکانش هست، یک تخت اضافه کنید؟

مسئول پذیرش: بله، به نام کی رزرو کنیم؟

مینا: به اسم بهرامی.

مسئول پذیرش: با توجه به اینکه در تعطیلات نوروز بیشترین مسافر را داریم هر چه سریعتر

هزینه اقامتتان را پرداخت کنید تا رزروتان قطعی بشود.

Слова:

آژانس مسافرتی	āžāns-e mosāferati турбюро	رزرو کردن	rezerv kardan бронювати
اتاق دو نفره	otāq-e donafare двомісна кімната	روادید	ravādid віза
اضافه کردن	ezāfe kardan додавати	سفارت	sefārat посольство
اکثر	aksar більшість	علمی	elmi науковий
با توجه به اینکه	bā tavajjoh be in ke оскільки	قطعی	qat'i остаточний
بهرامی	Bahrāmi Баграмі (прізвище)	گردشگر	gardešgar турист
پذیرش	pazireš рецепція	مرخصی	moraxxasi відпустка
پرداخت کردن	pardāxt kardan сплачувати	مسئول	mas'ul відповідальний
تهیه کردن	tahye kardan купувати, готувати	ناگهان	nāgahān раптом
جاذبه	jāzebe пам'ятка	هر چه سریعتر	har če sari'tar якомога швидше
خیس شدن	xis šodan намокати	هزینه	hazine кошти
راهنمای تور	rāhnamā-ye tur екскурсовод		

Вправи

34. *Визначте правильні та неправильні твердження:*

۱) مینا به هتل لاله زنگ زد تا اتاق سه نفره را رزرو کند. (۲) مسئول پذیرش گفت که اکثر اتاقهای سه نفره رزرو شده اند. (۳) ولی این امکان وجود دارد که در اتاق دو نفره یک تخت اضافه کنند. (۴) برای اینکه به مسافرت برود مینا مرخصی گرفته است. (۵) مینا قصد داشت برای سه روز در هتل لاله بماند. (۶) در تعطیلات نوروز هتل های ایران بیشترین مسافر را دارند. (۷) برای گردشگران ایرانی فصل بهار یکی از محبوبترین فصل های سال است. (۸) در این زمان بیشتر آنها به مسافرت می روند تا از طبیعت ایران لذت ببرند. (۹) بنا بر این مسئول پذیرش گفت که مینا باید هر چه سریعتر هزینه اقامتش را پرداخت کند تا رزروش قطعی بشود. (۱۰) هزینه اقامت در هتل لاله خیلی زیاد نبود.

35. *Завершіть речення:*

۱) در تعطیلات نوروز مینا دلش می خواست (۲) او به پذیرش هتل لاله زنگ زد تا (۳) مسئول پذیرش گفت که برای آنکه رزرو مینا قطعی شود او باید (۴) اکثر اتاقهای سه نفره رزرو شده بودند ولی این امکان وجود داشت (۵) بهتر نیست به آژانس مسافرتی زنگ بزنیم تا ؟ (۶) در تعطیلات نوروز ایرانیان ترجیح می دهند (۷) برای اینکه به خارج از کشور برویم باید (۸) پیشنهاد می کنم به جای سه روز دو روز در این هتل بمانیم تا هزینه اقامت مان (۹) بیا نزدیکتر به راهنمای تور بایسینم تا (۱۰) برای اینکه بقایای مرد نمکی را ببینیم باید

36. *Складіть свій власний діалог-розмову з рецепцією готелю.*

37. *Прочитайте і перекладіть діалоги, запишіть їх графікою за допомогою словничка:*

Nāhār

- Āre, hamintowr ast. Va rāhnāmā-ye tur ham ettelā'āt-e ziyād-i dāšt. Vali hālā gorosne-am. Pišnehād-am in ast ke be resturān beravim va bāham nāhār boxorim.
- Fekr-e xub-i (a)st. Man ham meyl dāram čiz-i boxoram.
(*Dar resturān:*)
- Injā benešinim. Nemixāham kas-i mozāhem-e mā bešavad.
- Bāšad!
(*Be pišxedmat:*)
- Āqā, xāheš mikonam surat-e qazā-rā be mā bedehid.
- Etā'at mišavad. Befarmāyid!
- Bebinim, injā če xorākhā-i mitavānim entexāb konim va sefāreš bedehim.

Mo'arrefi

- Salām aleykom! Rasidan be xeyr!
- Aleykomo-s-salām! Motešakker-am. Bebašid šomā-rā be jā nemiāvaram.
- Ejāze bedehid xod-rā mo'arrefi konam: Ivān Petrenko, dānešju-ye rešte-ye irānšenāsi.
- Az āšnāyi bā šomā xeyli xošvaqt-am. Lotfan befarmāyid, in āqā kistand?
- Išan-rā nemišenāsid? Ejāze bedehid ostāde-xod-am, āqā-ye Šarifi-rā mo'arrefi konam.
- Xeyli maš'uf-am.

Слова:

آشنایی	āšnāyi	знайомство	به جا آوردن	be jā āvardan	впізнавати
اجازه دادن	ejāze dādan	дозволяти	خوراک	xorāk	страва, їжа
اطاعت می شود!	Etā'at mišavad!	Слухаюсь!	رسیدن بخیر!	Rasidan be xeyr!	З приїздом!
اطلاعات	ettelā'āt	інформація	سفارش دادن	sefāreš dādan	замовляти
انتخاب کردن	entexāb kardan	обирати	صورت غذا	surat-e qazā	меню
ایرانشناسی	irānšenāsi	іраністика	مشعوف	maš'uf	радий
ایشان	išan	вони, він (шанув. форма)	معرفی	mo'arrefi	представлення
باشد!	Bāšad!	Гаразд!	معرفی کردن	mo'arrefi kardan	представляти
پیشخدمت	pišxedmat	офіціант	میل داشتن	meyl dāstan	бажати

Вправи

38. З'єднайте подані в двох колонках слова у речення:

به جا نمی آورم
خود را معرفی کنم

مگر ایشان را
فکر

رشتهٔ ایرانشناسی	لطفا صورت غذا را
ناهار بخوریم	ببخشید شما را
به ما بدهید	اجازه بدهید
خوبی است	پیشنهاد می کنم
چیزی بخورم	چه خوراک هایی
به رستوران برویم	از آشنایی با شما
نمی شناسید؟	من میل دارم
خیلی خوشحالم	بیا باهم
سفارش بدهیم؟	دانشجوی

39. *Доповніть речення за допомогою вказаних нижче слів:*

- بنشینیم - می توانیم - خوشوقتیم - سفارش بدهیم - معرفی کنم - مزاحم ما بشود -
 ناهار بخوریم - به جا نمی آورم - نمی شناسید - معرفی کنید - ایرانشناسی -
 بدهید - بخورم - برویم

۱) گرسنه ام. بیا به رستوران ... و باهم ... (۲) من هم میل دارم چیزی ... (۲) بیا اینجا ... نمی خواهم کسی ... (۳) خواهش می کنم صورت غذا را به ما ... (۴) بینیم اینجا چه خوراک هایی ... انتخاب کنیم و ... (۵) ببخشید شما را ... (۶) اجازه بدهید خودم را ... (۷) از آشنایی با شما خیلی ... (۸) مگر شما ایشان را ... ؟ (۹) آیا شما دانشجوی رشته ... هستید؟ (۱۰) لطفا استادتان را

40. *Розкрийте дужки, поставивши дієслова в правильній формі:*

۱) دلم می خواهد (غذا خوردن). بیا به رستوران (رفتن). ۲) بینیم چه خوراک هایی (توانستن) (انتخاب کردن). ۳) شاید یکی از این غذا ها را (سفارش دادن)؟ ۴) خیلی خوشوقتیم با شما (آشنا شدن). ۵) لطفا صورت غذا را برای ما (آوردن). ۶) من هم از آشنایی با شما (خوشوقت بودن). ۷) بیا اینجا (نشستن). ۸) نمی خواهم کسی مزاحم ما (شدن). ۹) اجازه بدهید استادمان را (معرفی کردن). ۱۰) مگر شما مرا (به جا نیاوردن)؟

41. *Перекладіть речення:*

1) Ти не зголоднів? Пропоную піти до ресторану і разом пообідати. 2) Гарна думка. Я б із задоволенням щось поїла. 3) Давай тут сядемо. Не хочу, щоб нам заважали. 4) Пане, будь ласка, принесіть нам меню. 5) Подивимося, які страви можемо тут замовити. 6) Давай оберемо челоу-кабаб. 7) Вибачте, я Вас не впізнаю. 8) Дозвольте представитися: я студент відділення іраністики. 9) А цей пан хто? Я його не знаю. 10) Дозвольте представити, це наш викладач пан Шаріфі.

Майбутній категоричний час дієслів

Ця дієслівна форма позначає дію, яка відбудеться тільки в майбутньому, на відміну від форми теперішньо-майбутнього часу, яка може позначати як дію в теперішньому часі, так і найближчому майбутньому. Форма майбутнього категоричного часу відноситься до складних аналітичних форм і складається з основного дієслова і допоміжного дієслова خواستن **xāstan** 'xomitu', яке в цій функції втрачає своє основне лексичне значення.

Смислове дієслово ставиться у формі усіченого інфінітиву. Усічений інфінітив збігається з основою минулого часу дієслова:

- گفتن goftan → گفت goft
- رفتن raftan → رفت raft
- نشان دادن nešān dādan → نشان داد nešān dād

Допоміжне дієслово خواستن **xāstan** у складі майбутнього категоричного часу ставиться на перше місце у формі теперішньо-майбутнього часу без префіксу می **mi-**. За ним слідує усічений інфінітив основного дієслова:

من خواهم رفت man xāham raft 'я піду'	ما خواهیم رفت mā xāhim raft 'ми підемо'
تو خواهی رفت to xāhi raft 'ти підеши'	شما خواهید رفت šomā xāhid raft 'ви підете'
او خواهد رفت u xāhad raft 'він/вона піде'	آنها خواهند رفت ānhā xāhand raft 'вони підуть'

У заперечних формах префікс **na-** приєднується до допоміжного дієслова: نخواهم گفت **na**xāham goft 'не скажу', نخواهی گفت **na**xāhi goft 'не скажеш' тощо.

У складі префіксальних і складних дієслів допоміжне дієслово вставляється всередину: نخواهم برگشت **bar** **na**xāham gašt '(я) не повернуся', صحبت خواهیم کرد **sohbat** **xāhim** kard 'поговоримо', درس خواهند خواند **dars** **na**xāhand xānd '(вони) не будуть вчитися'.

Майбутній категоричний час переважно використовується в книжному мовленні, в розмовному йому відповідають форми теперішньо-майбутнього часу.

Вправи

42. Розкрийте дужки, поставивши дієслова у формі майбутнього категоричного часу:

- ۱) در تابستان ما به مسافرت (رفتن). ۲) برادر بزرگم در سال آینده در اروپا (سفر کردن).
- ۳) ما از موزه ایران باستان حتماً (بازدید کردن). ۳) دوستم گفت که از آمریکا (برنگشتن). ۴) در موقع اقامت در خارج ما برای خانواده مان (دلتنگی کردن). ۵) شما استادتان را (معرفی کردن)?
- ۶) ما یک اتاق دو نفره را در هتل لاله (رزرو کردن). ۷) روز جمعه علی با فرزنداناش به کوه (نرفتن) چون (مهمانی داشتن). ۸) من بیشتر در این رستوران (غذا نخوردن). ۹) جالب این است که آنها چه پیشنهادی به تو (کردن)? ۱۰) من ترا همیشه (دوست داشتن).

43. Перекладіть речення:

1) Вони пізно прокинуться і запізняться на заняття. 2) Завтра ми поїдемо за покупками і пообідаємо в ресторані. 3) Для подорожі закордон він буде оформляти візу. 4) Ви обов'язково відвідаєте всі пам'ятки Ширазу і Ісфагану. 5) Я буду думати, куди краще поїхати влітку. 6) Він не вирішить цю проблему. 7) Я Вас представлю нашому професору. 8) Він не буде вам заважати. 9) Коли поїдемо до Ірану, то скуштуємо багато іранських страв. 10) Я буду любити тебе завжди.

44. Прочитайте і перекладіть текст. Трансформуйте 5 речень цього тексту таким чином, щоб у них можна було вжити форми майбутнього часу.

شهر اصفهان

زاینده رود و سی و سه پل

کاخ چهل ستون

شهر اصفهان مرکز استان اصفهان است و در ۴۱۴ کیلومتری تهران قرار دارد. این شهر حدود ۲ میلیون نفر جمعیت دارد و یکی از شهرهای بسیار بزرگ، شلوغ و پرجمعیت ایران است. اصفهان شهری بسیار زیبا و پُر جاذبه است. یکی از جاذبه های آن زاینده رود می باشد که از مرکز شهر عبور می کند.

از دیگر جاذبه های این شهر، میدان نقش جهان، مسجد امام، سی و سه پل، کاخ چهل ستون و کلیسای وانک است. مردم زیادی از سراسر ایران و جهان برای دیدن این جاذبه ها، همه ساله به این شهر می آیند. یکی دیگر از مکانهای دیدنی و شلوغ این شهر، بازارهای سنتی در میدان نقش جهان است که مرکز فروش صنایع دستی است.

Слова:

پر جاذبه	porjāzebe привабливий	کاخ چهل ستون	kāx-e Čehel sotun палац
پر جمعیت	porjam'iyat густонаселений	«Сорок колон»	
حدود	hodud-e приблизно	کلیسای وانک	kelisā-ye Vānk церква «Ванк»
زاینده رود	Zāyande-rud Заяндеруд	که	ke який (сполуч.) ⁵
سی و سه پل	Siyose-pol міст Сіюсеполь	مسجد امام	Masjed-e emām Мечеть імама
صنایع دستی	sanāye'-e dasti кустарні	مکان	makān місце
промисли		میدان نقش جهان	meydān-e Naqš-e jahān площа
عبور کردن	'obur kardan проходить,	«Накше Джаган»	
протікати		همه ساله	hamesāle кожного року

⁵ У цьому тексті вжитий багатозначний сполучник **ke**, який в цьому разі вводить підрядні озачальні речення. Детальніше про них див. у наступному уроці.

Вправи

45. Знайдіть правильний переклад наведених словосполучень з-поміж запропонованих нижче:

مرکز اُستان اصفهان – در ۴۱۴ کیلومتری تهران قرار دارد – حدود ۲ میلیون نفر جمعیت دارد – یکی از شهرهای شلوغ و پرجمعیت – از مرکز شهر عبور می کند – مردم زیادی از سراسر جهان – برای دیدن این جاذبه ها – یکی دیگر از مکانهای دیدنی اصفهان – بازارهای سنتی – مرکز فروش صنایع دستی

Традиційні базари – багато людей з усього світу – одне з густонаселених і людних міст – розташований в 414 кілометрах від Тегерану – щоб побачити ці пам'ятки – має приблизно два мільйони населення – центр провінції Ісфаган – ще одне з цікавих місць Ісфагану – центр продажу кустарних промислів – протікає через центр міста.

46. Розкрийте дужки, поставивши дієслово у формі майбутнього часу:

(۱) وقتی که به اصفهان می رویم، سی و سه پل و کاخ چهل ستون را (دیدن). (۲) از بازار سنتی در میدان نقش جهان صنایع دستی (خریدن). (۳) از کلیسای وانک هم (بازدید کردن). (۴) دوستان من گفتند که در سال آینده حتماً به اصفهان (رفتن) و همه جاذبه های آن را (دیدن). (۵) این مرد حتماً از اینجا (عبور کردن). (۶) وقتی که از گردش در شهر خسته می شویم، در یک پارک کنار زاینده رود (استراحت کردن). (۷) برای رفتن به آن طرف شهر، از سی و سه پل (گذشتن). (۸) گفتند که به زودی شهر اصفهان حدود ۳ میلیون نفر جمعیت (داشتن). (۹) در فصل تابستان زاینده رود (خشک شدن). (۱۰) در روزهای تعطیل در این بازار سنتی خیلی شلوغ (بودن).

47. Дайте відповіді на питання:

- ۱) شهر اصفهان کجا قرار دارد؟
- ۲) شهر اصفهان مرکز چه استانی است؟
- ۳) آیا شهر اصفهان شهر شلوغی است؟
- ۴) جمعیت این شهر چه قدر است؟
- ۵) آیا این شهر جاذبه های زیادی دارد؟
- ۶) زاینده رود از کجای شهر عبور می کند؟
- ۷) نام یکی از قشنگترین پلهای اصفهان چیست؟
- ۸) آیا در اصفهان کلیسا هم وجود دارد؟
- ۹) صنایع دستی را معمولاً کجا می فروشند؟
- ۱۰) آیا شما تا حالا به اصفهان رفته اید؟

48. Перекладіть речення:

1) Наступного літа я обов'язково поїду до Ісфагану, щоб подивитися всі його численні пам'ятки. 2) Обов'язково погуляю у парку вздовж річки Заяндеруд і

пройдуся мостом Сіюсеполь. 3) Кажуть, що на жаль, влітку річка Заяндеруд пересихає. 4) Я знаю, що на вихідних на традиційному базарі буде багатолюдно. 5) Ви не знаєте, коли вони повернуться із своєї подорожі до Ірану? 6) На жаль, завтра Мечеть імама буде зачинена. 7) Скоро це місто стане густонаселеним і галасливим. 8) Мені здається, що я полюблю Ісфаган назавжди. 9) Під час огляду цих числених пам'яток ми, звичайно, втомимося, але нічого, потім відпочинемо. 10) Наші студенти відвідають палац «Сорок колон» на канікулах, бо зараз вони зайняті навчанням.

49. Складіть опис вашої останньої подорожі і пам'яток, які ви відвідали, а також подорожі, яку ви плануєте зробити. Обговоріть ваші плани з одногрупниками.

Урок 20

Тема: Национальні свята Ірану (جشنهای ملی ایران)

Діалог 1. Що ти знаєш про Ноуруз? (تو در بارهٔ نوروز چه می دانی?)

- Dar bare-ye Nowruz če midāni?
 - Midānam ke Nowruz yek-i az mahbutarin va zibātarin jašnā-ye irāniyān ast.
 - Qadimitarin ham hast. Qabl az eslām ham in jašn gerefte mišod.
 - Hamčenin midānam ke mowqe'-e Nowruz hatman bāyad sofre-ye haft sin čide šavad.
 - Dorost ast. Begu bebinam āyā midāni če čizhā-yi sar-e sofre-ye haft sin gozāšte mišavad?
 - Tā ānjā ke yād-am hast hatman bāyad senjed, somāq, sib, serke, samanu, sombol va sekke bāšad.
 - Āfarin. Hamčenin sabze, sā'at, šam', māhi-ye zende, āyine, divān-e Hāfez va Qor'ān-rā migozārand.
 - Irāniyān ruz-e sizdahom-e farvardin-rā ham jašn migirand. In jašn "Sizdah be dar" nām dārad.
- در بارهٔ نوروز چه می دانی؟
 - می دانم که نوروز یکی از محبوب ترین و زیباترین جشنهای ایرانیان است.
 - قدیمی ترین هم هست. قبل از اسلام هم این جشن گرفته می شد.
 - همچنین می دانم که موقع نوروز حتما باید سفرهٔ هفت سین چیده شود.
 - درست است. بگو ببینم آیا می دانی چه چیزهایی سر سفره گذاشته می شود؟
 - تا آنجا که یادم هست حتما باید سنجد، سماق، سیب، سرکه، سمنو، سنبل و سکه باشد.
 - آفرین. همچنین سبزه، ساعت، شمع، ماهی زنده، آئینه، دیوان حافظ و قرآن را می گذارند.
 - ایرانیان روز سیزدهم فروردین را هم جشن می گیرند. این جشن «سیزده بدر» نام دارد.

دیالوگ 2. آ شب یلدا چه؟ («Ніч Ялда»?)

- Šab-e yaldā ham az jašnhā-ye qabl az eslām-e irāniyān ast. Dorost ast? - Āre. In jašn dar tulānitarin šab-e sāl gerefte mišavad. - Barāye šab-e yaldā ċe tahye mikonid? - Hendovāne va anār mohemtarin nešānehā-ye in jašn hesāb mišavand. Vali hamċenin anğur, mive-ye xošk va ājil ham tahye mišavad. - Hamāntowr ke dar in ‘aks dide mišavad, sar-e sofre-ye šab-e yaldā bāz ham divān-e Hāfez bāyad bāšad? - Hatman, ċun dar in šab mā dust dārim bā divān-e Hāfez fāl begirim.	- شب یلدا هم از جشنهای قبل از اسلام ایرانیان است. درست است؟ - آره. این جشن در طولانی ترین شب سال گرفته می شود. - برای شب یلدا چه تهیه می کنید؟ - هندوانه و انار مهمترین نشانه های این جشن حساب می شوند. ولی همچنین انگور، میوه خشک و آجیل هم تهیه می شود. - همانطور که در این عکس دیده می شود، سر سفره شب یلدا باز هم دیوان حافظ باید باشد؟ - حتما، چون در این شب ما دوست داریم با دیوان حافظ فال بگیریم.

Слова:

آفرین!	āfarin Молодець!	سمنو	samanu саману (халва, яка готується з солоду)
اسلام	eslām іслам	سنبل	sombol гіацинт
چیدن (چین)	ċidan (ċin-) збирати	سنجد	senjed сенджед (сухофрукт, схожий на обліпиху)
سبزه	sabze зелень (з пророщеного зерна)	سيزده بدر	Sizdah be dar Сіздагбедар (свято)
سرکه	serke оцет	شمع	šam' свічка
سکه	sekke монета	قرآن	Qor'ān Коран
سماق	somāq сумах (приправа з кислим смаком)		

Пасивний стан дієслова

Структура. Більшість перехідних дієслів в перській мові утворюють форму пасивного стану. Пасив має ті самі часи і способи, що і активний стан, і утворюється від дієприкметника минулого часу смислового дієслова та допоміжного дієслова شدن **šodan** ‘*ставати*’. При дієвідміні змінюється лише допоміжне дієслово. До нього ж приєднуються всі формотворчі префікси: **mi-**, **be-**, **-na/-ne**. Виключення складають форми майбутнього категоричного часу, в яких всі префікси приєднуються до допоміжного дієслова خواستن **xāstan**. Хоча теоретично форми пасиву можна утворити від усіх осіб, але на практиці найбільш вживаною є форма 3 особи однини, рідше – множини. Форми 3 особи однини пасиву в усіх відомих вам часах від дієслова دیدن **didan** ‘*бачити*’ виглядають таким чином:

Час	Стверджувальна форма	Заперечна форма
Теперішньо – майбутній час	دیده می شود dide mišavad ' <i>його видно</i> '	دیده نمی شود dide nemišavad ' <i>його не видно</i> '
Простий минулий час	دیده شد dide šod ' <i>його було видно (один раз)</i> '	دیده نشد dide našod ' <i>його не було видно</i> '
Минулий тривалий час	دیده می شد dide mišod ' <i>його було видно (деякий час у минулому)</i> '	دیده نمی شد dide nemišod ' <i>його не було видно</i> '
Перфект	دیده شده است dide šode-ast ' <i>його стало видно</i> '	دیده نشده است dide našode-ast ' <i>його не стало видно</i> '
Давноминулий час	دیده شده بود dide šode bud ' <i>його (давно) було видно</i> '	دیده نشده بود dide našode bud ' <i>його (давно) не було видно</i> '
Аорист	دیده شود dide šavad '(нехай) його буде видно'	دیده نشود dide našavad '(нехай) його не буде видно'
Майбутній категоричний час	دیده خواهد شد dide xāhad šod ' <i>його буде видно</i> '	دیده نخواهد شد dide naxāhad šod ' <i>його не буде видно</i> '

Від дієслова کردن **kardan** ‘*робити*’ форми пасивного стану не утворюється. Не утворюються вони також і від усіх складних перехідних дієслів, до складу котрих входить або це дієслово, або його книжні синоніми ساختن **sāxtan** ‘*будувати*’ та نمودن **namudan** ‘*показувати*’. Замість них використовується дієслово شدن **šodan** ‘*ставати*’ з його синонімами گشتن **gaštan** і گردیدن **gardidan**, обидва зі значенням ‘*обертатися*’. Слова-синоніми, використовуючись у ролі компонентів дієслів, своє словникове значення втрачають. Наприклад:

Актив

Пасив

آشنا کردن	āšnā kardan ‘знайомити’	↔	آشنا شدن	āšnā šodan ‘знайомитися’
بیدار کردن	bidār kardan ‘будити’	↔	بیدار شدن	bidār šodan ‘прокидатися’
شروع کردن	šoru’ kardan ‘починати’	↔	شروع شدن	šoru’ šodan ‘починатися’

Для більшості складних дієслів, які передають активне значення, існують пари, що передають пасивне значення, наприклад:

- انجام دادن anjām dādan ‘виконувати’ ↔ انجام شدن / گرفتن anjām gereftan / anjām šodan ‘виконуватися’
- افزایش دادن afzāyeš dādan ‘збільшувати’ ↔ افزایش یافتن afzāyeš yāftan ‘збільшуватися’
- تغییر دادن taqyir dādan ‘змінювати’ ↔ تغییر کردن / یافتن taqyir kardan / yāftan ‘змінюватися’
- به وجود آوردن be vojūd āvardan ‘створювати’ ↔ به وجود آمدن be vojūd āmadan ‘створюватися’
- به کار انداختن be kār andāxtan ‘вводити в дію’ ↔ به کار افتادن be kār oftādan ‘вступити в дію’
- مورد چیزی قرار دادن mowred-e čiz-i qarār dādan ‘піддавати чомусь’ ↔ مورد چیزی قرار گرفتن mowred-e čiz-i qarār gereftan ‘підлягати чомусь’.

Використання. Пасив використовується тоді, коли діяч (суб’єкт) невідомий або мовець не хоче його згадувати.

- این ساختمان در قرن ۱۹ ساخته شد. In sāxtemān dar qarn-e nuzdahom sāxte šod. *Ця будівля була побудована в 19 столітті.*
- ماشین شما از دور دیده می شود. Māšin-e šomā az dur dide mišavad. *Вашу машину видно здалеку.*
- چرا نامه من هنوز فرستاده نشده است؟ Čerā nāme-ye man hanuz ferestāde našode-ast? *Чому мій лист досі не відправлений?*

Якщо ж діяча потрібно вказати, то утворюється так звана пасивна конструкція з використанням таких ізафетних прийменників:

- به وسیله be vasile-ye досл. ‘засобом’,
- توسط tavassot-e досл. ‘за посередництво’,
- از طرف az taraf-e досл. ‘з боку’,
- از سوی az su-ye досл. ‘з боку’,
- به دست be dast-e досл. ‘рукою’,
- به قلم be qalam-e досл. ‘пером’.

Наприклад:

- این کتاب به قلم یک نویسنده معروف ایرانی نوشته شد.

In ketāb **be qalam-e** yek nevisande-ye ma'ruf-e irāni nevešte šod. *Ця книга написана відомим іранським письменником.*

- نامه شما به وسیله پست الکترونیکی فرستاده شد.

Nāme-ye šomā **be vasilē-ye** post-e elektroniki ferestāde šod. *Ваш лист був відправлений електронною поштою.*

- همه کارمندان جدید از سوی رئیس اداره معرفی می شوند.

Nome-ye kārmandān-e jadid **az su-ye** ra'is-e edāre mo'arrefi mišavand. *Всі нові співробітники представляються директором офісу.*

- من شنیدم که مسجد جمعه اصفهان در قرن دوم هجری به دست معماران ایرانی ساخته شده بود.

Man šenidam ke masjed-e jom'e-ye Esfahān dar qarn dovvom-e hejri **be dast-e** me'māran-e irāni sāxte šode bud. *Я чула, що п'ятнична мечеть в Ісфагані була побудована в 2 столітті гіджри іранськими архітекторами.*

Під час перекладу перську пасивну конструкцію інколи не вдається передати українською пасивною конструкцією. Але цього і не потрібно прагнути, адже заміна пасивної конструкції на активну становить один із поширених різновидів граматичних трансформацій, які мають місце під час персько-українського перекладу. При цьому підмет в пасивній конструкції відповідає прямому додатку в активній. Наприклад:

In bimārestān zud sāxte mišavad. *Ця лікарня швидко будується.*

In bimārestān-rā zud misāzand. *Цю лікарню швидко будують.*

Вправи

1. Трансформуйте активні дієслівні форми у форми пасиву і складіть з ними речення:

- 1) می نویسد؛ 2) گرفته است؛ 3) فرستاد؛ 4) نشان می دهد؛ 5) می سازند؛ 6) تمام کرده بود؛ 7) می بیند؛ 8) خواهد گفت؛ 9) فروخته است؛ 10) انجام دادند.

2. У поданих реченнях замініть активну конструкцію на пасивну:

- 1) همه کاذبا را از روی میز برداشته اند. 2) این ساعت دیواری را کی اینجا خواهند زد؟ 3) راه را بستند. 4) هر روز برای ما میوه تازه می آورند. 5) به سؤال من هنوز جواب نداده اند. 6) تکلیف خانه را انجام خواهند داد. 7) برنامه را زود تمام کردند. 8) یک لیوان آب روی میز گذاشتند. 9) این کتاب را باید دو باره بخوانم. 10) همه اتاقهای این هتل را زود جمع و جور خواهند کرد.

3. У поданих реченнях замініть пасивну конструкцію на активну:

۱) کتاب «گلستان» به قلم سعدی نوشته شد. ۲) این کار زود انجام شد. ۳) این مسجد به دست کارگران ترکی ساخته می شود. ۴) این مقاله باید توسط دانشجویان ترجمه شود. ۵) تو نمی دانی چرا نامه من هنوز فرستاده نشده است؟ ۶) چرا برنامه شروع نمی شود؟ ۷) بقایای مرد نمکی حتما باید دیده بشود. ۸) بهتر است هزینه اقامت هر چه زودتر پرداخت شود. ۹) هتل هنوز رزرو نشده است. ۱۰) سفره هفت سین چیده خواهد شد.

4. Розкрийте дужки:

۱) سر سفره هفت سین حتما باید آیینه و شمع (گذاشتن). ۲) برای شب یلدا معمولا هندوانه و انار (تهیه شدن). ۳) موقع نوروز پیامهای زیادی (فرستادن). ۴) متأسفانه تمام آجیل (فروختن). ۵) در شب یلدا با دیوان حافظ (فال گرفتن). ۶) به این سؤالات هنوز (جواب ندادن). ۷) این فیلم دو بار (نشان دادن). ۸) ۱۰ دقیقه پیش همه غذاها (سفارش دادن). ۹) متأسفانه چلو کباب (تمام شدن). ۱۰) در تعطیلات نوروز معمولا همه اتاقها در این هتل (رزرو شدن).

5. Перекладіть речення:

1) На початку осені в цьому саду збирають фрукти. 2) Для подорожі за кордон потрібно отримати візу. 3) З огляду на те, що під час Ноурузу багато подорожуючих, готель потрібно резервувати заздалегідь. 4) Ваш лист буде відправлено сьогодні. 5) Твоя кімната ще не прибрана. 6) Я гадаю, що всі квіти вже розпродані. 7) На жаль, відповіді на ваше питання ще не отримано. 8) Звідси той гарний міст не видно. 9) Перед вживанням їжі руки мають бути ретельно вимиті. 10) Вам декілька разів про це було сказано.

6. Прочитайте і перекладіть текст:

نوروز.

نوروز یکی از باستانی ترین و زیباترین جشن های ملی ایرانیان است. در این روز آنها تحویل سال نو را جشن می گیرند. سال نو در ایران اول فروردین سال شمسی آغاز می شود. اول فروردین برابر با ۲۱ مارس سال مسیحی است. ایرانیان پیش و پس از نوروز چند تا مراسم جالبی دارند. یکی از آنها خانه تکانی است. خانه تکانی یعنی تمیز کردن خانه هاست. به این مراسم ایرانیان ۱۰ تا ۱۵ روز پیش از نوروز می پردازند.

یکی دیگر از رسمهای پیش از نوروز چهارشنبه سوری است. این مراسم در شب آخرین سه شنبه سال برگزار می شود. در موقع آن مردم با لوازم کهنه و بوته آتش درست می کنند و از روی آن می پرند. خریدن آجیل، شیرینی و لباس نو از کارهای دیگر پیش از نوروز است. چند روز قبل از تحویل سال نو سفره هفت سین چیده می شود. هفت سین عبارت است از سیب، سرکه،

سمنو، سنجد، سماق، سنبل و سکه. همچنین سر سفره سبزه، ساعت، شمع، ظرفی با ماهی زنده، آیین، دیوان حافظ و قرآن گذاشته می شود. هنگام تحویل سال همه افراد خانواده دور سفره هفت سین نشسته اند و دعا می خوانند، سپس صورت یکدیگر را می بوسند.

بعد، مراسم دید و بازدید شروع می شود. این مراسم حدود پنج روز طول می کشد. در این روزها همه یا مهمانی دارند یا مهمانی می روند. ایرانیان به یکدیگر سال نو را تبریک می گویند و کلمات « نوروزتان مبارک! » در همه جا شنیده می شود.

در روز سیزدهم فروردین ایرانیان جشن سیزده بدر را دارند. عدد سیزده در فرهنگ مردم ایران عدد نحسی است، بنا بر این آنها در این روز خانه نمی مانند و به خارج از شهر می روند و تمام روز را آنجا می گذرانند.

Слова:

آتش	ātaš вогонь	دعا خواندن	do'ā xāndan молитися
آغاز شدن	āqāz šodan починається	دور	dowr-e навколо
باستانی	bāstāni стародавній	دید و بازدید	did-o bāzdid відвідини
برگزار شدن	bargozār šodan відбуватися	شمسی	šamsi сонячний
بوته	bute кущ	شیرینی	širini солодоці
بوسیدن	busidan цілувати	عدد	'adad число
پرداختن (پرداز)	pardāxtan (pardāz-) приступати	فرهنگ	farhang культура
پریدن	paridan стрибати	مراسم	marāsem звичай, церемонія
تبریک گفتن	tabrik goftan вітати	مسیحی	masihi християнський
تحویل	tahvil настання	نحس	nahs нещасливий
تمیز کردن	tamiz kardan чистити	نوروزتان مبارک!	Nowruz-etān mobārak!
چهارشنبه سوری	Čahāršambe-suri Чагаршамбе- suri (свято останньої середи року)	یعنی	ya'ni тобто
خانه تکانی	xānetakāni прибирання дому	یکدیگر	yekdigar один одного

Вправи

7. Пропишіть подані слова по сім-вісім разів кожне:

آغاز

دعا

عدد

فرهنگ

مراسم

8. З'єднайте подані в двох колонках слова і напишіть транскрипцію отриманих словосполучень:

سال نو	اول فروردین
می پرند	هفت سین
برگزار می شود	هنگام تحویل
شروع می شود	سال نو را
آغاز می شود	در آخرین سه شنبه سال
طول می کشد	روی آتش
می پردازند	حدود پنج روز
تبریک می گویند	مراسم دید و بازدید
عبارت است از	در فرهنگ
مردم ایران	به خانه تکانی

9. Знайдіть правильний переклад наведених словосполучень і речень з-поміж запропонованих нижче варіантів:

هنگام تحویل سال نو – جشن آغاز سال – پیش و پس از نوروز – جشن ملی ایرانیان – چند تا مراسم جالب – سفره هفت سین چیده می شود – سال مسیحی – هفت سین عبارت است از – همه افراد خانواده – سال شمسی – مراسم دید و بازدید – سال نو را تبریک می گویند – عدد سیزده

Свято початку року – число тринадцять – накривається стіл «сім сінів» – до і після Ноурузу – національне свято іранців – декілька цікавих звичаїв – під час настання Нового року – сонячний рік – всі члени родини – «сім сінів» складається з – церемонія відвідин – вітають з Новим роком – християнський рік.

10. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) نوروز یکی از محبوب ترین جشنهای ایرانیان است. (۲) نوروز در ۲۱ مارس سال مسیحی جشن گرفته می شود. (۳) سفره هفت سین چند روز پس از تحویل سال چیده می شود. (۴) آجیل، شیرینی و لباس نو قبل از نوروز خریده می شود. (۵) آیینه و شمع سر سفره هفت سین گذاشته نمی شود. (۶) در اوکراین سال نو را در ۲۱ مارس تبریک می گویند. (۷) مراسم دید و بازدید در سیزدهم فروردین شروع می شود. (۸) مراسم چهارشنبه سوری در آخرین سه شنبه سال برگزار می شود. (۹) ایرانیان بعد از سیزده بدر به خانه تکانی می پردازند. (۱۰) در فرهنگ مردم ایران و اوکراین سیزده عدد نحسی است.

11. Завершіть речення:

۱) جشن نوروز یکی از ... (۲) در موقع تحویل سال ... (۳) چند روز پیش از نوروز ... (۴) چهارشنبه سوری در ... برگزار می شود. (۵) ایرانیان آتش درست می کنند و ... (۵) سر سفره هفت سین ... (۶) خانه تکانی ... (۷) مراسم دید و بازدید ... طول می کشد. (۸) در این روزها ایرانیان سال نو را ... (۹) در سیزدهم فروردین ... (۱۰) در فرهنگ مردم ایران ...

12. У поданих реченнях замініть активну конструкцію на пасивну:

۱) چند روز قبل از تحویل سال نو ایرانیان سفره هفت سین را می چینند. (۲) ایرانیان پیش و پس از نوروز چند تا مراسم جالبی برگزار می کنند. (۳) چند روز پیش از نوروز مردم مراسم خانه تکانی را انجام می دهند. (۴) قبل از نوروز آنها خانه های خود را تمیز می کنند. (۵) برای جشن نوروز همه باید آجیل، شیرینی و لباس نو بخرند. (۶) سر سفره هفت سین معمولاً نان و پنیر نمی گذارند. (۷) در موقع چهارشنبه سوری مردم آتش درست می کنند. (۸) بعد از تحویل سال نو ایرانیان مراسم دید و بازدید شروع می کنند. (۹) در هنگام تحویل سال نو آنها حتماً باید دعا بخوانند. (۱۰) در این روزها کلمات «نوروزتان مبارک!» را در همه جا می شنویم.

13. Дайте відповіді на питання:

- ۱) نوروز چه گونه جشنی است؟
- ۲) در ایران تحویل سال نو را کی جشن می گیرند؟
- ۳) چند تا مراسم پیش و پس از نوروز را نام ببرید.
- ۴) چهارشنبه سوری چه گونه مراسمی است؟
- ۵) خانه تکانی یعنی چه؟
- ۶) در باره سفره هفت سین چه می دانید؟
- ۷) هنگام تحویل سال ایرانیان چه کار می کنند؟
- ۸) مراسم دید و بازدید کی شروع می شود؟
- ۹) ایرانیان سال نو را چگونه به یکدیگر تبریک می گویند؟
- ۱۰) چرا ایرانیان در روز سیزدهم فروردین خانه نمی مانند؟

14. Перекладіть речення:

1) Всі знають, що Ноуруз – одне з найдавніших і націкавіших свят іранців. 2) Ноуруз – це свято настання Нового року, і його святкують 1-го фарвардіна або 21-го березня. 3) За декілька днів до настання Нового року іранці накривають стіл «сім снів». 4) На святковий стіл «сім снів» обов'язково ставлять Коран, диван Гафеза, свічку, дзеркало та посудину з живою рибкою. 5) Перед настанням Нового року іранці проводять ретельне прибирання будинків, купують аджиль, солодоші і новий одяг. 6) Під час настання Нового року всі члени родини сидять за святковим столом, читають молитву і цілують одне одного. 7) На наступний

день після настання Нового року починаються відвідини. 8) У ці дні всі або приймають гостей в себе або ходять в гості, щоб привітати рідних і друзів з Новим роком. 9) Тому слова «Щасливого Ноурузу!» в цей час лунають повсюди. 10) Тринадцятого фарвардіна іранці їдуть за місто, щоб весь день провести на природі.

15. Складіть свої власні діалоги про свято Нового року в Ірані, використовуючи діалоги на початку уроку.

16. Напишіть твір на тему «Новий рік в Ірані і в Україні».

Безособові звороти з усіченим інфінітивом

У перській мові крім особових речень існує декілька типів безособових речень. Безособовим називається односкладне речення з одним головним членом – присудком, форма якого не виражає значення особи. Безособовий зворот з усіченим інфінітивом є одним з типів безособових речень. Усічений інфінітив у перській мові утворюється шляхом відкидання від інфінітиву дієслова закінчення ن -an:

- گفتن goftan – ن an = گفت goft
- برگشتن bar-gaştan – ن an = برگشت bar-gašt
- ترجمه کردن tarjome kardan – ن an = ترجمه کرد tarjome kard

Залежно від часових характеристик, що виражаються у реченні, розрізняють такі типи безособових конструкцій:

а) безособовий зворот з усіченим інфінітивом, який відноситься до теперішнього часу;

б) безособовий зворот з усіченим інфінітивом, який відноситься до минулого часу.

Для побудови безособових конструкцій, що відносяться до теперішнього часу, використовуються такі модальні слова і словосполучення, як:

- باید **bāyad** ‘потрібно, слід’, نباید **nabāyad** ‘не потрібно, не слід’;
- می توان **mitavān** ‘можна’, نمی توان **nemitavān** ‘не можна’;
- می شود **mišavad** ‘можна’, نمی شود **nemišavad** ‘не можна’;
- لازم است **lāzem ast** ‘необхідно, потрібно’, لازم نیست **lāzem nist** ‘не потрібно’;
- ممکن است **momken ast** ‘можливо’, ممکن نیست **momken nist** ‘неможливо’ та ін., які сполучаються з усіченим інфінітивом дієслів, які позначають конкретні дії:

- باید گفت **bāyad goft** ‘потрібно сказати’
- می توان برگشت **mitavān bar-gašt** ‘можна повернутися’
- نمی توان ترجمه کرد **nemitavān tarjome kard** ‘неможливо перекласти’
- ممکن نیست به او تلفن کرد **momken nist be u telefon kard** ‘йому не можна телефонувати’.

Для побудови безособових зворотів з усіченим інфінітивом, які відносяться до минулого часу, використовуються такі форми модальних слів: **bāyest**, *بایست* 'баєст', **bāyesti**, *بایستی* 'байєсті', **mibāyesti** *می بایست* 'мібайєсті' 'було потрібно, слід було', **nabāyest**, *نبایست* 'набайєст', **nemibāyesti** *نمی بایستی* 'немібайєсті' 'не треба було', **mišod** *می شد* 'мішод' 'можна було', **nemišod** *نمی شد* 'немішод' 'не можна було', а також такі словосполучення, як: **lāzem bud** *لازم بود* 'лазем буд' 'було треба, було необхідно', **lāzem nabud** *لازم نبود* 'лазем набуд' 'не треба було', **momken bud** *ممکن بود* 'момкен буд' 'було можливо', **momken nabud** *ممکن نبود* 'момкен набуд' 'було неможливо' та ін. у сполученні з усіченим інфінітивом дієслів, що позначають конкретні дії:

- **Bāyesti esterāhat kard.** *بایستی استراحت کرد.* Треба було відпочити.
- **Nemišod goft.** *نمی شد گفت.* Не можна було сказати.
- **Momken bud be ānjā āmad.** *ممکن بود به آنجا آمد.* Було можна туди прийти.

Вправи

17. Трансформуйте особові речення в безособові:

- 1) از اینجا ما می توانیم مسجد جمعه را ببینیم. (۲) موقع سرماخوردگی باید بیشتر آب گرم بخوریم. (۳) دیروز لازم بود با آقای مدیر صحبت کنیم. (۴) ممکن نیست بدون روادید به اروپا برویم. (۵) مگر می شود بدون اجازه برویم سینما؟ (۶) حتما باید با رئیس دانشگاه تماس بگیرید. (۷) فردا این نامه را باید بفرستی. (۸) پدرمادران را باید دوست داشته باشیم. (۹) سر سفره هفت سین حتما باید قرآن و دیوان حافظ را بگذاریم. (۱۰) برای شب یلدا هندوانه، انار و آجیل تهیه می کنند.

18. Завершіть речення:

- 1) برای رفتن به کوهستان ... (۲) در موقع تعطیلات نوروز ... (۳) در رستوران ایرانی ... (۴) بدون پول نمی توان ... (۵) در اوقات فراغت ... (۶) از اینجا تئاتر اپرا و باله ... (۷) ممکن نیست در این مسابقه ... (۸) مگر می شود در مسافرت ... ؟ (۹) در هوای آلوده باید از ماسک ... (۱۰) اتاق در هتل را باید ...

19. Перекладіть речення:

- 1) Щоб мати більше інформації про свята іранців, читайте цю книжку.
- 2) Щоб свято найдовшої ночі в році гарно пройшло, потрібно заздалегідь добре підготуватися до нього.
- 3) На це свято потрібно їсти кавун і гранат, а також ворожити на дивані Гафеза.
- 4) Перед сном потрібно піти на вулицю прогулятися.
- 5) Під час застуди треба користуватися маскою, тримати дистанцію і мити руки з милом.
- 6) Щоб продукти (خوربار) не зіпсувалися, їх треба класти в холодильник.
- 7) На скатертину «сім синів» необхідно ставити дзеркало, свічку, Коран, монети, яблуко, гіацинт і посудину з живою рибкою.
- 8) Старших потрібно поважати і частіше їм дзвонити.
- 9) Цю посилку можна відправити завтра після обіду.
- 10) Боюся, що це завдання неможливо виконати.

چهارشنبه سوری.

بدون شک ریشه بسیاری از آداب و رسوم ایرانیان را می‌توان در آیین‌ها و جشن‌های باستانی آنها یافت. یکی از جشن‌های شاد و پر سر و صدای ایرانیان، جشن چهارشنبه سوری است. این جشن از غروب آخرین سه‌شنبه سال آغاز می‌شود و تا بعد از نصف شب ادامه می‌یابد. در طول این مراسم ایرانیان در کوچه‌ها آتش روشن می‌کنند و با شادی و خنده از روی آن می‌پرند و در هر پرش می‌گویند: «زردی من از تو، سرخی تو از من». این کار تا وقتی که آخرین شعله آتش زبانه می‌کشد ادامه دارد و رسم است که به این آتش نباید فوت کرد. مردم با برپایی آتش و پریدن از روی آن به جشن و پای‌کوبی برای فرا رسیدن سال نو می‌پردازند.

Слова:

آداب	ādāb звичаї	ریشه	riše коріння
ادامه یافتن	edāme yāftan продовжуватися	زبانه کشیدن	zabāne kašidan спалахувати
بدون	bedun-e без	زردی	zardi жовтизна
برپایی	barpāyi влаштування	سرخی	sorxi червоність
پای‌کوبی	pāykubi танці	شاد	šād веселий, радісний
پر سر و صدا	por-sarosedā галасливий	شعله	šo'le язичок полум'я
پرش	pareš стрибок	شک	šak(k) сумнів
خنده	xande сміх	فوت کردن	fut kardan гасити
روشن کردن	rowšan kardan запалювати	یافتن (یاب)	yāftan (yāb-) знаходити

Вправи

21. Знайдіть правильний переклад наведених словосполучень і речень з-поміж запропонованих нижче варіантів:

بدون شک – ریشه بسیاری از آداب و رسوم – جشن شاد و پر سر و صدا – تا بعد از نصف شب ادامه می‌یابد – از غروب آخرین سه‌شنبه سال آغاز می‌شود – آیین‌ها و جشن‌های باستانی – در طول این مراسم – با شادی و خنده – از روی آتش می‌پرند – آخرین شعله آتش – به این آتش نباید فوت کرد – به پای‌کوبی می‌پردازند – فرا رسیدن سال نو

Веселе галасливе свято – протягом цієї церемонії – стрибають через вогонь – без сумніву – давні звичаї і свята – коріння багатьох звичаїв і обрядів – починається від заходу сонця останньої середи року – починають танцювати – з

радістю і сміхом – останній язичок полум'я – цей вогонь не можна гасити – настання Нового року – продовжується до після опівночі.

22. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) ریشهٔ بسیاری از آداب و رسوم مردم اوکراین را می‌توان در آیین‌ها و جشن‌های باستانی آنها یافت. ۲) چهارشنبه سوری یکی از جشن‌های شاد و پر سر و صدای پیش از نوروز ایرانیان می‌باشد. ۳) این جشن از غروب آخرین چهارشنبه سال آغاز می‌شود و تا بعد از نصف شب ادامه می‌یابد. ۴) در طول این مراسم ایرانیان در کوچه‌ها آتش روشن می‌کنند و به پایکوبی می‌پردازند. ۵) از روی این آتش باید تا آخرین شعله پرید و رسم است که به آن نباید فوت کرد. ۶) دختران در هر پرش می‌گویند: «زردی من از تو، سرخی تو از من». ۷) مردم با برپایی آتش و پریدن از روی آن فرا رسیدن سال نو را جشن می‌گیرند. ۸) برای مراسم چهارشنبه سوری باید لباس نو خرید. ۹) تمام شب چهارشنبه سوری را می‌توان در بیرون گذراند. ۱۰) قبل از چهارشنبه سوری باید مراسم خانه‌تکانی را برگزار کرد.

23. Трансформуйте особові речення в безособові:

۱) ریشهٔ بسیاری از آداب و رسوم ایرانیان را ما می‌توانیم در آیین‌ها و جشن‌های باستانی آنها بیابیم. ۲) مراسم چهارشنبه سوری را در غروب آخرین سه‌شنبه سال شروع می‌کنند. ۳) این جشن پر سر و صدا را با شادی و خنده می‌گذرانند. ۴) در این شب ایرانیان از لوازم کهنه و بوته آتش درست می‌کنند و از روی آن می‌پرند. ۵) در هر پرش آنها باید بگویند: «زردی من از تو، سرخی تو از من». ۶) ولی آتش‌ها را آنها می‌توانند فقط در کوچه‌ها روشن کنند. ۷) بعد از پریدن از روی آتش ایرانیان به پایکوبی می‌پردازند. ۸) چند روز پیش از فرا رسیدن نوروز لازم است که همه خانه‌تکانی را انجام بدهند. ۹) روز بعد از تحویل سال نو ایرانیان مراسم دید و بازدید را شروع می‌کنند. ۱۰) در روز سیزدهم فروردین ممکن نیست کسی خانه بماند.

24. Дайте відповіді на питання:

- ۱) چهارشنبه سوری را کی جشن می‌گیرند؟
- ۲) در بارهٔ این جشن چه می‌دانید؟
- ۳) آیا همهٔ ایرانیان در این مراسم شرکت می‌کنند؟
- ۴) «پر سر و صدا» یعنی چه؟
- ۵) برای برپایی این مراسم آتش را از چه درست می‌کنند؟
- ۶) چه کسانی از روی آتش می‌پرند؟
- ۷) موقع پریدن از روی آتش چه باید گفت؟
- ۸) تا چه زمانی این کار را انجام می‌دهند؟
- ۹) آیا می‌توان به این آتش فوت کرد؟
- ۱۰) آیا اوکراینی‌ها هم مراسمی دارند که در طول آن از روی آتش می‌پرند؟

25. Перекладіть речення:

1) Без сумніву, коріння багатьох традицій будь-якого народу можна знайти в його святах і обрядах. 2) В ніч на останню середу року іранці влаштовують цікаву церемонію – «Чагаршамбе-сурі». 3) Можна сказати, що з проведенням цієї церемонії іранці починають відзначати настання Нового року. 4) Святкування цього веселого галасливого свята починається на заході сонця в останній вівторок року і триває до після опівночі. 5) Під час цієї церемонії іранці розпалюють вогонь і починають стрибати через нього. 6) При кожному стрибку потрібно казати: «Моя жовтизна тобі, твоя червоність (тобто краса) – мені». 7) Кажуть, що стрибати треба доти, доки спалахають язички полум'я. 8) За звичаєм, цей вогонь не можна гасити. 9) Для розпалювання вогню можна використовувати старі речі і сухі кущі. 10) У цьому святі беруть участь переважно молоді люди і діти.

26. Знайдіть інформацію про свято Івана Купала і перекладіть її перською мовою.

27. Складіть діалоги на тему «Свята Івана Купала в Україні та «Чагаршамбе-сурі» в Ірані».

Підрядні означальні речення

Підрядні означальні речення вводяться багатозначним підрядним сполучником که **ke**, який у цьому випадку перекладається як 'який'. Підрядне означальне речення зазвичай слідує безпосередньо за тим словом головного речення, яке воно означає. Слово головного речення, до якого відноситься підрядне речення, оформлюється видільним артиклем **ی -i**, наприклад:

• مردی که چند دقیقه پیش وارد اتاق شد، پدر من است.

Mard-i ke čand daqiqe piš vāred-e otāq šod, pedar-e man ast. *Чоловік, який декілька хвилин тому увійшов до кімнати, – мій батько.*

• من از فیلمی که دیروز تماشا کردم خیلی خوشم آمد.

Man az film-i ke diruz tamāšā kardam, xeyli xoš-am āmad. *Мені дуже сподобався фільм, який я вчора подивився.*

• دانشجویانی که خوب زبان فارسی یاد می گیرند، در تابستان به ایران خواهند رفت.

Dānešjuyān-i ke xub zabān-e fārsi yād migirand, dar tābestān be Irān xāhand raft. *Студенти, які добре вчать перську мову, влітку поїдуть до Ірану.*

Видільний артикль після означуваного слова не ставиться, якщо це слово є власною назвою або має при собі особовий чи вказівний займенник, наприклад:

• تهران که پایتخت ایران است، آب و هوای معتدلی دارد.

Tehrān ke pāyetaxt-e Irān ast, āb-o havā-ye mo'tadel-i dārad. *Тегеран, який є столицею Ірану, має помірний клімат.*

• دوستم که در ایران زندگی می کند می خواهد به اوکراین بیاید.

Dust-am ke dar Irān zendegi mikonad, mixāhad be Ukrāyn biyāyad. *Мій друг, який живе в Ірані, хоче приїхати до України.*

- در این بیمارستان بزرگ **که** تازه ساخته شده است، خواهرم کار می کند.

Dar in bimārestān-e bozorg **ke** tāze sāxte šode-ast xāhar-am kār mikonad. *У цій великій лікарні, яка нещодавно збудована, працює моя сестра.*

У перській мові не виділяється окремо клас відносних займенників, тому для вираження необхідних значень у підрядних означальних реченнях використовуються спеціальні групи займенникових слів او **u** 'він', آن **ān** 'той', آنها **ānhā** 'вони', які разом з відповідними прийменниками або післяйменником را **-rā** та підрядним сполучником **که** **ke** і вводять підрядне речення. Таким чином, означуване слово головного речення немовби має у підрядному реченні свого «заступника», вираженого одним із вказаних займенників. Приклади:

- برادرم **که او را** دیروز در سینما دیدی، زبان انگلیسی خوب بلد است.

Barādar-am **ke u-rā** diruz dar sinemā didi, zabān-e englisi xub balad-ast. *Мій брат, якого ти вчора бачив в кінотеатрі, добре знає англійську мову.*

- دانشجویان گروه ما **که با آنها** دیروز آشنا شدید، در موقع تعطیلات به ایران خواهند رفت.

Dānešjuyān-e goruh-e mā **ke bā ānhā** diruz āšnā šodid, dar mowqe'-e ta'tilāt be Irān xāhand raft. *Студенти нашої групи, з якими ви вчора познайомилися, на канікулах поїдуть до Ірану.*

- این نویسنده **که** کتابش را الآن می خوانم در آمریکا خیلی معروف است.

In nevisande **ke ketāb-aš-rā** al'ān mi xānam, dar Āmrikā xeyli ma'ruf ast. *Цей письменник, книгу якого я зараз читаю, дуже відомий в Америці.*

Якщо в ролі означуваного виступає слово, що позначає географічний об'єкт, то в ролі його «заступника» в підрядному реченні може використовуватися прислівник місця, наприклад:

- شهر اصفهان **که** پدرم در آنجا ده سال پیش کار کرده بود، دیدنی های زیادی دارد.

Šahr-e Esfahān **ke** pedar-am dar ānjā dah sāl-e piš kār karde bud, didanihā-ye ziyād-i dārad. *Місце Ісфаган, де мій батько працював десять років тому, має багато пам'яток.*

- روستایی **که** ما می خواهیم از آنجا بازدید کنیم، از شهر تهران خیلی دور نیست.

Rustā-yi **ke** mā mi xāhim az ānjā bāzdid konim, az šahr-e Tehrān xeyli dur nist. *Село, яке ми хочемо відвідати, знаходиться недалеко від Тегерану.*

Вправи

28. Прочитайте і перекладіть речення:

۱) جشن ملی ایرانیان که در زمستان گرفته می شود، شب یلدا نام دارد. ۲) سر سفره هفت سین چیزهایی را می گذارند که با حرف سین شروع می شود. ۳) مراسمی که ما در آن دیروز شرکت کردیم، خیلی جالب بود. ۴) جشن «سیزده بدر» که در روز سیزدهم فروردین برگزار می شود، یکی از محبوب ترین جشنهای ایرانیان است. ۵) دانشگاه شفچنکو که من در آنجا درس

می خوانم، در مرکز شهر کی یف قرار دارد. ۶) شهر تهران که دوستان ایرانی ام آنجا زندگی می کنند، ۱۲ میلیون جمعیت دارد. ۷) کتابی که ایرانیان با آن در «شب یلدا» فال می گیرند، دیوان حافظ است. ۸) ماشینی که در آنجا می بینید، مال رئیس اداره ماست. ۹) میدانی که دوستان ما در آنجا جمع شده اند، «میدان استقلال» نام دارد. ۱۰) من دیروز فیلمی را دیدم که در باره آن زیاد شنیده بودم.

29. *Завершіть речення:*

۱) پسری که آنجا ایستاده است، ... ۲) شهر کی یف که پایتخت اوکراین است، ...
۳) مادر بزرگم که بازنشسته است، ... ۴) تخت جمشید که یکی از بزرگترین و قشنگترین جاذبه های ایران است، ... ۵) استاد ما که تازه از ایران آمده است، ... ۶) خواهرش که دختر خیلی خوشگلی است، ... ۷) دانشجویانی که حالا در اتاق درس نشسته اند، ...
۸) کتابی که به قلم این نویسنده نوشته شد، ... ۹) مسجدی که از اینجا دیده می شود، ...
۱۰) پولی که دیروز از تو گرفتم، ...

30. *Перекладіть речення:*

1) Новий рік – це свято, яке в Європі святкують 31 грудня. 2) «Сім снів» – це спеціальна скатертину, на яку під час Ноурузу ставлять речі, назви яких починаються з літери «сін». 3) Можна сказати, що «Сіздагбедар» – це одне із національних свят, яке іранці дуже люблять. 4) На цьому фото можна бачити, як молоді люди під час свята «Чагаршамбе-сурі» стрибають через вогонь. 5) Бібліотека, в якій ми зазвичай робимо домашнє завдання, побудована недавно. 6) Університет Тараса Шевченка, в якому я навчаюся, має багато факультетів. 7) Музей, який обов'язково потрібно відвідати, знаходиться на півдні Тегерану. 8) На канікулах я поїду додому, щоб побачити мою родину, за якою я дуже скучив. 9) Я ще не бачив того фільму, про який всі говорять. 10) Студенти, з якими ми щойно познайомилися, стоять у коридорі і розмовляють.

31. *Прочитайте і перекладіть текст:*

سیزده بدر.

سیزده بدر جشنی است که در روز سیزدهم فروردین گرفته می شود. روز سیزدهم فروردین در نظر مردم ایران روز نحسی است. می گویند که سیزده بدر از زمانی پدید آمد که در یک سال روز سیزدهم ماه فروردین سال شمسی که همیشه ثابت می ماند با روز سیزدهم ماه قمری که همیشه در حالت گردش

است ، منطبق شد. منجمان قدیم این روز را نحس می دانستند و می گفتند که در این روز باید از کار دست کشید و تمام روز را در خارج از شهر گذراند.

حالا نیز ایرانیان عقیده دارند که در این روز باید از خانه خارج شد و در دشت و صحرا میان سبزه ها و گلها به تفریح پرداخت. به همین جهت از یکی دو روز قبل از سبزه بدر برای این روز خود را آماده کرده و صبح روز سبزه بدر به سوی صحرا حرکت می کنند و به شادی آن را می گذرانند. در این روز ایرانیان باهم بازی می کنند، به دنبال یکدیگر می دوند، شوخی می کنند، می خندند، آواز می خوانند، می رقصند و در دل طبیعت غذا می خورند. دختران برای آنکه بختشان باز شود

سبزه گره می زنند و می گویند: « سبزه بدر سال دیگر ، خانه شوهر بچه بغل». و سپس سبزه را روی آب رها می کنند و بدین ترتیب انگار از جشن نوروز خدا حافظی می کنند.

Слова:

آآماده کردن	āmāde kardan готувати	رها کردن	rahā kardan відпускати
انگار	engār начебто	شوخی کردن	šuxi kardan жартувати
بخت	baxt доля, щастя	عقیده	'aqide думка
بدین ترتیب	bedin tartib таким чином	قمري	qamari місячний
به همین جهت	be hamin jehat тому	از کار دست کشیدن	az kār dast kašidan
بغل	baqal пахва; обійми		припиняти роботу
پدید آمدن	padid āmadan з'являтися	گردش	gardeš тут: обертання
تفریح	tafrih розвага	گره	gereh вузол
ثابت	sābet постійний	گره زدن	gereh zadan зав'язувати
حالت	hālat стан		вузол
خوشگل	xošgel гарний	منجم	monajjem астроном
دانستن	dānestān (dān-) тут: вважати	منطبق شدن	montabeq šodan збігатися
دنبال	dombāl-e за (прим.)	میان	miyān-e між (прим.)
دویدن	davidan бігати	نیز	niz також

Вправи

32. Пропишіть подані слова по сім-вісім разів кожне:

تفریح

ثابت

شمسی

عقیده

قمری

33. З'єднайте подані в двох колонках слова у словосполучення і напишіть їхню транскрипцію:

پرداختن	در حالت گردش
دست کشیدن	به تفریح
بودن	سبزه
دویدن	سبزه را
گره زدن	از کار
در آب رها کردن	دنبال یکدیگر
نحس می دانستند	خود را
به شادی گذراندن	به سوی صحرا
آماده کردن	این روز را
حرکت کردن	روز را

34. Визначте правильні та неправильні твердження:

۱) سیزده بدر را در روز سیزدهم فروردین جشن می گیرند. ۲) روز سیزدهم فروردین در نظر مردم اوکراین روز نحسی است. ۳) سال شمسی همیشه ثابت می ماند ولی سال قمری در حالت گردش می باشد. ۴) منجمان قدیم این روز را نحس می دانستند. ۵) در این روز باید کارهای زیادی انجام داد. ۶) ایرانیان صبح روز سیزده بدر به سوی صحرا حرکت می کنند و تا بعد از ظهر آنجا می مانند. ۷) تمام روز را باید به شادی گذراند. ۸) بچه ها در این روز به دنبال یکدیگر می روند و توپ بازی می کنند. ۹) همه دختران باید سبزه را گره بزنند و روی آب آن را رها کنند. ۱۰) ایرانیان عقیده دارند که در این روز باید دست از کار کشید و به تفریح پرداخت.

35. Завершіть речення:

۱) سیزده بدر جشنی است که ... ۲) منجمان قدیم می گفتند که ... ۳) می گویند که سیزده بدر از زمانی پدید آمد که ... ۴) در نظر مردم ایران ... ۵) ایرانیان عقیده دارند که در این روز باید ... ۶) سال قمری بر خلاف سال شمسی ... ۷) صبح روز سیزده بدر ایرانیان به سوی صحرا حرکت می کنند برای آنکه ... ۸) بچه ها در این روز زیاد ... ۹) دختران برای آنکه ... ۱۰) در این روز نمی توان ...

36. Доповніть речення за допомогою вказаних слів:

سیزده بدر - عقیده - گره می زنند - به شادی - یکدیگر - حرکت می کنند - نحس - بگذارند - تفریح - بچه بغل

۱) سیزدهم فروردین ایرانیان ... را جشن می گیرند. ۲) منجمان قدیم این روز را ... می دانستند. ۳) ایرانیان ... دارند که در این روز باید از خانه خارج شد. ۴) آنها دوست دارند این روز را میان سبزه ها و گلها ... ۵) بنا بر این صبح روز سیزده بدر ایرانیان به سوی صحرا ... ۶) به عقیده آنها در این روز باید به ... پرداخت. ۷) سیزده بدر سال دیگر ، خانه شوهر ... ۸) دختران برای آنکه بختشان باز شود سبزه را ... ۹) این روز را باید ... گذراند. ۱۰) بچه ها دوست دارند در دشت و صحرا دنبال ... بدوند.

37. Дайте відповіді на питання:

- ۱) سیزده بدر را کی جشن می گیرند؟
- ۲) روز سیزدهم فروردین در نظر ایرانیان چه گونه روزی است؟
- ۳) سیزده بدر از چه زمانی پدید آمد؟
- ۴) منجمان قدیم چه می گفتند؟
- ۴) سال قمری با سال شمسی چه تفاوتی دارد؟
- ۵) به عقیده مردم ایران در سیزده بدر چه کار باید کرد؟
- ۶) آیا در این روز آنها به تفریح می پردازند؟
- ۷) از کی مردم برای این روز خود را آماده می کنند؟
- ۸) در این روز کجا باید غذا خورد؟
- ۹) دختران وقتی که سبزه را گره می زنند چه می گویند؟
- ۱۰) به نظر شما چرا آنها این سخنان را می گویند؟

38. Перекладіть речення:

1) «Сіздагбедар» – це свято, яке відзначають у 13-й день фарвардіна. 2) З погляду іранців, 13-й день фарвардіна – нещасливий день. 3) Давні астрономи вважали, що в цей день потрібно відкласти всі справи і їхати за місто. 4) Нині

іранці також вважають, що цей день треба проводити на природі. 5) Для того, щоб гарно відсвяткувати цей день, вони починають готуватися до нього за один-два дні. 5) Вранці дня «Сіздагбедар» вони вирушають в степ або на беріг річки і весь день проводять серед зелені і квітів у веселошах. 6) Всі знають, що в цей день потрібно розважатися, тому діти бігають один за одним і грають, люди сміються, співають і танцюють. 7) Дівчата, які хочуть вийти заміж, зав'язують вузлики на сабзе, яке готували на стіл «сім синів». 8) При цьому вони кажуть: «Сіздагбедар, нехай наступного року я буду в будинку чоловіка і з дитиною на руках». 9) Після того вони пускають сабзе у воду, і таким чином наче прощаються зі святом Ноуруз. 10) 13-го фарвардіна – останній день новорічних канікул, і після нього іранці знов виходять на роботу.

39. Складіть діалог на тему «Сіздагбедар – свято 13-го дня року в іранців».

Підрядні умовні речення

Підрядні умовні речення у складі складнопідрядних речень вводяться такими сполучниками:

اگر **agar** 'якщо',

چنانچه **čenān-če** 'якщо',

به شرط اینکه **be šart-e in ke** 'за умови, що',

در صورتی که **dar surat-i ke** 'у випадку, якщо'.

Підрядні умовні речення поділяють на підрядні *умови реального типу* і підрядні *умови нереального типу*.

При вираженні *реальної умови* в головному реченні ставиться той час і спосіб, які необхідні за смислом. У підрядному реченні форма дієслова залежить від того, до якого часу відноситься умова, а саме:

1) Якщо умова відноситься до теперішнього часу, то в підрядному реченні дієслово також буде стояти в формі *теперішньо-майбутнього часу*:

• اگر پول دارید، می توانیم به خرید برویم.

Agar pul dārid, mitavānim be xarid beravim. *Якщо у вас є гроші, можемо піти за покупками.*

• اگر مطمئن نیستی بهتر است این موضوع را به او نگو.

Agar motma'en nisti, behtar-ast in mowzu'-gā be u nagu. *Якщо не впевнений, краще не кажи йому про це.*

• اگر احمد نمی خواهد بیرون برود، بگذار خانه بماند.

Agar Ahmad nemixāhad birun beravad, begozār xāne bemānad. *Якщо Ахмад не хоче йти гуляти, нехай залишається вдома.*

2) Якщо умова відноситься до майбутнього часу, до дієслово у підрядному реченні може стояти:

➤ а) у формі **аористу**:

- اگر با او صحبت کنی، خیلی ممنون می شوم.

Agar bā **sohbat koni**, xeyli mamnun mišavam. *Якщо поговориш з ним, я буде дуже вдячний.*

- اگر به ایران بروید، حتما از تخت جمشید بازدید کنید.

Agar be Irān **beravid**, hatman az Taxt-e Jamšid bāzdid konid. *Якщо поїдете в Іран, обов'язково відвідайте Тахте Джамшид.*

➤ б) у формі **простого минулого часу**:

- اگر او را در دانشگاه دیدی، لطفا سلام مرا برسان!

Agar u-rā dar dānešgāh **did**i, lotfan salām-e ma-rā berasān! *Якщо побачиш його в університеті, будь ласка, передай йому від мене вітання!*

- اگر نیم ساعت دیگر آمدند، بگو با من تماس بگیرند.

Agar nim sā'at-e digar **amadand**, begu bā man tamās begirand. *Якщо вони прийдуть протягом пів години, скажи, щоб мені подзвонили.*

3) Якщо умова відноситься до минулого часу, в підрядному реченні використовується дієслово в формі перфекту:

- حیف است اگر با رئیس دانشگاه ملاقات نکرده اید.

Heyf-ast agar bā ra'is-e dānešgāh **molāqāt nakarde-id**. *Шкода, якщо ви не зустрілися з ректором університету.*

- اگر به اصفهان رفته اید حتماً میدان نقش جهان را دیده اید.

Agar be Esfahan **rafte-id**, hatman meydān-e Naqš-e jahān-rā dide-id. *Якщо ви їздили до Есфагану, ви обов'язково бачили площу «Накше джаган».*

При вираженні **нереальної умови** і в головному, і в підрядному реченні дієслово, як правило, ставиться у формі **минулого тривалого часу**:

- اگر در ایران زندگی می کردم، بهتر به زبان فارسی صحبت می کردم.

Agar dar Iran zendegi mikardam, behtar be zabān-e fārsi sohbat mikardam. *Якби я жив в Ірані, я б краще розмовляв перською мовою.*

- اگر زودتر از خواب بیدار می شدی، سر درس دیر نمی آمدی.

Agar zudtar az xāb **bidār mišodi**, sar-e dars **dir nemiāmadi**. *Якби ти раніше прокинувся, то не запізнився б на заняття.*

Якщо необхідно виразити різну часову належність умови і дії головного речення, то в підрядному використовується форма **давноминулого часу**:

- اگر جنگ رفته بودند، این حرفها را نمی زدند.

Agar jang **rafte budand** in harfhā-rā nemizadand. *Якби вони побували на війні, то не казали б такого.*

Дієслова داشتن *dāštan* 'мати' i بودن *budan* 'бути' при вираженні нереальної умови переважно використовуються без префіксу **mi-**:

- اگر ماشین داشتی، زودتر به شهر می رسیدیم.

Agar māšīn dāšti, zudtar be šahr mirasidim. *Якби в тебе була машина, ми б швидше дісталися міста.*

- اگر نادر سر کلاس حاضر بود، آموزگار به مادرش زنگ نمی زد.

Agar Nāder sar-e kelās hāzer bud, āmūzgār be mādar-aš zang nemizad. *Якби Надер був присутній на заняттях, вчитель би не дзвонив його матері.*

Вправи

40. У поданих реченнях трансформуйте умову реального типу в умову нереального типу:

۱) اگر پول داشته باشیم، به مسافرت خواهیم رفت. ۲) اگر می خواهی خارج از کشور بروی، باید روایت تهیه کنی. ۳) اگر پیش ما بیایی، با دوستان ما آشنا می شوی. ۴) اگر هوا بهتر شود، برای گردش به پارک می رویم. ۵) اگر به کوهنوردی علاقه داری، حتما به ایران برو. ۶) اگر رئیس دانشگاه را در آنجا ببینم، موضوع را به ایشان خواهم گفت. ۷) اگر مزاحم شما نباشم، اینجا نیم ساعت دیگر می مانم. ۸) اگر زودتر از مسافرت برگردند، بهتر خواهد بود. ۹) اگر چلوکباب سفارش بدهیم آرش خوشحال می شود. ۱۰) اگر اجازه بدهید، من استادمان را به شما معرفی می کنم.

41. Завершіть речення:

۱) اگر چلوکباب دوست داری، ۲) اگر می خواهید خوب به فارسی حرف بزنید، ۳) اگر به اصفهان می آمدی، ۴) اگر در بارهٔ نوروز زیاد خوانده اند، ۵) اگر روایت داشتی، ۶) اگر بنخواهید موقع تعطیلات نوروز به مسافرت بروید، ۷) اگر برای خانواده ات دلتنگ بشوی، ۸) اگر همهٔ دانشجویان سر وقت جمع می شدند، ۹) اگر آجیل تهیه نمی شد، ۱۰) اگر شما در مهمانی نبودید،

42. Перекладіть речення:

1) Якщо в тебе буде час, ходімо в кіно. 2) Якщо він знає перську мову, нехай запитає, скільки це коштує. 3) Якби в тебе була віза, ти б зміг подорожувати Європою. 4) Шкода, якщо на скатертині «сім сінів» не буде свічок і дзеркала. 5) Якщо купиш для мене гранат і кавун, буду дуже вдячна. 6) Якщо любиш живопис, обов'язково відвідай цю виставку (наمایشگاه). 7) Якщо в тебе болить голова, треба піти прогулятися. 8) Якби ти завжди тримав дистанцію і мив руки з

милом, то не захворів би. 9) Якщо хочете, щоб свято добре пройшло, запросить більше друзів. 10) Я поговорю з татом, якщо ти мені розкажеш правду.

Слова до вправ:

الکترونیکی	elektroniki електронний	خواربار	xārbār продукти
پیام	payām повідомлення	قرن	qarn століття
تماس گرفتن	tamās gereftan дзвонити	معمار	me'mār архітектор
حیف است که...	Heyf ast ke Шкода, що...	موضوع	mowzu' тема
خراب شدن	xarāb šodan псуватися	نمایشگاه	namāyešgāh виставка

43. Прочитайте і перекладіть текст:

مدارکِ تحصیلی.

وقتی شما تحصیلاتِ خود را در مدرسه تمام می کنید، دیپلم می گیرید. در صورتی که در آزمون ورودی دانشگاه قبول شوید، پس از چهار سال، مدرکِ کارشناسی دریافت می کنید و اگر تحصیلاتِ خود را ادامه دهید، مدرکِ کارشناسی ارشد می گیرید. اگر باز هم در دوره بالاتر درس بخوانید، در پایان دوره، با مدرکِ دکتری، فارغ التحصیل می شوید.

Слова:

آزمون	āzmun іспит, тест	فارغ التحصیل	fāreḡo-t-tahsil випускник
ادامه دادن	edāme dādan продовжувати	قبول شدن	qabul šodan вступати
پایان	pāyān кінець, завершення	کارشناسی	kāršenāsi бакалаврат
تحصیلات	tahsilāt освіта	کارشناسی ارشد	kāršenāsi-ye aršad магістратура
دریافت کردن	daryāft kardan отримувати	مدرک (مدارک)	madrak (madārek) документ
دیپلم	diplom атестат про середню освіту	ورودی	vorudi вступний

Вправи

44. Знайдіть відповідники в перекладі словосполучень:

دیپلم گرفتن – در پایان دوره کارشناسی – کارشناسی ارشد – دوره دکتری – مدرک تحصیلی دریافت کردن – آزمون ورودی – در آزمون ورودی قبول شدن – فارغ التحصیل دانشگاه – تحصیلات را ادامه دادن – در دوره بالاتر درس خواندن

Отримувати атестат про середню освіту – вступний іспит – випускник університету – продовжувати освіту – магістратура – отримувати документ про освіту – складати успішно вступний іспит – в кінці навчання в бакалавраті – навчатися на вищому рівні освіти – аспірантура.

45. Поясніть перською мовою слова і словосполучення, доповнивши підрядні означальні речення:

- (۱) آزمون ورودی آزمونی است که ... (۲) دیپلم مدرکی است ... (۳) دوره کارشناسی دوره تحصیلی است که ... (۴) کارشناسی ارشد دوره ای است که ... (۵) فارغ التحصیل کسی است که ... (۶) نقش جهان میدانی است که ... (۷) پیام الکترونیکی پیامی است که ... (۸) زبان فارسی زبانی است که ... (۹) جاذبه جای دیدنی است که ... (۱۰) توریست کسی است که ...

46. Знайдіть правильні варіанти завершення речень:

(۱) وقتی شما مدرسه را تمام می کنید، ...	() بعد از ۴ سال مدرک کارشناسی دریافت می کنید.
(۲) اگر در آزمون ورودی قبول شوید، ...	() مدرک کارشناسی ارشد می گیرید.
(۳) در صورتی که دوره کارشناسی ارشد را تمام کنید، ...	() دیپلم می گیرید.
(۴) اگر بعد از دوره کارشناسی ارشد تحصیلاتتان را ادامه دهید، ...	() فقط دیپلم خواهید داشت.
(۵) اگر تصمیم بگیرید وارد دانشگاه نشوید، ...	() در پایان دوره مدرک دکتری می گیرید.

47. Перекладіть речення:

- 1) Якби ти гарно вчився в школі, ти зміг би вступити до університету.
- 2) Якщо я складу вступні іспити, я буду вчитися в найкращому університеті країни.
- 3) У випадку, якщо мій брат не складе вступних іспитів, він буде працювати на заводі.
- 4) Якщо вона добре вивчить англійську мову, то буде вступати до магістратури.
- 5) Якщо ти вирішиш продовжити навчання, в кінці отримаєш документ доктора наук.
- 6) Якби вони вступили на наш факультет, то вивчали б перську або арабську мову.
- 7) Якщо ти станеш випускником університету Шевченка, обов'язково знайдеш гарну роботу.
- 8) Якби ми отримали диплом доктора наук, ми б змогли працювати в університеті.
- 9) Якщо ви провчитеся в бакалавраті чотири роки, то після його завершення отримуєте диплом бакалавра.
- 10) Якби ви закінчили магістратуру, то отримали б диплом магістра і змогли б вступити до аспірантури.

48. Прочитайте і перекладіть текст:

شب یلدا.

شب یلدا اولین شب زمستان و بلندترین شب سال است. مردم ایران مطابق یک سنت بسیار قدیمی، بلندترین شب سال را به شبی زیبا و خاطره انگیز تبدیل می کنند. همه اعضای خانواده دور هم جمع می شوند، باهم صحبت می کنند و وقتی که کمی از شب گذشت، بزرگ ترها برای کوچک ترها قصه و

حکایت های شیرین تعریف می کنند.

خواندن دیوان حافظ و فال گرفتن با آن از سنتهای دیگر شب یلداست. اگر به این عکس نگاه کنیم، می بینیم که سر سفره شب یلدا باید هندوانه، انار، آجیل، شمع و دیوان حافظ گذاشته شود. ایرانیان در این شب، از مهمانان خود با آجیل و انواع میوه از جمله انار و هندوانه پذیرایی می کنند. ایرانیان قدیم اعتقاد داشتند که در شب یلدا خورشید زاده می شود. زیرا پس از آن شب، روزها به تدریج بلندتر می شوند و شب ها کوتاه تر. این نکته جالب است که با شب یلدا ماه دی آغاز می شود. دی در باور ایرانیان قدیم، نام آفریننده نور است.

Слова:

آفریننده	āfarinande творець	خاطره انگیز	xātereangiz пам'ятний
اعتقاد	e'teqād переконання	خورشید	xoršid сонце
اعضاء	a'zā (م.ن. від 'ozv) члени	دور هم	dowr-e ham навколо один
انواع	anvā' (م.ن. від now') різновиди		одного
باور	bāvar вірування, переконання	زاده شدن	zāde šodan народжуватися
بزرگ ترها	bozorgtarhā старші	قصه	qesse казка
تبدیل کردن	tabdil kardan перетворювати	کوچک ترها	kučektarhā молодші
تعریف کردن	ta'rif kardan розповідати	مطابق	motābeq-e згідно з
از جمله	az jomle в тому числі, зокрема	نکته	nokte обставина, зауваження
حکایت	hekāyat оповідання	نور	nur світло
خاطره	xātere спогад; пам'ять		

Вправи

49. Пропишіть подані слова по сім-вісім разів кожне:

اعضاء

انواع

خاطره

قصه

مطابق

50. Знайдіть правильний переклад наведених словосполучень і речень з-поміж запропонованих нижче:

- بلندترین شب سال – اولین شب زمستان – شب زیبا و خاطره انگیز – همهٔ اعضای خانواده – قصه و حکایت های شیرین تعریف می کنند – دور هم جمع می شوند – فال گرفتن با دیوان حافظ – سنتهای شب یلدا – از مهمانان پذیرایی می کنند – انواع میوه از جمله انار و هندوانه – این نکته جالب است که – در باور ایرانیان قدیم – مطابق یک سنت بسیار قدیمی

Перша ніч зими – розповідають чудові історії і казки – збираються довкола – чудова і пам'ятна ніч – ворожити на дивані Гафеза – найдовша ніч року – різні фрукти, зокрема гранат і кавун – цікаве те, що – згідно з одним дуже давнім звичаєм – пригощають гостей – за віруваннями давніх іранців – традиції ночі Ялда – всі члени родини.

51. Визначте правильні та неправильні твердження:

- ۱) شب یلدا را در آغاز فصل زمستان جشن می گیرند. ۲) ایرانیان قدیم اعتقاد داشتند که در شب یلدا خورشید زاده می شود. ۳) باید گفت که با شب یلدا ماه دی آغاز می شود. ۴) ایرانیان بلندترین شب سال را به شبی زیبا و خاطره انگیز تبدیل می کنند. ۵) در این شب کوچک ترها برای بزرگ ترها قصه و حکایت های شیرین تعریف می کنند. ۶) یکی از سنتهای دیگر شب یلدا فال گرفتن با دیوان حافظ است. ۷) سر سفرهٔ شب یلدا آجیل و انواع میوه از جمله انار و هندوانه باید باشد. ۸) ایرانیان در این شب از مهمانان خود با چلوکباب پذیرایی می کنند. ۹) پس از شب یلدا شب ها به تدریج بلندتر می شوند و روز ها کوتاه تر. ۱۰) در شب یلدا همهٔ اعضای خانواده باید دور هم جمع شوند.

52. Завершіть речення:

- ۱) اگر می خواهید در بارهٔ شب یلدا بیشتر بدانید ... ۲) اگر به این عکس نگاه کنید، ...
- ۳) ... اگر با ما به مهمانی می آمدی، ... ۴) اگر در موقع تعطیلات نوروز در ایران باشی، ...
- ۵) ... ایرانیان اعتقاد دارند که اگر ... ۶) اگر با دیوان حافظ فال می گرفتند، ...
- ۷) دختران ایرانی اگر در سیزده بدر گره بزنند، ... ۸) در باور ایرانیان اگر چند روز قبل از نوروز خانه تکانی را انجام ندهند، ... ۹) اگر می دانستم که چهارشنبه سوری مراسمی به این زیبایی است، ... ۱۰) در باور ایرانیان، اگر در سیزده بدر خانه بماند، ...

53. Дайте відповіді на питання:

- ۱) شب یلدا چه گونه جشنی است؟
- ۲) چرا می گویند که با شب یلدا زمستان در ایران شروع می شود؟
- ۳) سنتهای شب یلدا کدامند؟
- ۴) سر سفرهٔ شب یلدا چه چیزهایی گذاشته می شود؟
- ۵) در این مراسم با دیوان حافظ چه کار می کنند؟

- ۶) بزرگترها برای کوچک ترها چه تعریف می کنند؟
۷) در این شب از مهمانان با چه خوراکیهایی باید پذیرایی کرد؟
۸) چرا همهٔ اعضای فامیل باید در این جشن شرکت کنند؟
۹) در باور ایرانیان قدیم، دی چه گونه ماهی است؟
۱۰) چرا مردم ایران اعتقاد دارند که در شب یلدا خورشید زاده می شود؟

54. *Перекладіть речення:*

1) Якби ви читали цю книжку, ви б знали, що «ніч Ялда» – одне з найцікавіших і улюбленіших світ іранців. 2) Всі знають, що це свято відзначається в найдовшу ніч року. 3) Можна сказати, що «ніч Ялда» в Ірані – це свято початку зими. 4) Якщо прочитаємо про історію цього свята, дізнаємося, що на переконання давніх іранців, в цю ніч народжується світло. 5) Якби ви в них запитали, вони б вам розповіли про всі традиції цього світа. 6) Якщо подивимося на це фото, побачимо, що на цьому святковому столі стоять дві свічки, різні фрукти, зокрема гранат і кавун, аджилъ і диван Гафеза. 7) Якби ви вчора пішли з нами в гості, вам би теж поворожили на дивані Гафеза. 8) Якщо поїду до Ірану взимку, обов'язково візьму участь у святкуванні «ночі Ялда». 9) Якщо вас спитають, скажіть, що за віруванням давніх іранців, Дей – це творець світла. 10) Якби я знав, що це свято таке цікаве, я б обов'язково розповів про нього всім своїм друзям.

55. *Складіть діалог на тему «Свято найдовшої ночі в Ірані» і влаштуйте обговорення іранських та українських національних свят з одногрупниками.*

56. *Напишіть твір про ваше улюблене неіранське свято.*

Персько-український словник

آ

آب	āb вода	آشنا	āšnā знайомий
آب دادن	āb dādan поливати	آشنا کردن	āšnā kardan знайомити
آبادان	ābādān Абадан (місто)	آشنا شدن	āšnā šodan знайомитися
آبادی	ābādi селище	آشنایی	āšnāyi знайомство
آبان	ābān абан (місяць)	آغاز	āqāz початок
آبدار	ābdār соковитий	آغاز شدن	āqāz šodan починатися
آبرو	āberu честь	آفتاب	āftāb сонце
آب و هوا	āb-o havā клімат	آفتاب گرفتن	āftāb gereftan загоряти
آبی	ābi блакитний	آفریدن	āfaridan (āfarin-) творити
آبی رنگ	ābirang блакитний	آفرین!	āfarin Молодець!
آپارتمان	āpārtemān квартира	آفریننده	āfarinande творець
آثار دیدنی	āsār-e didani пам'ятки	آقا	āqā пан
آتش	ātaš вогонь	آلمان	Ālmān Німеччина
آجیل	ājil суміш горіхів і сухофруктів	آلمانی	ālmāni німець, німецький
آخر	āxar кінець	آلبالو	ālbālu вишня
آخرین	āxarin останній	آلو	ālu слива
آداب	ādāb звичаї	آلوده	ālude забруднений
آدرس	ādras адреса	آماده	āmāde готовий
آدم	ādam людина	آماده کردن	āmāde kardan готувати
آذر	āzar азар (місяць)	آمدن (آ)	āmadan (ā-) приходити
آذربایجان	Āzərbayjān Азербайджан	آمریکا	Āmrikā Америка
آرد	ārd борошно	آموختن (آموز)	āmuxtan (āmuz-) вчити
آرزو	ār(e)zu мрія	آموزگار	āmuzgār викладач(ка)
آرزو داشتن	ār(e)zu dāštan мріяти	آن	ān те, той, та
آرش	Āraš Араш (чол. ім'я)	آنجا	ānjā там
آزاد	āzād вільний	آنها	ānhā вони
آزمون	āzmun іспит, тест	آواز خواندن	āvāz xāndan співати
آژانس	āžāns агенція	آوریل	āvriil квітень
آژانس مسافرتی	āžāns-e mosāferati турбюро	آویزان بودن	āvizān budan висіти
آسان	āsān легкий	آهان	āhān ага (вигук)
آسانسر	āsānsor ліфт	آهسته	āheste повільно
آسمان	āsmān небо	آهان	āhān ага (вигук)
آسیا	āsyā Азія	آهسته	āheste повільно
آش	āš аш (іранський суп)	آهن	āhan залізо
آشپز	āšpaz кухар	آهنگ	āhang мелодія, спів
آشپزخانه	āšpazxāne кухня	آیا	āyā чи (частка)
		آیین	āyin звичай
		آیینہ	āyine дзеркало

	ا	اردک	ordak качка
		ارديبهشت	ordibehešt ордібегешт (місяць)
		ارزان	arzān дешевий
		ارقام (رقم)	arqām (мн. від raqam) цифри
		اروپا	Orupā Європа
		اروپایی	orupāyi європейський
		از	az з, від
		اسب	asb кінь
		اسب سواری	asb-savāri катання на конях
		استاد	ostād викладач
		استان	ostān провінція
		استخر	estaxr басейн
		استراحت	esterāhat відпочинок
		استراحت کردن	esterāhat kardan відпочивати
		استفاده کردن	estefāde kardan користуватися
		استقلال	esteqlāl незалежність
		اسفند	esfand есфанд (місяць)
		اسکی	eski лижі
		اسکی بازی کردن	eskibāzi kardan кататися на лижах
		اسلام	eslām іслам
		اسلامی	eslāmi ісламський
		اسم	esm ім'я
		اسم فامیل	esm-e fāmil прізвище
		اشتغال	ešteqāl працевлаштування
		اشخاص (شخص)	ašxās (мн. від šaxs) люди
		اصفهان	Esfahān Есфаган
		اصلا	aslan взагалі (не)
		اضافه کردن	ezafe kardan додавати
		اطاعت	etā'at слухняність, покіра
		اطاعت می شود!	Etā'at mišavad! Слухаюсь!
		اطلاعات	ettelā'āt інформація
		اعتقاد	e'teqād переконання
		اعضاء	a'zā (мн. від 'ozv) члени
		اغلب	aqlab часто
		افراد (فرد)	afrād (мн. від fard) люди
		افراد خانواده	afrād-e xānevāde члени родини
		افزایش دادن	afzāyeš dādan збільшувати
		افزایش یافتن	afzāyeš yāftan збільшуватися
		افزودن	afzudan збільшуватися
		افکار	afkār (мн. від fekr) думки
		اقامت	eqāmat проживання
ابر	abr хмара		
ابراز	ebrāz вираження		
آبرو	abru брови		
ابری	abri похмурий		
ابزار	abzār інструменти		
اپرا	operā опера		
اتاق	otāq кімната		
اتاق خواب	otāq-e xāb спальня		
اتاق درس	otāq-e dars аудиторія		
اتاق نشیمن	otāq-e našiman вітальня		
اتفاق	ettefāq випадок		
اتفاقاً	ettefāqan випадково, до речі		
اتفاق افتادن	ettefāq oftādan траплятися		
اتوبوس	otobus автобус		
اجازه	ejāze дозвіл		
اجازه دادن	ejāze dādan дозволяти		
اجازه گرفتن	ejāze gereftan просити дозвіл		
اجاق گاز	ojāq-e gāz плита		
اجتناب	ejtenāb ухиляння		
اجرا	ejrā виконання		
اجرا کردن	ejrā kardan виконувати		
آجزاء (جزء)	ajzā' частини (одн. joz')		
احترام	ehterām повага		
احترام گذاشتن	ehterām gozāštan поважати		
احتمال	ehtemāl можливо		
احساس	ehsās почуття		
احساس کردن	ehsās kardan відчувати		
احمد	Ahmad Ахмад (чол. ім'я)		
احوال (حال)	ahvāl (мн. від hāl)		
اختلاف	extelāf різниця		
اداره	edāre офіс, контора		
اداره پست	edāre-ye post поштамт		
اداری	edāri адміністративний		
ادامه دادن	edāme dādan продовжувати		
ادامه داشتن	edāme dāštan тривати		
ادامه یافتن	edāme yāftan продовжуватися		
ادب	adab виховання		
ادبیات	adabiyāt література		
ارتش	arteš армія		

اقدام **eqdām** захід; зусилля
 اکتبر **oktobr** жовтень
 اکثر **aksar** більшість
 اکرم **Akram** Акрам (жін. ім'я)
 اگر **agar** якщо
 اگر چه **agar če** хоча
 الاغ **olāq** віслюк
 الآن **al'ān** зараз, тепер
 البتہ **albatte** звичайно
 الکترونیکی **elektroniki** електронний
 امتحان **emtehān** іспит
 امتحان دادن **emtehān dādan** складати іспит
 امتحان کردن **emtehān kardan** куштувати
 امروز **emruz** сьогодні
 امسال **emsāl** цього року
 امشب **emšab** сьогодні ввечері
 امکان **emkān** можливість
 اما **āmmā** але, проте
 امامی **Emāmi** Емамї (прізвище)
 به امانت گرفتن **be amānat gereftan** брати
 (в тимчасове користування)
 امید **omid** надія
 امیدوار بودن **omidvār budan** сподіватися
 امیر **Amir** Амїр (чол. ім'я)
 امین **Amin** Амїн (чол. ім'я)
 انار **anār** гранат
 انباری **ambāri** комора
 انجام دادن **anjām dādan** виконувати
 انجام شدن **anjām šodan** виконуватися
 انجام گرفتن **anjām gereftan** виконуватися
 انتخاب کردن **entexāb kardan** обирати
 انداختن (انداز) **andāxtan (andāz-)** викидати
 انقلاب **enqelāb** революція
 انکار **enkār** заперечення
 انکار **engār** начебто
 انگلیسی **englisi** англійський
 انگور **angur** виноград
 انواع **anvā'** (мн. від **now'**) різновиди
 اهل **ahl** мешканець
 او **u** він, вона
 اوآخر **avāxer** кінець

اوایل **avāyel** початок
 اوت **ut** серпень
 اوقات فراغت **owqāt-e farāqat** дозвілля
 اوکراین **Ukrayin** Україна
 اوکراینی **ukrayini** український
 اوّل **avval** перший; спочатку
 ای! **ey** Геї!
 ایران **irān** Іран
 ایران شناسی **irānšenāsi** іраністика
 ایرانی **irāni** іранський; іранець
 ایستادن (ایست) **istādan (ist-)** стояти
 ایستگاه **istgāh** зупинка, станція
 ایشان **išān** вони, він (шанув. форма)
 این **in** це, цей, ця
 اینجا **injā** тут
 اینجا **inhā** ці
 ایوان **eyvān** тераса
 ب
 با **bā** з, разом з
 با استعداد **bā este'dād** здібний
 باب **bāb** розділ
 بابا **bābā** тато
 باد **bād** вітер
 بادام **bādām** мигдаль
 با دقت **bā deqqat** уважно
 بار **bār** раз; вантаж
 باران **bārān** дощ
 باریدن **bāridan** йти (про опади)
 باز **bāz** відкритий
 باز **bāz** знов
 باز کردن **bāz kardan** відкривати
 بازار **bāzār** базар
 بازار تجریش **bāzāre Tajriš** базар Таджріш
 بازدید کردن (از) **bāzdid kardan** відвідувати
 بازنشسته **bāznešaste** пенсіонер
 بازی **bāzi** гра
 بازی کردن **bāzi kardan** грати
 بازیگر **bāzigar** актор
 باستان **bāstān** стародавній
 باستان شناس **bāstānšenās** археолог

باستانی	bāstāni стародавній	بردن (بر)	bordan (bar-) нести, везти
با سختی	bā saxti на силу, ледве	برف	barf сніг
باشد!	Bāšad! Гаразд!	برف بازی کردن	barfbāzi kardan грати в сніжки
باعث	bā'es причина	برق	barq електрика
باعث شدن	bā'es šodan спричиняти	برگ	barq листя
با عجله	bā 'ajale швидко	برگزار کردن	bargozār kardan влаштувати
باغ	bāq сад	برگزار شدن	bargozār šodan відбуватися
باغ وحش	bāq-e vahš зоопарк	برگشتن (برگرد)	bar-gaštan (bar-gard-)
بالا	bālā верх; верхній		повертатися
بالای	bālā-ye над, зверху (прийм.)	برنده	barande переможець
باله	bāle балет	برودت	borudat холод, стужа
بانک	bānk банк	بزرگ	bozorg великий
با نمک	bā namak гарненький	بزرگ شدن	bozorg šodan виростати
بانو	bānu пані	بزرگترها	bozorgtarhā старші (члени родини)
باور	bāvar вірування, переконання	بزودی	bezudi скоро, невдовзі
باور کردن	bāvar kardan вірити	بستن (بند)	bastan (band-) зачиняти
باهم	bāham разом	بسته	baste зачинений; пакунок
باهوش	bāhuš розумний	بسیار	besyār дуже
باید	bāyad необхідно, повинен	بسیاری از	besyār-i az багато, безліч
ببر	babr тигр	بشقاب	bošqāb тарілка
بجزء	be joz' окрім	بطری	botri пляшка
بچه	bačče дитина	بعد	ba'd потім
بخار	boxār пара	بعداً	ba'dan потім
بخار کردن	boxār kardan запотівати	بعد از	ba'd az після
بخت	baxt щастя, доля	بعد از ظهر	ba'd az zohr після полудня
بخش	baxš частина, відділення	بعضی (از)	ba'zi (az) деякі (з)
بد	bad поганий	بعضی وقتها	ba'zi vaqthā інколи
بدن	badan тіло	بغل	baqal пахва; обійми
بدون	bedun-e без	بقاء	baqā' вічність
بدین ترتیب	bedin tartib таким чином	بقیه (بقایا)	baqiye (baqāyā) решта, залишок
برابر	barābar рівний	بلد بودن	balad budan знати, вміти
برادر	barādar брат	بلند	boland високий; голосно
برای	barāye для	بلوار	bolvār бульвар
برای همین	barāye hamin тому	بلوز	boluz блуза
برپایی	barpāyi влаштування	بله	bale так
برتری	bartari перевага	بنا	banā будівля
برخاستن (برخیز)	bar-xāstan (bar-xiz-) підводиться	بنا بر این	banā bar in тому, ось чому
بر خلاف	bar xelāf-e на відміну	بتأ	bannā будівельник
برخورد کردن	barxord kardan зустрічати	بو	bu запах
بر داشتن (بردار)	bar-dāštan (bar-dār-) брати	بوته	bute кущ
بردن (بر)	bordan (bar-) нести, везти	بودن (باش)	budan (bāš-) бути

بوران **burān** негода
 بوسیدن **busidan** цілувати
 بومی **bumi** місцевий
 به **be** до (прийм.)
 به **beh** айва
 بهار **bahār** весна
 بهاری **bahāri** весняний
 به به! **bah bah** Ох, ох! (вигук)
 به جای **be jā-ye** замість
 بهروز **Behruz** Бегруз (чол. ім'я)
 بهمن **bahman** багман (місяць)
 به همین جهت **be hamin jehat** тому
 بی **bi** без
 بیخ **bix** корінь
 بیدار **bidār** той, що не спить
 بیدار شدن **bidār šodan** прокидатися
 بیرون **birun** зовні
 بیرون آمدن **birun āmadan** виходити
 بیمارستان **bimārestān** лікарня
 بین **beyn-e** між
 بینی **bini** ніс

پ

پا **pā** нога
 پارچ **pārč** горнятко
 پارچه **pārče** тканина
 پارچه بافی **pārčebāfi** ткацький
 پارک **pārک** парк
 پالتو **pālto** пальто
 پانزده **pānzdah** п'ятнадцять
 پای **pā-ye** біля
 پایان **pāyān** кінець, завершення
 پایتخت **pāyetaht** столиця
 پایکوبی **pāykubi** танці
 پاییز **pāyiz** осінь
 پایین **pāyin** низ; нижній
 پتو **patu** ковдра
 پدر **pedar** батько
 پدربزرگ **pedarbozorg** дідусь
 پدر و مادر **pedar-o mādar** батьки
 پدید آمدن **padid āmadan** з'являтися

پذیرایی **pazirāyi** частування
 پذیرش **pazireš** рецепція
 پر **par** крило
 پر **por** повний
 پر برف **porbarf** сніжний
 پرتاب **partāb** кидок
 پرتقال **porteqāl** апельсин
 پرداختن (پرداز) **pardāxtan (pardāz-)**
 приступати, вдаватися
 پرسیدن **porsidan** питати
 پر جاذبه **por-jāzebe** привабливий
 پر جمعیت **porjam'iyat** густонаселений
 پرچم **parčam** прапор
 پرداخت کردن **pardāxt kardan** сплачувати
 پر سر و صدا **por-sarosedā** галасливий
 پرش **pareš** стрибок
 پرنده **parande** птах
 پرواز **parvāz** політ
 پرواز کردن **parvāz kardan** літати
 پرویز **Parviz** Парвіз (чол. ім'я)
 پروین **Parvin** Парвін (жін. ім'я)
 پریدن **paridan** літати; стрибати
 پریشب **parišab** вчора ввечері
 پزشک **pezešk** лікар
 پزشکی **pezeški** медичний
 پس **pas a**, тоді, ж
 پس از **pas az** після
 پست **post** пошта
 پستیچی **postči** листоноша
 پستخانه **postxāne** пошта
 پسته **peste** фісташки
 پسر **pesar** хлопець, син
 پسفردا **pasfardā** післязавтра
 پشت **pošt** спина
 پشت **pošt-e** за (прийм.)
 پل **pol** міст
 پلاک **pelāk** номер (будинку)
 پلو **polow** плов
 پله **pelle** сходи
 پنج **panj** п'ять
 پنجره **panjere** вікно

پنیر **panir** сир
 پوست **pust** шкіра
 پوشاندن **pušāndan** одягати (на когось)
 پوشیدن **pušidan** одягати
 پول **pul** гроші
 پولدار **puldār** багатий
 پهلو **pahlu** бік
 پهلوئی **pahlu-ye** біля, близько (прийм.)
 پهناور **pahnāvar** обширний
 پیاده **peyāde** пішки
 پیاده شدن **peyāde šodan** виходити (із трансп.)
 پیام **payām** повідомлення
 پیدا کردن **peydā kardan** знаходити
 پیر **pir** старий
 پیراهن **pirāhan** сукня, сорочка
 پیش **piš** попередній
 پیش از **piš az** перед, до
 پیشخدمت **pišxedmat** офіціант
 پیشنهاد **pišnehād** пропозиція
 پیشنهاد کردن **pišnehād kardan** пропонувати
 پینگوئن **pingu'an** пінгвін

ت

تا **tā** до; штука (нумератив)
 تابستان **tābestān** літо
 تابستانی **tābestāni** літній
 تابیدن **tābidan** світити
 تابلو **tāblu** плакат, табло
 تاج **tāj** корона
 تاجر **tājer** комерсант
 تار **tār** нитка
 تاریخ **tārix** історія, дата
 تازگی **tāzegi** новизна
 تازه **tāze** свіжий, новий; щойно
 تأثیر **ta'sir** вплив
 تأخیر **ta'xir** запізнення
 تأیید **ta'yid** підтвердження
 تب **tab** температура
 تبدیل کردن **tabdil kardan** перетворювати
 تبریز **Tabriz** Табріз
 تبریک **tabrik** вітання

تبریک گفتن **tabrik goftan** вітати
 تبسّم **tabassom** посмішка
 تجارت **tejārat** торгівля
 تحصیل **tahsil** навчання
 تحصیل کردن **tahsil kardan** навчатися
 تحصیلات **tahsilāt** освіта
 تحصیلی **tahsili** навчальний
 تحمل کردن **tahammol kardan** терпіти
 تحویل **tahvil** настання (Нового року)
 تخت **taxt** ліжка; трон
 تخت جمشید **Taxt-e Jamšid** Тахте Джамшид (Персеполіс)
 تخت خواب **taxtexab** ліжка
 تخته **taxte** дошка
 تخته سیاه **taxte(siyāh)** класна дошка
 به تدریج **be tadrij** поступово
 تدریس **tadris** викладання
 ترتیب **tartib** порядок
 ترجمه **tarjome** переклад
 ترجمه کردن **tarjome kardan** перекладати
 ترجیح دادن **tarjih dādan** віддавати перевагу
 ترافیک **terāfik** трафік, рух
 ترس **tars** страх
 ترسیدن **tarsidan** лякатися
 ترش **torš** кислий
 ترکی **torki** турецький
 ترم **term** семестр
 تشکر **tašakkor** подяка
 تشکر کردن **tašakkor kardan** дякувати
 تشکیل شدن **taškil šodan** складатися; відбуватися
 تشنه **tešne** спраглий
 تصادف **tasādof** аварія
 تصادف کردن **tasādof kardan** потрапляти в аварію
 تصحیح **tashih** виправлення
 تصمیم **tasmim** рішення
 تصمیم گرفتن **tasmim gereftan** приймати рішення
 تعریف کردن **ta'rif kardan** розповідати
 تعطیل **ta'til** вихідний

تعطیل کردن	ta'til kardan зачиняти (установу)	توجه	tavajjoh увага
تعطیلات	ta'tilāt канікули	توجه کردن	tavajjoh kardan звертати увагу
تغییر دادن	taqyir dādan змінювати	با توجه به اینکه	bā tavajjoh be in ke оскільки;
تغییر کردن	taqyir kardan змінюватися	توریست	turist турист
تفاوت	tafāvot відмінність	توسط	tavassot-e за посередництва
تفریح	tafrih розвага	توضیح	towzih пояснення
تقاضا	taqāzā прохання	توضیح دادن	towzih dādan пояснювати
تقریباً	taqriban приблизно	توی	tu-ye у, всередині (прийм.)
تقسیم کردن	taqsim kardan ділити	تهران	Tehrān Тегеран
تقویم	taqvim календар	تهیه کردن	tahye kardan готувати; купувати
تکرار کردن	tekrār kardan повторювати	تئاتر	te'ātr театр
تک فرزند	tak farzand єдина дитина	تیر	tir стовб; стріла
تکلیف خانه	taklif-e xāne домашнє завдання	تیر	tir тір (місяць)
تلفظ	talaffoz вимова	تیر تلگراف	tir-e telegrāf телеграфний стовб
تلفظ کردن	talaffoz kardan вимовляти	تیغ	tiq гострий
تلفن	telefon телефон		
تلفن کردن	telefon kardan телефонувати	ث	
تلویزیون	televizyon телевізор	ثابت	sābet постійний
تماس	tamās зв'язок	ثلث	sols третина
تماس گرفتن	tamās gereftan зв'язуватися, дзвонити	نثر	nasr проза
تماشا کردن	tamāšā kardan дивитися		
تمام	tamām кінець	ج	
تمام	tamām-e весь, вся, все, всі	جا	jā місце
تمام شدن	tamām šodan закінчуватися	به جا آوردن	be jā āvardan впізнавати
تمام کردن	tamām kardan закінчувати	جاذبه	jāzebe пам'ятка
تمرین	tamrin вправа	جالب	jāleb цікавий
تمیز	tamiz чистий	جام	jām кубок
تمیز کردن	tamiz kardan чистити	جامی	Jāmi Джамі (поет)
تن	tan тіло	جان	jān душа
تنبل	tambal ледачий	جایزه	jāyeze приз
تند	tond швидкий, швидко	جدی	jeddi серйозний
تنفر	tanaffor ненависть	جدید	jadid новий
تنور	tanur танур	جرئت	gor'at сміливість
تنها	tanhā самотній; на самоті	جزء (اجزاء)	joz' (ajzā') частина
تو	to ти	جشن	jašn свято
تو	tu внутрішня частина, середина	جشن گرفتن	jašn gereftan святкувати
توانایی	tavānāyi вміння	جگر	jegar печінка
توانستن (توان)	tavānestan (tavān-) могти	جلسه(ات)	jalase (-at) засідання, збори
توپ	tup м'яч	جلو	jelow передня частина
توت	tut шовковиця	جلو (جلوی)	jelov-e (jelov-ye) перед (прийм.)
		جمع آوری کردن	jam'āvāri kardan збирати

جمع شدن **jam' šodan** збиратися
 جمعاً **jam'an** загалом
 جمع و جور کردن **jam'-o jur kardan** прибирати
 جمعه **jom'e** п'ятниця
 جمعیت **jam'iyat** населення
 جمله **jomle** речення
 از جمله **az jomle** в тому числі, зокрема
 جمهوری **jomhuri** республіка
 جنگ **jang** війна
 جنگل **jangal** ліс
 جنوب **jonub** південь
 جواب **javāb** відповідь
 جواب دادن **javāb dādan** відповідати
 جواد **Javād** Джавад (чол. ім'я)
 جوان **javān** молодий
 جوچه **juje** курча
 جهان **jahān** світ

ج

چاپ **čār** друк
 چاق **čāq** товстий
 چاقو **čāqu** ніж
 چای **čay** чай
 چپ **čar** лівий
 چتر **čatr** парасоля
 چرا؟ **čérā?** чому?
 چراغ **čerāq** лампа
 چرخ **čarx** колесо
 چشم **češm** око
 چشم! **čašm** Слухаюсь!
 چشم پزشکی **češmpezešk** офтальмолог
 چطور **četowr** який?
 چقدر **čeqadr** який, наскільки
 چگونه **čegune** який?
 چلوکباب **čelow-kabāb** челоукебаб (страва)
 چند **čand** декілька; скільки?
 چنگل **čangāl** виделка
 چنین **čenin** такий
 چوب **čub** палиця
 چوبی **čubi** дерев'яний
 چون **čun** тому що
 چهار **čahār** чотири

چهارراه **čahārrāh** перехрестя
 چهارشنبه سوری **Čahāršambe-suri** Чагаршамбе-сурі
 (свято останньої середи року)
 چهره **čehre** обличчя
 چه قدر **če qadr** Скільки?
 چه کاره **če-kāre?** Чим займається?
 چیدن (چین) **čidan (čin-)** збирати
 چین **Čin** Китай
 چینی **čini** китайський; китаєць

ح

حاصل **hāsel** врожай
 حاضر **hāzer** присутній
 حاضر شدن **hāzer šodan** готуватися
 حاضر کردن **hāzer kardan** готувати
 حافظ **hāfez** Гафез
 حال **hāl** стан; настрої
 حالا **hālā** зараз, тепер
 حالت **hālat** стан
 حباب **hobāb** бульбашки
 حتی **hattā** навіть
 حتماً **hatman** обов'язково
 حجاب **hejāb** хеджаб
 حجاج **hojāj** паломники
 حد **hadd** межа
 حد اقل **hadd-e aqal** мінімум
 حدود **hodud-e** приблизно
 حرف **harf** слово; буква
 حرف زدن **harf zadan** розмовляти
 حرکت **harakat** рух
 حرکت کردن **harakat kardan** рухатися
 حزب **hezb** партія
 حساب **hesāb** рахунок
 حساب شدن **hesāb šodan** вважатися
 حسّ **hess** почуття
 حسن **Hasan** Хасан (чол. ім'я)
 حضور **hozur** присутність
 حقیقت **haqiqat** факт, істина
 حکایت **hekāyat** оповідання
 حلزون **halazun** равлик
 حل کردن **hall kardan** вирішувати
 حمام **hammām** ванна кімната

حوصله **howsele** терпіння; настрої
 حوله **howle** рушник
 حیاط **hayāt** двір
 حیف **heyf** Шкода! (вигук)
 حیوان(ات) **heyvān(-āt)** тварина

خ

خارج **xārej** зовнішній, зовні;
 закордон
 خارج شدن **xārej šodan** виходити
 خارج از کشور **xārej az kešvar** за кордоном
 خارجی **xāreji** іноземний
 خاطره **xātere** спогад; пам'ять
 خاطره انگیز **xātereangiz** пам'ятний
 خالی **xāli** порожній
 خاموش کردن **xāmuš kardan** вимикати
 خانم **xānom** пані
 خانواده **xānevāde** родина
 خانه **xāne** будинок
 خانه تکانی **xānetakāni** прибирання дому
 خانه دار **xānedār** домогосподарка
 خاور **xāvar** схід
 خاور میانه **Xāvar-e miyāne** Середній Схід
 خب **xob** а, ну
 خبر (اخبار) **xabar (axbār)** новина
 خبرنگار **xabarnegār** журналіст
 خدا **xodā** Бог
 خدا حافظ **Xodā hāfez!** До побачення!
 خدا حافظی کردن (از) **xodā hāfezi kardan** прощатися
 خدا نگهدار **Xodā negahdār!** До побачення!
 خدمت کردن **xedmat kardan** служити
 خر **xar** осел
 خراب **xarāb** зруйнований
 خراب شدن **xarāb šodan** руйнуватися,
 псуватися
 خربزه **xarboze** диня
 خرج **xarj** витрати
 خرداد **xordād** хордад (місяць)
 خرس **xers** ведмідь
 خرما **xormā** фінік
 خروس **xorus** півень
 خرید **xarid** купівля, покупки

به خرید رفتن **be xarid raftan** йти за покупками
 خرید کردن **xarid kardan** робити покупки
 خریدن **xaridan** купляти
 خسته **xaste** втомлений
 خسته شدن **xaste šodan** втомлюватися
 خشک **xošk** сухий
 خشک شدن **xošk šodan** висихати
 خشک کردن **xošk kardan** витирати
 خصوصی **xosusi** приватний
 خط **xatt** лінія, почерк
 خلوت **xalvat** порожній
 خلیج فارس **Xalij-e fārs** Перська затока
 خنده **xande** сміх
 خنک **xonak** прохолодний
 خواب **xāb** сон
 خوابگاه **xābgāh** гуртожиток
 خوابیدن **xābidan** спати
 خواربار **xārbār** продукти
 خواستن (خواه) **xāstan (xāh-)** хотіти
 خواندن (خوان) **xāndan (xān-)** читати
 خواهر **xāhar** сестра
 خواهش **xāheš** прохання
 خواهش کردن **xāheš kardan** просити
 خوب **xub** гарний, гарно
 خوب شدن **xub šodan** одужувати
 خود **xod** сам; свій
 خود کار **xodkār** ручка
 خوراک **xorāk** страва, їжа
 خوراندن **xorāndan** годувати
 خوردن (خور) **xordan (xor-)** їсти
 خورشید **xoršid** сонце
 خوش **xoš** гарний, приємний
 خوش آمدن **xoš āmadan** подобатися
 خوشحال **xošhāl** радісний
 خوشحال شدن **xošhāl šodan** радіти
 خوشگل **xošgel** гарний
 خوشمزه **xošmāze** смачний
 خوشوقت **xošvaqt** щасливий
 خویش **xiš** свій (застар.)
 خیابان **xiyābān** вулиця
 خیر **xejr** ні
 خیر **xejr** добро, благо

خیس **xis** мокрий
 خیس شدن **xis šodan** намокати
 خیلی **xeqli** дуже
 خیاط **xaууāt** швець
 د
 داخل **dāxel** внутрішній, всередині
 داداش **dādāš** брат
 دادن **dādan (deh-)** давати
 دارا **Dārā** Дара (чол. ім'я)
 داراب **Dārāb** Дараб (чол. ім'я)
 دارو **dāru** ліки
 داس **dās** серп
 داستان **dāstān** оповідання
 داشتن (دار) **dāštan (dār-)** мати, володіти
 دانا **dānā** знавець
 دانستن (دان) **dānestan (dān-)** знати;
 вважати
 دانش **dāneš** знання
 دانش آموز **dānešāmuz** учень
 دانشجو **dānešju** студент
 دانشجویی **dānešjuyi** студентський
 دانشکده **dāneškade** факультет
 دانشگاه **dānešgāh** університет
 دانشمند **dānešmand** вчений
 دانشیار **dānešyār** викладач
 دانه **dāne** зернятка
 دایی **dāyi** дядько (з боку матері)
 دبیرستان **dabirestān** старша школа
 دختر **doxtar** дівчина
 در **dar** двері; у, в
 در ورودی **dar-e vorudi** вхідні двері
 دراز **derāz** довгий
 دراز کشیدن **derāz kešidan** лежати
 در باره **dar bareye** про
 درجه **daraje** градус
 درخت **deraxt** дерево
 درس **dars** урок
 درس خواندن **dars xāndan** вчитися
 درس دادن **dars dādan** викладати
 دراز **derāz** довгий
 درد **dard** біль

درد کردن **dard kardan** боліти
 درست **dorost** правильний
 درست کردن **dorost kardan** робити
 درود **dorud** привіт
 دریا **daryā** море
 دریای خزر **Daryā-ye xazar** Каспійське море
 دریافت کردن **daryāft kardan** отримувати
 دزد **dozd** злодій, крадій
 دژ **dež** фортеця
 دژبان **dežbān** охоронник
 دسامبر **desāmb** грудень
 دست **dast** рука
 دست تکان دادن **dast takān dādan** махати рукою
 دستشویی **dastšuyi** туалет
 دستگاه **dastgāh** прилад
 دستمال **dastmāl** серветка
 دست و صورت شستن **dast-o surat šostan** вмиватися
 دسته **daste** група; зв'язка
 دسته گل **dastegol** букет
 دشت **dašt** степ, пустеля
 دشتِ لوت **Dašt-e lut** Даште Лут
 دعا **do'a** молитва
 دعا خواندن **do'a xāndan** молитися
 دعوت **da'vat** запрошення
 دعوت کردن **da'vat kardan** запрошувати
 دفاع **defā'** захист
 دفتر **daftar** зошит
 دقت **deqqat** увага
 دقیقه **daqiqe** хвилина
 دکتر **doktor** лікар
 دکتری **doktori** ступінь доктора наук
 دل **del** серце
 دلتنگ شدن **deltang šodan** сумувати
 دلیل **dalil** причина
 به این دلیل **be in dalil** з цієї причини
 دما **damā** спека
 دنبال **dombāl-e** за (прийм.)
 دندان **dandān** зуб
 دندان پزشکی **dandānpezešk** стоматолог
 دنیا **donyā** світ
 دنیرو **Dnipro** Дніпро
 دو **do** два

دوباره	dobāre знов	راستش	rāst-aš насправді
دوچرخه	dočarxe велосипед	راستی	rāsti до річч
دوچرخه سواری	dočarxesavāri їзда на велосипеді	راضی	rāzi задоволений
دور	dur далекий, далеко	رامسر	Rāmsar Рамсар (місто)
دور	dowr-e навколо	رامین	Rāmin Рамін (чол. ім'я)
دور هم	dowr-e ham навколо один одного	رانندگی	rānandegi водіння
دوربین	durbin камера	راننده	rānande водій
دوره	dowre період	راه	rāh дорога
دوست	dust друг	راه آهن	rāh-e āhan залізниця
دوست داشتن	dust dāštan любити	راه افتادن	rāh oftādan вирушати
دوش گرفتن	duš gereftan приймати душ	راهرو	rāhrow коридор
دوشنبه	došambe понеділок	راهنمای تور	rāhnamā-ye tur екскурсовод
دولت	dowlat держава	ربع	rob' чверть
دویدن	davidan бігати	رد شدن	radd šodan проходити
ده	dah десять	رزرو	rezerv бронювання
ده	deh село	رساندن	rasāndan доставляти
دهان	dahān рот	رستوران	resturān ресторан
دهقان	dehqān землероб	رسم (رسوم)	rasm (rosum) звичай, обряд
دی	dey дей (місяць)	رسماً	rasman офіційно
دیپلم	diplom атестат про середню освіту	رسیدن	rasidan досягати
دیدار	didār зустріч	رسیدن به خیر!	Rasidan be xeyr! З приїздом!
دیدن (بین)	didan (bin-) бачити	رشت	Rašt Решт (місто)
به دیدن ... آمدن	be didan ... āmadan провідувати	رشته	rešte відділення
دیدنی	didani видовищний; пам'ятка	رضا	Rezā Реза (чол. імя)
دید و بازدید	did-o bāzdid відвідини	رطوبت	rotubat вологість
دیر	dir пізній, пізно	رعد	ra'd грім
دیر	deyr монастир	رفتن (رو)	raftan (row-) йти, їхати
دیروز	diruz вчора	رفیق	rafiq товариш
دیروقت	dirvaqt пізно	رقص	raqs танець
دیشب	dišab вчора ввечері	رقصیدن	raqsidan танцювати
دیگ	dig котел	رنگ	rang колір
دیگر	digar інший; більше	رنگین کمان	rangin-kamān веселка
دیوار	divār стіна	رو	ru обличчя, поверхня
دیوان	divān диван (збірка поезій)	روادید	ravādid віза
ر		روبروی	ruberu-ye напроти
راحت	rāhat зручний, спокійний	رود	rud річка
رادیو	rādyo радіо	رودخانه	rudxāne річка
راز	rāz таємниця	روده	rude кишка
راست	rāst правий	روز	ruz день
		روزنامه	ruznāme газета
		روس	rus росіянин(ка)
		روستا	rustā село

روستایی **rustāyi** селянин, сільський
 روسی **rusi** російський
 روشن **rowšan** світлий
 روشن کردن **rowšan kardan** вмикати;
 запалювати
 روی **ru-ye** на (прийм.)
 رویهمرفته **ruyhamrafte** загалом
 رها کردن **rahā kardan** відпускати
 ری **Rey** Рей (місто)
 ریختن (ریز) **rixtan (riz-)** сипати, лити
 ریز **riz** дрібний
 ریش **riš** борода
 ریشه **riše** коріння
 رئیس **ra'is** голова, директор
 رئیس جمهور **ra'is-e jomhur** президент
 رئیس دانشگاه **ra'is-e dānešgāh** ректор

ز

زاده شدن **zāde šodan** народжуватися
 زار **zār** плач
 زانو **zānu** коліно
 زاینده رود **Zāyande-rud** Заяндеруд (річка)
 زبان **zabān** мова; язык
 زبان مادری **zabān-e mādari** рідна мова
 زبانه کشیدن **zabāne kašidan** спалахувати
 زدن (زن) **zadan (zan-)** бити
 زرافه **zarrāfe** жирафа
 زرنگ **zerang** розумний, кмітливий
 زشت **zešt** огидний
 زمستان **zemestān** зима
 زمستانی **zemestāni** зимовий
 زمین **zamin** земля
 زن **zan** жінка
 زندگی **zendegi** життя
 زندگی کردن **zendegi kardan** жити
 زنگ **zang** дзвінок
 زنگِ تفریح **zang-e tafrih** перерва
 زنگ زدن **zang zadan** дзвонити
 زن و شوهر **zan-o šowhar** подружжя
 زود **zud** ранній, рано
 زور **zur** сила
 زیاد **ziyād** багато

زیبا **zibā** гарний
 زیر **zīr** низ, внизу
 زیر **zīr-e** під (прийм.)
 زیست شناسی **zīstšenāsi** біологія

ژ

ژاپن **žāpon** Японія
 ژاپنی **žāponi** японський; японець
 ژانویه **žānviye** січень
 ژوئن **žu'an** червень
 ژوئییه **žu'iye** липень

س

ساختار **sāxtār** структура
 ساختمان **sāxtemān** будівля
 ساده **sāde** простий
 سارا **Sārā** Сара (жін. ім'я)
 ساسان **Sāsān** Сасан (чол. ім'я)
 ساز **sāz** саз (музич. інструм.)
 ساعت **sa'āt** година
 ساکن **sāken** мешканець
 سال **sāl** рік
 سال تحصیلی **sāl-e tahsili** навчальний рік
 سالگرد **sālgard** річниця
 سالن **sālon** зала
 سالن انتظار **sālon-e entezār** зала очікування
 سالن مطالعه **sālon-e motāle'e** читальна зала
 سانتی متر **sāntimetr** сантиметр
 سبد **sabad** кошик
 سبز **sabz** зелений
 سبزه **sabze** зелень (з пророщеного зерна)
 سبک **sabok** легкий
 سپتامبر **septāmr** вересень
 سپس **sepas** потім
 ستاره **setāre** зірка
 سخت **saxt** важкий
 سر **sar** голова
 سر **sar-e** на (прийм.)
 سراب **sarāb** міраж
 سرباز **sarbāz** солдат
 سراسر **sarāsar-e** повсюди
 سرتاسر **sartāsar-e** повсюди

سرخ **sorx** червоний
 سرخم کردن **sarxam kardan** схилитися
 سرخی **sorxi** червоність
 سرد **sard** холодний
 سرزده **sarzade** раптом
 سرعت **sor'at** швидкість
 سرفه کردن **sorfe kardan** кашляти
 سرکه **serke** оцет
 سرما **sarmā** холод
 سرما خوردگی **sarmāxordegī** застуда
 سرما خوردن **sarmā xordan** застудитися
 سرو صدا کردن **sar-o sedā kardand** галасувати
 سریع **sari'** швидкий
 سطل **satl** ведро
 سطل زبّاله **satl-e zubāle** ведро для сміття
 سعدی **Sa'adi** Сааді (поет)
 سفارت **sefārat** посольство
 سفارش **sefāreš** замовлення
 سفارش دادن **sefāreš dādan** замовляти
 سفر **safar** подорож
 سفر کردن **safar kardan** подорожувати
 سفره **sofre** скатертина
 سفید **sefid** білий
 سفیر **safir** посол
 سقف **saqf** стеля
 سکه **sekke** монета
 سگ **sag** собака
 سلام! **Salām!** Привіт!
 سلام عليكم! **Salām aleykom!** Вітаю вас!
 سلامتی **salāmati** здоров'я
 سماق **somāq** сумах (приправа з кислим
 смаком)
 سمت **samt** сторона, бік
 سمنو **samanu** саману (халва, яка
 готується з солоду)
 سمیرا **Samirā** Саміра (жін. ім'я)
 سنبل **sombol** гіацинт
 سنجد **senjed** сенджед (сухофрукт,
 схожий на обліпиху)
 سنگین **sangin** важкий
 سنتی **sonnati** традиційний
 سوار شدن **savār šodan** сідати (на трансп.)

سوئد **Su'ed** Швеція
 سؤال **so'al** питання
 سؤال کردن **so'al kardan** питати
 سوپ **sup** суп
 سوراخ **surāx** дірка
 سه **se** три
 سه طبقه **setabaqe** триповерховий
 سی **si** тридцять
 سیاه **siyāh** чорний
 سیب **sib** яблуко
 سیزده بدر **Sizdah be dar** Сіздагбедар
 (свято 13-го дня Нового року)
 سیگار **sigār** сигарета
 سیگار کشیدن **sigār kašidan** палити
 سینا **Sinā** Сіна (чол. ім'я)
 سینما **sinemā** кіно, кінотеатр
 سینه **sine** груди
 سی و سه پل **Siyose-pol** міст Сіюсеполь (в Ісфагані)
 ش
 شاپور **Šāpur** Шапур (чол. ім'я)
 شاد **šād** веселий, радісний
 شاداب **šādāb** радісний
 شادی **šādi** радість
 شاعر **šā'er** поет
 شام **šām** вечерея
 شانه **šāne** плече
 شاید **šāyad** можливо
 شب **šab** ніч
 شب یلدا **šab-e yaldā** «Ніч Ялда»
 (свято зимового сонцестояння)
 شتر **šotor** верблюду
 شخص (اشخاص) **šaxs (ašxās)** особа
 شخصی **šaxsi** особистий
 شدت **šeddāt** посилення
 شدن (شو) **šodan (šow-)** ставати
 شرط **šart** умова
 شرطبندی **šartbandi** парі, заклад
 شرق **šarq** схід
 شرقی **šarqi** східний
 شرکت **šerkat** фірма
 شرکت کردن **šerkat kardan** брати участь

شروع **šoru'** початок
 شروع شدن **šoru' šodan** починатися
 شروع کردن **šoru' kardan** починати
 شستن (شو) **šostan (šu-)** мити, прати
 شش **šeš** шість
 شطرنج **šatranj** шахи
 شطرنج بازی کردن **šatranj bāzi kardan** грати у шахи
 شعر **še'r** вірш
 شعر گفتن **še'r goftan** складати вірші
 شعله **šo'le** язичок полум'я
 شغل **šoql** заняття
 شقایق **šaqāyeq** мак
 شک **šak(k)** сумнів
 شکر **šekar** цукор
 شکستن (شکن) **šekastan (šekan-)** ламати
 شکوفه **šekufe** цвіт
 شکوفه دادن **šekufe dādan** розквітати
 شکوفه زدن **šekufe zadan** розквітати
 شلوار **šalvār** штани
 شلوغ **šoluq** людний; галасливий
 شما **šomā** ви
 شماره **šomāre** номер
 شمال **šomāl** північ
 شمال غربی **šomāl-e qarbi** північний захід
 شمسی **šamsi** сонячний
 شمع **šam'** свічка
 شنا کردن **šenā kardan** плавати
 شناختن (شناس) **šenāxtan (šenās-)** знати,
 впізнавати
 شنبه **šambe** субота
 شنیدن (شنو) **šenidan (šenow-)** чути
 شوخی کردن **šuxi kardan** жартувати
 شور **šur** солоний
 شوهر **šowhar** чоловік
 شهر **šahr** місто
 شهرداری **šahrdāri** муніципалітет
 شهرستان **šahrestān** район
 شهری **šahri** міський
 شهریور **šahrivar** шагрівар (місяць)
 شیر **šir** молоко; лев; кран
 شیراز **širāz** Шираз (місто)
 شیرین **širin** солодкий

شیرین **Širin** Ширін (жін. ім'я)
 شیرینی **širini** солодощі
 ص
 صابون **sābun** мило
 صبح **sobh** ранок
 صبح به خیر! **Sobh be xeyr** Доброго ранку!
 صبحانه **sobhāne** сніданок
 صبر **sabr** терпіння
 صبر کردن **sabr kardan** терпіти; чекати
 صحبت **sohbat** розмова
 صحبت کردن **sohbat kardan** розмовляти
 صحرا **sahrā** степ
 صحیح **sahih** правильний
 صد **sad** сто
 صدا **sedā** голос
 به صدا درآمدن **be sedā dar-āmadan** лунати
 صدف **sadaf** мушля
 صفّ **saff** ряд
 صفر **sefr** нуль
 صفحه **safhe** сторінка
 صلح **solh** мир
 صمیمانه **samimāne** щиро
 صمیمی **samimi** щирий
 صنایع **sanāye'** промисловість
 صنایع دستی **sanāye'-e dasti** кустарні промисли
 صندلی **sandali** стілець
 صورت **surat** обличчя
 صورت غذا **surat-e qazā** меню
 صورت تراشیدن **surat tarāšidan** голитися

ض
 ضبط صوت **zabt-e sowt** магнітофон
 ضدّ **zedd** протиріччя
 ضرب **zarb** удар
 ضرب المثل **zarb ol-masal** прислів'я
 ضربه **zarbe** удар
 ضرر **zarar** шкода
 ضرورت **zarurat** необхідність
 ضروری **zaruri** необхідний
 ضعیف **za'if** слабкий

ط

طاووس	tāvus павич
طاهره	tāhere Тагерe (жін. ім'я)
طب	tebb медицина
طبقه	tabaqhe поверх
طبل	tabl барабан
طبیعت	tabi'at природа
طبیعی	tabi'i природний
طرف	taraf бік, сторона
طفل	tefl дитина
طَنَاب	tanāb мотузка
طلا	talā золото
طلب	talab вимога
طلوع	tolu' схід (сонця)
طوفان	tufān буревій
طول	tul довжина
در طول	dar tul-e протягом
طول کشیدن	tul kašidan тривати
طولانی	tulāni довгий

ظ

ظالم	zālem гнобитель
ظاهر	zاهر зовнішній
ظاهراً	zāheran вочевидь
ظرافت	zarāfat витонченість
ظرف (ظروف)	zarf (zoruf) посуд
ظرف شویی	zarfšuyi мийка; посудомийна машина
ظریف	zarif вишуканий
ظفر	zafar перемога
ظلم	zolm гніт
ظهر	zohr полудень

ع

عابر (عابرين)	'āber (āberin) перехожий
عادل	'ādel справедливий
عاشق	'āšeq закоханий
عالی	'āli чудовий, відмінний
عبارت بودن	'ebārat budan складатися
عبور کردن	'obur kardan проходити, протікати

عجله **'ajale** поспіхعجله داشتن **'ajale dāštan** поспішатиعجله کردن **'ajale kardan** поспішатиعدد **'adad** числоعربی **'arabi** арабськийعروسک **'arusak** лялькаعزیز **'aziz** дорогийعصر **'asr** вечір (ранній)عقیده **'aqide** думкаعکس **'aks** фотоعکس گرفتن **'aks gereftan** фотографуватиعکاسی **'akkāsi** фотографуванняعلاقه **'alāqe** цікавість, інтересعلاقه داشتن **'alāqe dāštan** цікавитисяعلم **'elm** наукаعلمی **'elmi** науковийعلی **'Ali** Алі (чол. ім'я)عمارت **'emārat** будівляعمر **'omr** життяعمر خیتام **'Omar-e Xayyām** Омар Хайямعمه **'amme** тітка (по батьку)عمو **'amu** дядькоعنكبوت **'ankabut** павукعیب **'eyb** недолікعید **'eyd** святоعید نوروز **'eyd-e nowruz** свято Ноурузعینک **'eynak** окуляри

غ

غار **qār** печераغاز **qāz** гусьغالباً **qāleban** частоغذا **qazā** їжаغذا خوری **qazāxori** їдальняغرب **qarb** західغربی **qarbi** західнийغروب **qorub** захід (сонця)غم **qam** сумغیر از **qeyr az** крім

ف

فارسی **fārsi** перський

فارغ التحصيل **fāreḡo-t-tahsil** випускник
 فاصله **fāsele** відстань
 فاصله گرفتن **fāsele gereftan** тримати
 дистанцію
 فاطمه **Fāteme** Фатеме (жін. ім'я)
 فال گرفتن **fāl gereftan** ворожити
 فامیل **fāmil** родина
 فرا رسیدن **farā rasidan** наставати
 فرانسه **Farānse** Франція
 فراوان **farāvān** численний
 فرد (افراد) **fard (afṛād)** людина
 فردا **fardā** завтра
 فردوسی **Ferdowsi** Фердоусі (поет)
 فرزاد **Farzād** Фарзад (чол. ім'я)
 فرزند **farzand** дитина
 فرش **farš** килим
 فرق **farq** різниця
 فرق داشتن **farq dāštan** відрізнятися
 فرق کردن **farq kardan** відрізнятися
 فرمان **farmān** наказ
 فروختن (فروش) **foruxtan (foruš-)** продавати
 فرودگاه **forudgāh** аеропорт
 فروردین **farvardin** фарвардін (місяць)
 فرو رفتن **foru raftan** поринати
 فروش **foruš** продаж
 فروشگاه **forušgāh** універмаг
 فروشنده **forušande** продавець
 فرهنگ **farhang** культура
 فصل **fasl** розділ; частина
 فصل سال **fasl-e sāl** пора року
 فضا **fazā** простір
 فضاانورد **fazānavard** космонавт
 فقط **faqat** тільки, лише
 فکر (افکار) **fekr (afkār)** думка
 فکر کردن **fekr kardan** думати
 فن **fann** техніка
 فنجان **fenjān** чашка
 فوت کردن **fut kardan** гасити, дмухати
 فوتبال بازی کردن **futbāl bāzi kardan** грати у
 футбол
 فوتبالیست **futbālist** футболіст
 فوریه **fevriye** лютий
 فواره **favvāre** фонтан

فهمیدن **fahmidan** розуміти
 فیزیک **fizik** фізика
 فیل **fil** слон
 فیلم **film** фільм

ق

قارچ **qārč** гриб
 قاشق **qāšoq** ложка
 قاضی **qāzi** суддя
 قبلا **qablan** раніше
 قبل از **qabl az** перед, до
 قبول شدن **qabul šodan** вступати
 قدم **qadam** крок
 قدم زدن **qadam zadan** гуляти
 قدّ **qadd** зріст
 قدمت **qedmat** стародавність
 قدیمی **qadimi** давній
 قرار **qarār** порядок
 قرار است **qarār ast** домовлено
 قرار داشتن **qarār dāštan** знаходиться
 قرار گذاشتن **qarār gozāštan** домовлятися
 قرائت خانه **qarā'atxāne** читальна зала
 قرآن **Qor'ān** Коран
 قرمز **qermez** червоний
 قرن **qarn** століття
 قسمت **qesmat** частина
 قشنگ **qašang** гарний
 قصد **qasd** мета, намір
 قصد داشتن **qasd dāštan** мати намір
 قصّه **qesse** казка
 قضا **qazā** випадок; доля
 قطار **qatār** потяг
 قطعی **qat'i** остаточний
 قفس **qafas** клітка
 قفسه **qafase** шафа
 قفسه کتاب **qafase-ye ketāb** книжна шафа
 قطار **qatār** потяг
 قلّه **qolle** вершина
 قلم **qalam** ручка, перо
 قمری **qamari** місячний
 قناری **qanāri** канарка
 قند **qand** цукор
 قوری **quri** заварний чайник

قوی **qavi** сильний
 قهرمان **qahremān** герой
 قهوه **qahve** кава
 قهوه ای **qahveyi** коричневий
 قیر از **qeyr az** крім
 قیمت **qeymat** ціна

ک

كاخ **kāx** палац
 كاخ چهل ستون **kāx-e čehel sotun** палац «Сорок колон» (в Ісфагані)
 کار **kār** робота
 به کار افتادن **be kār oftādan** вступати в дію
 به کار انداختن **be kār andāxtan** вводити в дію
 کارآموزی کردن **kārāmuzi kardan** проходити практику
 کار کردن **kār kardan** працювати
 کارخانه **kārxāne** завод
 کارد **kārd** ніж
 از کار دست کشیدن **az kār dast kašidan** припиняти роботу
 کار کردن **kār kardan** працювати
 کارشناسی **kāršenāsi** бакалаврат
 کارشناسی ارشد **kāršenāsi-ye aršad** магістратура
 کارگاه **kārgāh** майстерня
 کارگر **kārgar** робочий
 کارمند **kārmand** службовець
 کاروان سرا **kārvānsārā** караван-сарай
 کاغذ **kāqaz** папір
 کافه **kāfe** кафе
 کاکائو **kākā'o** какао
 کامپیوتر **kāmpyuter** комп'ютер
 کاملاً **kāmelā** повністю
 کاناپه **kānāpe** диван
 کباب **kabāb** кебаб
 کبوتر **kabutar** голуб
 کتاب **ketāb** книга
 کتابخانه **ketābxāne** бібліотека
 کتاب درسی **ketāb-e darsi** підручник
 کتاب لغات **ketāb-e loqāt** словник

کتری **ketri** чайник
 کثیف **kasif** брудний
 کجا **kojā** де?
 کدام **kodām?** який?
 کردن (کن) **kardan (kon-)** робити
 کره **kare** масло
 کشاورز **kešāvarz** землероб
 کشو **kešu** шухляда
 کشور **kešvar** країна
 کشیدن **kešidan** тягнути; малювати
 کف اتاق **kaf-e otāq** підлога
 کفش **kaffāš** чоботар
 کفش **kafš** взуття
 کلاس **kelās** заняття
 کلمه **kaleme** слово
 کوله پشتی **kule-pošti** заплічник
 کلید **kelid** ключ
 کلیسا **kelisā** церква
 کلیسای وانک **kelisā-ye Vānk** церква «Ванк»
 کم **kam** мало, трохи
 کمده ظروف **komod-e zoruf** шафа для посуду
 کمده لباس **komod-e lebās** шафа для одягу
 کمک **komak** допомога
 کمک کردن **komak kardan** допомагати
 کمی **kam-i** трохи
 کنار **kenār** беріг, сторона, край
 کنار **kenār-e** біля, поруч з (прийм.)
 کند **kond** повільний
 کوتاه **kutāh** короткий, низький
 کوچک **kuček** маленький
 کوچکترها **kučektarhā** молодші (члени родини)
 کوچه **kuče** провулок
 کودک **kudak** дитина
 کود کستان **kudakestān** дитячий садок
 کور **kur** сліпий
 کوشا **kušā** старанний
 کوله پشتی **kule-pošti** заплічник
 کوه **kuh** гора
 کوهستان **kuhestān** гори

کوهستانی **kuhestāni** гірський
 کوهنوردی **kuhnvardi** альпінізм; похід
 у гори
 که **ke** що; коли; який (сполуч.)
 کهنه **kohne** старий
 کی؟ **key?** Коли?
 کیف **kif** сумка
 کیف پول **kif-e pul** гаманець
 کیک **keyk** торт
 کیلو **kilu** кілограм
 کیلومتر **kilometr** кілометр
 کی یف **Kiyef** Київ

گی

گاو **gāv** корова
 گاهی **gāhi** інколи
 گچ **gač** крейда
 گذاشتن (گذار) **gozāštan (gozār-)** ставити
 گذراندن **gozarāndan** проводити (час)
 گذاشتن (گذر) **gozaštan (gozar-)** проходити
 گذشته **gozašte** минулий
 گرامی **gerāmi** дорогий
 گران **gerān** коштовний
 گربه **gorbe** кішка
 گرچه **gar če** хоча
 گردش **gardeš** прогулянка;
 обертання
 گردش کردن **gardeš kardan** гуляти
 گردشگر **gardešgar** турист
 گردیدن **gardidan** обертатися,
 ставати
 گرسنه **gorosne** голодний
 گرفتن (گیر) **gereftan (gir-)** брати
 گرگ **gorg** вовк
 گرم **garm** теплий
 گرما **garmā** спека
 گروه **goruh** група
 گره **gereh** вузол
 گره زدن **gereh zadan** зав'язувати вузол
 گریختن (گریز) **gorixtan (goriz-)** тікати
 گفتگو **goftogu** діалог
 گفتن (گو) **goftan (gu-)** говорити

گل **gol** квітка
 گلابی **golābi** груша
 گلدان **goldān** вазон
 گلستان **golestān** трояндовий сад
 گم شدن **gom šodan** загубитися
 گم کردن **gom kardan** загубити
 گمان کردن **gomān kardan** думати
 گوسفند **gusfand** вівця, баран
 گوش **guš** вухо
 گوشت **gušt** м'ясо
 گوش دادن **guš dādan** слухати
 گوش کردن **guš kardan** слухати
 گوشه **guše** кут
 گوشی **guši** слухавка
 گیتار زدن **gitār zadan** грати на гітарі
 گیسو **gisu** коса
 گیلان **Gilān** Гілян

ل

لابد **lābod** напевно
 لازم **lāzem** потрібний
 لاغر **lāqar** худий
 لاک پشت **lākpošt** черепаха
 لاله **lāle** тюльпан
 لامپ **lāmp** лампа
 لانه **lāne** гніздо
 لب **lab** губи
 لباس **lebās** одяг
 لباس شستن **lebās šostan** прати
 لذت **lezzat** задоволення
 لذت بردن **lezzat bordan** насолоджуватися
 لذیذ **laziz** смачний
 لطف **lotf** милість
 لطفا **lotfan** будь ласка, прошу
 لطیف **latif** ніжний
 لفظ **lafz** слово
 لوازم **lavāzem** речі
 لوازم تحریر **lavāzem-e tahrir** письмове
 приладдя
 لوازم خانه **lavāzem-e xāne** домашні речі
 لیمو **limu** лимон
 لیوان **livān** стакан

م

ما	mā ми	مدیر	modir директор
مادر	mādar мати	مراسم	marāsem звичай, церемонія
مادر بزرگ	mādarbozorg бабуся	مرتب	morattab упорядкований
مار	mār змія	مرتب کردن	morattab kardan прибирати
مارس	mārs березень	مرحمت	marhamat милість
مازندران	Māzandarān Мазендеран	مرحمت زیاد!	Marhamat ziyād! До побачення!
ماسک	māsk маска	مرخصی	moraxxasi відпустка
ماشین	māšin машина	مرد	mard чоловік
ماشین سازی	māšinsāzi машинобудівельний	مرداد	mordād мордад (місяць)
ماشین لباسشویی	māšin-e lebāššuyi пральна машина	مردم	mardom люди, народ
مال	māl власність	مرسی	mersi Дякую.
مالیدن	mālidan терти	مرغ	morq курка
ماندن (مان)	māndan (mān-) залишатися	مرکز	markaz центр
مانع شدن	māne' šodan перешкоджати	مرکزی	markazi центральний
مانند	mānand-e як, подібно до	مریض	mariz хворий
ماه	māh місяць	مریم	Maryam Марьям (жін. ім'я)
ماهی	māhi риба	مزاحم ... شدن	mozāhem-e ... šodan заважати
مبارک	mobārak благословенний	مزرعه	mazra'e поле
مبل	mobl крісло	مس	mes мідь
متأسف بودن	mote'assef budan шкодувати	مسابقه	mosābeqe змагання
متأسفانه	mote'assefāne на жаль	مسافر	mosāfer пасажир
متر	metr метр	مسافرت	mosāferat подорож
مترو	metro метро	مسجد	mašjed мечеть
متشکر	motešakker вдячний	مسجد امام	mašjed-e emām Мечеть імама
متفاوت	motefāvet відмінний	مسکو	Moskow Москва
متن	matn текст	مسموم	masmum отруєний
متنفرم	motenaffer той, що ненавидить	مسواک زدن	mesvāk zadan чистити зуби
مثل	mesl-e як, схожий на	مسئله (مسائل)	mas'ale (masā'el) проблема
مثل اینکه	mesl-e in ke начебто	مسئول	mas'ul відповідальний
مجله	majalle журнал	مسیحی	masihi християнський
مجید	Majid Маджід (чол. ім'я)	مشاهده شدن	mošāhede šodan спостерігатися
محبوب	mahbub улюблений	مشعوف	maš'uf радий
محترم	mohtaram шановний	مشغول	mašqul зайнятий
محسن	Mohsen Мохсен (чол. ім'я)	مشغول ... شدن	mašqul-e ... šodan займатися
محیط	mohit середовище	مشکل	moškel складний
محیط زیست	mohit-e zist навколишнє середовище	مشهور	mašhur відомий
مختلف	moxtalef різноманітний	مصرف	masraf споживання
مدرک (مدارک)	madrak (madārek) документ	مطابق	motābeq-e згідно з
		مطابق بودن	motābeq-e ... budan відповідати (чомусь)
		مطالعه کردن	motāle'e kardan читати, займатися
		مطمئن	motma'en впевнений

مظلوم	mazlum пригноблений; тихий	مورد ... قرار گرفتن	mowred-e ... qarār gereftan
معتدل	mo'tadel помірний		پیدیاгати (чомусь)
معادن	ma'dan шахта	موضوع	mowzu' тема
معدنچی	ma'danči шахтар	موفق	movaffaq успішний
معذرت	ma'zerat вибачення	موفق شدن	movaffaq šodan досягати успіху
معذرت خواستن	ma'zerat xāstan вибачатися	موج	mowj хвиля
معرفی	mo'arrefi представлення	موز	mowz банан
معرفی کردن	mo'arrefi kardan представляти	موزه	mowze музей
معروف	ma'ruf відомий	موش	muš миша
معلم	mo'alem вчитель(ка)	موقع	mowqe'-e під час
معلوم	ma'lum відомий	مؤسسه	mo'assese установа
معمار	me'mār архітектор	مه	me травень
معماری	me'māri архітектурний	مهتاب	mahtāb місячне світло
معمولا	ma'mulan зазвичай	مهدی	Mahdi Магді (чол. ім'я)
معنی	ma'ni значення	مهر	mehr добро; мегр (місяць)
مغازه	maqāze магазин	مهربان	mehrabān добрий
مغرب	maqreb захід	مهم	mohem важливий
مغز	maqz мозок	مهمان	mehmān гість
مفيد	mofid корисний	مهمانی	mehmāni прийом гостей
مقایسه	moqāyese порівняння	مهندس	mohandes інженер
مقدار	meqdār кількість	می	meu вино
مقتول	maqtul убитий	میان	miyān-e між (прийм.)
مکان	makān місце	میخ	mīx цвях
مکس	maks пауза	میدان	meydān майдан
مگر	magar хіба (частка)	میدان نقش جهان	meydān-e Naqš-e jahān площа «Накше Джаган» (в Ісфагані)
مگس	magas муха	میز	miz стіл
ملاقات کردن	molāqāt kardan зустрічатися	میل	meyl бажання
ملی	melli національний	میل داشتن	meyl dāštan бажати, хотіти
ممکن	momken можливий	میلادی	milādi за григоріанським календарем
ممنون	mamnun вдячний	میلیون	milyun мільйон
من	man я	مینا	Minā Міна (жін. ім'я)
منتظر	montazer той, що чекає	میوه	mive фрукт(и)
منتظر... بودن	montazer-e ... budan чекати	میهن	mihan батьківщина
منجم	monajjem астроном		
منزل	manzel будинок, житло		
منطبق شدن	montabeq šodan збігатися		
منقار	menqār дзьоб		
مو	mu волосся		
مواظب	movāzeb обережний	ناحیه (نواحی)	nāhiye (navāhi) район
موافق	movāfeq згодний	نادان	nādān неук
مورد ... قرار دادن	mowred-e ... qarār dādan піддавати (чомусь)	نادر	Nāder Надер (чол. ім'я)
		ناراحت	nārāhat засмучений
		ناظر	nāzer наглядач

ن

ناظم	nāzem розпорядник	نمک	namak сіль
ناگهان	nāgahān раптом	نمکی	namaki соляний
نام	nām ім'я	نمکدان	namakdān сільниця
نام بردن	nām bordan перераховувати	نمودن (نما)	namudan (namā-) показувати;
نامرتب	nāmorattab неприбраний		робити
نامه	nāme лист	نو	now новий
نان	nān хліб	نوامبر	novāmb листопад
ناهار (نهار)	nāhār (nohār) обід	نور	nur світло
ناهارخوری	nāhārxori їдальня	نوروز	nowruz Ноуруз (свято Нового року)
ناھید	Nāhid Нагід (жін. ім'я)	نوروزتان مبارک!	Nowruz-etān mobārak!
نبض	nabz пульс		Щасливого Ноурузу!
نحس	nahs нещасливий	نوشتن (نویس)	neveštan (nevis-) писати
نخیر	nāxeyr ні	نویسنده	nevisande письменник
ندا	Nedā Неда (жін. ім'я)	نه	noh дев'ять
ندرت	nodrat рідкість	نه	na ні
به ندرت	be nodrat зрідка	نه فقط... بلکه...	na faqat... balke... не лише, а й ...
نرگس	Narges Наргес (жін. ім'я)	نه ... نه ...	na... na... ні..., ні...
نزدیک	nazdik близький	نیرو	niru сила
نزدیک	nazdik-e поблизу, біля (прийм.)	نیز	niz також
نسبت	nesbat відношення	نیزار	neyzār очерет
نستاجی	nassāji текстильний	نیم	nim половина
نشان دادن	nešān dādan показувати	نیمرو	nimru ячня
نشانه	nešāne ознака	نیم ساعت	nimsā'at півгодини
نشانی	nešāni адреса		
نشر	našr видання	و	
نشستن (نشین)	nešastan (nešin-) сидіти	و	va i, ta
نصف	nesf половина	وادر	vādār примус
نصف شب	nesf-e šab опівночі	وارد شدن	vāred šodan входити
نصف کردن	nesf kardan ділити навпіл	واژه	vāže слово
نظام	nezām лад, устрій	واقع	vāqe' розташований
نظامی	nezāmi військовий	واقع بودن	vāqe' budan знаходиться
نظر	nazar погляд	واقعاً	vāqe'an дійсно
نظم	nazm порядок	وای	vay Ох! (вигук)
نفر	nafar особа, людина	وجود داشتن	vojud dāštan існувати
نقشه	naqše мапа	ورزش	varzeš спорт
نقاش	naqqāš художник	ورزش کردن	varzeš kardan займатися спортом;
نقاشی کردن	naqqāši kardan малювати		робити зарядку
نکته	nokte обставина, зауваження	ورزشگاه	varzešgāh стадіон
نگاه کردن	negāh kardan дивитися	ورود	vorud вхід
نگران	negarān стурбований	ورودی	vorudi вступний; вхідний
نگه داری کردن	negahdāri kardan зберігати	وزن	vazn вага
نگه داشتن	negah dāštan тримати	وسط	vasat середина
نمایشگاه	namāyešgāh виставка	وسط	vasat-e посередині
نمره	nomre номер	وسعت	vos'at обшир, площа

وسيع **vasi'** широкий
 وسيله (وسايل) **vasile (vasāyel)** засіб, річ
 به وسيله **be vasile-ye** за допомогою
 وطن **vatan** батьківщина
 وعده **va'de** обіцянка
 وقت **vaqt** час
 سر وقت **sar-e vaqt** вчасно
 وقتى كه **vaqti ke** коли (сполуч.)
 ولى **vāli** але, проте

ه

هتل **hotel** готель
 هجرى **hejri** за гіджрою
 هديه **hadye** подарунок
 هر **har** кожен
 هراس **harās** страх
 هرگز **hargez** ніколи
 هزينه **hazine** кошти
 هشت **hašt** вісім
 هشتاد **haštād** вісімдесят
 هجده **hej dah** вісімнадцять
 هفت **haft** сім
 هفتاد **haftād** сімдесят
 هفده **hef dah** сімнадцять
 هفته **hafte** тиждень
 هم **ham** також, теж
 همان **hamān** той самий
 همچنين **hamčenin** також, так само
 همراه **hamrāh-e** разом з
 همسايه **hamsāye** сусід
 همسر **hamsar** дружина; чоловік
 همه **hame** весь, всі
 همه ساله **hamesāle** кожного року
 همیشه **hamiše** завжди
 همين **hamin** цей самий
 همينطور **hamintour** так(ий) само
 هندوستان **Hendustān** Індія
 هندوانه **hendovāne**
 هندی **hendi** індійський; індус
 هنر **honar** мистецтво
 هنر جو **honarju** студент училища
 هنرستان **honarestān** училище

هنگام **hangām-e** під час
 هنوز **hanuz** ще (не)
 هوا **havā** повітря
 هواپيما **havāreymā** літак
 هواخوری **havāxori** прогулянка
 هويج **havij** морква
 هيچ **hič** ніякий, жодний
 هيچى **hičči** нічого
 هيئت **hey'at** комісія

ى

ياد **yād** пам'ять
 ياد ... افتادن **yād-e ... oftādan** пригадувати
 ياد گرفتن **yād gereftan** вчити
 يافتن (ياب) **yāftan (yāb-)** знаходити
 يخ **yax** крига
 ينجال **yaxčāl** холодильник
 يخی **yaxi** крижаний
 يك **yek** один
 يكباره **yekbare** раптом
 يكسان **yeksān** однаковий
 يكشنبه **yekšambe** неділя
 يلدا (شب يلدا) **yaldā (šab-e yaldā)** «Ніч Ялда»
 (свято зимового сонцестояння)
 يعنى **ya'ni** тобто
 يکديگر **yekdigar** один одного
 يواش يواش **yavāš-yavāš** потроху

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Иванов В. Б. Учебник персидского языка. Часть 1. Москва: Издательский центр ИСАА при МГУ, 1999.
2. Иванов В. Б., Абольхасани З. Учебник персидского языка. Для 1 года обучения. Москва: Научная книга; ООО «Садра», 2014.
3. Максимів О. Й. Вступ до фонетики сучасної літературної перської мови. Матеріали до практичного курсу. Львів, 2007.
4. Овчинникова И. К. Учебник персидского языка. Современная орфография. Москва: Издательский дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ». Москва, 2002.
5. تاج الدین، ضیا. خواندن (سطح مقدماتی). تهران: کانون زبان ایران، ۱۳۸۳.
6. ذوالفقاری، حسن؛ غفاری، مهبد؛ محمودی بختیاری، بهروز. فارسی بیاموزیم! آموزش زبان فارسی. دوره مقدماتی. کتاب درس. تهران: مدرسه، ۱۳۸۳.
7. ذوالفقاری، حسن؛ غفاری، مهبد؛ محمودی بختیاری، بهروز. فارسی بیاموزیم! آموزش زبان فارسی. دوره میانه. جلد دوم. تهران: مدرسه، ۱۳۸۳.
8. صحرائی، رضا مراد؛ اعتماداسلامی، مرضیه سادات؛ حاجی سیدرضایی، اکرم بیگم؛ احمدی نادر، شهناز. چارچوب: برای فارسی آموزان سطح مقدماتی و پیش میانی. تهران: خاموش، ۱۳۹۷.
9. صحرائی، رضا مراد؛ غریبی، افسانه؛ ملک لو، داود؛ صادقی، سمانه؛ شهباز، منیره؛ سلطانی، مریم. مینا (۱) برای فارسی آموزان سطح A. تهران، کانون زبان ایران، ۱۳۹۵.
10. صحرائی، رضا مراد؛ غریبی، افسانه؛ ملک لو، داود؛ صادقی، سمانه؛ شهباز، منیره؛ سلطانی، مریم. مینا (۱) برای فارسی آموزان سطح B1 و B2. تهران، کانون زبان ایران، ۱۳۹۶.
11. صفار مقدم، احمد. فارسی عمومی ۱. ساختارهای پایه. تهران: دبیرخانه شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی، ۱۳۷۷.
12. ضرغامیان، مهدی. دوره عمومی زبان فارسی. کتاب زبان آموز. تهران: کانون زبان ایران، ۱۳۸۷.

ЗМІСТ

Передмова		3
Частина I. Вступний курс. Навчання фонетики, графіки і основ граматики		
Урок 1.	Фонетика. Звуковий склад перської мови: вокалізм. Стійкі голосні [i], [u], [ā]. Наголос. Щодо перських приголосних. Нестійкі голосні [e], [o], [a]. Дифтонги. Графіка. Написання роздільних літер.	5
Урок 2.	Фонетика. Консонантизм перської мови: приголосні звуки [t] і [d], [p] і [b], [l], [x]. Грамматика. Двоскладове речення з іменним присудком. Вказівні займенники <i>in</i> та <i>ān</i> . Графіка. Написання зубцевих літер літери ب be, پ pe, ت te, ن nun, ی .	11
Урок 3.	Фонетика. Консонантизм перської мови: приголосні звуки [š] і [ž], [j] і [č], [k] і [g], [y]. Грамматика. Дієслово-зв'язка ast після слів, що закінчуються на голосний. Питальне речення з іменним присудком. Графіка. Позначення коротких голосних на письмі. Перські почерки і каліграфія. Написання голосних на початку слова. Позначення на письмі дифтонга [ey]. Позначення наприкінці слова короткого голосного [o].	19
Урок 4.	Фонетика. Консонантизм перської мови: приголосні звуки [h], [q] і [qh], [ʔ]. Грамматика. Питальні речення з використанням питальних слів. Альтернативне питання зі сполучником <i>uā</i> 'чи', 'або'. Графіка. Літери س sin, ش šin.	28
Урок 5.	Фонетика. Консонантизм перської мови: деякі особливості приголосних звуків [n] і [ŋ]. Подвоєні приголосні в перській мові. Вимова глухих приголосних в позиції перед дзвінками. Грамматика. Особові займенники. Дієвідміна дієслово-зв'язки <i>ast</i> ... Частина hat 'теж', 'також'. Графіка. Літера ه he (hā-ye havvaz).	35
Частина II. Основний курс		
Урок 6.	Тема: Знайомство. Привітання. Діалог 1. «Як Вас звати?». Діалог 2. «Вітаю. Як Ваші справи?». Грамматика. Ізафетна конструкція. Вказівні займенники <i>in</i> і <i>ān</i> всередині ізафетної конструкції. Використання ізафетної конструкції в реченні. Дієслово-зв'язка в ролі самостійного присудка. Текст «In 'aks-e kist?» («Це чий фото?»). Графіка. Літера م mīm.	44
Урок 7.	Тема: Ви звідки? Діалог 1. «Звідки твій друг?». Діалог 2. «Яка Ваша адреса?». Грамматика. Займенникові енклітики (енклітичні займенники). Ізафетний ланцюг. Вираження приналежності в іменному присудку. Текст «Dust-e man» («Мій товариш»). Графіка. Літери ج jīm, چ çe, ح ha, خ xe. Написання слів з літерою و vāv, яка не читається.	56
Урок 8.	Тема: Що це за місце? Діалог 1. «Чи далеко до...?». Діалог 2. «Пішки чи автобусом?». Грамматика. Первинні прийменники. Ізафетні прийменники. Числівники перших двох десятків. Сполучення іменників з кількісними числівниками. Текст «Āšpazhāne-ye xānom-e Amīni» («Кухня пані Аміні»). Дієслово <i>dāštan</i> (<i>dār-</i>) 'мати' у теперішньо-майбутньому часі. Графіка. Літери ک kāf, گ gāf.	68

- Урок 9. **Тема: Позначення віку. Дні тижня.** Діалог 1. «Скільки Вам років?». Діалог 2. «Який сьогодні день?». **Грамматика.** Числівники: десятки, сотні та складні числівники. Позначення віку. Видільний артикль *-i*. Дні тижня. Текст «‘Aks-e xānevāde-ye dust-e man» («Фото родини моєї подруги»). **Графіка.** Літера ف fe. 83
- Урок 10. **Тема: У будинку.** Діалог 1. «У вас будинок чи квартира?». Діалог 2. «Що це за готель?». **Грамматика.** Артикль у двоскладних іменних реченнях. Артикль у реченнях, що виражають захоплення чи здивування. Артикль у дієслівних реченнях. Артикль у заперечних реченнях з неозначеним займенником *hič* ‘ніякий’, ‘жодний’. Текст «Xāne-ye mā» («Наша оселя»). **Графіка.** Літера ل lām. 93
- Урок 11. **Тема: У кабінеті перської мови.** Діалог 1. «Що це за кімната?». Діалог 2. «Що є у вашому кабінеті перської мови?». **Грамматика.** Множина іменників. Текст «Otāqh-e dars-e mā» («Наша аудиторія»). Означальні займенники *har, hame, tamām*. Перське дієслово: загальна характеристика. **Графіка.** Літера ق qāf. 103
- Урок 12. **Тема: Наша родина.** Діалог 1. «Хто на цьому фото?». Діалог 2. «Де ти живеш?». **Грамматика.** Теперішньо-майбутній час дієслова. Порядок слів у реченні з дієслівним присудком. Непрямий додаток, що позначає адресата. Складні прийменники. Текст «Xānevāde-ye ‘Alī» («Родина Алі»). **Графіка.** Літери ص sād, ض zād. 115
- Урок 13. **Тема: Я – студент університету.** Діалог 1. «Ви мене розумієте?». Діалог 2. «Ти знаєш Ахмада?». **Грамматика.** Післяйменник *-rā*. Випадки використання післяйменника *-rā*. Зворотний займенник *xod* ‘сам’, ‘свій’. Текст «Man dānešju hastam» («Я студент»). **Графіка.** Літери ط tā, ظ zā. 131
- Урок 14. **Тема: Робочий день.** Діалог 1. «Йди до дошки!». Діалог 2. «Як це буде перською?». **Грамматика.** Наказовий спосіб дієслова. Рамкова конструкція. Позначення часу. Текст «Ruz-e kār-e man» («Мій робочий день»). **Графіка.** Літери ع eun, غ qeun. 145
- Урок 15. **Тема: Вихідний день.** Діалог 1. «Що ти вчора робив?». Діалог 2. «Як ти провів вихідний день?». **Грамматика.** Простий минулий та минулий тривалий часи дієслова. Діалоги «Šegā nauāmadī? («Чому ти не прийшла?»). «Še ettefāq-i bagāyat oftād?» («Що з тобою трапилось?»). Текст «У потягу» (Dar qatār). Тексти روز تعطیل نرکس («Вихідний день Наргес»). در هفته گذشته («На минулому тижні»). Текст «Ruz-e ta’til-e man» («Мій вихідний день»). **Графіка.** Хамза. Деякі правила орфографії. Перський алфавіт. 161
- Урок 16. **Тема: Наше місто.** Діалог 1. «На Тегеранському базарі». Діалог 2. «Вулиця Валі Аср». **Грамматика.** Ступені порівняння прикметників. Вищий ступінь порівняння прикметників. Текст سه برادر («Три брата»). Текст زندگی در شهر و در روستا («Життя в місті та в селі»). Найвищий ступінь порівняння прикметників. Текст بازار تهران («Тегеранський базар»). Текст «Місто Київ». 182
- Урок 17. **Тема: Пори року. Іранський календар.** Діалог 1. «Яка твоя найулюбленіша пора року?». Діалог 2. «Чи знаєш ти назви іранських місяців?». **Грамматика.** Порядкові числівники. Календарні системи Ірану. Назви європейських місяців. Назви іранських місяців за сонячним календарем. Текст بهار چندمین ماه سال است؟ («Весна – який місяць року?»). Текст «Faslhā-ye sāl» («Пори року»). Каузативні 205

(спонукальні) дієслова. Текст هوای ایران آب و هوای ایران («Клімат Ірану»).

- Урок 18. **Тема: Дозвілля.** Діалог 1. «Завтра хочу піти за покупками». Діалог 2. «Конкурс фотографії». **Граматика.** Умовний спосіб дієслів. Умовний спосіб теперішньо-майбутнього часу (аорист) у простих реченнях. Використання аористу після модальних слів. Текст چه کارهایی برای سلامتی مفید است؟ («Які справи корисні для здоров'я?»). Використання аористу в простих реченнях. Використання аористу після модальних дієслів **xāstan (xāh-)** 'хотіти', **tavānestan (tavān-)** 'могти', **dust dāštan** 'любити'. Текст تو چه کارهایی را می توانی انجام بدهی؟ («Ти які справи можеш робити?»). Текст کوهنوردی («Похід у гори»). 223
- Урок 19. **Тема: Подорож.** Діалог 1. «Ти їздив до Ірану?». Діалог 2. «Ти відвідав цей музей?». **Граматика.** Перфект і давноминулий час. Значення перфекта і давноминулого часу. Випадки використання перфекта. Текст چه اتفاقی افتاده است؟ («Що трапилось?»). Випадки використання давноминулого часу. Текст زمستان در خارج رزرو کردن هتل («Резервування готелю»), ناهار («Обід»), معرفی («Представлення»). Майбутній категоричний час дієслів. Текст شهر اصفهان («Місто Ісфаган»). 247
- Урок 20. **Тема: Національні свята Ірану.** Діалог 1. «Що ти знаєш про Ноуруз?». Діалог 2. «А про свято «Ніч Ялда?». **Граматика.** Пасивний стан дієслова. Текст نوروز («Ноуруз»). Безособові звороти з усіченим інфінітивом. Текст چهارشنبه سوری («Чагаршамбе-сурі»). Підрядні означальні речення. Текст سیزده بدر («Сіздагбедар»). Підрядні умовні речення. Текст شب یلدا («Ніч Ялда»). 273
- Персько-український словник 300
- Список використаної літератури 322

Навчальне видання

Мазепова Олена Вікторівна

ПЕРСЬКА МОВА: БАЗОВИЙ КУРС.

Навчальний посібник з практичного курсу перської мови
для студентів I курсу ОС Бакалавр

Дизайн обкладинки — Бабинець Надія

Формат 60x84/8. Ум.-друк. арк. 37,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 1112-20.

Видавець і виготовлювач ТОВ «Галком»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23,
тел./факс (044) 424-40-69, 424-56-26
E-mail: ukraine.vdk@email.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4538 від 17.05.2013.